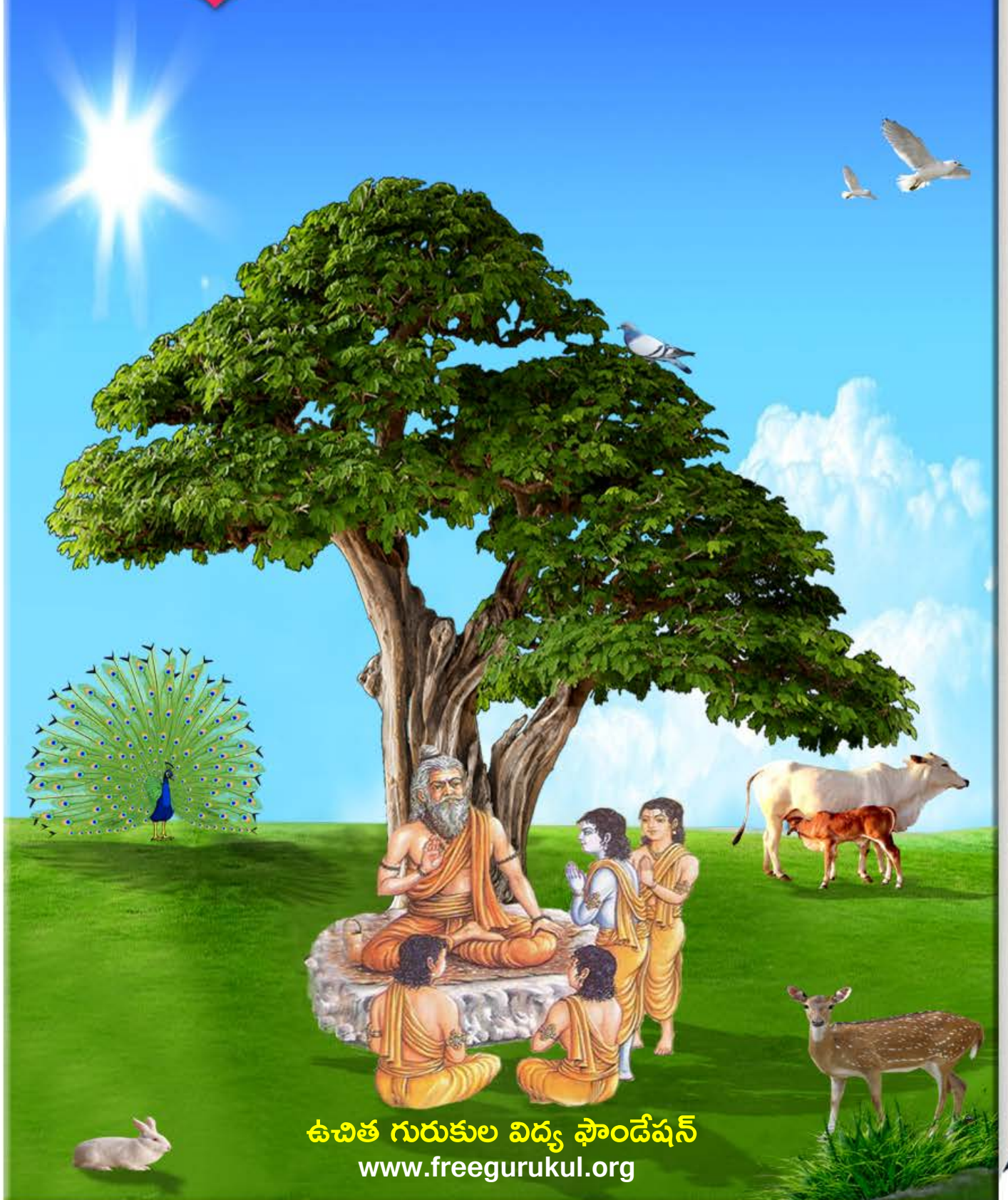

ధర్మము

మహాభారత కథలు-5

ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్
www.freegurukul.org

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కుచ మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాభాజ

గురు గోతమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు మైత్రన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

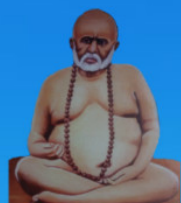

గురు వీరభక్త్యేంద్ర స్వామి

యోగి బేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు చైలింగ్ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస

అమ్మ కారదా దేవి

గురు వివేకానంద

గురు సాయీబాబా

గురు అరవీంద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తవేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళ స్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..

“ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్” ద్వారా విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందించే సేవా కార్యక్రమంలో భాగంగా ఈ పుస్తకాన్ని భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా) నుంచి సేకరించి అందిస్తున్నాము. ఇందుకు మేము వారికి కృతజ్ఞత తెలియచేసుకుంటున్నాము.

సాయి రామ్ వారి సేవల విస్తరణలో భాగంగా ఈ ఫౌండేషన్ స్థాపించబడినది. ఈ స్వచ్ఛంద సంస్థ ద్వారానే అన్ని సేవలు అందించబడును. ఇటువంటి పుస్తకాలు మీరు వ్రాసినట్లయితే (లేక) సేకరిస్తే మాకు తెలియచేయండి. మేము ప్రతి విద్యార్థికి ఉచితంగా అందేలా చేస్తాము, తద్వారా ఉన్నత విలువలు, నైపుణ్యాలు కలిగిన విద్యార్థులను మన దేశానికి అందించవచ్చు. మాతో కలిసి నవ భారత నిర్మాణ కార్యక్రమంలో పనిచేయుటకు, భాగస్వామ్యం అగుటకు ఆసక్తి ఉంటే సంప్రదించగలరు.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in>
- 2) ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ వెబ్ సైట్ : www.freegurukul.org
- 3) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్ : <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) మొబైల్ ఆప్: Free Gurukul

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన,ధర్మ ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు డిజిటల్ లైబ్రరీ సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఇది లాభార్జన దృష్టిలేని ఉచిత సేవ. ఈ సేవలో అంతర్జాలంలోని(ఇంటర్నెట్) లైసెన్సు / కాపీరైటు అభ్యంతరాలు లేనివి అనుకొన్న పుస్తకాలను గ్రహించటం జరిగినది. అనుకోకుండా ఏవైనా అభ్యంతరకరమైనవి ఉన్నచో మాకు తెలుప మనవి, వాటిని తొలగించగలము అని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Website: www.freegurukul.org

Mobile App: Free Gurukul

email: support@freegurukul.org

Facebook: www.facebook.com/freegurukul

Help Line / WhatsApp: 904 202 0123

“ మన లక్ష్యం: విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య అనేది ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందరికీ అందించబడాలి “

ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ – Free Gurukul Education Foundation

సర్వం పరమాత్మ పాద సమర్పణమస్తు

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. x

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Manuscripts
Title:
Author:
Year: to
Subject: Any Subject
Language:
Scanning Centre: Any Centre
Clear Search

Presentations and Report
Statistics Report
Status Report
Feedback | Suggestions |
Problems | Missing links or
Books

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at ICAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

Click [Here](#) to know More about DLI ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	INSA	Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Author's Last Name																														
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Year																														
1850-1900					1901-1910					1911-1920					1921-1930					1931-1940					1941-1950					1951-
Subject																														
Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...																						
Language																														
Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu																						

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసించజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవనంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. ఆనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

మ హా భా ర త క థ ల

(ఆనుశాసనిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస
మౌనల మహాప్రస్థాన స్వర్గారోహణ పర్వాలు)

౧ వ సంపుటము

రచన

కామరాజుగడ్డ రామచంద్రరావు

వెల రూ. 24/-

అభినందన

విశ్వచైతన్యం కలిగించి మానవాళి అభ్యుదయానికి మార్గదర్శకమైన శిష్యగ్రంథం మహాభారతం. మహాభారతాన్ని మించిన గ్రంథం ప్రపంచ రాజ్యములలోనే మరొక్కటి లేదన్న కట్టమంచివారి ప్రశంసలో అతిశయోక్తి ఏమాత్రములేదు. పేల సంపన్నరాజులు ఈ మహాగ్రంథం భారతీయుల జీవన నిధానంపై చెరగని ముద్రదాపనిండు. “యదిహాస్తి తదన్యత్రయన్నే హాస్తిన కత్ కప్పితే”-అని మహా భారతాన్ని గురించిన ప్రశంసా వాక్యం. మహా భారతంలో ఉన్న పదుపే, ఆయుర్ గ్రంథాలన్నిటిలోనూ ఉన్నదని, మహా భారతంలో లేనిది మరొక్కటా లేదని ఈ సూక్తి తాత్పర్యం. ఈ విషయమున్నే ధర్మ తత్వజ్ఞులు ధర్మ శాస్త్రంబు” అనే పద్యంలో నన్ను పేర్కొనినది. మహాభారతం భారతీయుల విజ్ఞాన సర్వస్వం. విశేషించి ఆంధ్రులకు త్యంత అధిమాన పాత్రమైన గ్రంథం. సంస్కృతంలో వేదవ్యాస మహర్షి రచించిన మొట్ట మొదటి కవిత్వయం వారు ఆంధ్రీకరించి తెలుగువారికి పాఠ్యంగా సమర్పించినారు. దీనికి ముందు ఏ భారతీయ భాషలోనూ వ్యాస భారతానికి ప్రామాణికమైన అనువాదం రాలేదు. దీని తరువాత తెలుగులో మహాభారతకథ వివిధ ప్రక్రియల్లో రచింపబడి తెలుగు హృదయా ను అలరింపజేసినది.

ప్రస్తుతం శ్రీ కామరాజుగడ్డ రామచంద్రరావుగారు మహాభారతం నాని అనుశాసనిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మౌనల, మహాప్రస్థాన, స్వర్గారోహణ పర్వాల్లోని కథలను సులభశైలిలో ‘మహాభారతకథలు’ అన్న పుస్తకంతో ఆంధ్రులకు అందిస్తున్నారు. మహాభారతంలోని ఇతర పర్వాల్లో ఉపాఖ్యానాలు ఎన్నో ఉన్నాయి. కాని వాటికి ఈ అరు పర్వాల్లోని కథలకూ భేదం ఉంది. అవి పెద్దకథలైతే ఇవి చాలా చిన్నకథలు. ఇప్పుడు

మనం చెప్పుకునే కథానికల (Short Stories) వంటివి. ఈ గ్రంథంలో అన్నదానం, అపరిగ్రహం, శౌచం, అతిథి పూజ, అంతః శత్రుజయం మొదలైన అనేక ధర్మాలకు సంబంధించిన కథలు ఉన్నాయి. ఈ ధర్మాలన్నీ ఈ నాటి మానవుడు కూడా ఆచరణలో పెట్టదగినవే. ఆదర్శమైన జీవితాన్ని గడపటానికి దోహదం చేసేవే. శ్రీ రామచంద్రరావుగారు కేవలం కథలను మాత్రమే చెప్పుకుండా ఆయా కథల్లోని అంతరార్థాలనూ, నీతినీ, ధర్మాన్నీ వివరించడం ఈ గ్రంథంలోని ప్రత్యేకత. కథలతోపాటు అక్కడక్కడా ఆధ్యాత్మ విద్య, సాంఖ్యయోగం, ధర్మతత్త్వం మొదలైన గహనమైన విషయాలు కూడా సులభరీతిలో వివరింపబడ్డాయి.

-ఒక బాబాయి, ఇంట్లో రాత్రిపూట పిల్లలను కూర్చోబెట్టుకొని చెప్పిన కథలుగా పిటిని కూర్చుండంలో నవ్వత కన్పిస్తుంది. రచయిత కథా కథనానికి అనువైన శైలినీ, సులభమైన భాషనూ, ఎన్నుకోవడం ఈ గ్రంథానికి అదనపు మేరగులు.

ఆదర్శ జీవితాన్ని గడపడానికి, దోహదం చేసే 'మహాభారత కథ'లను చక్కని శైలిలో రచించి మన కందజేస్తున్న శ్రీ కామరాజుగడ్డ రామచంద్రరావు గారిని అభినందిస్తూ తెలుగులోకం ఈ గ్రంథాన్ని ఆదరిస్తుందని ఆశిస్తున్నాను. వీరికి నా హృదయపూర్వక అభినందనలు.

హైదరాబాదు

2-4-1991

దేవులపల్లి రామానుజరావు

ఆంధ్రసారస్వత పరిషత్తు

వినతి

శ్రీ మదాంధ్ర మహాభారతంలోని చివరి 6 పర్వాల్లోని కథలన్నీ 'మృకంగా' ఇందులో చేర్చి చెప్పాను. 'మహాభారతకథలు' అనే ఈ పుస్తకం ము సంపుటాలు. అందులో నాలుగు సంపుటాలు పూర్వమే ఆచుచి అయినాయి. నె చివరిది. ఈ సంపుటం రావటం ఆలస్యమయిన మాట వాస్తవమే. బుగు విశ్వవిద్యాలయానికి గ్రాంటుకోసం దరఖాస్తు చేసికొన్నాను. ఒక సంవత్సరం అయిపోయింది తరువాత రచిత కాపీలో కొట్టివేతలున్నాయని గ్రాంటు ఇవ్వలేదని వాకు తెల్పాడు. డబ్బు సమకూర్చుకోడానికి మళ్ళీ ఆరు బులు పట్టింది నాకు ! పాఠకులు ఈ ఆలస్యాన్ని క్షమించాల్సింది !

ఈ రచనా యజ్ఞానికి ప్రోత్సాహకులు శ్రీ బోడపాటి ఆంజనేయశర్మ - నల్లకుంట. వారికి నా నమస్సులు. కీ.శే. మా పెదనాయనగార్లు కన్నప్పటి బోధకులు వారి ఆత్మలకు నతులు.

వాత్సల్య పూరితులైన శ్రీమాన్ డా॥ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు (ఆంధ్రసారస్వత పరిషత్) తమ అభినందనల నందజేసినారు. వారికి నా ముస్సులు.

సునీతా ఆర్ట్స్ ప్రెంటరుస్ ప్రొవైడరులైన శ్రీ ఎస్. శేషగిరిరావుగారు శ్రద్ధా ఆదరాలతో శుద్ధముగా ఈ సంపుటం కూడ అచ్చువేసినారు. వారికి నా ఆభినందనలు.

కాగితపు ధర అచ్చు ఖర్చులూ చాల పెరిగిన కారణాన ఈ సంపుటం ర ఇంతకంటే తగ్గించలేకపోయినాను. పాఠకులు మన్నింప కోర్తాను.

94 సైదాబాదుకాలనీ

సైదాబాదు-500659

కామరాజుగడ్డ రామచంద్రరావు

మార్చి 1991

వ హ్ భా ర త క థ ల

(5వ సంపుటం)
వి ష య సూ చి క

వినతి

అభినందన

ఆనుశాసనిక పర్వం :

ప్రథమాశ్వాసము

1. కథోపక్రమణం	1
2. కర్మ సిద్ధాంతం	2
3. మృత్యువును జయించడం	3
4. జాతి మార్పు	6
5. గరుత్మంతుడు - ఐకాంతిక తత్వబోధ	11
6. యోగనష్టము - ఉపాఖ్యానాలు	16

ద్వితీయాశ్వాసము

1. కొన్ని ధర్మ సందేహాలు	20
2. శ్రీ - పాపం	25
3. పెండ్లిండ్లు - శత్రులు	27
4. పరశురాముడు	29
5. దానఫలం	31

తృతీయాశ్వాసము

1. గోదాన విధి	33
2. అవర్తిగహం	35
3. శుచి - ఆది ధర్మాలు	37

చతుర్థాశ్వాసము

1. ఆచార ధర్మాలు	41
2. ఆధ్యాత్మ విద్యా వివరణం	45
3. ఆనుశాసనికం	51

పంచమాశ్వాసము

1. వర్ణాశ్రమ ధర్మం	59
2. ధర్మ సందేహాలు	63
3. సాంఖ్యయోగం	70

4. శివసాయుజ్య ప్రాప్తి	73
5. ధర్మనూక్షణ తెలియడమెలా	76
6. భీష్మ స్వర్గారోహణం	79

అశ్వమేధ పర్వం :

ప్రథమాశ్వాసము

1. అంతశ్శత్రుజయం ముఖ్యం	81
2. అనుగీతలు (మోక్షసాధన)	84

ద్వితీయాశ్వాసము

1. (అంతర్యాగం) బ్రాహ్మణ గీతలు	91
2. ఆధ్యాత్మికత్వం	98

తృతీయాశ్వాసము

1. ఉదంకాశ్రమం	104
2. అశ్వమేధయాగ ప్రయత్నం	109
3. పరీక్షిత్రాణదానం	110

చతుర్థాశ్వాసము

1. అశ్వమేధికం	113
2. హింసావిమర్శనం	117

ఆశ్రమవాస పర్వం :

ప్రథమాశ్వాసము

1. మనస్తత్వం	120
2. ఆశ్రమవాసం	125

ద్వితీయాశ్వాసము

1. నారదాగమనం	126
2. పుత్ర సందర్శనం	129
3. ధృత రాష్ట్రాదుల నిర్యాణం	131

మౌనల పర్వం :

ఏకాశ్వాసము

ఉన్నదేది?

133

మహా ప్రస్థానిక పర్వం :

వైరాగ్యం

141

స్వర్గారోహణ పర్వం :

శాంతస్థితి

146

మ హా భార త క థ ల

ఆనుశాసనిక పర్వం - ప్రథమాశ్వాసము

1. కథోపక్రమణం

బాబాయి రోజూ రాత్రిపూట చెప్పే కథలు కేవలం కథలే కాదన్నసంగతి ఆయనే చెప్తుండేవాడు. మరింకా యేమిటి అనబుద్ధయేది! కాని అడుగటానికి మళ్ళీ ఇష్టముండేదికాదు. “అలోచిస్తే తెలుస్తుందని - అలోచించి తెలిసికొనే విషయాలు ఎవరో చెప్పటంవల్ల తగ్గింతగా అర్థంకావని అనేవాడు బాబాయి. ఆమ్మేమో - “అదేమిటా ఎన్ని ధర్మాలు చెప్పారినాళ్ళనుంచీ ఒక్క కథలేనా? బుర్రలేదా పీచుదా” అనిస్తుంది. అంటే చెప్పినవి, ధర్మాలుగానీ కథలు కావని అర్థమేమో? అందుకని అడుగుబుద్ధయేదికాదు.

ఆవేశ కథ చెప్పుమని కూర్చోంగానే, బాబాయి అన్నాడు - “కథవేరుగా ధర్మం వేరుగా తెలియ చెప్పటం ఒక రకమైన ప్రవచనం! కథ పైకి చెప్తూ అంతరార్థం ఇమిడ్చి చెప్పేయటం ఇంకొకటి. వ్యాసుని రచనలో ఈ రెండో రకమైన మెళకువ ఉంది. ఆయన పేర్లు చెప్తూనే అంతరార్థాన్ని స్ఫురింప జేస్తాడు! - మోక్ష సాధనా మార్గాన్ని స్ఫురింపజేస్తాడు; వైశంపాయనుడూ శ్రౌతి, భీష్ముడూ వీళ్ళంతా “పూర్వం ఫలానివారు ఈ యీ విధంగా చెప్పారు. అది నేచెప్తున్నాను” అని చెప్తారు. ఫలానిది ధర్మం అంటారు ఆ కథలో. ఇంకొకరు వింటారు. అందులో చెప్పినవి ఆయా పరిస్థితుల్లో మనమూ అనుసరించవలసి నట్టి ధర్మాలేనని తెలిసికొనేవారికి అవి సత్ ఫలితాన్నిస్తాయి. లేనివారికి కాలక్షేపం మాత్రం అవుతుంటుంది.

అలా ఎందుకు చెప్పాలి తిన్నగా చెప్పరాదా అని శంక కలుగుతుంటుంది. ధర్మం అనేది ఎవరికివారు ఇదినేను చెప్తున్నాను - తెలిసికొ అని చెప్పటం సరి కాదు. ఫలాని పరిస్థితులు కలిగినయి. అప్పుడు ఫలానిది ధర్మంగా పాటించ బడింది - లేదా ఎవరో అది ధర్మమని చెప్పారు అని చెప్పారు. ధర్మం మాటల్లో చెప్తే ఆ మాటలు చెప్పే ధర్మం సర్వత్ర ధర్మం కాకపోవచ్చు. మాటలు అందుకే పరిస్థితుల్ని చెప్పి ఆ పరిస్థితులకు ధర్మం వర్తించజేసే విధానాన్ని చెప్పటం!

ఆనుశాసనికపర్వ రచనలో కథలో ధర్మం స్పష్టంగా ఫలానగా ఉన్నదని తెలియజేయగల విధం కన్పడుతుంది. బాబాయి చెప్తున్నాడు కథల్ను!

2. కర్మ సిద్ధాంతం

ధర్మరాజు భీష్మనితో అంటున్నాడు- “ఎన్నో ధర్మాలు నీవు చెప్పావు- కాని బంధువులందరినీ చంపినందుకు నాకు శాంతిలేకుండా పోతోంది. దుర్యోధనుడే ఈ వధకంతకూ కాధణమైనాడు తాతా!” అని.

భీష్మడు-“అయ్యో నాయనా! మనిషి దేనికి కర్తకాడు. కర్మకారణమై ఫలితాల్ని కలిగిస్తూ ఉంటుంది. కార్య కారణ సంబంధ సూత్రం మరచిపోవద్దు. ఒక కథ చెప్తాను విను.

“ఒక బ్రాహ్మణ పిల్లవాడు పాముకరిచి చచ్చిపోయినాడు. తల్లి- పాపం- ఏడుస్తోంది. అంతలో ఒక కిరాతుడు ఆ పామును వెదకి పట్టితెచ్చి “ఇదుగో నమ్మా ఆ పాము-దీన్ని నీ కసి తీరేట్లు కొట్టి చంపు” అన్నాడు. ఆమె, “దాన్ని చంపితే నాకేమిటి ప్రయోజనం నాకొడుకు బ్రతికి వస్తాడా చెప్పు” అంటుంది. అప్పుడాకిరాతుడు “ఐతే నేనే చంపేస్తా నీ పామును” అంటాడు.

వెంటనే ఆ పాము అంటుంది-“నే నీ బాలుడిమీద వగబట్టలేదు. రోషా వేశాంతో కాటువేయలేదు. కాకతాళియంగా కాటువేశాను-స్వభావంవల్ల. ఆకాటు నాధారంచేసికొని మృత్యువు వాణ్ణి చంపింది.” అన్నది కిరాతుడు వెంటనే ఇంకేం నీకాటువల్లనె మృత్యువు వీణ్ణి చంపిందికదా!” అంటాడు. అందుకు పాము, “కాదు నాకాటు కాకపోతే ఇంకో చీమకుట్టడంవల్ల-చీకాకు కొట్టడంవల్ల అతణ్ణి మృత్యువు చంపేసి ఉండేది. నా ప్రసక్తేమిటి! నాకు ఏ జీవినై నా చంపాననే మనఃస్థితే లేదు. ప్రాణంతేని నృక్కుపారికు యజ్ఞపుణ్యం ఎలా రావటం లేదో అలాగే నా కర్మకు ఏలాటి పాపంగాని రాకూడదు. నీవు నన్ను ఇప్పుడు చంపితే నీకు పాపం కలుగటం ఖాయం. ఈ పిల్లవాడు చావడంలో తప్పు ఏమైన ఉంటే అది మృత్యువుది” అంటుంది.

ఈ ధర్మ విషయమైన ఈ చర్చకు, మృత్యువు వెంటనే పరిగెత్తుకు వచ్చి, అంటుంది-“నాకు వ్యక్తిత్వమేలేదు నేను కాలుడికి దాసుణ్ణి. నా కర్మ

వ్యం నాకు తప్పదుకనక దాన్నినేనుచేశాను. 'పాపం' ఏమొచ్చినా అది కాలునిదె కాని నాకెందుకు రావాలి? అంటుంది. వెంటనే కాలుడు వ్రత్యక్షమై "నేనూ నా కర్తవ్యం చేశాను, ఈ పిల్లవాడి కర్మఫలం ఇప్పటి ఈ స్థితి! కర్మఫలం వ్రకారం నేను జరుపుతూ ఉంటాను- నిన్నటి పూవే ఇవాళ కాయ అయినట్లు నిన్నటి కారణమే ఇవాళ కార్యమవుతూ ఉంటుంది. అలా కావడానికి నేను, కేవలం అనుసంధాన కర్తను మాత్రమే. సక్తలేకుండా ఈ పాపూ ఈ మృత్యుపూ నేనూకూడ చేస్తున్న యీ పనులకు పాపపుణ్యాలు కలుగవు. ఈ బ్రాహ్మణి దుఃఖానికి కారణం ఆమె పూర్వజన్మ కర్మఫలం మాత్రమే. ఆ కర్మకు ఈ ఫలం రావటమే కర్మసిద్ధాంతం"-అని వెళ్ళిపోయినాడు.

భీష్ముడు ఈ కథచెప్పి, అన్నిటికీ నీవుకారణమనీ దుర్యోధనుడు కారణ మనీ అనుకోవద్దు. వీరంతా చావడం వారివారి కర్మఫలమే. నీవు సక్త లేకుండా నియత కర్మలు చేస్తుంటే పుణ్య పాపాలువచ్చి నిన్నంటుకొనవు. కాని సక్తితో దుర్యోధనునిలా-పనులుచేస్తే పుణ్యపాపాలు మానవుడ్ని అంటుకొంటాయి. అతడి స్థూల శరీరంతోపాటు చావక తిరిగి క్రొత్త స్థూలశరీరాన్ని పొందినప్పుడు ఆ పాపపుణ్య ఫలాలను ఇస్తూ ఉంటవి. కార్య కారణ సిద్ధాంతమే కర్మసిద్ధాంతం. అసక్తతతో మెలుగుతూ భగవంతుడ్ని ధ్యానించి తరించే మార్గం కర్మయోగ మార్గం అని తెలిసికొను.

'ఆ పని చేశావు' - 'ఈ విక్ష ననుభవించు' అనేది మన శాసనాల్లో ఉంది. శిక్షాస్మృతి ఈ సిద్ధాంతం మీదనే చేశారు. తరువాత జన్మల్లో పాపానుభవాన్ని తగ్గించడానికి శిక్షాస్మృతి ఉపయోగిస్తుందనేది గమనీయం. అందుకే శాసనాన్ని ఆధ్యాత్మిక దృష్ట్యా కూడ పాటించి తీరాలి.

3. మృత్యువును జయించడం

అసక్త కర్మచేస్తే పాప పుణ్య ఫలాలు కలుగవు అన్నారుకదా గృహస్థుగా ఉంటూ అసక్త కర్మ చేయగలిగితే మృత్యువును జయించగలుగుతావా అని ధర్మరాజు భీష్ముని అడుగుతాడు.

భీష్ముడు "తప్పకుండా"నని చెప్పి,- అందుకు ఒక ఇతిహాసం చెప్తాడు-అగ్నిదేవునికి సుదర్శన అనే ఆమెకూ సుదర్శనుడనేవాడు పుట్టి రాజై

తాను గృహస్థధర్మం నడుపుతూనే మృత్యువును జయిస్తానని ప్రతిన వట్టాడు. గృహస్థ ధర్మం నడుపుతాననేది బాగానే ఉందిగాక ప్రతినవట్టటమనేది తత్త్వ రీత్యా గర్హించతగింది. భగవంతు డనుకుంటాడు— సర్వమూ నేను చేయిస్తూ చేస్తూఉంటే ఇతని ప్రతిదేమిటి మధ్య! అని. అందుకే ధర్మదేవత అలాంటివాళ్ళను వరీక్షంకు గురిచేశాడు.

గృహస్థు, అతిథులను పూజించటమనే నిమయం పాటించాలి. సుదర్శనుడు అలా పూజించి తన సంపదనంతా దానం చేసి యమనియమాది నిష్కలతో ఒక వర్ణశాలలో భార్యతోనూ నివసిస్తూ ఉంటున్నాడు. భార్యపేరు ఓఘవతి. ఆమెకు సుదర్శనుడు అతిథి ధర్మం బోధించి, అతిథి పూజను తానింటలేని నమయాన ఆమె చేయజేయని — ఒకచేళ అతిథి దేవుడు ఆమె శరీరాన్ని కోరినా ఆమె దాని నిష్పదానికి వెనుకాకరాదని చెప్పి అలా చేయుమని అభ్యర్థించాడు. ఆమె అంగీకరించింది.

ధర్మదేవత ఈ ప్రతిన సంగతి తెలిసికొన్నాడు. ఒక అతిథిగా సుదర్శనుడు లేని సమయంలో వాని ఇంటికి వచ్చి తలుపు తట్టాడు. ఓఘవతి అతిథి పూజ చేసి ఆదరించుచుంది. కాని ఆ అతిథి తాను ఆమెయందు కామాతురుడై నట్లు చెప్పి తనను తృప్తి పరుపుమంటాడు. ఆమె అనేక రకాలయినవీ, నుఖదమైనవీ ఇతరవస్తువు ల్నిస్తానంటుంది. అతడు ఒప్పుకోడు. ఆమె తన భర్త ఆజ్ఞను శిరసావహించి అతణ్ణి తృప్తిపరచడానికిగాను మాటునకు తీసుకొని వెళ్తుంది.

ఆ సమయాన సుదర్శనుడు ఎక్కడనుంచో వచ్చి వాకిట్లో నిల్చి ఓఘవతిని పిలుస్తూ ఉంటాడు. అతిథి ఆమెను సమాధానము చెప్పనీయక, తానే బిగ్గరగా సుదర్శనునితో అంటాడు. “నీ భార్య అతిథిని నాకు కామ తృప్తి నీయడానికై ఇక్కడ ఉన్నది. అందుచేత నీవు ఆక్కడనే ఇంకా కొంతసేపుం దాల్చింది” అంటాడు.

వెంటనే సుదర్శనుడు. “ఓ అతిథి దేవతా! నమస్కారము. నేను నీ ఆగమనానికై సంతోషపడుతున్నాను. అతిథులను హితపూజనంచేసిన గృహాలు విష్ణులవరములంటారు. నేనూ ఆదోవనే చరిస్తున్నాను కర్తవ్యంగా! నేను తొందర పడను” అంటాడు.

ఈ పరీక్ష సుదర్శనుడికే! ఓఘవతికి కాదు. ఆమె మనఃస్థితి గొప్పది. కనక ఆమెకూ నదిగాపారటం స్వర్గానికి భర్తతో వెళ్ళటం కలుగబోతోంది.

ధర్మదేవత వెంటనే ప్రత్యక్షమై “సుదర్శనా! నీవు నిజంగా మృత్యువును జయించావు. కామరోషాది వికారాలు వదలి, స్వచ్ఛమాత్రుడై చరిస్తున్న నిన్ను మృత్యువు ఏమీ చేయలేదుగాక. నీవు ఈ శరీరంతోనే ఊర్ధ్వలోకానికి వెళ్ళాల్సింది. ఓఘవతితో సగభాగం నదీరూపంలో ఇక్కడనే ఉన్నదై మిగిలిన సగ శరీరంతో నిన్ననుసరిస్తుంది” అని చెప్పి వెళ్ళిపోతాడు. సుదర్శనుడు అలాగే ఊర్ధ్వలోకాలకు వెళ్ళాడు.

భీష్ముడి కథచెప్పి ఈ కథలోని అభిప్రాయం గ్రహించాల్సింది. కామ ప్రకోధాదుల ఉద్భవతం పూర్తిగా తగ్గించి మనవలసింది. సత్తత వదలి మనాల్సింది అంటాడు.

ఈ కథలు విని పిచ్చి కథలనే వారుంటారు. మీరు అలా అనద్దు అన్నాడు బాబాయి. ఆలోచించండి. ‘మంచి పనులు చేస్తే మంచి ఫలితాలే వస్తాయనీ కార్య కారణ సిద్ధాంతం చెప్తుంది. ఏది మంచి-ఏదీచెడు? అతిథి కోరినదాన్ని తానూ చేయడం మంచి. ఓఘవతి పాతివ్రత్యం కాపాడుకోవటం మనేది కూడ మంచి. ఈ రెండూ ఒకేసారి పరిపూర్తి అయే అవకాశం మాత్రం లేదని ఆమెకు తెలిసింది. సందేహం కలిగె ఉంటుంది - ‘ఏ మంచికి ప్రాధాన్య మివ్వాలి’ అని. ఒకటి తన బాధ్యత. రెండవది తన భర్తకయిన బాధ్యత.

నా బాధ్యత నాకు గొప్ప అనుకోవటం ఇప్పటి వారికి సహజం. అది స్వార్థం! ఓఘవతి భర్త బాధ్యతనే నెరవేర్చజేసింది. తన బాధ్యతను త్యాగం చేసి రెండవదాన్ని నెరవేర్చటం ఇక్కడి విశేష విషయం. అందుకే ఆమెకూ ఊర్ధ్వలోకాలు ప్రాప్తించినై.

సుదర్శనుడు ధర్మవేత్తా, గృహస్థున్నా! వానప్రస్థం పరివ్రాజకం- అయిన తరువాత ముక్తి నందటం ఒకమార్గం. సర్వధర్మాలూ ఎరిగినవాడు కావడంచేత గృహస్థ ధర్మంలో కూడ మృత్యువును జయిస్తానని ప్రతిన పట్టాడు.

ఐతే, మృత్యువు వ్యక్తికి కాదు- శరీరానికి! సుదర్శనుడు శరీరానికే మృత్యువు రాకుండా సాధించాడు, పూర్వజన్మల వాసనలు లేపు-నశించినాయి. క్రొత్త కోరికలులేవు. ఇక ఈ శరీరం వదలి మరొకదాన్ని పొందాలనే అవసరమే అతడికి లేదుగనుక శరీరం చావాల్సిన పనిలేదు. అందుకే చావు అతడికి రాదనటం.

క్రొత్త శరీరం అక్కర్లేదు గనుక పాత శరీరం వదలాల్సిన అవసరం లేకపోవటం ఇక్కడ ముఖ్యం. సుదర్శనుడు కర్మయోగి. అంటే కర్తవ్య మేదో ఆ పనులను మాత్రమే చేస్తాడు. కర్తవ్యం రెండు విధాలు (1) ఆత్మోన్నతి (2) సమాజోన్నతి నందటం. గృహస్థధర్మం సమాజోన్నతికి చెందిన కర్తవ్యం! ఆ చేయటంలో కొంచెమైనా పార్వర్థం లేకపోవటం అతిడి నిష్ఠకు తార్కాణం. అందుకే మృత్యువును జయించాడు. ఈ విషయాలు బుద్ధితో తర్కించి విచారణ చేస్తేనేకాని తెలియవు.

కామక్రోధాదుల ఉద్ధృతం తగ్గించి బ్రతుకు నెవరు నడిపితే అతడు మృత్యువును జయించినవాడవుతాడని బోధ.

4. జాతి మార్పు

ధర్మరాజు భీష్ముని ప్రశ్నిస్తాడు - ఇతర జాతుల్లో జన్మించినవాడు బ్రాహ్మణుడు కావటానికి వీలున్నదా? అని.

గుణాల ఆధారంగా బ్రాహ్మణుడు కాగలడా అని కాదు ఇక్కడ అడిగిన ప్రశ్న-అది గమనీయం. (గుణాలు మార్చుకొంటే వర్ణమార్పు అవుతుందిగాక) భీష్ముడు ఇంద్రమతంగ సంవాదం చెప్తాడు.

మతంగుడు ఒక బ్రాహ్మణుని కుమారుడుగా చలామణీ అవుతున్నవాడు, ఎక్కడికో వెళ్తు నిష్కారణంగా ఒక గాడిదపిల్లను కొట్టుతాడు. అది వెళ్లి తల్లికి చెప్తుంది ఫలానివాడు కొట్టాడని. ఆ తల్లి “వాడు చండాలుడు. ప్రచండ స్వభావుడు కాక ఏమవుతాడు” అంటుంది. మతంగుడికి జంతుభాష తెలుసు. వెంటనే వెళ్లి ఆ తల్లిగాడిదనడుగుతాడు తనను చండాలుడని ఎందుకన్నదీ అని.

ఆ గాడిద, వాని తల్లికి ఒక మంగలిద్వారా అతడు పుట్టాడంటుంది. కులాల విభాగంలో ప్రతిలోమ వివాహం వల్ల పుట్టినవాళ్ళనూ చందాలురని పిలుస్తారు. తల్లి బ్రాహ్మణ కులానికి తండ్రి మంగలి కులానికి చెందిఉన్నాడు కనుక అతణ్ణి చందాలకులజుడంటారు. ఇది మను ధర్మశాస్త్రం. మతంగుడు వెంటనే ఇంటికివెళ్ళి తండ్రికి సంగతి చెప్పి తాను బ్రాహ్మణత్వం సంపాదిస్తానని వెళ్ళి తపసు చేయడం ఆరంభిస్తాడు. తపసు అంటే నియమాల నభ్యసించడం. దాని వల్ల తనకు సర్లక్షణాలు కలుగుతవని ఆశయం.

కొంతకాలమయింది. ఇంద్రుడు వచ్చి పరమడుగుమని బ్రాహ్మణత్వం తప్ప ఇంకేమయినా అడుగుమంటాడు. మతంగుడు తిరస్కరిస్తాడు. మతంగుడింకా నూరేండ్లు ఒంటి కాలిపై నిలబడి తపసు చేస్తాడు. మళ్ళీ ఇంద్రుడు వచ్చి కొన్ని లక్షల రెట్లు తపస్సు చేస్తేగాని బ్రాహ్మణుడవయే అవకాశం లేదంటాడు. చివరకు ఎప్పటికో మతంగుడు తూలివడిపోతే ఇంద్రుడతణ్ణి దేవతగా చేసి చండదేవుడని పిలుస్తాడు. అందుచేత ఇతడు బ్రాహ్మణుడు కావడం అసంభవం అని చెప్తాడు భీష్ముడు.

ఫలానవారికి పుట్టినవారే బ్రాహ్మణుల కులానికి చెందిన వారన్నప్పుడు ఇతరులెవరికో పుట్టినవారు బ్రాహ్మణులనబడే అవకాశ మెక్కడున్నది? ఒక నిర్వచనం ఉంటే దానినే అధిగమించి అదే ఇదని అనడం ఎలా? కులాలు శాసన ప్రకారం చెప్పబడేవిగాని గుణరీత్యా చెప్పబడ్డవి కాదుగదా! అందుకే ఇంద్రుడిచండుడికి దేవత్వమైనా ఇవ్వకలిగాడు గాని బ్రాహ్మణుడేననిపించ లేకపోయినాడు. ఇదిసాధారణమైన శాసన ధర్మం.

ఈ కథలోని చిత్రమేమంటే తపసు కొన్ని లక్షలరెట్లు చేస్తే బ్రాహ్మణుడు కాగలవనటం. అనగా బ్రహ్మ పదార్థ తత్వజ్ఞానివి కాగలవని చెప్పడమా? కాని అది ప్రసక్తి విషయం కాదే! ఇంద్రుడన్నమాట కర్ణమేమని? తపసు వల్ల పొందిన పుణ్యం వల్ల ప్రజలు నిన్నలా ఆదరింపగలకనడమై య్యుంటుంది.

ఈ చిక్కు విడివడని కారణాన ధర్మరాజు భీష్ముని తిరిగి ప్రశ్నిస్తాడు. విశ్వామిత్రుడు బ్రహ్మర్షి ఎలా అయినాడు అని.

భీష్ముడు - విశ్వామిత్రుడు బ్రహ్మ పదార్థ తత్వజ్ఞాని అయి తరువాత ఆ కారణాన ఆయన్ను బ్రహ్మర్షిగా గుర్తించారు. కులరీత్యా ఆయన క్షత్రియుడై బ్రహ్మజ్ఞాని అయిన న్యాసునీ శ్రాతినీ అలాగే బ్రాహ్మణులుగా మన్నించడ మయింది.

ధర్మరాజు: ఐతే వీతహవ్యుడు బ్రాహ్మణుడై నాడంటారు ఎలా?

భీష్ముడు : వీతహవ్యుడు హైహయరాజ వంశజుడు. అతడికి సూర్గురు కుమారులు. వాళ్ళు కాశీరాజు నోడించివచ్చారు. కాశీరాజు కుమారుడు తాను గద్దెనెక్కి హైహయరాజుల్లో యుద్ధం చేస్తుంటాడు. అతడికి భరద్వాజ ముని అనుగ్రహంవల్ల ప్రతర్థుడనై కుమారుడుకలుగుతాడు. ఆ కుమారుడు పెద్దవాడై ధనుర్వేదం నేర్చి యుద్ధం చేసి, వీతహవ్యుడి సూర్గురు కొడుకుల్ని చంపేసి వీతహవ్యుణ్ని పదవీచ్యుతుణ్ణి చేస్తాడు. వీతహవ్యుడు పారిపోతుంటే వెంటపడు తాడు. చివరకు వీతహవ్యుడు భృగువు ఆశ్రమంలోకి దూరి ఆయన్ను ఆశ్రయించి శరణువేడుతాడు.

ప్రతర్థనుడు వచ్చి అతడికోసం భృగువునడిగినప్పుడు, అతడు తన శిష్యుల్లో కలిసి వున్నట్లు చెప్పక, భృగువు నా శిష్యులందరూ బ్రాహ్మణులేగాని ఇతరైవరూ లేరంటాడు. అప్పటికే మరి వీతహవ్యుడు బ్రహ్మతత్వ జ్ఞాని అయినా డేమో తెలీదు.

ప్రతర్థనుడు ఆలోచించాడు. వీతహవ్యుడు వీళ్ళల్లో వుంటే అతడు తన జాతినే పోగొట్టుకొన్న నీచుడైపోయినాడు. లేదా బ్రహ్మపదార్థతత్వ జ్ఞాని అయిఉంటాడు. ఇక రాజ్యానికి రాడు. ద్రాహ్మణ సమాజమే అతడ్ని బ్రాహ్మణుడుగా ఆంగీకరిస్తే అతడ్ని చంపాల్సిన పని నాకులేదంటాడు.

కనుక బ్రహ్మ పదార్థతత్వజ్ఞాని ఏ కులంలో వుట్టినా బ్రాహ్మణుడనే ఆధ్యాత్మిక తత్వం చెప్పుతుంది. అలాటి తత్వజ్ఞాని కానివాడు బ్రాహ్మణుని కులంలో సక్రమంగా వుట్టినతప్ప ద్రాహ్మణుడు కాజాలడు. ఎందుకనంటే బ్రాహ్మణునికి సక్రమంగా వుట్టిన వానికేగాని - ఈ పంశ హక్కు సంక్రమింపదు. మతంగుడు బ్రాహ్మణ స్త్రీకి వుట్టినా బ్రాహ్మణుడని ఒప్పుకొనడం కలుగలేదు - కనుక బ్రాహ్మణుడు కానివాణ్ణి ప్రజలు బ్రాహ్మణుడుగా

మన్నించితె అతడ్ని ద్రాహ్మణుడుగా పరిగణించటంకద్దు! ఇది మొదటి మూత్రానికి కేవలం వినాయంపు (Proviso)

ధర్మరాజు : స్వామీ ! దైవానుగ్రహమా? పురుషప్రయత్నమా? ఏది, ప్రభావయుతమైన సాధనము?

భీష్ముడు : దైవానుగ్రహమనేది సాధనమనటానికి వీల్లేదు. సాధన చేయటమనేది మనుష్యుని పరంగా చెప్పవలసినది. ఈ అనుగ్రహం భగవంతుడియవలసిందేగాని మనుష్యుడు స్వేచ్ఛగా లాక్కునేది కాదు. దైవభక్తినితే సాధనమనవచ్చు. దైవభక్తిని పురుష ప్రయత్నంలో భాగంగా చేయటంవల్ల దైవానుగ్రహం పొందే వీలుంది. కనుక దైవభక్తిని పురుష ప్రయత్నంలో భాగంగాచేసి దేవునిపై భారంవేసి పురుష ప్రయత్నం చేయడమే ప్రభావయుతమైన సాధనం-దైవాన్ని పూర్తిగా వదలివేసి ప్రయత్నం చేస్తే-దైవబలాన్ని తోసేసినవాళ్ళే అవుతారు. అప్పుడు ప్రయత్నం పూర్తిగా చేశామనడానికే అవకాశంలేదు. దైవాన్ని ప్రార్థించటం ప్రయత్నంలో భాగమై ఉండాలిగాని నా ప్రయత్నబలం గొప్పదా-దైవం గొప్పదా-అనడం సరికాదు.

ధర్మరాజు : సత్కర్మలు చేస్తాము. వాటివల్ల ఫలం ఏమిటి కలుగుతుంది చెప్పండి.

భీష్ముడు : ప్రయత్నంచేసి సత్కర్మచేస్తే ఫలం భగవంతుడిస్తాడా ఈయడా? ఏం ఫలం? అంటావు. శాస్త్రయుక్తమైన ఫలం వచ్చితీరుతుంది-చెప్పినట్లుచేస్తే. యజ్ఞంచేసి అన్నం పెట్టిన ఫలం అంతాయంతాకాదు. సమారాధనవల్ల పౌరుష శ్రేష్ఠత కలుగుతుంది. దానంఇస్తే ఇచ్చిన వస్తువునుబట్టి ఫలం. మౌనంవల్ల పరిజ్ఞానశక్తి. అతుల తపం వల్ల భోగం. అహింసవల్ల రూపబలం. అవకాశ ఐశ్వర్యసిద్ధి కలుగుతుంది. బ్రహ్మచర్యానికి ఫలం-ఆయుష్షు. ఉపవాసంవల్ల చిత్తశుద్ధి. శ్రుతపరునకు సౌఖ్యం. అర్థప్రతిబోధకునకు సుగతి. సత్య శ్రవతానికి ముక్తి-ఇలా ఫలాలు కలుగతవి.

చెట్లకు ఆకులూ పూవులూ చిగుళ్లూ వళ్లూ ఎలా కలుగుతాయో అలాగే కర్మకు ఫలం కలుగుతూ ఉంటుందనేది నిజమైనమాట. అది ఎంత సహజమో

ఇదీ అంతేనని అర్థం. ఇది భౌతిక ఫలం! ఇక మానసిక ఫలాలు - పుణ్య పాపాలు! ఇవి కర్త మనఃస్థితినిబట్టి ఆసక్తినిబట్టి ఉంటాయి. తృష్ణా ఆసక్తికల వారితే పుణ్యపాపాలు కలుగుతాయి. విత్తష్టులకివిలేవు. నిర్లేపులు అయిన కారణం చేత వారి కీపాపపుణ్యాలు అంటవు.

ఇదివిని పాండవులు సంతోషించారు.

ధర్మరాజు : ఆశ్రీతులు ఎవరినాశ్రయించుకొని ఉన్నారో వారిపట్ల ఎలా ఉండాలి?

ధర్మరాజు ఈ ప్రశ్నను తనకోసం అడుగలేదనిపిస్తుంది. ఎందుకంటే, తాను మహారాజై ఇతరులకు ఆశ్రయిండు అయినాడుగాని తాను ఆశ్రీతుడైనవాడు కాదుగదా.

భీష్ముడు ఒక చిలుక కథను చెప్తాడు. “ఒక చెట్టుమీద ఒక చిలుక ఉంటూ ఉండేది. ఒక కిరాతుని బాణం ఆ చెట్టుకు తగిలింది. ఆ బాణానికి విష ముండటంచేత ఆ చెట్టు నిలువునా ఎండిపోతుంది. ఐతే ఆ చిలుకమాత్రం ఆ చెట్టు ఆశ్రయాన్ని వదలలేదు. చుట్టూ ఎన్నో ఫలపుష్పభరితమైన చెట్లున్నా వాటిని ఆ చిలుక ఆశ్రయించలేదు. ఈ చిత్రంచూచి ఇంద్రుడు మారువేషంతో వచ్చి ఆ చిలుకను ప్రశ్నిస్తాడు. ఈ మాడిపోయిన చెట్టుమీదెందుకు? ఇంకో చెట్టుకు పోరాదా అంటాడు. అప్పుడు చిలుక అంటుంది! “వండినరోజుల్లో ఆశ్రయం వుచ్చుకొని ఎండినరోజుల్లో వదలిపోవటం కృతఘ్నతకాదా ఇంద్ర దేవా” అంటుంది. ఇంద్రుని వేషరహస్యం గ్రహించిన చిలుకనుచూచి అతడు ఆశ్చర్యపడి, “నీకు ఏమైన వరం కావాలంటే అడుగు ఇస్తా” నంటాడు. చిలుక “ఈ చెట్టుకు సమృద్ధియైన జీవం ప్రసాదించుమంటుంది. అతడలా చేస్తాడు— ఆశ్రీతులు అలాటి కృతజ్ఞులై ఉండాలి—

ధర్మరాజు : ఆశ్రయమిచ్చేరాజు ఎవరిననుసరించినవాడై ఎవరిని జాగరూకుడై చూచుకోవాలి?—అంటాడు.

భీష్ముడు : తపసు-స్వాధ్యాయం-చేస్తూ ఇహ పరలోకాలు నీకు వశం చేయగలిగే బ్రాహ్మణులను అనగా బ్రహ్మపదార్థ తత్త్వజ్ఞానులను - మన్నించాలి. వారు సంతోషిస్తే సుఖాలూ, అలిగితే కష్టాలూ నీకు కలుగుతాయి.

అతడ్ని తండ్రులు గురువుగా మన్నించాలి. ఋగ్వేదం “బ్రాహ్మణజాతికి పరిభవం కలిగించేటట్లయితే పూర్వపుణ్యం నశిస్తుంది-యోగం వట్టటం మానుతుంది” అంటున్నది. “జపహోమాదుల్ని చేయటంకంటెకూడ బ్రాహ్మణునిచేత అవి చేయిస్తే గొప్ప ఫలదమవుతవి” అన్నది యజుర్వేదం. సామవేదం “ఒక మాసంపాటు బ్రాహ్మణుని పూజిస్తే పాపనాశనం అవుతుంది” అంటున్నది. అధర్వణ వేదం బ్రాహ్మణవర్ణులనుచూచి ఆదరింపకపోతే అంతకంటె కీడు మరి లేదు.” అన్నది. ఇలానే మునులూ చెప్పారు. అంతేకాదు-పరమమైన ధర్మం చెప్పతాను విను. “విష్ణు నెరుగుటధికవిమల బోధము-యజ్ఞమూర్తి యజ్ఞకర్తృమూర్తి యజ్ఞకలనమూర్తి యజ్ఞఫలమూర్తి విష్ణుడతండు కృష్ణుడమలచరిత” అన్నాడు. బ్రాహ్మణులు అనిచెప్పి పరమమైన మతం విష్ణునెఱుగడమని చెప్పటంలో సంగతత్వం గ్రహించాలి! పరమాత్మునెరిగినవాడే బ్రాహ్మణుగనుక విష్ణునే ఎఱుగటం ఇంకా పరమమైన సంగతని భీష్ముడు అంటున్నాడు. పైమాటలు వేదంలో చెప్పినవి గనుక వేదకాలంలో గుణకర్మ విభాగవశమైన బ్రాహ్మణుల గూర్చియే చెప్పబడిందనేది గమనీయం. అందుకే భీష్ముడు విష్ణు ప్రసంగంచేసి, చివరకు, శ్రీకృష్ణునిచూపి,—

“ఈ శ్రీకృష్ణుడే వేదమయుడు వేదవేద్యుడు కనుక (బ్రాహ్మణుడని అర్థం) ఆయనే వేదార్థవిత్తమప్రియుండు, ఈ విషయం మనసా బుద్ధ్యాతెలిసి అనుభూతి అనుసరణ చేయడమే పరమధర్మ” మన్నాడు.

5. గరుత్మంతుడు-ఐకాంతిక తత్త్వబోధ

ధర్మరాజు “వేదాల ప్రసక్తిని భీష్ముని ప్రవచనంలో విని గరుత్మంతుని జ్ఞాపకంచేసికొన్నాడు. గరుత్మంతుడనే మాటకు వేదమార్గమనే అర్థంకూడ ఉంది. అందుకని గరుత్మంతుని కథ వినాలని ఉంది-చెప్పవలసిందంటాడు.

వ్యాసుడు ఆదిపర్వంలో సౌపర్ణోపాఖ్యానం భారతంలో చేర్చినా మళ్ళీ ఇక్కడ గరుత్మంతునికథ వివరిస్తున్నాడు. ఏదో అంతరాంతరమైన అర్థం ఈ కథలో ఉందికనుక వ్యాసుడు దాన్ని అంత ప్రేమించి ఉంటాడు. గరుత్మంతుడు సాక్షాత్తు విష్ణుమూర్తికి వాహనమే అయినాడని చెప్పి అతడి గొప్పతనాన్ని గూర్చి వాక్కుస్తాడు. భీష్ముడు చెప్తున్నాడు :

“కశ్యపుడికి ఇద్దరు భార్యలు. వినత, కద్రువ. వారిద్దరికీ వారుకోరినట్లుగా సంతానం కలిగే వరాన్నిచ్చాడాయన. కశ్యపుడనేమాట ‘వశ్యకు’ డనే అర్థానికిగాను వాడారు. ఆయనకు సమస్తమైన నిజమూ అవువడుతుందని-అ అర్థం! మనిషి ప్రధానుడు-పుణ్యం-పాపం-అనేవి అతడికి సహాయకాలు. ఈ కథలోని ఇద్దరు భార్యలూ మనిషికి పుణ్యపాపాల్లాటివారు.

వినతకు రెండు గ్రుడ్లులూ కద్రువకు వేయి గ్రుడ్లులూ పుట్టినయి. వాటిని కుండల్లో నేతితోపెట్టి వాటినుంచీ రావాల్సిన జీవాంకోసం ప్రతీక్షిస్తున్నారీ ఇద్దరు స్త్రీలు. పుణ్య పాపాల ఫలం వెంటనే కలుగనూవచ్చు వేయేండ్లైనా వట్టనూవచ్చు. వారు అలా వేచి ఉన్నారు. ముందు కద్రువకు పుట్టిన వేయి గ్రుడ్లూ ఒక్కొక్కటే విచ్చి జీవాల్ని ప్రసవించినయి. అవన్నీ పాములరూపంలో ఉన్నయి. బలంగా ఉన్నయి. పొడుగ్గా ఉన్నయి. వినతకు పుట్టిన గ్రుడ్లు ఇంకా పిల్లల్ని ప్రసాదించలేదు. వినత మత్సరాన్నిపొంది, ఒక గ్రుడ్డును చిదిపింది. పుణ్యపరుడైనా ఈ మనో వికారాల్ని జయించడానికి సాధన కావాల్సిందే. అది లేక ఇలాటి పిచ్చిపని ఆమెచేసింది.

ఆ గ్రుడ్డులోంచి అనూరుడనే వక్షి పెద్ద శరీరంతో ఉద్భవించినా క్రింది భాగం పూర్తిగా పెరగని కారణంచేత కుంతితత్వం అతడి శరీరానికి కలిగింది. అతడు తల్లిని మందలించి నీకు పాపపుణ్యాలి అయిన కద్రువకు దాన్యం చేయాల్సిన గతిపట్టుతుంది-అన్నాడు. ఆ రెండో గ్రుడ్డును జాగ్రత్తగా కాపాడితే అందులో పుట్టేవాడు నీ దాస్యాన్ని వదిలిస్తాడన్నాడు. ఈ గ్రుడ్డు విచ్ఛేదానికి ఇంకా ఐదువందల ఏండ్లు పట్టుతుందనికూడ చెప్పాడు. అలా ఐదువందల ఏండ్లు అయింతరువాత ఆ గ్రుడ్డులోంచి మహాకాయుడైన గరుత్మంతుడు పుట్టాడు. అనూరుడు సంతోషించి సూర్యలోకానికి వెళ్ళిపోతాడు.

పుణ్యఫలాలు రెండు విధాలు అనిపిస్తుంది. ఐహిక ఫలాన్ని అనుభవించి సుఖపడటం ఒకటి. ఆ ముష్మికోన్నతికి దోవదొరకడం రెండు. అనూరుడు మొదటి సుఖం ఇచ్చాడు. గరుత్మంతుడు పుట్టంగానే అనూరుడు సూర్యలోకానికి వెళ్ళాడంటే పుణ్యఫలం మెట్టునెక్కిందనుకోవాలి, వినతకు గరుత్మంతుని వల్ల ఆ ముష్మికఫలం కలుగబోతోంది.

అనూరుడు వెళ్ళినప్పుడే, -గరుత్మంతుడు బ్రహ్మదేవునిచేత కల్పితమైన భోజనం చేయడానికి వెళ్ళాడు. అది తిని శరీరం చక్కగా పెంచుకొన్నవాడై సిద్ధ సాధ్యగణాంచేత ముద్దు చేయబడి అడుకొంటూ ఉండేవాడు. బ్రహ్మ కల్పించిన భోజనం యేదో అది! పుణ్యఫలితంగా మనిషికి కలిగే ధర్మబుద్ధి. ఆ భోజనమై శరీరమనోబుద్ధులకు వికాసాన్ని కలిగిస్తూ సిద్ధులూ చారణులతో సమానమైన శక్తులు కలిగింపజేస్తూండటమయి ఉండవచ్చు.

ఈ కథలో పూర్వమే కద్రూ వినతలు సముద్రతీరానికి వాహ్యశికి వెళ్తారు. సముద్ర-అంటే బ్రహ్మనందమని అర్థం. దాన్ని చేరారంటే బ్రహ్మ నందం తీరానికి వెళ్ళారు. అదే శుద్ధ సత్త్వస్థితి. దూరంగా వారికి శుద్ధ సత్త్వమన దగిన ఉచ్చైశ్రవముకనువడింది. “దానితోక, తెల్లగానేదు నల్లగా ఉన్నదంటుంది కద్రూవ”-కాదు సర్వమూ తెలుపేను అగుజ్జమంటుంది వినత. పుణ్య వశంచేత సత్త్వాన్ని పొందినా మనిషికి సౌత్వికాహంకారం ఉదయించకుండా ఉండాలి. కాని ఇక్కడ వినతకు అహంకారం కలిగినదై, కద్రూవ మాటను కాదని ఎదిరించింది. నిజానికి ఆరంగు ఎలాఉంటేనేంగాక! ఇద్దరూ వాదించు కొని పందెం కట్టారు. వెళ్ళి చూడాలి. ఎవరు ఓడిపోతే వారు రెండోవారికి దాస్యం చేయాలన్నారు-అనాడు ప్రౌద్దుగ్రుంకి మర్నాటికి ఆ పనిని వాయిదా వేశారు.

మరునాడు కద్రూవ దుర్వ్యాహంచేసి, కొడుకుల్ని వెళ్ళి ఆ గుజ్జపు తోకను నల్లగా చుట్టుకొని ఉండుమంటుంది, ఆ కుమారులంతా ధర్మానికి వ్యతిరేకం చేయమంటారు. ఆమె శపిస్తుంది. మీరంతా జనమేజయ యాగంలో హోమగుండంలో నశిస్తారని. ఒక్క కర్కోటకుడనేవాడు మాత్రం ఆమె ఆజ్ఞను ఇష్టం లేకుండానే ఒప్పుకొని మొత్తంమీద నెరవేరుస్తాడు. వినత మరునాడు తన పందెం ఓడిపోయింది. నవతికి దాళి అయింది.

సౌత్వికాహంకారంవల్ల ఈ పరిస్థితి వచ్చింది. అందుకే మనిషి పుణ్య పరుడైనా ఈ అహంకారం కలుగకుండా చూచుకోవాలి. అది కలిగిందంటే పెద్ద పతనం కలుగుతుంది. ఆ సౌత్వికాహంకారం పోవాలంటే-మంచికో-చెడుకో-ఇతర్లకు దాస్యం చేయడానికి సిద్ధంకావాలి. దాస్యం చేస్తేనే ఆయహంకారం పోయినట్లు!

పుణ్యంపల్లి కలిగిన అధ్యాత్మతత్వం కారణంగా భగవంతుడి అనుగ్రహం కలుగుతుందంటారు. అలాగే నారదుడు గరుత్మంతుడికి అతడి తల్లికి కలిగిన దాన్యం ఐహికంగా వదిలించి వేయరాదా అని, దానికి సంబంధించిన పై జరిగిన కథను చెప్తాడు. గరుత్మంతుడు వెంటనే సవతితల్లివద్దకు చేరి నమస్కరించి “మా తల్లి దాన్యం నీకు చేయాల్సిందే. ఆది న్యాయమా అన్యాయమా అని నేను వివాదం చేస్తున్నాననుకొనకు. ఈ దాన్యం ఇప్పుడు వదలా అంటే నీకేంకావాలో చెప్పు నే తెచ్చిస్తా” నన్నాడు.

ఆమె “అమృతం తెచ్చియివ్వు-మీ అమ్మకు ధాన్యం వదలిపోతుంది. నీవు ఆమెను కీసికొనిపోవుగాని!”-అంటుంది. బహుశ ఈ పని ఇతడు చేయలేడనుకొని యుండచ్చు. లేదా బ్రహ్మ దగ్గరకు వెళ్ళగలిగినవాడుగనుక ఇతడే అమృతం తేగలడనుకొని ఉండచ్చు. ఏదైనా మేలేనని అలా చెప్పింది. కొడుకుల్ను తాను శపించినా అమృతం తెస్తే తానూ వారూకూడ శాశ్వతంగా ఐహికంలో బ్రతుకుదామనుకొంది కావలె. కాని కొడుకులు వెళ్ళిపోయి వాళ్ళ వాళ్ళ పుణ్యపాపాల విధానాన-నడుపుకొంటున్నారు జీవితాల్ని. అమృతం తెస్తే పాపానికి ప్రతీక అయిన ఈ కద్రువకే లాభం బహుశ! వాసుకీ మొదలైన కుమారులు అప్పటికే పరమాత్మ నాశ్రయించి అమృతమయ్యలైనారు.

గరుత్మంతుడాలోచించాడు- ఏం చేయాలని. వెంటనే వెళ్ళి తండ్రిని కలిసి “అమృతం తేవాలి-నాకు దేవతల్ని జయించే శక్తి రావాలి! ఎలాగ?” అన్నాడు. కశ్యపుడు పశ్యకుడేననన్నాముకదా! అంటే నిజం చూడగలవాడు. చూశాడు. మానవలోకంలో వారికి ద్వంద్వాలుంటాయి. ఆ ద్వంద్వాలు నశిస్తే గాని దేవతలంతటివారు కాలేరు; అందుకని, ఆ ద్వంద్వాల్ని నశింపజేయుమనే భావం కడుపులో పెట్టుకొని-ఇలా అన్నాడు.

‘తూర్పు సముద్రానికి దగ్గరే ఒక పర్వతముంది. అక్కడొక పెద్ద నరన్ను ఉంది. ఎఱుకైతఁగులు పూర్వమెప్పుడో అప్పరికొనల పోట్లాడుతూ చచ్చినవారై, ఒక గజమూ ఒక కచ్చపముగా ఆ పర్వతం, సరోవరంలో జన్మించి పోవాలంటే సాగిస్తూనే ఉన్నారు, ఆ యిద్దర్నీ ఒక్కసారిగా పట్టి నాశనం చెయ్యాలి. ద్వంద్వాలైన ఆ రెంటినీ ఒకేసారి నాశనం చేస్తేగాని దేవతల్ను జయించటం కుదరదన్నాడు.

వైనతేయుడు క్షణంలో ఎగిరి వెళ్ళాడు. అక్కడ ఏనుగును సరసిలోని నీళ్ళు త్రాగనీయకుండా తాబేలు అడ్డుకొంటోంది. ఏనుగు దాన్ని తొక్కుతోంది. పక్షింద్రుడు వాటి వివరణ పశ్యకునిద్వారా తెలిసికొన్నవాడు కావటంచేత, తన రెండు కాళ్ళ గోళ్ళతో రెంటినీ గ్రుచ్చి ఎత్తి ఆకాశమార్గానికెగిరి ఒక పెద్ద చెట్టుమీద పెట్టి తినబోయినాడు. ఆ చెట్టుకొమ్మ పెళపెళమంది. విరిగి క్రిందపడితే దాన్ని పట్టుకొని ధ్యానసమాధుల్లో ఉన్న వాలఖిల్యులనే మునులు చచ్చిపోతారు అని తెలిసికొన్నాడు. తండ్రి ద్వంద్వాల్నేనాశం చేయాలన్నాడని, దయాదుల్నికూడ నాశంచేశాడా యీ గరుత్మంతుడు? లేదు. దయాదులను నాశం చేయలేదు. ఆ మునులను రక్షించాలనే, తన నోటితో ఆ విరిగిపోయిన కొమ్మను పట్టుకొని వారిని రక్షించాడు, దీనితో గరుత్మంతునికి పుణ్యం, తత్ఫలం కలుగుతోంది. ఎక్కడో పర్వతంమీద నిల్చి ఆ రెంటినీ నశింపజేశాడు. అమృతంకోసం దేవలోకం వెళ్ళాడు.

ద్వంద్వాల్ని గుర్తించాలి ముందు. సుఖం కలుగుతుంది. దానివెంట కలిగే దుఃఖం-ఓహో-ఇది సుఖానికి ప్రత్యర్థిగా వచ్చింది అని తెలియాలి. అందుకే గరుత్మంతుడు ముందు ఏనుగును చూచి అది నీళ్ళకు వెళ్ళుతున్నప్పుడు దాన్ని తాను అనుసరించి వెళ్ళి తాబేలుతో పోట్లాడే క్షణాన ఆ తాబేలును గుర్తించటంకూడ వ్యాసమహర్షి కథలో వర్ణించాడు!

అమృతభాండాన్ని ఒకచోట దాచి దానిచుట్టూ మంటలుపెట్టి ఉన్నారు దేవతలు. అందుకని ముందు బ్రహ్మను తలచి ఆయన్ను ప్రసన్నునిచేసి కొన్నాడు గరుత్మంతుడు. బ్రహ్మను గత్యంతరమడిగాడు. అప్పుడు బ్రహ్మ అంటాడు- “ఆలమందలుండేచోటికి వెళ్ళు. అక్కడ నుంచి అంతులేనంత వెన్న తెచ్చి ఆ మంటలకున్న శిఖలకు వెయ్యి. ఆ జిహ్వాలు మోయలేనంత వెయ్యి. అవి తగ్గుతాయి. అప్పుడు లోపలకు వెళ్ళి అమృతాన్ని పొందు” అని! ఆలమందలంటే సాధులోకం. అక్కడికి వెళ్ళుమంటే “నీవు సాధువు కావలసిందని అర్థం. వెన్న అంటే ప్రేమ, దయ! వీటిని పుష్కలంగా కలిగిఉండు. ఆ దయను ఆ క్రోధరూపమైన అగ్ని భరింపలేనంతగా ప్రసరింపజెయ్యి. అతడు తగ్గిన క్షణాన అమృతభాండాన్ని నీవు చేరగలవని బోధ.

ఇది సాధన. ఇంతసాధనవల్లనే అమృతం చిక్కుతుంది. అమృతమంటే పరమాత్మ అనుగ్రహం అని అర్థం! దాన్ని గడించడానికి ఇంతవని తప్పదని

“హిమగిరిలోని మహర్షులు తనకు చెప్పిన మాటలు చెప్తూ గరుత్మంతుడు ఇలా చెప్పాడు: “ఈ భువనత్రయాన్ని రక్షించడానికి స్వామి ఒక్కొక్కప్పుడు వచ్చి దుర్మార్గుల్ని రాక్షసుల్ని శిక్షించి వెళ్ళిపోతుంటాడు. ఆమాత్రం చూసి అదే ఆయన రూపం అనే వీలులేదు. ఇంద్రుణ్ణి గెల్చి అమృతాన్ని నేను తీసికొనిపోయాను. ఆ సమయాన ‘నిన్ను మెచ్చాను. నీకు వరమిస్తాను, అనే మాటలు నాకు వినపడ్డాయి. అప్పుడు నేను నీవెవరో సెలవిచ్చి ఆ తరువాత ‘వరం’ ఈయాలింది అన్నాను. అప్పుడాయన కేవలం ఉజ్జ్వలమైన తేజస్సుగా దర్శనమిచ్చి, నాకు వరమిచ్చి నన్ను తనవాహనంగా ఉండు” మని వెళ్ళిపోయినాడు.

ఆయనెవరనేది అప్పటికి తెలీలేదు. వెళ్ళి మా తండ్రినడిగాను. ఆయన విష్ణుమూర్తినీ ఆయన దర్శనం కావడం ఆయన అనుగ్రహమాత్రమైననీ చెప్పాడు. వెళ్ళి బదరికాశ్రమంలో ఆయన్ను కలిసే ప్రయత్నం చేయుమన్నాడు.

నేను బదరి వెళ్ళాను. ఆస్వామి అక్కడ ఎనిమిది భుజాలతో శంఖచక్రాలతో అపువడ్డాడు. ఉత్తరదిశకు తాను వెళ్తూ నన్నూ రమ్మన్నాడు. నేను వెళ్తున్నాను. నాకు ఆయన కన్నడకపోయినప్పడల్లా ఒంటరిగా ఏకాతమైనమనసుతో నిల్చి ధ్యానిస్తూ వచ్చాను. ధ్యానించినప్పడల్లా అపుపడి రమ్మనిపిల్చి వెళ్ళటం అవగతమయేది. అతడే అగ్నిగా, శివుడిగా, ఇందరుగా అవుపించాడు.

అక్కడ చీకటి బ్రహ్మాండంగా ఉంది, దానిని దాటి ఆయన వెళ్ళాడు. నేనూ వెళ్ళాను. ఆ తరువాత ఆయన అంతులేని కాంతితో వెలిగిపోయినాడు. సూర్యుల చంద్రులక్కడలేరు. వారక్కరనేలేదు నిజానికక్కడ.

నేను మళ్ళీ ప్రార్థించి ఆయన నాకు అవుపడటంలేదని కలవరపడ్డాను. అప్పుడాయన మాటలు ఇలా వినపడ్డవి: “నన్ను చూడాలంటే మమకారం, అహంకారం, రెండూ వదలాలి. నిశ్చలమతితో శమాపూర్ణమైన ఆత్మతో ఉండాలి. అప్పుడు నన్ను చూడగలరు.” నేనలా సాధన చేశాను. అప్పటినుండి నాకు ఆయన స్థూలరూపంతో దర్శనమిస్తారు. స్థూలరూపం ఇంద్రియాలకుకూడ అవుపడేది. ఇంద్రియాలు ఐకాంతికమై విష్ణుముఖమై యున్నను మనస్సుతో

లీనమైతేనే అది సంభవం.” అన్నాడు గరుత్మంతుడు. తనకు విష్ణుమూర్తి చెప్పిన జ్ఞానం తెల్పాడు.

విష్ణుమూర్తి గరుత్మంతునకుపడేశించిన ఆత్మ తత్త్వం భీష్ముడు చెప్తున్నాడు: “అన్ని భూతాలూ నానుండి వచ్చినవే. నాతత్త్వాన్ని అవి ఆధిగమింపలేవు. నా సత్త్వంతోపాటు భూతాలకు ఎన్నో వికారాలుండవచ్చునుగాక. ఆ వికారాలూ నానుండి పుట్టినవే అయినా అవి ఈ భూతాల జ్ఞాననేత్రాన్నికప్పవీ. అందుకే, కామవర్జితలూ అహంకార విముఖులూ, నిర్మలబోధయుతులూ, నిత్య తృప్తులూ, శాంతులూ, సత్యం, భక్తితో నిండిన చిత్తంకల నియతాత్ములూ మాత్రమేనన్నెరుగగలరు. సాంఖ్య యోగులు అంతర్దర్శనం నిశ్చయం చేసుకోవాలే-వారే ఉపవాసాలు చేసినా ప్రతాపాలు చేసినా ప్రయోజనం! బహిర్దర్శనం చేస్తే ప్రయోజనంలేదు. ఐకాంతిక ధ్యానపరులు మాత్రమే నన్నెరుగగలరనడం అందుకే”.

విష్ణు సాక్షాత్కారమంటే ఆత్మ సాక్షాత్కారమే ననేది ఈ కథకు ప్రాతిపదిక.

6. యోగసష్టము ఉపాధ్యానాలు

మనిషి భగవంతుణ్ణి చేరజాలనట్లే జంతువుగాకూడ కాలేదా? అనిశంక. దీనికి సమాధానంగా,—

భీష్ముడు ధర్మరాజుకు “నక్క-కోతి” కలిసి మాట్లాడుకొన్న కథ చెప్తాడు. నక్క తనకాజన్మ ఎలా వచ్చిందో చెప్తూ బ్రాహ్మణునకు తాను దానమిస్తానని ఈయకపోవటంవల్ల వచ్చిందన్నది-అది చెప్పి, మనిషి అబద్ధపు బ్రతుకు బ్రతకటంవల్ల మనిషినుంచీ నక్క వరకూ దిగజారడం కలుగుతుందని సూచించాడు. ఐకాంతిక భక్తివల్ల దేవునివైపుకూ, అబద్ధపు బ్రతుకువల్ల జంతు గర్భాలకూ మనిషి వెళ్ళటం ఇక్కడి విషయం.

అలాగే శూద్రునకు వేదమంత్రాలు చెప్పినందుకు ఒకానొక ముని పతనం చెందినట్లుకూడ కథచెప్పాడు. వేదార్థవర్యవసానం చెప్పిల్పిందిగాని వేదాలు పఠకలేని వారిచేత పఠికించుదామన్న ప్రయత్నం చేయకూడదని చెప్పదలచాడనుకోవాలి.

అలా వర్ణాలు, గుణాలు, ఒక ప్రక్కనూ కులాటూ జన్మలూ మరొక ప్రక్కనూ ఆధారంచేసి, మను రాజశాసనాన్ని మన్నిస్తూభగవంతుని గుణమయ శాసనం విడిచి, మర్చిపోయి, మనిషి యోగాన్ని నష్టపరుచుకోవటం జరుగుతోందని బోధ!

లక్ష్మీఉండే స్థానాలు ఏవి? ఆనే ప్రశ్నకు భీష్ముడు లక్ష్మీయై-రుక్మిణికి చెప్పిన మాటలు చెప్తాడు: “ఎల్లప్పుడూ నిజం చెప్పేవారూ, శౌచనిరతులూ గురు భక్తులూ, అప్రమత్తులూ, దక్షులూ, అమలినమతులూ సత్కర్మపరులూ తపం బ్రహ్మచర్యం, శమంలను కల్గిన వారివద్ద నేను ఉంటాను” అన్నదట. క్యారులు నిద్రపోయేవారివద్ద ఉండను అన్నది.

ధర్మరాజు భీష్ముని అడుగుతాడు: స్త్రీ పురుష సంయోగ సమయంలో ఎవరికి ఎక్కువ సుఖము? అని. భీష్ముడు, భంగాశ్వుడనేరాజు కథనుచెప్తాడు. అతడు సూర్గురు కొడుకుల్నికని, దైవవశాత్తు ఒకానొక సరస్సులో మునిగి స్త్రీ అయిపోతాడు. తరువాత ఒక మునిసి పెళ్లాడి సంభోగమంది సూర్గురు పుత్రుల్ని తిరిగి కంటాడు. మొదటి సూర్గురుకూ ఈ సూర్గురుకూ యుద్ధం వచ్చినదై అంతా చచ్చిపోతారు. అప్పుడు ఇంద్రుడు వచ్చి ఎవరిని బ్రతికించుమంటా వంటాడు. అప్పుడా స్త్రీరూపంతో ఉన్న భంగాశ్వుడు తాను తల్లిగా కన్న సూర్గురనే బ్రతికించుమంటానే-తాను స్త్రీగానే ఎక్కువ సంభోగ సుఖం పొందుతుండటం చేత తాను అలాగే ఉంటాననీ ఆ వరం అనుగ్రహించాల్సిందనీ కోరి ఆవరాన్ని పొందుతాడు. ఈ కథవల్ల అతీతదశలు కలిగినవారిద్వారా క్లిష్టమైన ప్రశ్నలకు సమాధానాలు తెలియటం ముఖ్యం అనిపిస్తుంది,

వ డ భారత కథలు

ఆనుశాసనిక పర్వం - ద్వితీయాశ్వాసము

1. కొన్ని ధర్మసందేహాలు

1. కన్యాదానం పుచ్చుకొనే వరుడెలా ఉండాలని ధర్మరాజడుగుతాడు. అందుకు భీష్ముడు - అష్టావక్రకుడంటే ఎనిమిది వంకరలున్నవాడని అర్థం. జన్మించడానికి పూర్వమే శాపం పొందాడు. తండ్రి చెప్పే వేద పననలో స్వరం తప్పన్నదని తల్లి గర్భంలోనున్నపుడే తప్పు పట్టటం చేత - తండ్రి అలా శాపమిచ్చాడు. తరువాత కొన్నేండ్లకు విధ్వత్తుతో తండ్రిని మెప్పించటం చేత తండ్రి నదిలో స్నానం చేసి రమ్మన్నప్పుడు అష్టావక్రకుడు స్నానంచేయం గానే దివ్య రూపాన్ని పొందాడు.

అష్టావక్రకుడు సంయమి. వదాన్యుడనే తవస్వికి ఒక కుమార్తె ఉంది. ఆమెనతడు వివాహమాడదాచాడు. వదాన్యుని వద్దకు వెళ్ళి సుప్రభను తన కీయవలసిందని అర్థిస్తాడు, వదాన్యుడు ఈతడ్ని తగిన వరుడొనా కాదా అని పరీక్షింప దలచి, కొంతకాలంపాటు ఉత్తర దిశకు వెళ్ళి పర్యటించి రావలసిందంటాడు. అతడు వెళ్ళంగానే ఉత్తర దిశను పిలిచి ఆ అష్టావక్రకుడు తగిన వరుడవునాకాదా పరీక్షించి చెప్పమంటాడు, ఆమె సరెనని వెళ్తుంది.

అష్టావక్రకుడు ప్రయాణం చేస్తుంటే ఆమె ఒక చక్కని కుమారిగా అమృతమవుతుంది. ఆయన్ను ఆహ్వానించి అతిథ్యమిస్తుంది. ఆమె అతడ్ని ఆకర్షింప జూస్తుంది. రాత్రివేళ తనకు చలిగా నున్నదని అతడి శయనం చేరుతుంది. అతడ్ని కొగిట చేర్చింది. అతడు కేవలం కొయ్యలా ఉండిపోతాడు.

“నేను కోరుతుంటే నీవనుభవింపవేం? స్త్రీ కామవశం చేత వంశహాని తలచకుండా నూర్గురు పురుషులనై నాసరె కోరుతుంది. నేను నిన్ను కోరుతున్నప్పుడు నీకభ్యంతరమెందుకు!” అంటుంది.

అష్టావక్రకుడు “నేను విశ్ఫలిత బ్రహ్మచారిని. భార్యను కోరినవాడనై వచ్చాను. నీవు ఈ ప్రవర్తనను అబద్ధంగా తెచ్చిపెట్టుకున్నావు అనిపిస్తోంది. నీ వెవరో చెప్పు. నేమ నియమవంతున్నా” అంటాడు.

వెంటనే ఆమె “నేను ఉత్తర దిశను. నిన్ను పరీక్షించాను. నీవు తగిన వరుడవు. ఆ మాట వదాన్యునకు చెప్తాను. నీవు వెళ్ళి సుప్రభను పెండ్లి చేసికొను” మంటుంది.

ఈ కథ చెప్పి వరుడు కామాన్ని అదుపులో పొట్టుకోగలిగిన నియమ వంతుడై యుండటం ముఖ్యం అన్నాడు భీష్ముడు.

ధర్మరాజు వృచ్చించిన తరువాతి ప్రశ్న ఏమంటే విప్రుడు దానం పట్టడానికి పాత్రుడంటారు కదా! ఎందువల్ల? అతడు భిక్షుటనం ఊంఛవృత్తి చేస్తున్నందువల్ల అతడికీ పాత్రతకలుగుతున్నదా? అయితే ఆ వృత్తి చేయని విప్రునకు దానమీయరాదనవచ్చునా? అన్నాడు.

భీష్ముడు “వృత్తితో పనిలేదు. వేద విహితమైనట్టి ధర్మం నడుపుతున్న మంచి బ్రాహ్మణుడై ఉండాలి, అతడు దానం గ్రహించడాని కర్హుడు. బ్రహ్మ వేత్తయైన పురుషుడు అందుకు అర్హుడై బ్రహ్మర్షులు అందుకు ముఖ్యులు కదా!” అలాగా ప్రాపంచిక వృత్తుల్లో ఏ వృత్తి చేసే వాళ్ళు అన్నట్లయితే దానికి సమాధానంలేదు.

ధర్మరాజువ్వుడు మునులవలన శూద్రజాతి స్త్రీకి పుట్టిన వారికి బ్రహ్మర్షితవ్వం ఎలా కలుగుతున్నది? అని ప్రశ్నిస్తాడు.

భీష్ముడు - మనుధర్మ రీత్యా బ్రహ్మ, క్షత్రియ, వైశ్య శూద్రుల్లో ఒక కులానికి చెందినవారు ఆ తరువాతి వారికి చెందిన స్త్రీని పెండ్లి చేసుకొనవచ్చు. కాని ఆమెకు పుట్టిన సంతానం ఆమె కులానికి మాత్రమే చెందినదవుతుంది. ఇది సాధారణ శాసన ధర్మం, కాని ఉత్తమ తపోజ్ఞాన విద్యాప్రభావ కలిగిన మునుల బీజం వల్ల కలిగినవారు, ఆ క్షేత్రమేదైనా - ఆ ముని వంతుడనే పొందుతారు. ఇది విశేష ధర్మం. అలాంటివారికి ఇతర కులాలయందు కలిగిన వారి మాటకేమిగాక - వారికి అయోని జాతులైనవారు తండ్రి జాతిని పొందటమేదా? పశిష్టుడు ఋష్యశృంగుడు అగస్త్యుడు వ్యాసుడు ద్రోణుడు కృపుడు వీరంతా అలాంటివాళ్ళు కాదా? మనుశాసనంలోనే కులముల ప్రసక్తి చేస్తూ “సామాన్య శాసనం, మునిజనులు, నదులు, సిద్ధుల జననాలకు వర్తించదనె అపవాదం కూడ ఉన్నది.

* ధర్మరాజు : దానం పుచ్చుకొన్నందువల్ల పాపంరాదా?

భీష్ముడు : రాదు. తన పాపం పోవాలని శ్రద్ధగా దానమిచ్చినపుడు తగినవాడు పుచ్చుకొన్నపుడు దాత పాపం వీనికి రాదు. శ్రద్ధా పూర్ణమైన దానం ఇవ్వడంలో గల త్యాగం వల్ల ఆ పాపం నశిస్తుందిగాక! పితృ కార్యానికి దైవ కార్యానికి కూడ మంచివానిని తగిన బ్రాహ్మణుని వెదికి తేవాలి. శ్రేష్టుడైన వానికి దానమీయడం వల్ల దాని ఫలాన్ని దాతకు కలిగిస్తుంది.

* ధర్మరాజు : దానము పొందడానికి - పూర్వసంబంధి, పండితుడు, సోమయాజి, తపస్వులలో ఎవరు ఎక్కువ శ్రేష్టులు?

భీష్ముడు : ఎవరైనా ఫరవాలేదు. అతడు అత్మోన్నతిని ధర్మమార్గాన్ని అనుసరించడమనేది ముఖ్యం. క్రియావరత లేక మాటలు చెప్పేవాళ్ళు వనికి రారు. శీలము అనేది అతి ముఖ్యము. వేయి అశ్వమేధాలు చేశాననే వానికంటే ఒక సత్యవంతుడెక్కువ పాత్రుడు దానానికి. మద్య మాంసాలు తినక భుజిగా ఉండేవాడు గొప్ప అనచ్చు.

* ధర్మరాజు : ధర్మార్థ కామాలు ఏవే కాలాల్లో ఆచరించాలి?

భీష్ముడు : అర్థకామాయందానక్తి తగ్గించుకొని ఈ పురుషార్థాలను ఎప్పుడైనా ఆశ్రయింపవచ్చు. ధర్మ విరుద్ధం కాని అర్థాన్నీ కామాన్నీ ఆశ్రయించాలి. యోగ్యుడయిన వ్యక్తి ఒకడ్ని సంతృప్తిపడజేస్తే దేవతలు, పితరులు మునులు అంతా తృప్తిపడతారు. దేవతలకు మిట్టమధ్యాహ్నానికి పూర్వము మన్నా పితరులకు ఆ తరువాత మన్నా మనుష్యులకు పగటి కాలంలో మధ్యాహ్న సమయంలోనూ దానమివ్వటం శ్రేష్టము. సంధ్యోపాసన లేని వారికి, వడ్డికి డబ్బునిచ్చేవారికి, అనగ్నికులకు ఆరాధన దైవ విక్రతు కార్యాల్లో పనికిరాదు. దానమిచ్చేటప్పుడు-అర్థిలో నున్నవానికి, సత్కార్యం చేయాలన్న వానికి, ఇచ్చేటట్లుండాలి.

* ధర్మరాజు : తీర్థప్రదేశాల్లో ఇచ్చే 'దానం' గొప్పదంటారు. పుణ్య తీర్థ విశేషాలు చెప్పండి.

భీష్ముడు : తీర్థ సేవను, కామక్రోధలోభ మదాదులు చేరని మనసుతో చేయాలి. అప్పుడే ఏ ఫలమైనా కలిగేది! తీర్థాలు ఎన్నో చెప్పి వాటిలో స్నానం

చేసినందువల్ల కలిగే ఫలితం అంగిరసుడు చెప్పాడు. కాని దమం, తపం, అహింస, శమం, శౌచం కలిగిన వారికె- మమత్వం పోగొట్టుకోవటానికై తీర్థ సేవనం చెప్పారు. మమత్వం పోయి తర్వాత ఇంకా వట్టి నీళ్ళలా సాన్నం చేయాల్సిన పనేమిటి? ఈ లక్షణాలను తలచితేచాలు మానవుని కల్మషాలు నశిస్తవి,

ఈ మాటలు చెప్పి తీర్థాల మహాత్యాలు పలుకుతున్న సమయంలో అత్రి, వశిష్ఠుడు భృగువు పులహుడు మొదలైన మునులు శిష్యులతో సహా అక్కడకు వచ్చి నిల్చి భీష్ముని మాటలు వినటం అందరకూ కన్నడింది. ఆ తరువాత వారు వెళ్ళిపోయినారు. తీర్థ విశేషాలు వినడం వల్లనే ధర్మరాజాదులకు ఈ మహా పురుషుల దర్శనం అయిందనవచ్చు.

భీష్ముడు తిరిగి చెప్తాడు. తీర్థ యాత్రలవల్ల ప్రయోజనం లేదనే భావం పెట్టుకొనకు. తీర్థ యాత్రలవల్ల మమత్వం నశించే విధం చూసుకోవటం ముఖ్యం. మమత్వం నశించినవాని కొక్కరికే వాటి ప్రయోజనం శూన్యమని చెప్పటం;

* ధర్మరాజు తీర్థాలు నడులవద్ద ఉంటవికదా - నదుల్లో వినదికి పుణ్యానుభవం ఈయగలిగిన శక్తి ఎక్కువగా ఉన్నది?

భీష్ముడు : గంగ అని చెప్పాలి. గంగ త్రివధగామి. పరమ పుణ్యావహ మైంది.

* ధర్మరాజు : బ్రాహ్మణులు పుణ్యానికి మూలమనీ, స్త్రీలు పాపానికి మూలమనీ అంటారు. సర్వజనులకూ పూజ్యులయిన వారుగా బ్రాహ్మణులెలా అయినారు? స్త్రీలెలా కాలేదు?

భీష్ముడు : ఈ శ్రీకృష్ణుడే ఒకసారి నారదుణ్ణి ఒక ప్రశ్న వేశాడు: నీవు ఎవరికి నమస్కరిస్తావు చెప్పవలసిందని. అప్పుడు నారదుడు, - వరుణ, వాయు నూర్య ఇంద్ర అగ్ని మొదలైనవారిలో ఎవరినైనా సతే భక్తితో సేవిస్తున్నవారికి అతిథి పూజ గావించే వారికి, పితృ సమర్చకులకు సత్యవ్రతులకూ నమస్కరిస్తాను అన్నాడు. పైగా “శ్రీకృష్ణా! నీవుకూడ అలాగే సేవించుతూ ఉండాల్సింది. శుభం అవుతుంది అన్నాడు. దీని అర్థం ఎక్కడో దూరంగా ఒక

దేవులందరూ అతడికే నమస్కరిస్తాననే భావం గాక సర్వత్ర అధి దేవతల అభిషేక భగవంతుని అర్చిస్తానని ఇక్కడి బోధ. అతిథి కూడ భగవంతుడే. బ్రహ్మ పదార్థ తత్వజ్ఞాని భగవంతుడే అని బోధ. శ్రీ త్రిగుణాల్లో తగు లొక్కొక్కవారు పాపాలకు మూలమనటమే దాని అంతర్యం - త్రిగుణాల కూడలి అందరూగానే. దాని ఆ పేరులో సత్య తమోరజాలు కలవటం చేత అలావారు పనిచేసారని అంటారు.

ధర్మరాజు : రాజుకు అనేకమైన పనులుంటవికదా! అందులో అతి ప్రధానమైన కృత్యమేది? భగవంతుని సేవించడమా ప్రజలను సేవించడమా ఏది ముఖ్యం ఏలా చేయాలి అని శంక.

శిష్యుడు : సామ్రాజ్యాభిషిక్తుడయిన రాజుకు కర్తవ్యం బ్రాహ్మణ హితమే. బ్రాహ్మణుల అగ్రహానుగ్రహాలవల్ల అవదలూ సంపదలూ అప్పటి కప్పుకు కలుగుతుండటం మనం ఎన్ని చూడటల్లేదు. బ్రాహ్మణుడనగా అంతటి శక్తి కలవాడేను. విప్రుడు తృప్తి చెందితే దేవపితృ సమూహాలు తృప్తి నందుతాయి. ధూదేవి శ్రీ కృష్ణునకు చెప్పిందొకసారి : “మాసపులు పాపాలను తరించే విధం విప్రసేవనం, విప్రపూజనం విప్ర హితం చేయడమే. “బ్రహ్మ బ్రాహ్మణులైన వారిని సృష్టించి మహాభాగులుగా చేసి వారితో ఇలా అన్నాడట “మీకు అత్త కర్మ తప్ప మరొకటి లేదు. యుక్తధర్మ నిరతిని బ్రహ్మగోపన మునూ పాటించవలసింది. మీకు శుభమవుతుంది” అని. బ్రాహ్మణ్యమే అన్ని వర్ణాలకూ తారకము. అనగా బ్రహ్మ పదార్థ తత్వబోధనమే. ఏ వర్ణానికి చెందిన సాధకునకయినా పరాకాష్ఠమని అర్థము. బ్రాహ్మణ వంశ జన్ములకు కూడ బ్రాహ్మణులైన వారిని పూజింప వలసినదే. విప్రగుణ సముదాయమైన శ్రీ, బ్రహ్మ, స్వాధ్యాయం - ఇవే బ్రాహ్మణీ అనబడతాయి. వాటిని వెలుగ జేయటం బ్రాహ్మణకులజాలకేకాదు సర్వులకూ కర్తవ్యమే. జటాసురుడూ వాని కుమారుడైన శంబరుడూ విప్రపూజనం చేతనే దేవతలను గెలవగలిగారు. అప్పటినుంచి ఇంద్రుడికికూడా విప్రపూజనం శిరోధార్యమైంది.

ధర్మరాజు : వాపాలకు మూలం శ్రీ అనటంలో వారితెరిగేమిటి?

2 శ్రీ - పాపం :

భీష్ముడు : ఆడవారి నిజమైన స్వభావం తెల్పవలసిందని పంచచూడ అనే అప్పర శ్రీని నారదు డడిగాడు. ఆమె ఇలా చెప్పింది: “తినటం కట్టడం ముడువడం లాటి వాటి వల్ల కలిగే సుఖం ఆడవారికీ మగవారికీ ఒకవిధంగానే ఉంటుంది. కాని శ్రీ పురుష సంగమంలోగల సుఖం శ్రీకి పురుషుడికి ఒకే విధంకాదు. ఆమెకు ఆ విషయమై గలకాంక్ష తీరేదికాదు. అనుభవించినకొద్దీ ఇంకా అనుభవించాలనే అనిపిస్తుంది. అగ్నితో ఇంధనం వేస్తున్నకొద్దీ మంట పెరుగుతుందిగాని ఎలా తరగడముండదో, నదులెన్ని వచ్చిచేరుతున్నా సముద్ర మెలా నిండదో వారి కాంక్ష అలాగే ఉంటుంది. దురదగల రోగికి గోకటంవల్ల ఆ దురద ఎలా తీరదో ఇదీ అలాంటిదే. అందుకే పురుషుడు శ్రీల నీ నందర్బం లో సంతృప్తిపరచకలుగటం కల్గి. దురద పుట్టుతున్నా, “భీ. ఇక గోకవ”ద్దని స్థిరచిత్తం చేసికొని గాలిపీల్చి గోకటం మానేసినట్లే - “ఇకచాలు” అన్న ధృతిని కలిగితేనే తప్ప ఆ కాంక్ష నశించదు. అన్యపురుషుణ్ణి చూచినప్పుడు శ్రీకి కామ గృహంలో కళలు కదులాడవి. అందుచేత శ్రీని భజించే పురుషులు ఆ ఆకర్షణ వదలి సన్మార్గంలోకి రావటం అరుదు. పురుషుని ఆత్మోన్నతి దృష్ట్యా (అంటే జీవుని ఆత్మోన్నతి దృష్ట్యా) శ్రీ దోషభూయిష్టమైంది అని చెప్తారు.” అన్నది పంచశీల.

అంతేగాక శ్రీలకు పూర్వం అగ్గలమైన కామప్రవృత్తి ఉండేదికాదు అప్పుడు జనులందరూ నిర్దోషులై ధర్మార్థ కామాలను సరిపడ అనుభవించి సౌఖ్యాలను దేవతలతో సమంగా అనుభవించేవాళ్ళు. ఇందుకు దేవతలు స్పర్థ చేసి, బ్రహ్మదేవునర్థించి శ్రీలకు కామ స్పందనం ఎక్కువచేయించి అందుకు వారికి సుఖాన్నెక్కువ కల్పించి, ధృతిలేని మనుష్యులకు చిక్కులు తెచ్చిపెట్టారుట! అనగా కొంత అతీతశక్తులవల్ల ఈ ప్రవృత్తి శ్రీకి ఎక్కువయి అధ్యాత్మిక పరునకు పతనం కలిగించుతోందని అర్థం.

ధర్మరాజు : మరి అయితే-పాతివ్రత్య ప్రధానమైన యీ నేలమీద శ్రీని కాపాడే దెలాగ? అన్నాడు.

భీష్ముడు : మనిషికి స్వార్థం లేకుండా కాపాడాలంటే సమాధాన మేదో అదే దీనికి సరియైన సమాధానమవుతుంది. మనసులో భగవంతుడా

వేళించి ఆకట్టవలసిందే. భగవద్భావనంతప్ప యథాతథంగా ప్రత్యుపాయంలేదు. ఒకప్పుడు దేవశర్మ అనే మునికి చాలా అందమైన భార్య ఉండేది. ఆమె అందానికి ఇంద్రుడే ముగ్ధుడై ఆమెకై ఎన్నో ప్రయత్నాలు చేశాడు. ఇంద్రుడనే మాటకు మనస్సే అర్థం. ఆధ్యాత్మిక చింతనం లేని మనసుకు ఆమెపై భ్రమ కలుగటం ఆశ్చర్యంకాదు.

ఒకసారి ఆముని ఎక్కడకో యాగానికని వెళ్తూ తన శిష్యుడైన విపులుని పిల్చి ఆమెను రానువచ్చేవరకూ ఇంద్రునినుంచీ కాపాడవలసిందని ఆదేశించి వెళ్ళాడు. ఇంద్రుడేరూపంలో వస్తాడోననే భయంతో విపులుడు తన యోగబలం చేత ఆమె మనసులో ప్రవేశించి ఆమె చిత్తాన్ని జడంగా చేసి ఉండిపోయినాడు. ఇంద్రుడేవచ్చి ఆమెను అనునయిస్తున్నపుడు ఆమె చిత్తం జడమైయున్నది. గినుక పిపులుడై ఆమె నోటినుంచీ మాట్లాడి ఇంద్రుణ్ణితిట్టి వంపివేస్తాడు. అమెను రక్షించడానికి అంతపని చేయవలసివచ్చింది.

దేవశర్మ యాగంనుంచీ తిరిగివచ్చి తన భార్యను రక్షించినందుకు విపులుని మెచ్చుకొని అశీర్వాదించుతాడు. విపులుడు మాత్రం తాను ఆమె మనసులో ప్రవేశించినట్లు చెప్పలేదు. ఐనా దేవశర్మకు తన తవళ్ళకి కారణంగా తెలియనె తెలిసింది, అప్పుడాయన శిష్యునితో అంటాడు, “నీవు ఆమె మనోబుద్ధిని జడంగాచేసి ఆమెనోట నీ మాటలు పలికించావని చెప్పకపోయినావు. కాని ధర్మవరుడవై నీవావని చేశావు కనుక అదినాకు సమ్మతమే” నన్నాడు. పిపులుడప్పుడు తెలిసికొంటాడు: ఇంద్రుడు ఆమెను అకర్షింపజూస్తే తానే ఆమె మనసు నాపరించటం-ఇది తప్పే ననుకొన్నాడు.

ఒకసారి ఒకచోట స్త్రీ పురుషులిద్దరు చేతులువట్టుకొని గిరగిరా తిరుగుతూ ఒకరికాళ్ళు ఒకరు తొక్కుకొన్నారు. ఆ విషయంలో వారు వాదులాడుకోవడం మారంభించారు. ఒకరు అంటున్నారు: నేను అలా బుద్ధిహీనంగా నీకాళ్ళు తొక్కుటం చేసినట్లుంటే ఆ విపులుడు పొందే పాపాన్నే పొందుతా”నని ఈ మాటలు విపులుడు విని గురువుగారివద్దకు వెళ్ళి ఈ సంగతిని నిర్వేదంతో చెప్తాడు.

అప్పుడు గురువు చెప్తాడు: వాళ్ళిద్దరూ అహోరాత్రులు. అహోరాత్రులూ ఋతువులూ మనిషి ఎంత రహస్యంగా ఏమిచేసినా తెలిసి సాక్షులుగా నిలుస్తారు.

కాని సీవుచేసిన వనికి అలాంటి పాపమేదీ రాకుండా నే నాశీర్వాదిస్తున్నానన్నాడు. దేవశర్మ భార్యను రక్షించడానికి అంతయోగశక్తిని వినియోగింపవలసివచ్చింది.

3. పెండ్లిండ్లు - పుత్రులు

ధర్మరాజు : పెళ్ళిదాని ప్రక్రియచెప్పి, ఏది ధర్మం అనే విషయం చెప్పండి!

భీష్ముడు : ధర్మ దూరం కాని పెండ్లిండ్లు మూడు రకాలున్నాయి. (1) బ్రాహ్మ వివాహం (2) క్షేత్ర వివాహం (3) గాంధర్వ వివాహం. కుల, విద్యా, శీల, నైపుణ్యాలనుచూచి పిల్చి కన్యాదానం చేయటం మొదటిది. ఈ దానం తండ్రి చేస్తాడు. దీనిపల్ల ప్రీతి ఒక దానవస్తువుగా చూడటంకాదు. మిగిలిన రెండురకాల్లో ఆ వధూవరుల ఇష్టమే ప్రధానము గనుక ఈ రకపు వివాహంలో అది లేదనటానికిగాను తండ్రి కన్యను దానం చేయడం ఉన్నది. క్షేత్ర వివాహంలో వధూవరులిష్టపడినట్లయితే వారిపెండ్లి జరుపుతారు. అది రెండవది. కన్యయే వరుని ఎన్నుకొనే పద్ధతిని గాంధర్వ వివాహమంటారు. ఇవిగాక పిల్లనిచ్చినందుకు ధనం తీసికొన్నప్పుడు అది అనుర వివాహమవుతుంది. బలవంతంగా పిల్లనెత్తుకొని పోయివరుడు పెండ్లి చేసికొనటం, రాక్షసం, చివరి రెండూ ధర్మ దూరాలు. బ్రాహ్మణుడు, శూద్రజాతినుండితప్ప మిగతా జాతులనుండి పిల్లనుతెచ్చి వరునగా, చేసుకోవచ్చు. క్షత్రియుడు క్షత్రియజాతి పిల్లనూ వైశ్యజాతి పిల్లనూ తెచ్చి వరునగా చేసుకోవచ్చు. వైశ్యుడు వైశ్యజాతి పిల్లనూ శూద్రజాతి పిల్లనూ తెచ్చి వరునగా పెండ్లి చేసికోవచ్చు. బ్రాహ్మణ క్షత్రియుల జాతులవారు శూద్రవనితల్ని తెచ్చి చేసికొనరాదు. ఎక్కడయినాఅందుకు వ్యతిరేకంగా పెండ్లి జరిగినా అలాంటిదికూడ చెల్లుతుంది. కనుక ఎవరినివడితే వారిని పెండ్లిచేసికోవడమనేది ఎప్పుడూ పూర్వధర్మం ఒప్పుకోలేదు.

ధర్మరాజు : ఐతే ఆయా భార్యలకు కలిగిన సంతానం తండ్రి ఆస్తి నెలా పొందాలి?

భీష్ముడు : బ్రాహ్మక్షత్రియ వైశ్యశూద్రులకు చెందిన స్త్రీలకు పుట్టిన బ్రాహ్మణుని కుమారులు తమ తండ్రి ఆస్తిని 4:3:2:1 నిష్పత్తిలో పంచుకొనాలి.

క్షత్రియ, వైశ్య శూద్ర స్త్రీలకు పుట్టిన క్షత్రియ కుమారులు తమ తండ్రి ఆస్తిని 4:3:1 నిష్పత్తిలో పంచుకొనాలి. వైశ్యునికి వైశ్య శూద్రకులాలకు చెందిన స్త్రీలకు పుట్టిన కుమారులు 4:1 నిష్పత్తిలో పంచుకొనాలి.

బాబాయి చెప్పాడు-ఇప్పుడీ శాస్త్రం అమలులోలేదు. ఇప్పుడు ఎక్కువ పెండ్లిండ్లు మనిషి చేసికొననూ పీలులేదు-అథవా అలా చేసికొన్నా వారలకు పుట్టే కుమారులంతా (పెళ్ళి చెల్లినట్లయితే), లేదా అవరుద్ధ స్త్రీకి పుట్టినవారితోనహా కుమారులె అపుతారు గనుక వాటా పుచ్చుకోవచ్చు.

ధర్మరాజు : ఎన్నో రకాలయిన కొడుకులున్నారకదా వారెవరు?

భీష్ముడు : పదమూడు రకాలవారున్నారు. ధర్మవత్తికి తనవల్లకలిగిన కుమారుడు బొరనుడు. కూతురి పెండ్లి సమయంలో ఆమెకు పుట్టే మొదటి కుమారుణ్ణి తన కుమారురుగా ఇవ్వవలసిందని కోరి అలా పుచ్చుకొంటే కలిగిన కుమారుడు పుత్రికాపుత్రుడు. భార్య, యెవరో తెలియని వానివల్ల గర్భవతియై కన్న కుమారుడు గూఢజుడు. భార్యను తానే మరొకనివద్దకు పంపగా అందు వల్ల ఆమె కన్న కుమారుడు క్షేత్రజుడు. ఎవరో తలిదండ్రులు తమ పిల్లవాణ్ణి వదలివేస్తే తాను ఆ పిల్లవాణ్ణి తన కుమారుడుగా పెంచినట్లయితే అతడు అప విద్ధుడనే పుత్రుడవుతాడు. స్త్రీ తండ్రి యింట్లో ఉన్నప్పుడు పెండ్లి కాకముందు కలిగిన పుత్రుడు ఈ భర్తకు కానీనుడవుతాడు. గర్భిణిగానున్న స్త్రీనే పెండ్లిచేసి కొనగా ఆమెకు ఆ గర్భాన పుట్టినవాడు సహోధుడు. భర్త పోయింతరువాత పుట్టినవాడు పానర్చవుడు. తనకై తానువచ్చి కొడుకుగా మనిషవాడు స్వయం దత్తుడు. తలిదండ్రులు తమ కుమారుని దత్తునీయగా ఆ దత్తుపొందిన తండ్రికి ఆ కుమారుడు దత్తుకుమారుడవుతాడు.

బాబాయి చెప్పాడు-“ఇప్పుడిన్ని రకాల కుమారులను ఎవరూ లెక్కచెప్పరు. ఇప్పుడు బొరనుడూ, దత్తుడూ మాత్రమే కుమారులు. మిగతావారు మోహ పుత్రులు మాత్రమే”. అని “ఐతే అక్రమ సంతానమని రుజువు కానంతవరకూ పెండ్లి ఆమెయిన కాలంలో పుట్టినవారంతా జౌరస సంతానమనే లెక్క” అనికూడ అన్నాడు.

ధర్మరాజు : సహవాసం, స్నేహంవల్ల కలిగే స్నేహమెలాటిది?

భీష్ముడు : చ్యవనుడు ఒకప్పుడు నీటిలోనుండి జపం చేసికొంటున్నాడు. చేపలు చుట్టూచేరి ఉండేవి. బెస్తలు వలవేసి చేపలు పట్టినప్పుడు ఆ వల ద్వారా ఈయనకూడ బయటకు లాగబడ్డాడు. వారు ఆయన్ను క్షమించుమంటారు. ఆయనప్పుడు ఈ చేపల్తోపాటు తననుకూడ అమ్మివేయుమంటాడు. చేపలనూ తననూ విడదీయ వద్దంటాడు. వాళ్ళకు దిక్కుతోచక నహుషమహారాజు వద్దకు తీసికొనిపోతారు, నహుషుడు చ్యవనునికి చేపలకూ విలువకట్టి బెస్తలకియ్యడానికి కొన్నికోట్ల ధనం విలువగా కట్టినా బ్రాహ్మణుడైన తనకా విలువ చాలా నట్లుగా ఉన్నాడు చ్యవనుడు. నహుషుడు ధర్మసందేహాన్ని బ్రాహ్మణుల్ని తీర్చవలసిందిగా కోరుతాడు. కలిజాతుడనే ముని, “బ్రాహ్మణునకు వెల ఒకగోవు అనిచెప్తాడు. నహుషుడు ఆవును చ్యవనమునికే దానమిచ్చి స్వర్గారోహణఫలం పొందుతాడు. స్నేహఫలం చిత్రమైంది అంటాడు.

4. పరశురాముడు

ధర్మరాజు : చ్యవనుని వంశంలో పరశురాముడు క్షత్ర లక్షణాలతో కలుగడానికి విశ్వామిత్రుడు బ్రాహ్మణ లక్షణాలతో క్షత్రియులలో కలుగడానికిగల అంతర్యమయిన కారణమేమిటి?

ఈ పరశురాముని జననం ఆ రోజుల్లో చాలా పెద్ద సమస్య విషయం అనిపిస్తుంది!

భీష్ముడు విసువులేకుండా ఎలా చెప్తున్నాడివన్నీ అనిపిస్తుంది: అది భగవద్దిచ్చ అని చెప్పి తప్పించుకోవచ్చు. అది అబద్ధం కూడ కాదు. ఆయన మాత్రం పూర్వగాథ జ్ఞాపకం చేసికొని చెప్తాడు— ఒకసారి బ్రహ్మ “భృగు కుశిక వంశాలకు సంకరమవుతుంది” అన్నాడు. ఆ మాటను చ్యవనుడు విన్నాడు. తాను భృగు కుమారుడు. కుశిక వంశం క్షత్రవంశం. తన వంశానికి ఆ క్షత్ర వంశంవల్ల సంకరం రాకుండా తను చేయాలని ఉపక్రమించాడు. ఆ కుశికవంశాన్ని శపించటం ఒక మార్గం కదా! కాని శపించడానికి వారియందు తప్పు పట్టాలి. అందుకుగాను కుశిక వంశపురాజు వద్దకు వెళ్తాడు. ఆయన సతీసమేతుడై చ్యవనుని అదరించి అతిథ్యమిస్తాడు. చ్యవనుడు అన్నాడు: “నాకు శుశ్రూష చేయాలింది. నేను నిద్రిస్తాను. నేను లేచేవరకూ లేవకుండా

నా పాదసంవాహనం చేయాలింది మీరిద్దరూను” అంటాడు. వారు ఆలాగే ఆరంభిస్తారు. అలాపడుకొన్న వాడు 21 రోజులు కదలకుండా పడుకొన్నాడు. కుశిక దంపతులు సహనంతో ప్రేమతో తమ పరిచర్యను విడువక, నిద్రపోక, సౌఖ్యాలు పొందక సుశూష నడుపుతారు. తరువాత చ్యవనుడు లేచి వెళ్ళుతూ ఉంటాడు. కుశిక దంపతులు వెనుక వెళ్తారు. అడివంతా తిరిగి హఠాత్తుగా కన్నుడ్డం మానేస్తాడు చ్యవనుడు. కుశిక దంపతులు “అయ్యో ఏమయినాడో ఏమో”ననుకొంటూ ఇంటికొచ్చేటప్పటికి మళ్ళీ శయనంమీద పవ్వళించి ఉంటాడు ముని. వారు మళ్ళీ పాద సంవాహనానికి ఆరంభిస్తారు.

ఇలా శ్రమపెట్టి వారియందు తప్పు ఏదైనా ఉందేమో శపించాలని చ్యవనుడు వారిని పరీక్షకు పెట్టాడు. తలంటి నీరుపోయుమంటాడు వెంటనే కనువడటం మానేస్తాడు. మళ్ళీ ఎప్పుడో అవువడి వల్లకిలో ఉండినవాడై మీరిద్దరూ నన్ను మోయండంటాడు. వాళ్ళలా మోస్తుంటే ముల్లుకర్రలతో వారిని పొడుస్తాడు. ఊరి బయటకు తోలుకుపోతాడు. ఇన్ని చేసినా వారికి వగవులేదు. చేయవలసిన కర్తవ్యం చేస్తున్నామన్న తృప్తి మాత్రమే ఉన్నది. ఇది చ్యవనుడు గమనించి సంతోషించి వాళ్ళను మెచ్చుకొని వరమడుగవలసింది ఇస్తానంటాడు. వారు నీ సేవకంటే మారేమి కావాలి అంటారు. అప్పుడు తాను శ్రబహ్మ చెప్పిన విషయం వారితో చెప్పి ఎప్పుడో ఈ ఘోరకలి జరుగకుండా ఇప్పుడే మీకు ఏ శాపమో ఇచ్చి సమాజ రక్షణం చేయాలని ఇంత చేశాను. మీరు అవకాశం ఇవ్వలేదు. కనుక మనం ఏమీ చేయకలిగిందిలేదు. “నా వంశంలో ఋచీకుడనేవాడు నీ కుమారునీ పుత్రికను పెండ్లాడుతాడు. వానికి జమదగ్ని జమదగ్నికి పరశురాముడూ కలుగుతాడు. పరశురాముడు క్షత్రియ వంశాన్ని నాశనం చేస్తాడు. ఇది వైవేచ్ఛ, ఎవరూ ఏమీ చేయకలిగింది లేదు. నీ కుమారునికి బ్రాహ్మణ్య గణ్యతైన విశ్వామిత్రుడు జన్మిస్తాడుగాక” అని అశీర్వాదించి వెళ్ళిపోతాడు. కనుక ఇది ఇలా జరగడం వైవేచ్ఛ అనేది మరుమనముంటాడు ఘోషుడు.

ఈ వంశాధిమానక కులాధిమానం పెరిగి పెరిగి మానవులందరూ బ్రతికే శ్రుతుకు ఒక్క పైననే సమానత్వం దిగజారి సంకరం కూడదనే ధర్మం వచ్చి ప్రధానమై నిల్చింది. ఈ స్థితి పతనమా? అరూఢమా అనే ప్రశ్న అనవసరం.

‘అప్పటి స్థితి అది ! ఇప్పటి భావంతో పోల్చిదాన్ని గురించి మాట్లాడడం ఎనక్రానిజం అనిపిస్తుంది.

5. దానఫలం

భీష్ముణ్ణి ధర్మరాజు దాన విశేషాలేవో చెప్పవలసిందని అడుగుతాడు. ‘దానం చేసేవారి మనసు త్యాగానికి తిరిగినదై మోక్ష పథానికి చేరుతుంది. తానిచ్చిన వస్తు విశేషంవల్ల కలిగే గౌణమైన ఫలం భౌతికమైంది. అలాచెప్పి, ‘యేయే దానమిస్తే యేలాటి భౌతిక ఫలాలు లభిస్తవో భీష్ముడు చెప్పాడు.

అలంకరించిన గోవును దానమిస్తే చాల మంచిదంటాడు. అంతకన్నా గొప్పదేదంటాడు ధర్మరాజు! అడిగినవాడు కోరిందాన్నివ్వటం గొప్ప అంటాడు. ఈ సమాధానాల్లోని అంతర్యం స్పష్టంగా శుద్ధాంతః కరణమనేది భారతం విన్నవాళ్ళకు తెలుస్తూ ఉంటుంది! యుద్ధంలో చచ్చేదాకా పోరాడటమే గొప్పదయితే - శరణన్నవాణ్ణి రక్షించడం ఇంకా గొప్పదంటాడు. అడగకుండా లేమిడినే అనుభవిస్తున్న వానికియటం అడిగినవానికియటం కంటే గొప్పది. భూదానం, అన్నదానం జీవితాన్నేదానం చేసినంత ఫలం. ఒక్కొక్క సందర్భంలో, చంద్రుడే నక్షత్రంలో ఉన్నప్పుడేదానం చేస్తే ఏమేమి పుణ్యమో కూడ వరస చెప్పాడు.

ఎన్నిచెప్పినా దానం చేయడంలో గలశ్రద్ధ ముఖ్యమన్నాడు. నృగుడు ఒక గోవును ఒక బ్రాహ్మణునకు దానమిస్తే అది తిరిగివచ్చి నృగుని మందలో కలుస్తుంది. నృగుడు దానినె ఇంకొకరికి ఇచ్చేస్తాడు. అది అదివరకే దానమై పోయి తిరిగివచ్చినట్లు అతడికి తెలీదు, ఇది సుపథదానం కాదన్నాడు భీష్ముడు. ఇద్దరు బ్రాహ్మణులకూ ఈ గోవు విషయంలో తగాదా వచ్చింది. ఆ గోవును వదలుకోడానికి ఒక్కడికి సమ్మతం కాలేదు. చివరకు నృగుని శపించి ఆ బ్రాహ్మణులు వెళ్ళిపోతారు. ఆ శాపవశాన నృగుడు ఒక పెద్ద ఉడుమై బావిలో నిలిచి ఎంతోకాలం ఉండాల్సి వచ్చింది. చివరకు ఎప్పుడో శ్రీకృష్ణుడువచ్చి ఆ బావి నుంచి ఉడుమును తీయడం అయింది. అలా చేసి శ్రీకృష్ణుడు అక్కడి యాదవులకు చెప్తాడు: “ధరణీ సుత ధనహరణము, దురితతమము” అని, అది

ధనహరణమవుతుందా? అంటే శ్రద్ధ తక్కువ తనమవుతుందిగదా - అదిచాలు అన్నారు.

ఉద్ధాలకుని కుమారుడు నచికేతుడు. ఉద్ధాలకుడు తన సొమ్ములనన్ని వరసగా దానం చేస్తూ ఉంటాడు. నచికేతుడు వెళ్ళి నన్నెవరికి దాన మిస్తావని పదే పదే తండ్రినడుగుతాడు. కుమారునిపై మమకారం తండ్రికి పోలేదు. కుమారుడు తండ్రికంటే ఎక్కువ జ్ఞాని, మళ్ళీ మళ్ళీ అడిగాడు. తండ్రికి కోపంవచ్చి “నిన్ను యముడికిచ్చానుపో పొ” మన్నాడు. మహాత్ముడైన నచికేతుడు అప్పటి కప్పుడు యముని నదనానికి వెళ్ళిపోయినాడు. యముతీతడ్ని అదరించి అక్కడి విశేషాలు చూపి వరమార్థ తత్త్వం బోధించి తిరిగి మీ తండ్రి వద్దకుపోయి ఆయన్ను సంతోష పెట్టు” మని వంపివేస్తాడు. నచికేతుడు తిరిగివచ్చి తండ్రితో చిత్రమైన విషయం చెప్తాడు, గోవుల దానం చేసినవారి పుణ్యం అక్కడా వర. లోకంలో పెద్దకాండలుగానై పెరిగి తనకు అవుపడింది” అని చెప్తాడు.

బ్రహ్మ ఇంద్రునితో గోదాన పరులు గోలోకానికి వెళ్తారని చెప్పి-అది- షంతో విశిష్టమైన లోకమనికూడా చెప్తాడు.

ఇలా భీష్ముడు గోదాన మహిమను గూర్చి ఇతిహాసాలను ధర్మరాజాదు లకు చెప్తాడు.

ఇది ద్వితీయాశ్వాసము

వ. హా భా ర త క థ ల

ఆనుశాసనిక పర్వం - తృతీయాశ్వాసము

1. గోదాన విధి

భీష్ముడు ధర్మరాజుకు అనుష్ఠీయాలయిన ధర్మాలను చెప్తున్నాడు! ఈ ధర్మాలకు, నియమం, వేదాధ్యయనం, స్వధర్మ కర్మలు పాటించటం, ఇంద్రియ జయం, సత్య నిరతి, దానం, బ్రహ్మచర్యం మాతాపితల శుశ్రూష గురు శుశ్రూష, గోవ్రతం పరమ ముఖ్యమని చెప్తాడు.

ధర్మరాజు గోదానవిధి ఏదో చెప్పమంటాడు. భీష్ముడు బృహన్నతి మాంధాతరు చెప్పిన ఆ విధిని చెప్తాడు:

అశ్వయుజ బహుశాష్టవి: నాటికి మూడు కొజులనుండి గోష్ఠంలో ఉండి పెండ, పంచితం పాలులపై నాధారపడి పవిత్రుడై యుండాలి. ఆ పర్వదినాన అహోరాత్రాలూ గోష్ఠంలోనే ఉండి అవును ఆహ్వానించి “తల్లిగోవు - తండ్రి వృషభం - గర్భవదేశం దివము” అనే మాటలు పఠించాలి. పాపంలేని వానికి వ్రతశీలునికి, శాంతునికి ఆక్రోధనునికి ఆయావుతోపాటు అర్పించాలి. ఆయనకు ఆ గోవును దానమిస్తూ “ఈ గోవు నా సకల కల్మషాలనూ త్రేంచి, నన్ను సౌఖ్య లలో తేల్చుతుంది” అని చెప్పాలి. నీళ్ళు ఆయన చేతిలో వదలాలి. దానానికి కపిలగోవు మంచిది.

‘కపిల’ అంటే చెవులు, కొమ్మలు, కళ్ళు ఖుర నాసికాపుటాలు నల్లగా కలిగియున్న ఆవు అని అర్థం. గొంతూ ముష్కలమొకటి నల్లగా ఉంటే ఆ యావు కపిలయేనని వ్యాసమహర్షి వ్రాశాడు. ఈ సలుపును గూర్చినకథ ఏ మంటే,—

బ్రహ్మ ఇచ్చిన అమృతంవల్ల దేవతలకున్న అవులన్నీ తెల్లనివే కాని ఆవుదూడలు ల అవుల పాలుత్రాగి ఎగురుతుంటే ‘వాటి నోటి నురుగు హిమ గిరి సానువుల్లో తవను చేస్తున్న శివునిపై పడింది. ఆయన మూడోకంటితో వాటిని చూశాడు. ఆ వేడికి ఆ యావులు కపిల అవులైపోయినయి, దేవతలు—

శివుని క్షమాపణవేడి, వృషభాన్ని అయనకు కానుకగానిచ్చి సంతోషపెట్టారు. శివుడు ఆ కపిలగోవులకు ఎక్కువ మహత్వాన్నిచ్చాడు.

అదిగాక, ఒకసారి దేవతలతో స్వర్గచేసి అగ్నివెళ్ళి గోవులమధ్య దాగొంటాడు. ఆ అగ్నివేడికి గోవులు నల్లబడినాయి. అగ్ని కపిలంకు మహాత్వమిచ్చి వాటిని దానమిచ్చినవారికి సర్వపాపాలూ నశించి పుణ్యం కలుగుతుందని వరమిస్తాడు.

గోవుల్ని కొల్చినవారికి స్వర్గం కలుగుతుందని బ్రహ్మ చెప్పాడు. గోపంచితం, పెండ ఆరగించడంవల్ల, బ్రహ్మహత్యాపాతకాలు పరిహారమయే ఉపాయం ఉందన్నాడు. సాధుజంతువులైన వీటిసేవవల్ల బ్రహ్మహత్య చేయటంలో కలిగిన అహంకారం శమం పొందటానికి అవకాశం కలుగుతుంది. వాటితో సమమయిన జీవులమే మనమున్నూ అనే సాధుత్వి కలగాలని అర్థం.

గోమతీ వతనం గోష్ఠంలోచేస్తే కోరికలు నీ న్నవి అన్నారు. గోలోకం బ్రహ్మలోకంకంటె పైనఉన్నట్టిది. అక్కడికి వెళ్ళటం గోవులకూ మనుష్యులకూ కూడ పుణ్యఫలమే. సుమిత్రుడనే మునియొక్క గోవులు గోలోకం వెళ్ళడానికి యజ్ఞపశువులు కావటమే ప్రధానమని యెరిగి, రంతిదేవుడప్పుడుచేస్తున్న యజ్ఞంలో తాము యజ్ఞపశువులుగా వచ్చామని తమ్ముతాము సమర్పించుకొని, గోలోకం వెళ్ళ కలిగినయి. అక్కడ తమ యజమానియైన సుమిత్రునీ రంతిదేవునీకూడ అవిచూచి సంతోషిస్తయి.

కపిలగోవుల నారాధించడంవల్ల స్వధర్మచ్యుతులైనవాళ్ళకూడ పాపరహితులవుతారు అని వ్యాసుడు శుకునకు చెప్పాడు.

ధర్మరాజు, గోవులున్నచోట లక్ష్మి ఎందుకుంటుంది అన్నాడు. అందుకు భీష్ముడు,—

ఒకసారి లక్ష్మి తానె వెళ్ళి గోవుల్లో చేరింది. గోవులు ఆమెను “నీవెవర” న్నయి. లక్ష్మి చెప్పింది. అప్పుడవి, “నీవు చంచలవు మాలోకి రావద్దు” అంటవి. లక్ష్మి వగపొందింది ఆ తిరస్కారానికి. అప్పుడామె వాటిని బ్రతిమాలి అలా నిరశిస్తే తనకింకెక్కడా తావుండదు గనుక వాటి మూతపురీషాదుల్లో

నిల్చి ఉండేందుకు అనుమతికోరి అలా ఉంటున్నది. గోవునకు అందువల్ల కూడ ప్రకాశి కలిగింది.

గోదానం తరువాత సువర్ణదానం గొప్పదన్నాడు భీష్ముడు. శివుని వీర్య మెసువర్ణం. ఆ వీర్యాన్ని అగ్నిభరించాడు కొన్నాళ్ళు. అందుకే శ్రాద్ధానికి ముందుగా అగ్నిహోత్రుని పూజించటం ఏర్పాటు చేశారు. తరువాత అగ్ని దాన్ని గంగకిచ్చాడు. గంగ రెల్లుదుబ్బుల్లో ఉంచుతుంది. అందువల్ల అక్కడ శరవణుడుదయించాడు, అతడే దేవతల సైన్యాధిపతియై తారకాసురుణ్ణి చంపాడు. ఆ శివుని వీర్యమే ధూమియందు చేరి బంగారమయింది. దానిని దానం చేయటం పుణ్యం అన్నాడు భీష్ముడు.

2. అపరిగ్రహం

దానం పొంది దానశీలుని పాపాలను క్షయింపజేయటం ఒక ధర్మం. అయితే అపరిగ్రహమనేదికూడ ఒక శిష్టనియమమే. ఈ అపరిగ్రహమును గూర్చి ధర్మశాస్త్రాల్లో ఏముందో తెలియచెప్పమని ధర్మరాజు భీష్ముని అడుగుతాడు. భీష్ముడప్పుడు సప్తముషులూ-వృషాదర్చి అనే ఇతిహాసాన్ని చెప్తాడు.

సప్తర్షులు అపరిగ్రహులు. వారేదిచ్చినా పుచ్చుకోరు, ఒకప్పుడు కరువు వచ్చింది. వారు అనాథ పేతసు తిని ఆకలి నావుకోవాలని ప్రయత్నిస్తున్నారు. అక్కడకు వృషాదర్చి అనే రాజు వేటకైవచ్చి వారిని చూచి వారికి తాను తిండి నిస్తానని రావలసిందనీ అహ్వానిస్తాడు. వారు నిరాకరిస్తారు-తాము అపరిగ్రహులమంటూ. రాజు అసతలను వెళ్ళి కోవగించుకొని కృత్తి అనే ఒక రాక్షసిని సృష్టించి వెళ్ళి సప్తర్షులను హింసింపుమంటాడు.

అప్పటికి సప్తర్షులు తామరతూండ్లు తినడానికి తెచ్చిపెట్టుకొని స్నానానికై సరస్సులోకి వెళ్ళబోతూ ఉంటారు. కృత్తికి సప్తర్షులు వీళ్ళవునో కాదో తెలీదు. ఇంద్రుడు మారువేషంతో శునస్సఖుడనే పేరుతో అక్కడకువచ్చి వారితోపాటు స్నానానికి తయారవుతూ ఉంటాడు. కృత్తివచ్చి అందర్నీ మీమీపేర్లు చెప్పమంటుంది. సప్తర్షులు దీనితత్వం తెలిసినవారై తమపేర్లు పుష్కత్పత్యర్థం తెలిసికొంటేగాని తెలిసి విధంగా చెప్తారు. ఇంద్రుడు మాత్రం దానినెత్తిన కొట్టి చంపివేసి ఋషులకు సహాయం చేస్తాడు.

కాని ఇందుగ్గిడు ఆ తామర తూండ్లను కనపడకుండా చేస్తాడు. ఋషులు స్నానం చేసివచ్చేటప్పటికి ఆ తూండ్లు అక్కడలేవు. ఎవరికివాళ్ళు ఆ తూండ్లను తాము తీయలేదని ప్రతివాళ్ళు ప్రమాణం చేయాలన్నారు: వాళ్ళుచేసిన ప్రమాణాలు చాల చిత్రమైయ్యుండి మనకు తెలియని కొన్ని కర్మలను పాపాలుగా చెప్పినయి. వారు అవిచేసిన కర్మానికి బద్ధులమైపోతామంటారు,

అత్రి నూర్యునివైపు తిరిగి మూత్రపురీషాలు వినర్జించిన పాపానపోతానంటాడు. వశిష్ఠుడు సన్న్యాసస్థితిలో కాముకుడైన పాపానా కుక్కను పట్టుకు తిరుగడం అనే పాపాన పోతానంటాడు. గౌతముడు కుమార్తె నమ్మకొన్నవాని పాపానపోతానంటాడు ఇంకొకరు శరణాగతుని వదలినవాన పాపానా దానమిచ్చేవాడి దరిద్రత చూచికూడ ఆతడ్ని యాచించేవాడి పాపానకూడ పోతానన్నారు. కశ్యపుడు, తానా తూండ్లు తీసియున్నట్లయితే వృధాగా మాంసం తిన్నవాణ్ణి సభలో పక్షపాతంతో పలికినవాణ్ణి అవుతానన్నాడు. భరద్వాజుడు-జ్ఞాతులు, గోవులు, కోతులు వీళ్ళ విషయంలో క్రూరుడై ప్రవర్తించినవారి పాపానపోతానన్నాడు. జమదగ్ని ధార్య ముట్టయి యుండగా ఆమెను గవసిన పాపానపోతానన్నాడు.

చివరకు శునస్సఖుడివంతు వచ్చింది. ఆ ప్రమాణం చేయుమంటారు. అతడు : “నా పుత్రుకను ధందోజుగకూ యజ్ఞం చేసేవానికి వివాహం చేసిన ఫలానపోతా” నంటాడు. ఇందులో పాపంలేదు- పైగా పుణ్యముంది. కనుక-నీవే ఆ తూండ్లను దాచి వేశావు అని అంతా అంటారు.

అప్పుడు ఇంద్రుడు ప్రత్యక్షమై కృత్తిని చంపడానికి తానట్లా వచ్చినట్లూ తానెవరో తెలియపర్చడానికి తూండ్లను దాచి ఈ విధంగా నాటకమాడినట్లూ చెప్తాడు. చివరకు వారిని దేవలోకానికి తీసికొని వెళ్తాడు.

ఈ కథలో కేవలం ధర్మాలను కొన్నిటిని చెప్పాలనే అభిప్రాయంతోనే వ్యాసుడుగాని వైశంపాయనుడుగాని శ్రౌతిగాని చెప్పి ఉంటారా అనిపిస్తుంది. వ్యాసుడు మోక్షమార్గానికి ఏదో పద్ధతిని చేర్చి మరీ కథలు వ్రాశాడు. జనమే జయుచూ కైరి కాలంనాటికి ధర్మాలే గట్టిగా చెప్పాల్సిన అవసరం కలిగి- మరీ వారు ఇలా కథలు చెప్పారేమో బహుశ, వ్యాసమహర్షి వ్రాసియున్నట్లు.

యితే ఇందులో మోక్షమార్గ విషయం ఉండి ఉంటుంది. దాన్ని మానం ఇంకా శోధించాలేమో.

3. శుచి-ఆదిధర్మాలు

ధర్మరాజు భీష్ముని అడుగుతాడు: శూద్రునకు అవస్యం అనుష్ఠింప వలసిన ధర్మమేమిటో చెప్పండి అని. అందుకు భీష్ముడు వ్యాసముని తన శిష్యులకు చెప్పిన సంగతులను జ్ఞాపకంచేసికొని చెప్తాడు.

శూద్రుడు తప్పక చేయవలసిన ధర్మం, - ఇంద్రియాలను గెలిచి కామ క్రోధాలను నిర్జించి మిగతా సామాజికులయెడ భక్తిభావం కలిగి శుశ్రూషాన రుడై ఉండడమే. మిగతా అనగా తానుకాని ఇతరులని అర్థం- కులాల ప్రసక్తి కాదు- ఇంద్రియాలను జయించి షడ్వర్గాలను నిర్జించడమనేది సర్వజనులకూ అవస్యంగా చేయవలసిన నిష్ఠ. వర్ణాశ్రమ ధర్మం అదే!! అలా ఉండటంవల్లనే ఇహపర లోకాలలో అతడికి (వ్యక్తికి) అభివృద్ధి కలుగుతుంది. లేకపోతే దుష్ట ఫలం కలుగుతుంది.

రెండవది శౌచవిధి. ఇదికూడ సర్వులూ అనుసరింపవలసినదే. మిగిలిన వారికి ద్విజులకు సంధ్యావందనాది మంత్ర సంబంధమైన నిత్యయజ్ఞాలు చేయ వలసిందని ప్రత్యేకంగా చెప్పి దానిని అందులో భాగంగా చేశారు. మంత్రోచ్ఛారణాభాగం శూద్రులకు చెప్పలేదు గనుక శుచి అనేది ప్రత్యేకంగా వారికి తిరిగి చెప్పారు. మలమూత్రాలు వినర్జించేటప్పుడు రాత్రుళ్ళు దక్షిణానికి తిరిగిన్నీ పగలు ఉత్తరానికి తిరిగిన్నీ వినర్జించాలి. ముందుగా శరీరాన్ని మట్టితో శుభ్రం చేసి ఆ తరువాత నీరు తొడల పైబాగాన జల్లుకొనాలి. మూడు సార్లు మృత్తికతో తుడిచి ఆ తరువాత కడగాలి. ఎడమచేతిని క్రింద రుద్ది మన్నుతో శుభ్రం చేసి నీటితో కడగాలి. తరువాత రెండుచేతులూ శుభ్రమైన నీటితో కడగాలి. కాళ్ళు కడగాలి. ఆచమనం చేయాలి. జనులు చూస్తూండగా మూత్ర పురీషాలు వినర్జించకూడదు.

ఇవన్నీ నీళ్ళు సమృద్ధిగా ఉన్నచోట! పూర్వం నీళ్ళు లేనిచోట కాపురాలు చేసేవాళ్ళుకారు.

ఆచమనం ముమ్మారుచేస్తే ఋగ్వజస్సామ వేదాలు సంతసిల్లుతవి. ముఖం రెండుసార్లు నీటితో తుడవాలి. అందువల్ల అధర్వవేదమూ ఇతర ధర్మశాస్త్రాలూ తృప్తినొందుతాయి. నీరు పాదాలమీద చేతులమీద శిరస్సుమీద చల్లుకొని కళ్ళు ముక్కు చెవులు హృదయం స్పృశించటంవల్ల దేవతలు తృప్తినందుతారు. ఈ ఆచమనం అంతా చేయవచ్చు. శూద్రులు పెదవులు తుడుచుకొన్నాచాలు. (ద్విఃపరిముజ్య సకృతుపస్పృశ్య యత్సవ్యం పాణింపాదౌప్రోక్షతి శ్శిరః అనే మంత్రార్థమిది.)

బ్రాహ్మణునకు జవయజ్ఞం, అధ్యయనం చేయటం ధ్యేయం. రాజు యజ్ఞాలను చేయాలి. వైశ్యుడు హవ్యయజ్ఞంచేస్తూ విక్రమోపజీవనం చెయ్యాలి. శూద్రులు సమాజస్తులకు పరిచర్య చేయాలి. తమ కులంవారికి అక్కర్లేదా? అని శంక. అక్కర లేదని కాదు. తనకులస్థులూ సమాజస్థులేకదా!

సేవలు చేయడమంటే Services అన్నీ అవే. ఉద్యోగి వర్గాలు, మోటారు సర్వీసులు, రైలు సర్వీసు ఇవన్నీ సేవలేననేది మరువకూడదు. కాళ్ళు పిస కటం వంటి న్యూనమైన అర్థం మాత్రమే ఏ శాస్త్రం కూడ చెప్పలేదు. శూద్రులకు అనేక రకాలయిన వృత్తులు కేటాయించబడినాయి కుండల సరఫరా, కమ్మరపు వస్తువుల సరఫరా, ఊరకర్మ చేయటం, పొలాలు పనిచేయటం, ధాన్యం సరఫరా ఇవన్నీ సేవలే. వీటిని వీరు నడవటమే ఉద్దేశించారు ఆరోజుల్లో. ఈ సేవలు వీరీయకపోతే సమాజం నడక ఎలా కుంటుపడుతుందో తోటి మానవుడేమైపోతాడో తెలిస్తే ఈ నియమంలోని కీంకం బోధపడుతుంది. బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యులకు ప్రత్యేకమైన వృత్తులు చెప్పి మిగిలిన వృత్తులన్నిటినీ అవలంబించే శూద్రులకు సాధారణంగా సేవలు చేయాలి అనటంలో ఏ దురుద్దేశ్యమూలేదు.

ఇక 'యతి' అయిన వ్యక్తికి శారీరక శుశ్రూష చేయాలనటం చూస్తాము. ఎందుకనంటే 'యతి'కి గల గుణాత్మకమైన ప్రత్యేకతను విప్పి చెప్పడానికే అలా అన్నారు. యతులు శ్రుతి స్మృతి విహితా చారులు అవడంవల్ల వారికి శుశ్రూష చేస్తే మనుష్యులు తరిస్తారని బోధ.

క. దానోప వాసముల నన్మానిత గతిలేదు శూద్రులకు - యతిదెస నన్మాననమున తత్పూజాధీన రతింగాని యెన్ని తెరువుల చూడన్

గుణ కర్మశః ఈ వర్ణ విభాగం భగవంతుడు చేశానని చెప్పినా మనుషు శాసనం వల్ల జన్మరీత్యానే ఈ కులాలు అస్తీగా సంక్రమించటం కలిగింది. మనుధర్మ శాస్త్రం తెచ్చిన ఈ మార్పును ఒక్క రాజు తప్ప (శాసనసభ) ఇంకెవరూ కాదనడానికి అవకాశం లేకపోయింది. అందుకే ధర్మరాజుకు ఇన్ని సందేహాలు కలిగినయి. ఆయన భీష్మునేకాదు, మాత్కండేయుని ఇంకా ఇతర ఋషులనూ కూడ వృచ్చించాడా విషయాల్నిగూర్చి ఎన్నోసార్లు!

సర్వవర్ణ ధర్మం పారాశర్యుడిలా చెప్పాడు :

సీ. పరధనంబుల కానపడక యొడ్లను తన యట్లు కాజుచుచునఖిలపస్తు పులు దోచు-నదగు-వీచుల చందమున - మెఱుం గుల భంగినని కనుగొనుచు నెందు నాన క్తిలేక భూతాళిపై దయగల్గి నడచుట హితము....

ఈ నీతి అందరూ పాటించారా అనేది మరచిపోరాని విషయము. మంత్రో చ్చారణంతప్ప శూద్రునకైనా - పరమోత్కృష్టమైన సాధనంన్నీ చెప్పడ మయింది.

వ్యాసుడు ఆ తరువాత పాపాలను పోగొట్టుకోడానికిగాను కొన్ని ప్రాయ శ్చిత్త విధులు చెప్పాడు ఇవి తమ పాపాలకు మనసులో పరితాపపడే వారికే గాని, పశ్చాత్తప్తులు కానివారికి కాదన్నాడు.

చావు ఎప్పుడు రావచ్చునో తెలిపే కొన్ని సూచనలు చెప్పాడు. అ శకు నాలు కన్నడినప్పుడు ఈ తృష్ణాకలితమైన సంసారంమీద సంగం వదలాలి- హృదయం ఏకాగ్రం చేయాలి. మునీంద్రునికుండే నిర్మలతతో ధ్యానం చేయాలి. అలాంటి అంతరంగం సంతరించుకొంటే బహుజన్మల ద్వారా అభి వృద్ధి పొందుతాడు జీవుడు. ఐహికాలు అశాశ్వతాలని ఎరిగి యతియై సంసార సాగరాన్ని తరించాలి. అందుకుపయోగిస్తవనె ఈ శకునాల సూచనలు చెప్పారుట.

భీష్ముడు శూద్ర ధర్మ విషయం ముగిస్తూ అన్నారు: అలాంటియతినిగొల్పిన శూద్రుడు వాని అనుగ్రహం వల్ల విగత కల్మషుడై మంగళమును పొందుతాడు. అన్ని వర్ణస్థులకూ ఇంద్రియ నిగ్రహం మొట్టమొదటిది. దానివల్ల-ఇంకదేనికి

అనవదకుంటే - అనామయమైన సాధన తెలుస్తుంది. అన్ని వర్ణాల వారికీ స్త్రీలకూ కూడ ఇది లభ్యమయేదే. పాపులు సంశ్రుతమైన వసులు చేసి పాపం తగ్గించుకోవాలి. అప్పుడె జ్ఞానోదయమయేది. బోధ తెలుస్తున్న కొద్దీ శాంతిని వృద్ధి చేసుకొనాలి. అందుకే కడువును, శిశినాన్ని, ధృతిని, కాళ్ళను చేతులను అదుపులో పెట్టుకోవాలనటం! మనసులోవలికి-వాటిని లాగేనుకోవాలి. మనసును బుద్ధిలో చేర్చాలి. అప్పుడు ప్రబోధం కలుగుతుంది. అప్పుడు 24 తత్త్వాలనూ తెలిసి వరమాత్మ నెఱుగకలుగుతాడు. గురు శుశ్రూషచేత నాల్గు వర్ణాలవారికీ మోక్షం సమకూరుతుందని పారాశర్యుడైన వ్యాసుడుచెప్పినట్లు భీష్ముడు చెప్పాడు.

ఇంతెందుకు - ఇంద్రియ నిగ్రహం కలిగినవాచూ ధర్మార్థ కామాల్ని చక్కగా సడిపేవాచూ నిజదారతృప్తులూ తపోధనులూ సత్యవ్రతులూ పరమశౌచులూ, గూఢధర్ములూ వీళ్ళు ఇంద్రునికి శిరోధార్ములు-అన్నాడు.

ఇది తృతీయాశ్వాసము

వ హా భా ర త క థ ల

అనుశాసనిక పర్వం- చతుర్థాశ్వాసము

1. ఆచార ధర్మాలు

పూర్వపు ఆచారాలూ వాటికి అనుబంధించిన ధర్మాలూ మహాభారతంలో వేదవ్యాసుడు వ్రాశాడు. అవి ఆయా పరిస్థితులకు తగిఉన్నట్టివి. వాటి అంతరాంతరమైన భావాన్ని మాత్రం తెలిసి జీవితం నడుపుకోవటం అవసరం.

ధర్మరాజు భీష్ముని ధూపదీప నైవేద్యాల ఫల విశేషాలు చెప్పవలసిందంటాడు. భీష్ముడు నారదుడు తనకు చెప్పిన విషయాలు చెప్తాడు.

“ధూపదీప నైవేద్యాలు దేవతలకూ యక్షులకూ రాక్షసులకూ కూడా ఇస్తారు. ఓషధులనూ అమృతాదులనూ ఇస్తారు. వాటిలో పుష్పాలు ఎక్కువ మేలుచేస్తాయి. పూవుల్ని దానమీయడంవల్ల మంచి మనసు కలుగుతుంది. రాక్షసులకు ముళ్ళలో పుట్టిన పుష్పాలూ, దేవతలకు తెల్లనివీ పచ్చనివీ అయిన పుష్పాలూ ఇష్టం. ధూపానికి గుగ్గిలం మంచిది. కర్పూర ధూపం అన్నిటికంటే మంచిది. దీపం పెట్టడానికి అవునేయి అవసరం.. దేవతలకు నైవేద్యమిచ్చిన తరువాతనే తాను భోజనం చేయాలి. లేకపోతే దేవతల సొమ్ము దొంగతనం చేసిన వాళ్ళమే అవుతామనేది భారతీయ సంస్కృతి.

నహుషుడు అలా ధూపదీప నైవేద్యాలతో దేవుని పితృదేవతల్ని ఆరాధించి తేజస్సునుపొంది మునులచేత తాను పూజింపబడ్డాడు. దీపారాధనం చేసిన ఆచారం కారణంగానే అతడు తన ఇంట్లోకి వెళ్ళినట్లుగా బ్రహ్మనభకు వెళ్ళేవాడట.

ధర్మరాజు సర్వ సంతేహాలూ తీర్చుకోవలసిన నమయం అని నమ్మి తనకు కలిగిన శంకను వెంటనే భీష్ముని ప్రశ్నిస్తుంటాడు. బ్రాహ్మణ ధనాన్ని అపహరించినవాడే గతి నందుతాడు అని! బ్రాహ్మణుడనగా బ్రహ్మవర్ధత తత్త్వ సాధకుడు గనుక అతడికి అపచారం చేసిన వాడిగతి ప్రత్యేక మనేది ఇక్కడి బోధ. మిగతావాళ్ళ ధనం అపహరింపవచ్చుననికాదు!

భీష్ముడు దానికొక కథ చెప్తాడు. ఒక బ్రాహ్మణ బాంకుడు అన్నంమూట విప్పాడు. తినడానికి ముందు నీళ్ళల్లోకి వెళ్ళి కాళ్ళు కడుక్కొని వచ్చాడు. ఈలోగా, ప్రక్క భూమిలోని దుమ్ము వచ్చి అన్నంమీద పడింది. - అ అన్నాన్ని అతడు తిన్నాడు. ఆ ప్రక్క భూమి ఒక బ్రాహ్మణునిది. అందుచేత ఆ బాలుడు బ్రాహ్మణుని సొమ్ము తిన్నవాడైనాడు. ఆ కారణంగా అతడికి చండాలజన్మ కలిగింది అని చెప్పాడు. ఐనా పూర్వ పుణ్య వశంచేత పూర్వజ్ఞానం కలిగి ఉన్నాడట. తన ఆ కథను ఇతర్లకు చెప్పటం ద్వారా పాపవిముక్తుడై తరువాత సజ్జన జన్ముడైనాడు. అందుచేత ఆ పాపం అంత కఠిన ఫలితం కలిగింది అన్నాడు.

ధర్మరాజు : స్వర్గంలో అందరికీ ఒకే రకమయిన సుఖమా ఎరివ ఇష్టమొచ్చిన సుఖాన్నే వారు పొందవచ్చా?

భీష్ముడు : ఎవరికి తగిన సుఖము వారే అనుభవిస్తారు. అదీ వారి పుణ్య ఫలమే. ఒకప్పుడు మతంగుడనే మునిని ఇంద్రుడు స్వర్గానికి కాహ్వానించాడు. ఎందుకనంటే మతంగుడు పుణ్యాత్ముడు. అతడు ఒక ఏనుగు పిల్లను పెంచుతూ దాని స్నేహంతో ఎంతో సుఖాన్ని పొందుతూ ఉండేవాడు. ఒకసారి ఇంద్రుడు మారువేషంతో ఆదేశపు రాజులా ఆ మతంగుడి దగ్గరకు వచ్చి ఆ యేనుగను రాజైన తన కిమ్మంటాడు. మతంగుడు కాదనలేక, ఆ రాజును యముని సభకు రావలసింది-అప్పుడు ఇస్తానంటాడు. ఇంద్రుడు, పాపాత్ములు వెళ్ళే ఆ చోటికి నేను రానంటాడు. వెంటనే ఆకాశగంగ ఒడ్డుకు రావలసిందని మతంగుడంటాడు. ఇంద్రుడు, అది పుణ్యాత్ములు అతిథికి పెట్టి తరువాత వారు భుజించే చోటు నేను రానంటాడు. వెంటనే మతంగుడు ఆయన్ను ఇంద్రుడని తెలిసికొని “నీవు మహేంద్రుడవై యుండి ఎక్కడకు వెళ్ళలేనంటావు?” అంటాడు. ఇంద్రుడు ఆశ్చర్యపడి వేషం మార్చి మతంగుణ్ణి ప్రశంసించి స్వర్గానికాహ్వానిస్తూ అక్కడకూడ ఈ ఏనుగు పిల్లను ఉంచుకొని సంతోషించుదువుగాక అన్నాడు. అందుచేత స్వర్గంలో కూడ వివిధమైన సుఖాలు ఉంటాయి. తగినవి.

ధర్మరాజు :-తపను అంతగొప్పదిగదా! అసలు తపనంటే ఏమిటి?

భీష్ముడు : నియతాశనుడై భగవన్నిష్ఠ చేసేవాడు తపసి. భగీరథుడు. అకలీ దాహముంను కూడ తీర్చుకోకుండా యజ్ఞాలకు విఘాతాలు కలిగించే

వారితో యుద్ధంచేసి వాటిని రక్షించాడు. ఆ పుణ్యంవల్ల అతడు నేరుగా బ్రహ్మ సభకు వెళ్ళగలిగాడు. దానికి కారణం అతడి నియతమైన తిండితో తృప్తిపడి యాగాలను రక్షించడమే! బ్రహ్మ భగీరథునకు అర్ఘ్యమిచ్చి అర్చిస్తాడు.

ధర్మరాజు : నూరు సంవత్సరాలు బ్రతకాల్సిన మనుష్యులు చిన్నతనం లోనే చావు నందుతూ ఉంటారెందుకని?

భీష్మడు : ఆచారంవల్ల ఆయువు పెరుగుతుంది - అనాచారంవల్ల ఆయువు తరిగిపోతుంది. ఆచారవంతులకు శ్రీ, కీర్తిలు పెరుగుతూ ఉంటవి. ఈ ఆచారం నియమం అనే వాటికి ప్రత్యేకమైన శాస్త్రమేదీ లేదు. వర్ణాశ్రమాచారాలు చెప్తూనే ఇవీ ఇమిడ్చి చెప్పారు. ఈ ఆచారాలను వాటినుంచి గ్రహించి అనుసరించాలి. ఆవి అన్నీ సంక్షిప్తంగా చెప్తాను. ఐనా ఇవి చెప్పితే విని అనుసరించటం కంటే శిష్టులను చూచి వారు చేసినట్లు, చెప్పినట్లు అనువర్తించటం వల్ల బాగా తెలుస్తుంది. ఐనా విను. గురుధిక్కారం, దుశ్శీలత, పిట్టలను చంపటం, గోళ్ళు కొరకటం, సంధ్యా కాలంలో సూర్యుని చూడటం చేయరాదు. క్రోధం, హింస, అబద్ధం చెప్పడం వదిలేయాలి. ఉదయం ఉపాసన, దేవపూజనం చేయాలి. పరదార గమనం వసికిరాదు. చేయరాని పనులు చేస్తుండటాన ఆయువే తరుగుతుంటుంది. చేయవలసిన పనులు చేయటంవల్ల ఆయువు పెరుగుతూ ఉంటుంది.

దేవాలాయాలవద్దనూ, వీధిలోనూ, గోకోష్ఠాలవద్దనూ ఉమ్మివేయటం, మూత్ర పురీషాలను వదలటం కూడదు. తూర్పు ముఖంగా భోజనం చేయాలి. నిలుచొని చేయరాదు. మూత్ర విసర్జనం కూడ నిలుచుని చేయరాదు. ముసలి వారు వస్తుంటే ఎంత కష్టంలో ఉన్నా - ఎదురువెళ్ళి నమస్కరించాలి. రెండు చేతులతో తలగోక్కరాదు. నెత్తిసూనె వంటికి రాచుకోరాదు. దోవలో వెళ్తూ విప్రులకు, గోవులకు, క్షత్రియులకు, వృద్ధులకు, దుర్బలులకు, భారగర్భిణులకు దోవనిస్తూ నడవాలిగాని అడ్డగించరాదు. పౌర్ణమి, చతుర్దశి, సప్తమి అష్టమి లలోనూ, తన జన్మ తిథియందున్నా సంగమం చేయరాదు. బ్రహ్మచర్యాన్ని పాటించాలి. కొండీలు చెప్పకూడదు. మూత్ర పురీష విసర్జన కాలంలో మానంగా ఉండాలి. సంధ్యాకాలంలో నిద్రించకూడదు. గర్భిణీ స్త్రీలతో రమించకూడదు. ఉత్తరానికి పడమరకూ తలబెట్టి పడుకొని నిద్రించరాదు.

కట్టివిడిచిన గుడ్డ కట్టరాదు. తినే సమయంలో అపదార్థాలయందే దృష్టి - మనసునుంచి తినాలి. రాత్రికాలంలో పెరుగును తీపితో చేర్చి తినరాదు. పంక్తిలో కొందరకు ఒక రకంగా పెట్టి ఇతరులకు మరో విధంగా భోజనం పెట్టరాదు. దేవతర్పణం వ్రేళ్ళ కొనలగుండాను, ఋషితర్పణానికి చిటికిన వ్రేలి మొదళ్ళ గుండానూ పితృతర్పణానికి బొటనవ్రేలినుంచీన్నీ నీటిని వదలాలి కుడి చేతితోనే ధర్మకార్యాలు చేయాలి. కఠినంగా మాట్లాడటం క్రోధం కలిగి ఉండటంవల్ల ఆయుష్షు తరుగుతుంది.

వర్ణాశ్రమాచార విధులనేది మనకుగల నియమావళి. వాటిలోని విధుల ననుసరించిఅచారాలుంటవి. వాటిని అనుసరించాలి. వర్ణాశ్రమ ధర్మాలను పాటించుమనడం అవి ఆయుర్వృద్ధికరమైన వైనందునె. అచారం ధర్మానికి మూలం. అన్ని అచారాల కంటే గొప్పది సకల భూతదయ కలిగి ఉండటం. ఇది మనసు అనే అంతరింద్రియానికి చెందింది. ఇవి జ్ఞాపకముంచుకొని ఆచరించి ఆయుర్వృద్ధి చేసికొనాలి.

ధర్మరాజు : సోదరులు ఎలా మెలగాలి ?

భీష్ముడు; అగ్రజుని అనుజులు అరాధించాలి. అగ్రజుడు తమ్ములను ఆదరించిమెచ్చు కొంటూఉండాలి. తమ్ముడు వెర్రివాడైనా ఫరవాలేదేమో గాని అగ్రజునకు కార్యజ్ఞాన నిరూఢి లేకపోతే తమ్ములు చిక్కుల్లో పడుతారు. ఉన్న అస్తిని తగినట్లు పంచుకొని అనుభవించటం మేలు. లేకపోతే కొట్టుకు చావడమే అవుతుంది. పెద్దవాడైనా తమ్ముడైనా సరే ఎవరు అక్రమానికి దిగుతారో వారు దండ్యులు. అన్నగారు తండ్రి తరువాత తండ్రియంతవాడు. ఉపాధ్యాయుని కంటే తండ్రి పదిరెట్లు ఎక్కువ గౌరవానికి తగిఉన్నాడు. తండ్రికంటే పది రెట్లు ఎక్కువ గౌరవానికి తగినది తల్లి.

ధర్మరాజు : స్వామీ ఉపవాసము అందరూ చేయవచ్చునా ఆ విధి ఏమిటి ?

భీష్ముడు : ఉపవాసమందరూ చేయవచ్చు. బ్రాహ్మణ, క్షత్రియులు మూడు రోజులు చేయవచ్చు. ఓపిక ఉంటే ఇంకా చేయవచ్చు. ఏదైనా ఒక నెలకు మించి ఎవరూ ఉపవసించరాదు. పూర్తిగా ఉపవాసం ఉండి అన్నాళ్ళుండటం ఎవరికీ మంచిదీకాదు. అపైన పాపంకూడాను. శూద్రులూ వైశ్యులూ

తాము రోజులో తినే సమయాల సంఖ్యను తగ్గించటమే ఉపవాసమౌతుంది. ఉపవాసంతో చేసినతపం కంటే ఎక్కువయిన తపస్సు లేనేలేదు. విశ్వామిత్రుడు ఏకభుక్తి నియమంతో వేయి సంవత్సరాలు తపస్సు చేయటంవల్ల బ్రాహ్మణుడయినాడు. ఉపవాస విషయంలో సులభ మార్గమున్నది. ఏమిటంటే, పగలు ఒకసారి రాత్రి ఒకసారి భోజనం చేసి అప్పుడే అవసరమైన నీరు త్రాగటం - ఆ తరువాత ఒక భోజనానికి రెండవదానికి మధ్య ఏమీ తీసుకొనకపోవటం - నీరుకూడ తీసుకొనరాదు. పెగా పాప కార్యాలు చేయకుండ, పుణ్య చింతచేసూ అగ్నిహోత్రాది కార్యాలు చేస్తే పుణ్యలోకాలు కలుగుతవి. ఇది యజ్ఞం చేయ లేనివారికి మార్గం. అన్నాడు భీష్ముడు.

2. అధ్యాత్మ విద్యా వివరణం

ధర్మరాజు అధ్యాత్మ విద్యావివరణంగూర్చి, అడుగుతాడు. భీష్ముడు హరసనత్కుమార సంవాదం చెప్తాడు :

అధ్యాత్మ విద్యను తెలియటం ఒకటేకాదు. దానిని మళ్ళీ మళ్ళీ మథనం చేసి మననం చేయాలి. శివుడు తానై సనత్కుమారుని దగ్గరకువచ్చి సాంఖ్య యోగవిషయం చెప్పిధ్యానంలో చూడదగిన వస్తువేదో చెప్పాల్సింది అంటాడు. సాంఖ్య విషయం తెలిసి భగవద్ధ్యానం చేయాలి. సాంఖ్య విషయమే అధ్యాత్మ విషయం సనత్కుమారుడు చెప్తున్నాడు :

“‘నేను’ అనేదీ - శరీరం అనేదీ వేర్వేరు. మనసు, బుద్ధి, అహంకారాలు కూడ శరీరంలోవే. ఇవన్నీకలిసి ప్రకృతి. ఈ ప్రకృతికి ప్రత్యేక ప్రతిపత్తి ఉన్నది. ఇదికూడ ఇరవయినాల్గు తత్త్వాల్లో ఒకటి. ఆ తత్త్వాలతోనే సర్వ ప్రపంచంకూడి ఉన్నది. అవి ఏమిటంటే, పృథివి, జలం, తేజం, వాయువు, ఆకాశం, ఇవి ఐదు, వాటి గుణాలు - శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధాలు - ఇవి ఐదు, వాక్ పాణిపాద పాయూపస్తలు అనే కర్మేంద్రియాలు ఐదు - శ్రోత్రత్వక్ చక్షుజిహ్వ ఘ్రాణాలు అనే జ్ఞానేంద్రియాలు ఐదు. మొత్తం 20. మననూ బుద్ధి అహంకారం 3 మొత్తం 23 నూ ప్రకృతి 24 వదినీ మొత్తం 24 తత్త్వాలు. ఈ 24 తత్త్వాలూ తలుపుల్లా గోడల్లా ఊరికె ఉండటంకాదు - కట్టెలో అంతటా అగ్ని ఉంటే మండేగుణం ఉన్నట్లుగా వీటిలో ఒక తెలివి, చైతన్యం

ఉంటోంది. దాన్నే బుధుడు అంటాం. ఈ బుధుడే బుద్ధినికూడ తెలిసికొనేవాడు. అందుచేత బుధుడు వేట, బుద్ధివేసు. ఈ బుధుడే జీవుడు. ఇతడూ ఈ ప్రపంచంలో ఉన్నవాడే కనుక ఇతడు 25వ తత్త్వమని తెలియాలి. ఈ జీవుడు వేటనీ, మిగిలిన 24 తత్త్వాలూ వేటనే అనుసంధానం చేయాలి. ఇది ధ్యానం. ఇదే సాధనం. బుద్ధి బుధునివైపు ప్రవరించటం ధ్యానంలో కలగాలి.

ఆ బుద్ధిలో ఆ ప్రత్యగాత్మ (అంటే బుధుడే-జీవుడే) నిల్చి ఉండేటట్లుగా చేయడానికే ఈ అభ్యాసం చేయాలి. అలా అభ్యసిస్తేగాని ఆ తెలివి నిల్చి ఉండదు. బుద్ధికి శరీరమంటే అభిమానమెక్కువ. నిజానికది శరీరంలో భాగమే కదా! ఈ శరీరం నిలవాలనే యావలోపడి, ఈ ధ్యానాన్ని బుద్ధి పాటించదు. ఆ ధ్యానాన్ని అనుసంధానం చేస్తేనే జీవుడికి పురుషోత్తముడవుపడేది! ఆ పురుషోత్తముడే అమృతార్థ తత్త్వం. దీన్నే బ్రహ్మమనికూడ అంటారు. అది అమృతార్థ తత్త్వమెందుకంటే దాన్ని తెలిసినవాడు మృత్యువును జయిస్తాడు గనుక! ఇది 25వ తత్త్వం. మొదటి 23 తత్త్వాల్లో బుద్ధి తాదాత్మ్యం చెందకూడదు. ఎందుకంటే వాటికి మృత్యువున్నది. 24వది ప్రకృతి ఎప్పుడూ మారేదే! ఎప్పుడూ ఉండేదేకూడ. ఐతే ఒక సందేహం రావచ్చు-బుద్ధికూడ 23 తోనిదేనై నశిస్తే ఇంకా తెలిసేదెవరికి? జీవునకు! ఇది జ్ఞాపకమొచ్చుకోవాలి. 25వ తత్త్వమయిన జీవునకు అనుభూతి కావటం ముఖ్యం. వానికిగానీ, అమృతార్థ తత్త్వమయిన 25వ తత్త్వానికిగానీ మృత్యువులేదు. 24వదై ప్రకృతి ఎప్పుడూ మారేదైనా 25లో లయించి ఉంటున్నదే గనుక దానికి మృత్యువు లేదనే అనాలి! (అదే దేవునిశక్తి-దేవి-కాళి. అంటారుకూడ).

అమృతార్థ తత్త్వమే అనేకమై అనులోమ ప్రకారంగా ఈ ప్రపంచం తోస్తున్నది. ఏకమై లయమై బ్రహ్మంలో ఉంటూనూ ఉన్నది ఇదంతా ఒకరు చెప్తే విన్నాను తెలిసింది అంటే చాలదు. తెలిసింది బుద్ధికే. అనుసంధానం చేసి జీవునకు అనుభూతిని కలుగజేయాలి. ఉత్తమ శ్రద్ధకలిగి ఏక ముఖమైన చిత్తం కలిగి ఇంద్రియాలను జయించి వేదం తెలిసినవారికే-అంటే తెలియదగింది తెలిసినవారికే-ఎరుగ సాధ్యం.

ఇక అనుసంధానం ఎలాటిచిత్తం, ఇంద్రియజయంతో చేయాలనేది ముఖ్య విషయం! తన శరీరంగూర్చి అలోచిస్తే ముందు కనుపడేవి కరచర

దాలు. వాటిని అధ్యాత్మలు అంటారు. ఇవి భగవంతుని కత్మలు చేయడానికి సంభవించినయి. ఆ పనులు చేయవలసియున్న కారణమేదో అది అధిభూతం అవుతుందిగదా! ఇలా చేయడానికి ఆధారంగా అధిదైవం ఒకటి ఉంటుంది. ఇది అమృత తత్త్వంనుంచి వచ్చిన పరమాత్మ తత్త్వమే. పరమాత్మ శక్తే. అదే పరమేశ్వరి! దేవి!

కన్ను అనె అధ్యాత్మకు, చూడవలసియుండటమనే అధిభూతానికి, అధిదైవం సూర్యుడు, స్పర్శకు వాయువు ఇలా అధిదైవాలు ఉన్నయి, ఇవన్నీ పరమాత్మ శక్తులె. పరమేశ్వరిలో భాగాలె. ఆ అధిదైవాలనారాధించితె పరమేశ్వరి నారాధించినా శరీరంలోని మనసునూ, బుద్ధినీ అమృతతత్త్వంవైపుకు పొరింపించి శరీరాన్ని పరిరక్షించుకొంటున్న వాళ్ళమవుతాము. అంతవరకె. ఆ పరమాత్మ తత్త్వాన్ని అనుభూతి చేయాలంటె ఇలా సర్వాన్నీ ధ్యానంచేస్తూ పరమాత్మే ఇదంతానని ఎఱుగాలి. అందుకు అవయవాల (అధ్యాత్మల)ను ఆ అధిదైవాలకుగాను హోమం చేయడమనే ధ్యానయజ్ఞం చేయటమే సాధన.

ఆ బ్రహ్మతత్త్వం 'ఓం' కారవాచ్యం. అంతకంటె దాని వివరణం కష్టం. అహంకారాన్ని నశింపుచేసి దానిని ఆరాధించాలి. బ్రహ్మము అమలమైంది. శీతమూ ఉష్ణమూ కూడ కాదు. మంగళకరమైంది. తృప్తాహరము కూడ. అప్రమేయం, అవిజ్ఞేయం, అచలం, ఆదిరహితం, అంత్యం, విమలం, అవ్యయం, పుండరీకాక్షం, అచ్యుతం, సత్ అసత్ కూడాను. ఈ మాటలు కేవలం సూచనలె. ఇదలకా బుద్ధితో ముందు తెలిసిం తరువాత ఎప్పుడో అనుభూతి అవుతుంది. (కాలేనాత్మనివిందతి).

సాధకుడు ముందు ఇంద్రియాల్లో తాదాత్మ్యమయి ఉంటే సాధన చేసేటప్పుడే, మనోబుద్ధ్యహంకారాల్లోనూ తరువాత పరమాత్మ తత్త్వమైన 'నేను' అనేదానిలోనూ తాదాత్మ్యం పొందటం బుద్ధితో తెలిసి అనుభూతి నందాలి. జీవుడికి ప్రబోధం కావాలి.

ఈ 24 తత్త్వాలూదాటి తాదాత్మ్యం పొందగలిగినపుడె 25వ తత్త్వమైన జీవుడు తన్ను తాను చూచుకోగలడు. అప్పుడే తాను పరమాత్మ తత్త్వంలోనున్నట్లు అవగతమవుతుంది. అది జ్ఞానం. అమృతతత్త్వం.

దేహాన్నిచూచూ దేవతల్ని చూడటం అభ్యాసం చేయాలి. ఈ శరీరంలో అవగతమవుతున్న ప్రకాశ విశేషాలు ఈ అనుగుణ్య దేవతలచే ప్రకటితమవుతున్నవని తెలియటం ప్రాతిపదిక.

సీ. జిహ్వసోముడు! వాణి శిఖి! ప్రాణమునగాడ్చు! దానంబునందు శతప్రహరాలి వ్యానస్తనాంతర వర్తులై పర్జన్యగగనముల్ బలమున కొరెకుండు మతి-నపానమున సమానంబు నందు నీశాన మిత్రావస్సరస్స మితులక్షి లందు సూర్యుడు మేననంఘ్రుల జెవి భూమి ధరణి ధరుండుది క్తియువశ్శ మున ప్రజాపతి బుద్ధియం దనఘ బ్రహ్మయుండు నింతకు బుధ్య మాసుడనంగ వెలుగు నాత్మయధిష్ఠాత విను ప్రబుద్ధు డన నబుద్ధుండు నా చొప్పునతడు—

అతడే దైవతాల నన్నింటినీ చూస్తుంటాడు. అచలితమైన నిష్ఠతో ఉంటాడు.

బుద్ధి అనేదానికి దైవతం బ్రహ్మ, ఈ బుద్ధిలో చైతన్యం చేరినప్పుడే ఇచ్చ అనేది స్వతంత్రంగా కలుగుతుంది. అలాగే నిత్యబుద్ధ ము కస్థితిలో ఉన్న ప్రబుద్ధుడుకూడ ఇచ్చను ని స్పృర్థంగా లీలామాత్రంగా పొంది, అవ్యక్తస్థితికి వచ్చినవాడై జీవుడుగాను (అక్షరుడు) ప్రకృతిగాను (క్షరుడు) అవుతాడు. జీవుడు ప్రకృతితో తాదాత్మ్యం చెందటమూ కలుగుతుంది. ఇది తెలిసి తిరిగి వెనక్కు ప్రయాణించేసి జీవుడు పరమాత్మతో తాదాత్మ్యం పొందితే తిరిగి పరమాత్మ స్థితికి జీవుడెక్కుతాడు. ఇదే యోగం. యోగికి ఎవరూ సరికాదు. ఆ ప్రదుద్ధుడే తానుగా ఎఱుగడమే అమృతత్వం. యోగులకు సంప్రాప్తమయే దది! ఆ ప్రదుద్ధుడే వరుడు. నిరవ తత్త్వం. ఆ స్థితిలో అతడు జీవుని, యోగిని, నిరవ తత్త్వాన్ని చూస్తాడు. అంతేగాక అతడూ తనూ ఒకటేనని చూడటం ఇక్కడికిలకం. ఈ విషయాలను బుద్ధితో తెలియడం చాలదు. అనుభూతికావాలి. అయితే బుద్ధికి తెలిసేవాకా అనుభూతి ప్రసక్తే సాధారణంగా ఉండదు మనిషికి.

ఇది తెలిసికొన్న తరువాత మునులు ఏకాంత ప్రదేశానికి పోయి, అసన ప్రాణా యామాదుల్ని పాటించి, ఇంద్రియ విషయాలను మనసునుంచీ వదలి వేసి గురూపదేశాన్ని నడుపుతారు. అప్పుడు వారిని దేహబాధలుకూడ బాధించవు. అభ్యాసమే అతడికి ఆహారమై బలాన్నిస్తుంది. తిండిలేకున్నా అప్పుడు—

తిండితిని యోగం చేయలేనివారికి నిష్ఠ కుదురుతుంది. సర్వాపదీపకళికలా మనసు నిలుస్తుంది. నిర్జనమైనచోట, నిశ్శబ్దమైనచోట హృదయస్థడైన దేవు చూడాలి. ఒకపేళ శబ్దం ఉన్నా అది సజ్జనాన్వితమైన స్థలమై ఉండాలి.

అలా వ్యక్తి యోగం చేస్తే తమం, నిస్తమం, చేతనం నిశ్చేతనం అమృ తత్త్వం అన్నిటినీ గ్రహిస్తాడు. అంటే తాను అమృతుడని ఎరిగినట్లే, అజ్ఞాన పూర్ణ దేహముతాదాత్మ్యతగానూ, జ్ఞానం పొందిన బుద్ధిస్థితిని, అవ్యక్తంనుంచీ వ్యక్తం కావడానికి ముందుగలస్థితిని తానుగానే అనుభూతి చేస్తాడు.

ఇది తిరిగి వెనుకకు రాకుండా వెళ్ళిదగిన నిచ్చెన. సాంఖ్యమంటేకూడ చెప్తాను మళ్ళీ-విను. ఇంద్రియాలున్నాయి. వీటికంటెకూడ గొప్పదయిన మనసు వేటుగా ఉంది. దానిపైది అహంకారం. అంతకుపైది బుద్ధి అంతకంటె ఎక్కువది ప్రకృతి. అంటే దేనియందు జీవుడు ప్రవేశింపబోతున్నాడో అస్థితిని అదే అవ్యక్తం. దానినే దేవిగా పూజిస్తారనేకులు. అవ్యక్తం కంటె పురుషు డెక్కువ. పురుషుడంటే పైనచెప్పిన 24వ తత్త్వమయిన అమృతార్థ తత్త్వం.

చేతనుడైన పురుషుడు జడమయిన ప్రకృతిలో చేరే స్థితే 24వ తత్త్వం. జడానికి పరమేశ్వరునికి మధ్యనున్నది పరమేశ్వరీ తత్త్వం. ఆమెనారాధిస్తే జీవునికి తన నిశ్చయస్థితి అవగతమై పరమార్థ తత్త్వం తెలుస్తుందనేది గమనిం చాలైనట్టిది!

24వ తత్త్వం పరిమితిపొంది జీవుడవుతోంది. ఆ క్షణంవరకూ 24వ తత్త్వానికి గుణాలనేవి వుండవు. తాను వేటుగానున్న ఒకడనే పరిమితిఉన్నా ద్వంద్వాలింకాలేవని అర్థం ప్రకృతిలోని గుణాలతో తాను తాదాత్మ్యమయిన వృథా గుణాలు కలుగుతున్నాయి. ఎందుకనంటే ప్రకృతి తను అనే పొరపాటు వచ్చిపడిందప్పుడు. తనకుతానే ఉంటున్నాడనే అనుసంధానంచేసి, ఈ ప్రకృతి త్రిగుణాలూ ద్వంద్వాలూ తనవికావని జీవుడే తను అని పరమాత్మే సర్వ భూతాల్లో ఉన్న జీవుళ్ళు అని తెలిసి పరమాత్మతోతాదాత్మ్యం పొందటం యోగం!

ఇందుకు ధృతి చాల అవసరం. ధృతి నడతినప్పుడల్లా క్రిందకు జారి పోతాడు వ్యక్తి. గమ్యం చేరలేడు.

ఉన్నది ఏకత్వమే: అజ్ఞానం బుద్ధిలో కలిగిన అవరోహణం. దానివల్లనే తాను పరమాత్మ అనే మాట మరచి మనుష్యుణ్ణి అనుకుంటున్నాడొకప్పుడు. ఇంకొకప్పుడు శరీరాన్నేననుకుంటున్నాడు. తాను పరమాత్మ అనే సంగతిని తాను ప్రకృతిలో చేరిన క్షణాన మర్చిపోయినాడు. ఇది అనుభూతి అయినప్పుడే తాను కేవలదని ఎఱిగి కైవల్యముక్తి పొందగలడు.

ఈ ధ్యానం శరీర త్యాగ సమయంలో లభ్యమయితే ముక్తికలుగుతుంది మరణం ఎప్పుడొస్తుందో సాధారణంగా తెలీదు. అరిష్ట నూచనల్ని భీష్ముడు ధర్మరాజుకు చెప్పాడు. అవి గమనించి ధ్యానాన్ని అనుసంధానం చేయాలి. ఏకత్వాన్ని గ్రహించి కైవల్యం పొందాలి అంటే మృత్యువును జయించాలి.

నీటిలో చేపా, ఉదుంబర ఫలంలో కీటకాలూ ఉన్నట్లుగానే ఈ ప్రకృతిలో తానూ ఉంటున్నాడనేది మనిషి తెలియాలి. ఆ ఫలానికి కీటకాలకీ-నీటికీ చేపకూ తేడా ఎలాటిదో నీకూ ప్రకృతికీ అంతే తేడా. నీకూ నీ మనోబుద్ధులకూ అంతే తేడా అనేది అవగతం చేసుకోవాలి. తామరాకుమీది నీటిబొట్టులా అంట కుండా బ్రతకాలి. ఈ ప్రకృతికీ తాను భిన్నుడుగా ఎఱిగినప్పుడు ఇరవయిఆరో తత్త్వంలో వెలిసి అజరామరుడవుతాడు. అదే ముక్తిని పొందటం.

ఇదంతా సాంఖ్య శాస్త్రంగా చెప్పకొన్నాం గనక ఈ శరీరసృష్టి-విధము-ఇలా వచ్చింది-ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే సంగం, బంధమనీ నిస్సంగం మోక్షమనీ అంటే చాలు-అర్థం చేసికోవచ్చు. ఇదంతా సన్తత్యుమారుడు చెప్పిన అధ్యాత్మ విషయం :

ధర్మరాజు అదంతావిని, మనిషి శుచిత్వం పొందటానికి ఏ ఏ తీర్థాలకు వెళ్ళాలి? చెప్పవలసిందంటాడు. అందుకు భీష్ముడు-నాయనా! మానసమే శౌచాతిశయమైన తీర్థం. దానికి ఆధారం ధృతి. అధృతి అనే హ్రదంలోనె ఆ మానసమనేది వుట్టింది. ఆ మనసు తీర్థంలో, రజస్తమాలను ప్రక్కకుత్రోసి వేసి సత్యాన్ని ఊతగా తీసికొని స్నానంచేస్తే శుచిత్వం పొందినవాడవుతాడు వ్యక్తి. రాగం లేనివాడవుతాడు. ధృఢప్రవృత్తంచేత ఇంద్రియాలను జయింస్తు తాడు, కనుక వివేకపంతుడైన తరువాత తీర్థాల్లో స్నానం చేయటం ముఖ్యం! నిజానికి మంచి స్వభావం, ఇంద్రియ నిగ్రహం, తపస్సు, అహంస మనో

నిగ్రహం ఇదే మంచి తీర్థాలు! ఇదే స్నానం. అలాచేస్తే చాలె పరిశుద్ధులు. సాధారణ తీర్థాల్లో శారీరకంగాచేసే స్నానంకంటె ఈ స్నానం ఎక్కువ పరిశుద్ధిని కలుగజేస్తుంది. అభింఛని పదార్థాలను కోరే చాడికిగాని కోరనివారికిగాని తీర్థంకక్కర్లేదు. అభింఛిన వాటియందు మమకారం, దుష్టమనస్సుపొందనట్టి ఛారికీ-ఆశ అనేది లేనట్టి పురుషులకూ భౌతిక తీర్థస్నానాలతో పనిలేదు.

*ధర్మరాజు : శరీరం పదలిన తరువాత-మనిషి (జీవుడు) ఏది సహాయంగా వెళ్తాడు అన్నాడు. ఈ ప్రశ్నకు ఆ సభకు అప్పడే పచ్చిన బృహస్పతి ఇలా చెప్తాడు-“ధర్మం ఒక్కటే సహాయంగా వెళ్తాడు. ధర్మపథం అవలంబించి చిత్తంలో దాన్ని చేర్చటం బ్రహ్మకి యుంపింగానే జరుపుకోవాలి. ఆ ధర్మ ప్రవృత్తి లేకపోతే సరకానికె వెళ్తాడతడు అప్పటికిగల ప్రవృత్తితో. జీవుడు శరీరాన్ని పదలినప్పటికీ, ఆ శరీరానికి సంబంధించిఉన్న బుద్ధి, పంచతన్మా త్రలూతమ లక్షణాలతో జీవుని కలసి నూక్ష్య శరీరంగానయి ప్రయాణమై వెళ్ళటం జరుగుతుంది. ఆ నూక్ష్య శరీరికి తనకున్న పంచఘాత లక్షణపూర్వకమైన పరిస్థితినిబట్టి తరువాతి జన్మకలుగుతుంది. అది ధర్మ పరిపూరితమయితే సుఖభాజనమైన జన్మ వస్తుంది. అధర్మయుతమయితే దుఃఖభాజనమైన జన్మ వస్తుంది. ఇదీ సరళి..

3. ఆనుశాసనికం

ఈ ఆనుశాసనిక పర్వంలో సర్వమైన ధర్మాచా శ్రోతలకు తెలియజెప్పాలని, భీష్ముడూ, వ్యాస వైశంపాయన శ్రౌతులూ, ధర్మరాజూ కూడ ఆశించారని తోస్తుంది. ఒక ప్రశ్నకిచ్చిన సమాధానాన్ననుసరించి తరువాతి ప్రశ్న ఉండకపోవటం చూస్తే ఈ ప్రశ్నల్ని ధర్మరాజు అడుగటం ప్రజలకు ధర్మ విషయం తెలియాలనేను అనిపిస్తుంది.

ధర్మరాజుడుగుతాడు. పాపాలను పోగొట్టుకొనే విధమేమిటని. ఆ సమయానికి సభకు పచ్చిన దేవగురుడు సమాధానం చెప్తాడు; “దానంవల్ల పాపాలు పోగొట్టుకోవచ్చు. దానాల్లో అన్నదానం గొప్పది. న్యాయార్థితమైన విత్తంతో దానం చేస్తే పోని పాపాలే లేవు. విప్రుల ఆకలి గ్రహించి అన్నదానం చేయటం గొప్పది. ఇతర్లకు చేయరాదా అనే ప్రశ్న ఉద్భయించదు - దానికంటె ఇది

గొప్పది అన్నప్పుడు. వేదాధ్యయనపరుడైనవాడు వేదార్థాన్ని ఇతర్లకు చెప్పడం చేత పాపాన్ని పోగొట్టుకుంటాడు. రాజు భూదానాదులవల్ల పాపాన్ని పోగొట్టుకుంటాడు. వ్యాపార మూల కథనంతో బ్రాహ్మణ భోజనం ఈయడంద్వారా వైశ్యుడు పాపం పోగొట్టుకుంటున్నాడు. శూద్రుడున్నా బ్రాహ్మణులకు తృప్తి కలిగించడంద్వారా పాపాన్ని పోగొట్టుకుంటున్నాడు" అన్నాడు దేవగురుడు. బ్రాహ్మణులకు తృప్తి అన్నప్పుడు తత్త్వవేత్తలయినట్టి - లేదా తత్సాధకులయినట్టి వారికి తృప్తి అని అర్థము. బ్రాహ్మణ కులజులయిన వారందరికీ కాదా అన్నప్పుడు మనువు బ్రాహ్మణ కులజులకు సత్యం ధర్మం శౌచం సద్వృత్తులు లక్షణాలుగా ఉండాలని శాసించి ఉన్నాడు గనుక అలా ఉన్నవారు అని చెప్పాలి. గాని బ్రాహ్మణత్వంలేని వారనటం వల్ల చిక్కులు రావచ్చు. ముఖ్యంగా ఈ మత విషయకమైన దానాది పుణ్యాలు చెప్పినప్పుడు బ్రాహ్మణుడంటే తత్త్వవేది లేదా తత్సాధకుడూ ఇంకా ఇంకా మంచి లక్షణాలుగలవాడు అని మాత్రమే అర్థం చెప్పకోవటం అవసరం.

ధర్మరాజు : 1) ధ్యానం, 2) ఇంద్రియ నిరోధం 3) అహింస 4) గురు శుశ్రూష 5) నిత్యానుష్ఠానం 6) తపం ఇన్ని మంచి లక్షణాలు చెప్తారు కదా అందులో ఏది గొప్పది? అంటాడు. దేవగురువు అన్నీ గొప్పవే అని వెళ్తాడు.

భీష్ముడు : అహింస అనేది గొప్పది. గోవు స్థిరంగా నిలవాలంటే నాలుగు పాదాలూ ఎలా అవసరమో అలాగే ధర్మానికి అహింస వల్లనే స్థిరత వస్తుంది. అహింస చేయరాదు. మనోవాక్కాయ కర్మలా చేయరాదు. మాంసం తినకుండా ఉంటే కూడ అహింస. పితృ దేవతలకు శ్రాద్ధం పెట్టేటప్పుడూ అచార ప్రకారం మాంసం పెట్టటం—అది విధ్యుక్త ధర్మం కనుక—తప్పలేదు. మాంసం తినకుండా ఉంటే ఆయు, శ్రీ, రూపకారి అని మార్కండేయుడు చెప్పాడు. నూరు సంవత్సరాలు తపం చేయటమూ మాంసం తినకుండా ఉంటే రెండూ సమానమన్నారు వేదవిదులు. కనీసం ఆషాఢం శ్రావణం భాద్రపదం అశ్వయుజం అనే మాసాల్లో మాంసం తినకుండా ఉండాలి.

మాంసం రుచి మరిగినవారు ధానిని వదలడం కష్టమేగాని అసాధ్యం మాత్రం కాదు. అహింసను గురించి నూతన ప్రాయంగా చెప్పాను. నీవు, గ్రహించాలి" అన్నాడు భీష్ముడు.

ధర్మరాజు : కురుక్షేత్ర సంగ్రామంలో చనిపోయిన వారికెలాటి లోకాలు ప్రాప్తించినవో చెప్పండి-

భీష్ముడు : సంగ్రామంలో చనిపోయినవాళ్లు సద్గుణులనే పొందుతారు. వ్యాస మహర్షి ఒకసారి బండిలో వెళుంటే 'ఆ బండికిందబడి చస్తానేమో' ననుకొంటూ ఒక కీటకం దడదడలాడిపోయి తప్పకొంటుంది. వ్యాసుడు దాన్ని చూచి, ఈ కీటకపు బ్రతుకు నెందుకు నిలుపుకోవాలనుకుంటావు" అంటాడు. ఆ కీటకం తాను పూర్వ జన్మలో మనుష్యుడై అన్ని దుర్మార్గాలు చేయటంచేత ఈ పుటక కలిగిందనీ-తల్లిని ఆదరించి భక్తిచేసి యున్న కారణంగా ఈ పూర్వ జ్ఞానం తనకు కలిగిందనీ చెప్తుంది. వ్యాసుడు కరుణించి "ఇక నీవు శూద్ర వైశ్యక్షత్రియ తత్త్వాల ననుసరించి నుభాలు పొందుతావుగాక అని వరమిస్తాడు. ఆ కీటకం అలాగే నరుడుగా పుట్టి ఆయా కర్మలుచేసి తత్త్వాన్ని గ్రహించుతాడు. క్షత్రియుడుగా వ్యాసాశ్రమం వచ్చి ఆయనకు నమస్కరిస్తే-వ్యాసుడు ధర్మం కోసం యుద్ధంచేసి చనిపోతే ఉత్తమ స్థితికి పోగలవని చెప్పాడు. ఆ క్షత్రియుడలాగే ధర్మయుద్ధంలో చనిపోయాడు. ఉత్తమ యోగం స్థితిలను పొందాడు.

కనుక సంగ్రామంలో చనిపోయినవాళ్ళు ఉత్తమ స్థితికె వెళ్లారనటం చెప్పచ్చు.

ధర్మరాజు : విద్య, తపసు, దానం వీటిలో ఏది గొప్పది?

భీష్ముడు : మైత్రేయుడొకసారి వ్యాసునికి చెప్పాడు- ధర్మకోటి అన్నింటల్లో భోజన దానం గొప్పది. దానివల్లనే తానెప్పుడూ ఎంతో సంతోషపరుడై ఉండగలుగుతున్నది అన్నాడు. తపమూ విద్యా పూజనీయాలే కాని దానం వాటిని పోషిస్తుంది. దానాల్లో అన్నదానం గొప్పది.

ధర్మరాజు: శ్రీ సంసారంలో ఎలా మెలగాలి చెప్పండి.

భీష్ముడు : శ్రీ కుటుంబంలో ముఖ్యమైన సభ్యురాలు. కుటుంబ క్షేమం చూసుకునేది ఆవిడే. వయసు మళ్ళీన అత్త మామల సంక్షేమం-అందుకే-ఆమెకు పరమ ముఖ్యమవుతుంది! వారి ఇష్టానికి వ్యతిరేకం ఆమె చేయరాదు. దేవ పితృ అతిథి పూజనలు చేయడంలో ఆమెకు అలుపుండరాదు. పతికి భక్తి చేయాలి. బిడ్డలను శిక్షణ చేయాలి- పతివత్సులు వేరుకాదు. ఒకరు ఇంకొకరి

ఇష్టానికి వ్యతిరేకం కాకుండ బ్రతికె సాధనం చేయాలి. శ్రీ అందుకే తనకు వేరుగా ఏదో ప్రేమమున్నదనుకొనక పతిరక్షణా రక్షణల తెలిసివారి ప్రేమ మె తన ప్రేమంగా నడుచుకోవాలి. ఇంటి గోవుల్ని, ధనాన్ని రక్షించుకోవాలి. అగ్నిని రక్షించాలి. గర్భవతి అయితే పథ్యమైనవి తినాలిగాని చవికయినవాటిని తింటాననరాదు. ఇలాంటి వారికి ఇహమూ పరమూ కూడ కలిసి వస్తాయి.

ధర్మరాజు : సర్వశాస్త్ర సారమైనదేది?

భీష్ముడు : పుండరీకుడనేవాడికి నారదుడు తనకు నారాయణమూర్తి చెప్పిన తత్వాన్ని చెప్పాడు ఈ విషయాన్ని. ఈ శరీరంలో 24 తత్వాలున్నాయి. దశేంద్రియాలూ పంచ భూతాలూ పంచ తన్మాత్రలూ మనో బుద్ధ్యహంకారాలూ ప్రకృతీ అనేవి! 25వ తత్వం శరీరానికి వేరైన జీవుడు. ఇతణ్ణి పరమేశ్వరుడుగా తెలిసికొనడమే సర్వశాస్త్ర సారం. ఆ జీవుడే పరమేశ్వరుడు. తాను శరీరానికి పరిమితమైనట్లు భ్రాంతిలో పడ్డాడు. అందుచేత అతణ్ణి జీవుడంటున్నాం. ఆ భ్రమను వదలితే తాను పరమాత్మ అనే అనుభూతిని పొందగలడు ఇదే అనుష్ఠీయం. శ్రేష్టతమమైన అనుష్ఠీయం. అతడే నారాయణుడు. విష్ణువు. ఇది భావాద్వైతం మాత్రమే! నేను దేవుణ్ణి గనుక నిన్ను ముంచేస్తాననె దురాచార క్రియ అరంభించుమని కాదు. క్రియాద్వైతం కాదు చెప్పేది. ఆ నారాయణుణ్ణి తలచి తానే పరమాత్మననే నుగతికెక్కాలి-అదీ సాధన. సర్వశాస్త్ర సారమున్నా. విష్ణుమూర్తిని గూర్చి కలలో కన్నవాడు కూడ ఉద్భృతికి వెళ్ళకలుగు కాదు ఈ క్షరాత్మికమైన ప్రపంచంలో! అంటే మనసు ఎప్పుడైనా-ఆ విష్ణుమూర్తిని చేరటమే పరమసాధన!

ధర్మరాజు: ప్రేమవచనాల వల్ల ఫలముందా. ఏమిటది?

భీష్ముడు : ఉంది. ఒక బ్రాహ్మణుడు ఒకసారి నిర్మానుష్యమైన అడవిలో ప్రయాణిస్తున్నాడు. అతణ్ణి ఒక రాక్షసుడు పట్టుకొంటాడు తినేద్దామని. ఆ బ్రాహ్మణుడు కలవర పడక చిరునవ్వుతో తాను మాట్లాడాలనె నూచన చూపుతాడు. రాక్షసుడాశ్చర్యపోతాడు. చావంటే భయపడక ఇంత ప్రేమతో తన్ను చూస్తున్నాడేమని!! బ్రాహ్మణుని ప్రేమభాషణంతో తృప్తుడై-నా శరీరం శ్రమవల్ల బాధపడుతోంది ఏమిటి కారణం' దీనికి సమాధానం తృప్తిగా చెప్పే నిన్ను వదిలేస్తానంటాడు.

అప్పుడా బ్రాహ్మణుడు చెప్పిన మాటలు నీజాలా ప్రేయవచనాలాకూడ. అతడంటాడు : నీకు ఈ మునలితనం శరీరం వాలిపోవటం జుట్టు తెల్లబడటం ఇవన్నీ, నీ ఆ శ్రమా ఎందుకొచ్చినవో చెప్తాను - బహుశః నీవు చుట్టాల్ని దురుసుతనంతో వదలుకొని ఇప్పుడు పశ్చాత్తప్తపడవై ఉండచ్చు. లేమి దినాల్లో దుర్లభమైన ధనాన్ని కోరుకొని ఉంటావు. ఎవరికో ఉపకారంచేస్తే అతడు తన ఘనకార్యం వల్లనే ఆ లాభం కలిగిందని నిన్ను ఉపేక్షించి ఉండచ్చు. కుమతులు నిన్ను పొగడుతుంటే గొప్పవాళ్ళుకూడ నిన్ను పొగడాలి అనే ఆశ పెంచుకొని ఉంటావు. అందుకని నీకు మునలితనం వచ్చేస్తోంది. ఇలాటి కారణాలు ఎన్నో ఉన్నాయి :

ఉచితంగా సభలో మాట చెప్తావు - సభ ఆమోదించదు. ఆ బాధకూడ ఒక కారణము. నీవు చేసిన పొరపాటు నీ భార్యకూ, స్నేహితునికీ తెలిసిపోయినందుకు దాని నుంచీ నీవు తప్పుకోతానికిగాను పదే మనఃక్షేపం కూడ ఇంకో కారణం. నీ సొమ్మును మరొకడు ఆశిస్తే దాన్ని రక్షించే ప్రయత్నం మరొకటి. నీచుడు నిన్ను దూషిస్తే కులస్థులు అది నిజమనుకొంటే అదీ ఒక కారణమే అవుతుంది. గోవ్యం అని నీవు దాస్తే స్నేహితుడు నిన్ను మోసగాడనటం మరొకటి. వీటిలో దేనివల్లనైనా కార్చుపాండురత్వం కలుగుతుంది.

అంతేకాదు. భార్య, పుత్రుడు, అల్లుడు ఆర్య ప్రవృత్తి మానితేనూ, తలిదండ్రులూ సోదరులూ బాధపడితేనూ, దేవబ్రాహ్మణుల సొత్తు నీవు హరిస్తేనూ గోబ్రాహ్మణుల్ని పూర్వ జన్మలోనైనా చంపినందువల్లనూ ధన నష్టంవల్లనూ బంధు నష్టంవల్లనూ, కీర్తినాశంవల్లనూ, ప్రయత్నించిన కార్య విఫలమవడం వల్లనూ నీకు కలిగిన దుఃఖం బయటబెట్టకపోతే - నీ శరీరం శుష్కించి తెల్లబడి పోవచ్చు.

ఇదంతా రాక్షసుడు విని - అవును నిజమేనని ఆ బ్రాహ్మణుని వదలి వేశాడు. కనుక, ప్రేయవచనాలవల్ల బ్రాహ్మణుని ప్రాణం దక్కిందనేది స్థూలంగానూ, ఎదుటివారికి ప్రేయం కలిగిస్తే తప్ప జరామరణాల్ని దూరంగా ఉంచటం కుదరదనేది సూక్ష్మంగాను తెలిసి గ్రహించు.

ధర్మరాజు : కంఠిషాలను పోగొట్టకలిగే పుణ్యకథను చెప్పండి.

భీష్ముడు : ఒకసారి శ్రీకృష్ణుడు రుక్మిణితో తపసు చేయడానికి హిమాద్రికి వెళ్ళాడు. ఆయన అక్కడ నారదాది ఋషుల ఎదుట ఆసీనుడై ఉన్నాడు. ఆయన ముఖంనుంచీ హఠాత్తుగా అగ్నివచ్చి బ్రహ్మదేవుణ్ణిచేరి ఆయన్ను సేవించి తిరిగివచ్చి ఆయన ముఖంలో చేరుతుంది. ఋషులశ్చర్యపడుతారు. అందుకు శ్రీకృష్ణుడు చెప్తాడు. నేను బ్రహ్మ ఆశీర్వాచనంపొంది తిరిగివచ్చాను నాకు మన్మథుడనే కుమారుడు కలిగేటట్లు నన్ను ఆయన ఆశీర్వాదించాడు అన్నాడు. పుణ్య కథ ఏదైనా చెప్పుమని ఋషుల్ని కోరుతాడు. అప్పుడు నారదుడు చెప్పాడీలా-

“నేను ఒకసారి మహాదేవుని సమక్షానికి వెళ్ళాను. ఆయన సిద్ధ సాధ్య విద్యాధులతో గోష్ఠి వింటున్నాడు. అప్పుడు గౌరి వెనుకనుంచీ కమల రేకుల వంటి తన చేతుల్తో శివుని కండ్లు మూసింది. శివుడు మూడో నేత్రం తెరిచాడు. వెంటనే అక్కడి వనాలు తగులబడినయి. ఆమె ముందుకువచ్చినమస్కరిస్తుంది. హరుడు ప్రసన్నుడవుతాడు, ఆమె ఆ మూడో నేత్రం తెరిచిన కారణ మడుగు తుంది. ఆయన చెప్తాడు.

“నాకు లోకాత్మకముంది. లోకాలు చీకటిలో మునిగిపోతాయని నీ చేతుల్ని తీసేయడం ఇష్టంలేక ఆ కన్ను తెరిచి ఆదరించాను” అంటాడు. తన యందు ఆయనకు గల సన్నిహితత్వం ఆమె తెలిసినదై అప్పుడెన్నో ప్రశ్నలడిగి శివతత్వం తెలిసికొంటుంది. ఆయన వ్యక్తిత్వాన్ని గూర్చిన ప్రశ్నలె అడుగుతుంది. “నీకు నాల్గు ముఖాలెలా కలిగాయనీ-కంఠంలో నలుపెందుకనీ - పినాకమెక్కడిదనీ - ఈ నంది ఎలా వచ్చిందనీ - స్మశానవాసమెందుకనీ - ఈ గిరియాదీ - ఈ చంద్రుడు ఇవన్నీ ఎలా ఎందుకు వచ్చాయో చెప్పుమంటుంది.

శివుడు చెప్తాడు : నుండోవ నుందులకు వరస్పర స్పర్థ కలిగించడానికి మయుడు తిరోత్తమ అనే నుందరిని చేశాడు ఆమె నాకు ప్రదక్షిణం చేస్తుంటే నాల్గు ప్రక్కలా ముఖాలు ధరించి ఆమె నాశీర్వాదించాను. సముద్ర మథన సమయంలో విషం పుట్టింది. సంసార సాగరంలో నున్న విషాన్ని భరించాను కనుక దేవదానపులు దాన్నుంచి తమను రక్షించాలన్నారు, దాన్ని గొంతులో ఉంచేసి అనుభవానికి రాకుండా ఉంచేశాను. అదీ ఈ నలుపు. కణ్వుడు తపను. చేస్తుంటే ఆయనమీద పుట్టలు పెరిగి చానిమీద వెదురుపొద పెరిగింది. బ్రహ్మ

ఆ ఋషికి ప్రత్యక్షమైన తరువాత ఆ వెదురుతో మూడు ధనస్సులు చేశాడు. ఒకటి నాకు ఇంకొకటి విష్ణుకు మూడోది అగ్నికి ఇచ్చాడు. ఇదే వినాకము.

లోకహితం కోసం తపసు చేస్తుంటే ఆవుపాలు త్రాగిన దూడల మాతుల నుంచీ సురుగు వచ్చి నాపైబడి ఏకాగ్రత భంగపరచింది. కోవగించితే ఆవు లన్నీ నలుపెక్కిపోయినయి. బ్రహ్మాదులు వచ్చి ఈ వృషభాన్ని కానుకగా నా కిచ్చి శవులకు వరాలిప్పించారు. ఈ నందె ఆవృషభం. ఇక స్మశానమంటావు! ప్రపంచంలో క్రూరత్వాన్ని నియంత్రించడానికి ఏకాగ్రతకు నిర్జన ప్రదేశంలో ఉంటేనేగాని సాధ్యంకాదని అక్కడచేరి అక్కడినుంచీ సర్వలోకాలనూ ఆలో కిస్తూ నియంత్రిస్తున్నాను, మనోబుధ్యహంకారాలను దాటి పైకి వెళ్ళటం అలాంటిచోట్ల తేలిక. అందుకని స్మశానంలో ఉంటూ ఉంటాను ఎప్పుడన్నా అలాగే ఈ బూడిద పూసుకొని ఈ పాముల్ని చుట్టించుకొని ఉంటూ ఉండటం ఎందుకంటే సుఖాల్ని విష్ణూ, దుఃఖాలు పోగొట్టటం నేనూ ప్రసాదించే పనుల్ని వంచుకొన్నాం - ఒకటి నాకు వచ్చింది కనుక ఆ కర్తవ్యం చేస్తూ ఉండటం అలవాటుగా చేస్తున్నాను.

ఈ చంద్రుణ్ణి దక్షయజ్ఞ సందర్భంలో వీరభద్రుడు కాలిక్రింద ఉంచి త్రొక్కడం జరిగింది. ఇప్పుడతణ్ణి ఆదరించి తలపె పెట్టుకొన్నాను.

గౌరీ సిద్ధసాధ్యులూ కూడ ఎంతో సంతోషిస్తారీ మాటలకు. అప్పుడు గౌరీ ఎన్నో ధర్మ విషయాలు శివుని చెప్పుమని కోరుతుంది. ముఖ్య మైంది వర్ణా శ్రమ ధర్మాల్లో విడివిడిగా చెప్పిన ధర్మాలవల్ల ప్రజలు విడిపోయి పోట్లాడు కోరా? ఆంతర్య మేమిటి చెప్పుమంటుంది. శివుడు చెప్తాడు.

“మానవుడుగా జన్మించి తర్వాత మోక్షంపొంది తిరిగి పరమాత్మలో చేరడానికి ప్రయత్నించడమే పరమ కర్తవ్యం. ఈ కర్తవ్యం రెండు రకాలు. ఉపనిషత్తుల్లో చెప్పిన - వర్ణించిన - పరమాత్మను ఎరిగి ఆయన్ను ఆశ్రయించి ఆయనలో లీనం కావటం మొదటిది. ఉపనిషదాంతర్యాన్ని అన్ని గుణాలవారూ గ్రహించలేరు. అందుకని వారికి రెండవ మార్గమయిన సమాజసేవ అనేదాన్ని ఇమిడ్చి - వేదాలు కర్మకాండను చెప్పినయి. కర్మలు చేస్తూఉంటే ఉపనిష త్తుల్లో చెప్పిన దృష్టి కలుగుతుంది. స్తోత్రాలు, యజ్ఞకర్మలు, వేదప్రోక్త మైంది ఆ ఉపనిషత్సంబంధమైన జ్ఞానం వైపునకు మనోబుద్ధులు మొగ్గి అసక్త కర్మవల్ల ఉన్నతినందాలనె. ఆ మనః ప్రవృత్తిని కలిగించుకో కలిగిన చాళ్ళు

సత్త్వ గుణాత్మకులు కనుక వారిని తప్పక యజ్ఞ యాగాదులు చేయుమంటూ శాస్త్రాలు చెప్తున్నాయి. కనుక ఉపనిషద్బ్రహ్మిణీనివారు వేదధర్మాన్ని అనుసరించి తీరాలి. ఆ నియమాలనె వర్ణాశ్రమ ధర్మ మంటారు. అందులో వర్ణం అనే మాటకు గుణకర్మ వశమైన వర్ణమేకాని పుట్టుకవల్ల కలిగిన వర్ణము అనే అర్థం లేదు.

అందుచేత ఆ ధర్మాలు, విడగొట్టటానికి కాదు చెప్పబడింది. విడివిడిగా పున్న మనుష్యుల్ని వారి నుండి భగవంతుడివరకూ గల ఆయా దోవల్లో నడిపించి అనుగ్రహించడానికేనని తెలియాలి.

ఇది చతుర్థాశ్వాసము

వ ప భ ర త క థ య

అనుశాసనిక పర్వం - పంచమాశ్వాసము

1. వర్ణాశ్రమ ధర్మము

హిమాలయంలో శ్రీకృష్ణుడు ఋషులతో గోష్ఠిచేస్తూ నారదుడు శివ పార్వతుల సంభాషణను చెప్తుంటే వింటున్నాడు. “సృష్టికి ముందు ఏమీ ఉండేదికాదు. మనసే శరీరంగా కలిగిన దేవతలూ బ్రహ్మమానస పుత్రులూ ఉండేవారు. వాళ్ళు సర్వహుతమనే యజ్ఞం చేశారు. ఆ యజ్ఞం కేవలం మానసికమే. పదార్థాలింకా అప్పటికి సృష్టికాలేదు. దేవతలకు పరమాత్మపైగల మక్కువ కారణంగా ఆ యజ్ఞాన్ని వారు చేశారు. ఆ యజ్ఞంలో విరాట్ పురుషుడు దయించాడు. ఆ విరాట్ లోనే సర్వపదార్థాలూ, జంతువులూ, జీవులూ, గుఱ్ఱాలూ, మేకలూ కలిగినయి. ఒక లోకమయింది. లోకహితంకోసమే బ్రహ్మ మనుష్యులనుకూడ సృష్టించాడు. వారిలో సత్త్వగుణులు, రజోగుణులు, సమ్మిశ్రితులు, తమోగుణులు ఉన్నారు. పేరుకు మూడు రకాలంటున్నాంగాని సమ్మిశ్రిత కారణంగా వారంతా కొన్ని లక్షల రకాలై ఉన్నారు. మానవ సమాజమయినారు వారంతా. ఈ సమాజానికి ప్రత్యేక ప్రతిపత్తి ఉంది. వ్యక్తికంటే ప్రత్యేక ప్రతిపత్తి. వ్యక్తి శ్రేయస్సేగాక సంఘ శ్రేయస్సుకోసం ధర్మాలు-మోక్ష మార్గంగా ఇలా చెప్పవలసి వచ్చింది.

సత్త్వగుణులు ఆ విరాట్ నకు ముఖ మన్నారు. రజోగుణం సత్త్వగుణం కలిగినవాళ్ళను ఆ విరాట్ భుజాలన్నారు. అ విరాటు ఊరుపులు రజస్తమోగుణాల మిశ్రమవంతులన్నారు. తమోగుణులు ఆవిరాట్ పాదాలన్నారు. బ్రాహ్మణోఽన్య ముఖమాసీత్ - బాహూరాజన్యః కృతః ఊరూతదన్యయద్వైశ్యః పద్భ్యగ్ం శూద్రో అజాయత” ఇదంతా పురుష సూక్తంలో చెప్పడమైంది.

బాబాయి చెప్తున్నాడు. ఇది అప్పటి సివిలుకోడువంటిది. ఇప్పుడు మనకు వందలాది చట్టాలున్నయి కాని అప్పుడొకే ఒక్క వర్ణాశ్రమ ధర్మమనే శాసనముండేది. అది యేమిటో శాంతిపర్వంలో విన్నారు మీరు. ఐనా మళ్ళీ చెప్తాను.

కోపంబులేమి సత్యాలాపము నిజదారవర విలాసము శుచితా గోపనము
నద్రోహంబు—

ఇవి సర్వవర్ణ నియత గుణాలు. అంటే వర్ణాశ్రమాలతో సంబంధం పెట్టు
కోకుండా సర్వులూ వీటిని పాటించాలి అనేదొక్కటే నిశ్చలమైన ధర్మం.

ఆ తరువాత ప్రత్యేక గుణాలు కలిగినవారికి ప్రత్యేక కర్మలు చెప్పారు.
వాటిని పాటించటంవల్ల త్వరగా మోక్ష సామ్రాజ్యాన్ని పొందగలుగుతారు
జనులన్నాడు. ఈ ధర్మాన్ని రాజు అమలుపరచాలన్నాడు. ఎలా అమలుపరిచేది?
ఎవరు ఏగుణం కలిగి ఉన్నాడనేది తెలిసే సమస్యను విడదీయగలవారెవరు.

మనువు రాజై ఒక మంచి మార్గం ఆలోచించాడు. ప్రస్తుతం చలామణీ
అవుతున్న బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్యశూద్రులకు కలిగే సంతానానికి, తండ్రుల
ఆస్తులతోపాటు వంశ హక్కులతోపాటు కులంకూడ సంపాదించిస్తుంది. తండ్రి
యేయే కర్మలు చేస్తుంటే పుత్రులుకూడ సాధారణంగా అయీ కర్మలనే చేస్తూ
ఉంటూ ఉండండి అని-హక్కులనేర్పాటుచేసి ఆ విధంగా వర్ణాశ్రమ ధర్మాన్ని
అమలు చేస్తున్నామన్నాడు.

ఈ పద్ధతి జీవనానికి ఒకానొక వికాసాన్ని ఇచ్చిందిగాని, మోక్షానికి
చెప్పిన వేదమార్గం మరుగుపడుతూ వచ్చింది. జ్ఞాని కుమారుడు శూరుడుగా
పుట్టినప్పటికీ క్షత్రియుడనటం జరుగటంలేదు. శూద్రుని కుమారుడు పరమవీరు
డైన వాడైనా బ్రాహ్మణుడనే పిలువేదు. అలా అంటే రాజశాసనం ఉల్లంఘించి
నట్లే అయింది. దీంతో ప్రచలితమయే ప్రపంచం స్వార్థ భూయిష్టమైన జీవన
సరళిలో మునిగి తేలక సతమతమై మోక్ష విషయమే గాలికి పదలివేయటం
జరుగుతోంది.

అందుకనే శివుడు పార్వతికి విడమర్చి చెప్పవలసి వచ్చింది-వేదాల
ఆంతర్యం! అన్నాడు బాబాయి.

శివుడు పార్వతికి వినిపిస్తున్నాడు :

విప్రులు జ్ఞానలోకానికి ఆధారం. వారిని పరాభవించటంవల్ల చేటు కలుగు
తుంది. వారి సొమ్ము పుచ్చుకొనటంవల్ల, శివుడైన నా సొమ్ము తిన్నంత దుష్కలి

తం కలుగుతుంది. విప్రులు కఠిన ధర్మాలను పాటించాలి-అధ్యయనం, యజనం, దానం, అధ్యాపనం. యాజనం ప్రతిగ్రహం; ప్రశాంతి, తపస్సు, సత్యం, శాచం అగ్నికార్యం-ఇన్నిటిని నడపాలి. ఆపదలో తప్ప వాణిజ్యం చేయరాదు. ఇవేకాదు ఇంకా నియమాలున్నాయి-శూద్రులను వర్జనం, నిజదారతోనే సంగమం, రెండు ప్రౌద్ధులే భోజనం, హింస మానడం. ఇల్లు వరిశుభ్రంగా ఉంచుకొనడం అతిథుల్ని ఆదరించడం, తపస్సు చేయడం-వీటన్నిటిని పాటిస్తారు గనుకనే- పాటిస్తేనే-బ్రాహ్మణులు గొప్ప అవుతారు.

క్షత్రియులకు విప్రరక్షణముఖ్యం. ధరణి మొత్తాన్నే రక్షించాలి. అది ధర్మమని వెంటనే చెప్పారు. దాని అర్థం ఇతరుల్ని రక్షింపవద్దనిగాని కూడదనిగాని కాదు. ఇవిగాక అధ్యయనం, యజనం, దానం సాధుపోషణం చేయాలి. వేదాన్ని ఇతర్లకు చెప్పడం మాత్రం వీరికిలేదు-దుర్జనుల్ని శిక్షించటం, ఉత్సాహం, కలిమి, ధృతి-ఇవి వారికి ఉండాలి. పంటలో ఆరోవంతుకు రాజుహక్కు కలిగి ఉంటాడు. వివాదాలు పరిష్కరించాలి. రాజరికంలో ఉన్నవారి కవి ధర్మాలు. రాజరికంలో లేని క్షత్రియ స్వభావులు విప్రరక్ష, అధ్యయనం, యజనం సాధుపోషణాదుల్ని అనుసరించాలి.

వైశ్య స్వభావులు కృషి, బేహారం, వశుపాలనం, అధ్యయనం, యజనం దానాలను చేయాలి. ఐతే తిలలు, గంధం, పాదరసం ఇవిమాత్రం విక్రయింపరాదు.

ప్రత్యేకంగా చేయాల్సిన కర్మలు ఈ మూడు రకాల వారికే చెప్పి మిగిలిన వృత్తులన్నీ శూద్రస్వభావులకే కేటాయించారు. అవన్నీకూడ సమాజానికి వ్యక్తిగా చేయాల్సిన సేవలు, కుమ్మరం, కమ్మరం వంటివి. పౌరోహిత్యమూ యజనము రక్షణ బేహారాలూకూడ సేవలే సమాజానికి. అవి కానట్టి మిగిలిన సేవలన్నీ శూద్రస్వభావులకన్నారు. ప్రజలు తమ తమ బ్రతుకుల్ని ధర్మపరంగా నడుపుకోవడానికిగాను వారివారి అంతరంగ స్వభావాన్ని బట్టి ఈ ఏర్పాట్లు చేశాయి ధర్మశాస్త్రాలు! ఇందులో జన్మ ననుసరించివచ్చే జాతులకు ప్రత్యేకించిన కర్మలులేవు. కేవలం స్వభావాన్ననుసరించి చేయవలసిన కర్మలను మాత్రమే చెప్పారు. శూద్రస్వభావం కలిగినవాడు బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్య కులలో జన్మించినా అతడికి నౌకరీ, రవాణా సేవలు, ఇతరవృత్తులూ చేయవచ్చు.

ననెభావం. అలాగే బ్రహ్మ వదార్థ తత్త్వ విషయ జ్ఞానులు శూద్రకులంలో జన్మించినా వారి స్వభావాన్నిబట్టి నియమాలు పాటించి తపసుచేసి సత్యం పాటించుమనేగాని-కేవలం శూద్రకర్మలనే చేయాలని కాదు.

ఆశ్రమ ధర్మాలు విను :

బ్రహ్మచర్యాశ్రమస్థులకు- బ్రహ్మచర్యనిష్ఠ, గురు సేవనం విద్యా వ్యాసంగం, అగ్నికార్యం, గురువుకొరకై సంచారం, భైక్షకత్వం ఇవి ధర్మాలు.

గృహస్థులకు-శుచి, నిజదారవల్ల సంతుష్టినందటం పంచయజ్ఞాలు, వేద మునందు రతి, దానం, హోమం, దయ అతిథి సన్మానం-ఇవి.

వానప్రస్థులకు-వనవాసం, కందమూలాదుల భోజనం బ్రహ్మచర్యం జటాజినం ధరించటం-పరమాత్మసేవ ఇవి ధర్మాలు.

యతికి కోపరాహిత్యం, సంగత్వం లేకుండటం, అకించనభావం ఓర్పు, విప్రవాసము, ప్రశాంతి, ఋజుత్వం, శౌచం సద్వృతనిష్ఠ భిక్షాభోజనం, నేలమీదనే నిద్రించడం, దయ, తత్త్వ విచారణలు- లక్షణాలు.

ఈ ప్రత్యేక లక్షణాలను పాటించేది ప్రత్యేక స్వభావాలు ఆయా విధగాం కలిగిఉన్నవారు. మిగతా ఆందరూ వర్ణాశ్రమ ధర్మమనే ధర్మాన్ని పాలిస్తూ ఉండాలి-కోపంబులేమి, సత్యాలాపము, నిజదారవర విలాసము శుచితాగోవనము అద్రోహమనేవి కచ్చితంగా పాలిస్తూ జీవితాలు నడపాలని అర్థం. అన్నాడు శివుడు.

గౌరి అప్పుడడుగుతుంది : తపసు అంటే ఏమిటి? దాన్ని ఏ స్వభాసం కలిగినవాళ్ళు చేయాలి? మిగతావాళ్ళు చేయరాదా?

శివుడు : తపసంటే ఇంద్రియ నిగ్రహం. ఈ నియమం ఆందరూ పాటించాల్సివస్తోంది. వాన ప్రస్థులయితే వనాల్లో ఉండి కందమూలాలు మాత్రం తింటూ పరమేశ్వర ధ్యానంచేసి తపసు చేస్తారు.

గృహస్థులకూడ నియమపాలనవల్ల తపసుచేసిన వాళ్ళవుతున్నారు. ధర్మం ప్రధానంగాచేసి అర్థాన్ని కామాన్ని అనుభవించడమే వారి నియమం.

భూతదయ సత్యదృష్టి ఇంద్రియ విషయాల్లో విరాగం ఉండాలి. యోగం నడుపుతుండాలి. అతిథి సేవ చేయాలి. ఈ తపసు మిగిలిన ఆశ్రమాల్లో చేసే తపసు కంటే పదహారురెట్లు గొప్పది. జననీ జనకుల ఆరాధనం, స్త్రీకి వతివ్రతాధర్మం బ్రహ్మచర్య మేమరకపోవడం ఇవి పరమ ధర్మాలు. గృహస్థు పంచపర్వాల్లో మాత్రం లైంగికంగా కలువకుండా ఉండాలి. మిగిలినప్పుడు భార్యనుత్పత్తి వరుస్తూ ఉండచ్చు. సంపాదించిన ధాన్యం, పక్షిలూ ఎలుకలూ తింటున్నా అవీ బ్రతుకపలసిందేకదా అన్న మనః స్థితిని సంతరించాలి.

సన్న్యాసి ఎక్కడ ఎట్లా ఉన్నా ఏమిచేసినా అన్ని సంగమాలనూ మనసునుండి వదలి ఉండటం తపం.

తపసు మూడు రకాలు-శారీరం, వాచకం, మానసికము అనేవి. ఈ మూటినీ సర్వులూ ఎప్పుడైనా పాటించదగినవె. రాజైనవాడు పక్షపాత రహితంగా ధర్మయుతంగా రాజ్యం చేయడంలోనే సత్యమనం కలిపి ప్రజారక్షణం చేయచ్చు. అలాగే ఇతర్లు తమ తమ స్వధర్మాల ననుసరిస్తూనే ఈతపస్సు చేయాలి.

2. ధర్మసందేహాలు

పార్వతి శివుని ప్రశ్నిస్తుంది : రకరకాలవారు రకరకాలైన ప్రత్యేక ధర్మాలను పాటించాలనేది వారు, వారి స్వభావాన్నీ స్వధర్మాన్నీ ఆధారం చేసికొని మోక్షమార్గంలో ప్రగతి గడించాలనె భావం అంటున్నారు. అయితే, అంతరాంతరాల్లో ఈ ధర్మం అందరికీ ఒకటేనా? అయితే ఆధర్మ రహస్య మేదో చెప్పండి.

శివుడు చిరునవ్వు నవ్వి అంటున్నాడు. చిరునవ్వునవ్వున కారణం బహుళ - “సర్వుల సాధనలకూ ఫలితాలనిచ్చి అంతిమంలో నన్ను చేర్చుతూ ఉండే తల్లి, అయినా చూద్దామని అడుగుతున్నట్లుంది” అనుకొని ఉంటాడు. సమాధానం ఎదుటనున్న ఋష్యాదులకు తెలియాలనె చెప్తున్నాడు :

“ధర్మ రహస్యం అహింసే. దాన్ని సర్వులూ పాటించటమే ధర్మం. నిజానికి హింసను పూర్తిగా వర్జించిన వారెవరూ ఉండడు. నేలపై చీమలు

అకాశంలో తిరిగే దోమలు నల్లులు పేలు వీటిని చంపకుండా ఉండడు మనిషి. అది హింసే. కాని చెట్ల వండ్లనుకూడ కోయకుండా వండి రాలినవాటినేతింటూ బుద్ధిని నిలిపి నిశ్చలంగా బ్రతికే పుణ్యులుంటారు. వారు అహింసాత్మకులు. ఎవరి బుద్ధి పరిపక్వాన్నిబట్టి వారు అహింసను అవలంబించాలి. బుద్ధి పరిపక్వం సంగతివిను. అంతరాంతరమైన ధర్మం తెలియడమవుతుంది.

“విధివశం చేత చనిపోయే జంతుజాలాలను మనిషి అహంకారంతో “నేను చంపాను” అనుకోవడంవల్ల, ఈ హింసకు బాధ్యతను పొందినవాడవు తున్నాడు, మనిషి. దీపం పెట్టితే కీటకాలు వచ్చిదాన్ని అంటుకొని చస్తాయి. దీపం పెట్టినవాడు హింస చేసిన వాడనటం ధర్మమా? అతడు అందుకు తానే కారణమనుకోవటము సరికాదు. ఈ అహంకారపరమైన కర్తృత్వమెపాపం. ఆ పాపానికి ఈ హింసకూ తేడాలేదు. ఇదీ ధర్మనూక్ష్యం. రంతిదేవుడు చేసిన యజ్ఞంలో వేలాది గోవులె స్వయంగా వచ్చినయి-యజ్ఞ పశువులుగా! రంతిదేవుడు వాటితో యజ్ఞం చేశాడు. తాను వాటిని హింసించుతున్నా ననుకోలేదు. గోలోకానికి వాటిని వంపించాననె భావించాడు. అవి గోలోకానికి వెళ్ళినయి. చివరకు తానూ వెళ్ళాడు గోలోకం. ఆయన హింసచేసినవాడు కాలేదు. అలాగే యుద్ధంలో శత్రువధ, వేటలో మృగవధచేసి సమాజసేవ చేయడంవల్ల, దండనార్హుని దండించడంవల్ల-హింస చేయడంకాదు. యజ్ఞంలో పశువిశననం హింసకాదని వేదంలోనే చెప్పారు. కనుక అహింస అనే నియమంలోని సంయమనమే సర్వమైన బ్రతుకుతోనూ ఆచరించడమే ధర్మం అంతరాంతరమైన ధర్మం” అన్నాడు శివుడు :

గౌరి-అప్పుడంటుంది. ప్రజలు కొందరు సంపన్నులూ, కొందరు దౌర్భాగ్యులతో దుఃఖించేవాళ్ళు, ఇంకా కొందరు నిష్కారణంగా అసంతృప్తితో నతమతమయ్యేవాళ్ళూను! ఇదెందువల్ల, ఎవరికివాళ్ళే వాళ్ళ యీ స్థితుల్ని తెచ్చుకొంటున్నారా?

శివుడు : జీవులు కర్మఫలాలన్ని అనుసరించి ముఖదుఃఖాలను పొందుతుంటారు. అలా ఆ కర్మఫలాలను అనుభవించడానికే దేవతలుగా జంతువులుగా మనుషులుగా పక్షులుగా జీవులు పుట్టటం కలుగుతోంది. అంటే జీవులు ఆయా స్థూల శరీరాలను పొందటం కలుగుతుందని చెప్తున్నాను. ఆ జీవుల రకాల్లో

ఎన్నింటికొ బుద్ధి అనే నిర్ణయ శక్తిలేదు. మనుష్యుడికి ఉంది. అశక్తిని అవధరించి ఆత్మోన్నతి నందగలిగిందీ మనుష్యుడే. అధః పతనమయ్యేదీ అతడే. విద్యనూ నేర్వగలడు. అవిద్యలోనూ మునుగగలడు. స్వధర్మ కర్మను ఇతరుల కన్వాయం కలుగకుండా నెరవేర్చి వచ్చిన సుఖదుఃఖాలనుభవించినవాళ్ళు ఏక్కువ సౌభాగ్యాన్ని పొందుతారు. ధర్మమార్గం తప్పినడచినవారు తరువాతి జన్మలో కూడ నికృష్ట జన్మనే పొందుతారు. ఈ ధర్మాధర్మాలు కేవలం మనుష్యులకేగాని జంతువులకు లేవు. ఎందువల్లనంటే వాటికి నిర్ణయశక్తి కలిగినబుద్ధి ఉండదుగనుక. ఒకవేళ భగవదనుగ్రహంవల్ల లేదా పూర్వపుణ్యవశం వల్ల అలాంటి బుద్ధి వాటికి ఉంటే తత్ఫలితంగా అవి పుణ్యం పాపం చేస్తూవాటిని సంతరించటం సత్యమే. అందుకే పుణ్యం ఎలా సంతరించాలా అని సాధారణ మానవుడు చూస్తుంటాడు. ఉత్తరోత్తరా నుఖాన్ని పొందటానికి మార్గం అదే. ఈ కారణంవల్ల మనుషులు వారివారి సౌభాగ్య దౌర్భాగ్యాలను వారే కర్మల ద్వారా రచించుకొంటూ ఉంటారు.

దయవల్ల లేదా కర్తవ్యమనే బలాత్కారంవల్ల బిడ్డ పెట్టినవాళ్ళూ, కష్టాల్లో ఉన్న చుట్టాలనూ స్నేహితులనూ ఆదరించినవాళ్ళూ సంపదనే పొందుతారు. లోభులయి మనితె వారికి దౌర్భాగ్యమే కలుగుతుంది. అది-ఈ స్థూలశరీర జన్మలోనూ కావచ్చు-తరువాతి జన్మల్లోనూ కావచ్చు, ఈ జన్మలన్నిటిలోని జీవుడూ ఒకడే-అనుభవాలు వేరై అనుభవింపబడుతూ ఉంటాయి అంటే. ఇప్పటి ఈ జన్మకి ఇంకెప్పటిదో ముందుజన్మకి సంబంధమేమిటి అనరాదు. ఈ పుట్టుక చావులు కేవలం శరీరానికి సంబంధించినవి. జీవుడెల్లప్పుడూ ప్రయాణిస్తూ ఉంటున్నాడు.

ఒక్కొక్క మనిషి-అతడికి ధనం ఉందాలేదా అనేదానితో నిమిత్తం లేకుండానే ఎంతో సుఖపడుతూ ఉంటారు. దీనికి కారణం వాడు పూర్వజన్మలో దత్తిద్రులైనా ఇతరులకు పెట్టడానికి సంసిద్ధులై పెట్టినవాడనచ్చు. క్రిందటి జన్మలో బలవంతాన ఉషకారం చేసినవారు ఈ జన్మలో సంపదకలవారైనా లోభులై కడుపునిండా తినలేకపోతారు. క్రిందటి జన్మలో ఇతర్లను పిల్చి పెట్టినవారు అనుకోకుండానే ఎంతో ధనం సంపద కీర్తిలను సంతరించినవారవుతున్నారు.

ఈ విధంగానే ఇతర విషయాల్లోనూ సాదృశమైన విధానం నడుస్తూ ఉంటుంది. మాంసంతిననివాళ్ళు సౌందర్యవంతులై పుట్టుతారనీ-భార్య లేదా భర్తను సంతోషపెట్టనివారు తరువాతి జన్మల్లో సభలలో అవమానాలను పొందుతారనీ- నాస్తికులు దరిద్రులై రోగాలతో బాధపడుతారనీ అంటారు.

శివుడు ఇలాటి పెద్దజాబితా గౌరీకి ఋషులకూ చెప్పాడు. చేసిన తప్పునకు రాజదండనం ఇక్కడ అనుభవినై తరువాతి జన్మలోని దుష్ఫలం కొంత శమిస్తుంది.

ఇంతకూ చేసిన కర్మఫలం అనుభవించక తప్పదనేది ముఖ్యమైన మాట. ప్రజలు కొందరు సుఖాన్నీ కొందరు దరిద్రాన్నీ అనుభవించటం వారి వారి కర్మలతో వారు రచించిన ఫలితాలే అని తెలిసికొను."

"అదేమిటి? చెడుకర్మ చేసినప్పుడు ప్రాయశ్చిత్తం చెప్పారుకదా ఇంకా చెడు ఫలితం రావడంలో అర్థమేమిటి అని శంక కలుగుతుంది. కాని, కామమే కారణంగా చేసిన కర్మలకు అసలు ప్రాయశ్చిత్తమేలేదు. చెప్పిన ప్రాయశ్చిత్త కర్మలన్నీ అకామకృతాలైన కర్మల దుష్ఫలితాలను రాకుండ చేయడానికే. అందుకని ఈ దుష్టపు పని చేసివచ్చి ప్రాయశ్చిత్తం చేద్దామనటం తెలివిలేమి అవుతుంది. ఆ ప్రాయశ్చిత్తానికి ప్రభావమే ఉండదుకదా!

గౌరి : గ్రహబలమంటారు - మరి దానికేమీ సంబంధంలేదా ఈ సుఖదుఃఖాలు?

శివుడు : ఈ సుఖదుఃఖాలకు జీవుడే కారకుడు అనేది ఖాయం. శుభగ్రహాల సమయంలో తన పూర్వ పుణ్య ఫలాన్ని పొంది సుఖపడతాడు. దుష్టగ్రహాల సమయంలో పూర్వ పాపాన్ని అనుభవిస్తూ దుఃఖ పడుతాడు. అంతే సంబంధం.

గౌరి : 'చావు' అంటే యేమిటి?

శివుడు : మనసు, బుద్ధి, అహంకారం ఈ మూడూ కలిసి సూక్ష్మ శరీరం. ఈ శరీరం స్థూల శరీరంలో నుంచి విడిపోవటమే చావు అంటాము. జీవుడు సూక్ష్మశరీరాన్ని ఆశ్రయించుకొని ఉంటూనే ఉంటాడు - స్థూల శరీరం కుళ్ళి

నశిస్తుంది. నూక్షశరీరం ఇంకో స్థూల శరీరాన్ని చూసుకొని కర్మఫలితాలననుభవిస్తూ ఉంటుంది.

గౌరి : 'పుట్టుక' అంటే?

శివుడు : స్థూల శరీరంలో చేరిన జీవుడు (నూక్ష శరీర సహితంగా) "నేను" ఇదుగో ఈ శరీరమే ఆనటం పుట్టుక.

గౌరి : చావు ఎందుకు వస్తోంది. ఆయుష్షు వృద్ధి చేసుకోగలమా? ఎలా?

శివుడు : చావు పంచభూతాలయిన శరీరానికి! అది కుశ్శిపోతే నూక్ష శరీరం దాన్ని వదలిపోవటం చావు. కర్మలు ఆయుష్షును తగ్గింపనూగలవు నిలువనూ గలవు. సత్యం కృప శౌచం గురుభక్తి కలిగి ఉంటే ఆయువు వృద్ధి అవుతుంది. కోపం, బొంకు, క్రూరత అశుచివల్ల తగ్గిపోతుంది. తపను, బ్రహ్మచర్యం, మితహిత ఆహారాలవల్ల ఆయుర్దాయం పెరుగుతుంది. ఈ మంచి వాటిపై బుద్ధి చొరడమే పూర్వజన్మ కర్మ ఫలంమీద ఆధారపడి ఉంటుందనే వారున్నారు. పూర్వజన్మ అంటే స్థూల శరీరజన్మ అని మాత్రమే కాదు. నూక్ష శరీరంలోని మననూ బుద్ధీలు మారినపుడల్లా క్రొత్త జన్మ వచ్చినట్లే. ఇవి మారిన మాత్రం చేత శరీరాన్ని వదలిపోవుగాక. అందుకని అది చావు అనముగాక. కనుక మననూ బుద్ధుల్ని మెట్టు నెక్కించాలి. అందుకు సాధన చేయాలి. మెట్టు నెక్కించేవని మాత్రం మననూ బుద్ధులదే. ఎలా ఎక్కించటం అంటావు. జ్ఞానం ఎరిగితే ఎలా లెక్కించడమో ఎరుగవచ్చు. వేదాల్లో ఉపనిషత్తుల్లో చెప్పిన జ్ఞానం విని, మననం చేసి, జీవితంలో వర్తింపజేసి జ్ఞాపకం పెట్టుకొని అనునంధానం చేయాలి. అదే విజ్ఞానం. అది మోక్షానికెంతో అవసరం. అప్పుడిక చావు పుట్టుకలుండవు!

గౌరి : సర్వమూ మసిషే కారణంగా జరుగుతుంటే ఇక భగవంతుడు చేసే వనేమిటి?

శివుడు : జీవుని కర్మ ఫలాల్లో కొన్ని మంచివి కొన్ని చెడువి కలిపి, ఈ ఫలాని జన్మలో అనుభవింపు అని సుదుట గీత గీయటమనేది భగవంతుడు చేసిందేనని జ్ఞాపకముంచుకొనాలి. ప్రపంచం ఫలాన అనే గీటు అవడు గీస్తాడు అంతకు మించి ఇంకే పుణ్య పాపాలూ అనుభవానికి రావాజన్మలో.

గౌరీ : పాప పుణ్యఫలాలు అనుభవించేది ఈ స్థూల శరీర జన్మల్లోనేనా? స్వర్గం నరకం అనే లోకాల్లో కాదా?

శివుడు : అనుభవాలు జాగ్రతలోనివి మాత్రమే కావు. స్వప్నంలోకూడ అవి కలుగుతునే ఉంటాయి. స్వప్నంలో స్థూల శరీరం నిద్రపోతున్నా నూళ్ళ శరీరం ఎన్నో సుఖాలూ దుఃఖాలూ అనుభవిస్తూ వుంటుంది. అలాగే స్థూల శరీరం చచ్చిన తరువాత నూళ్ళ శరీరం పుణ్య కర్మ ఫలాలూ పాపకర్మ ఫలాలూ కూడ అనుభవిస్తుంది. ఒకటి స్వర్గం అనీ ఇంకొకటి నరకం అనీ- లోకాలనీ అంటాము. కనుక ఆ అనుభవాలూ నిజమైనవే. శరీరికి ఉంటాయి.

గౌరీ : పాపమేది? - పుణ్యమేది?

శివుడు : పాపం మూడు రకాలు. 1. మానసికం 2. వాచికం 3. కాయకం పరధనాపేక్ష, పాపాన్ని ఆమోదించటం, ధర్మద్వేషం ఇవి మానసికమైన పాపాలు. అబద్ధం, పరుషం-ఇవి మాట్లాడటం వాచికమైన పాపాలు. ఇక వధ బంధించటం, కూడని పదార్థాలు తినటం ఇతర శ్రీలతో రమించటం, మద్య పానం ఇవి కాయకమైన పాపాలు. మద్యపానం అన్నిటినీ మించిన చేటు తెచ్చి పెట్టుతుంది. ఎందుకనంటే వివేకం నశించి, ఇంద్రియాల్ని వాటిష్ట ప్రకారం వదలి వేయటమవుతుందిగనుక!

పుణ్యాలూ మూడు రకాలు! భౌతికమైనవి 2. నిరుపకరణము 3. సోప కరణములు. పాపం చేయకుండా ఉండటమే మొదటిరకం, దీనికి ధృతి బలంగా ఉండాలి. ఇంద్రియాలను నియమించాలి. దీనినె దమం అంటారు. రెండవ రకమైన పుణ్యమేమంటే సత్యం, శాంతి, దాంతి ఆర్జవం వ్రత నిరూఢి సముపవాసం బ్రహ్మచర్యం - ఇవి కలిగి ఉండటం, శాంతి అంటే బుద్ధి అనే ఇంద్రియంలో సన్నిహితం ఉండటం. దాంతి అంటే కర్మేంద్రియాల యోగ్య ప్రవృత్తి. ఇక మూడవది- దానం, దేవ పైతృకాది పుణ్య కార్యాలు చేయడం తన్ను తాను పొగడుకొనకుండటం ఇవి.

గౌరీ : దానం ఏవీ వస్తువుల్ని చేయవచ్చు?

శివుడు : అన్నిటాకీ అన్నదానం, నీటిదానం గొప్పవి. గోదానం, భూదానం, కన్యాదానం విద్యాదానం, కూడ చేయదగినవే. యజ్ఞంకోసం ఇచ్చే దానం ఎంతో గొప్పది.

గౌరి: యజ్ఞమంటే యేమిటి? చచ్చినవారు తిరిగి పుట్టుతుంటే ఇంకా పితృ యజ్ఞాల ఆశయం ఏమిటి?

శివుడు : యజ్ఞాలను వేదం చెప్పినట్లుగా నిరాడంబరమైనట్టి ఆసక్తి లేనట్టి దృష్టితో చేయటం వల్ల భౌతిక ఆధ్యాత్మిక ఫలాలు కలుగుతవి. పితరులు పితృ లోకంలో కొంతకాలం ఉంటారు. ఆ తరువాత తిరిగి జన్మిస్తారు, వాళ్ళు తిరిగి జన్మించే ఉంటారనిగాని మోక్షం పొంది ఉంటారనిగాని ఊహించి క్రతువుల్ని మానేయరాదు. ఉన్న పితరులంతా క్రతువులు చేసినవాళ్ళకు శుభాలనిస్తారు. పితృయజ్ఞాలు మనిషికి విధ్యుక్త కర్మలు. వాటి సత్ఫలం మనుష్యులకే, పితరులకు కలిగే ఫలం సామాన్యం.

గౌరి : ధర్మాలనేక విధాలంటారు అవేమిటి? పరమధర్మ మేమిటి?

శివుడు : ధర్మాలు అయిదు రకాలు- జాతి ధర్మాలు - దేశధర్మాలు-కుల ధర్మాలు-గణ ధర్మాలు- ఆపద్ధర్మాలు అనేవి. జాతి దేశ కుల గణ భేదాల్నిబట్టి మొదటి నాల్గున్నూ! శారీరక వికృతుల వల్లనూ, కాల విపర్యయం వల్లనూ మార్పు అయినవి ఆపద్ధర్మాలు అని తెలిసికొనాలి.

ధర్మార్థ కామ మోక్షాల్లో నాల్గవదే పరమధర్మం! దాని విషయం వేదంలో ఉపనిషద్భాగంలో చెప్పారు. మోక్షం సాధన చేసి పొందవలసి ఉంది. నంసారంలో విసుగు కలగక శోకమోహంతో తిరుగడు వడుతున్నంత కాలం మోక్షాన్ని ఎవరూ పొందలేరు. మోక్షసాధన మేమంటే, గృహస్తుగా దేవఋణం పితృణం, ఋషిఋణం తీర్చి సాంఖ్యయోగం ఎరిగి వనాలకు పోవాలి. ఏకాధి కరణం మనసుకు అలవాటు చేయాలి. ధ్యాసపరుడై ద్వంద్వాలను దాటి, బ్రహ్మ చర్యం లఘ్వాశనం కలిగి అంతరాత్మను చూస్తూ భక్తితో అధియజ్ఞుడైన అహం అనే గురువు నాశ్రయించి పరమాత్మను చేరటమే మోక్షం. ఈ భూత ప్రత్యేక స్థితి స్థిరమైంది కాదని యెరిగి ఆశను త్రుంచివేసి వగవును మాని బ్రతకాలి. సుఖదుఃఖాలు ఒకదానివెంట ఒకటి రావటం మామూలు. పెద్ద లాభాల నాశించి తపించేకన్న దేనికయినా సిద్ధమైన స్థితిని సంతరించాలి. ఆశయం కోసం ప్రయత్నం చేయాలి. మోక్ష సాధనం చేయుమనడమందుకే. కర్తవ్యంగా వసులు చేయటం అభ్యాసం చేయడంతోనే సాధన మొదలు. ఫలంమీద దృష్టి

పెట్టుకొని వనిచేయకుండా, కర్తవ్యం కనుక చేస్తే వచ్చే కర్మఫలం భగవంతు డిచ్చేదే అని ఆయనకు త్యాగం చేయాలి. అదే కర్మఫల త్యాగం.

అలా త్యాగంతో గాక కేవలం భోగాలనుభవించిన తర్వాతనే మరొకటి అని నడచుకొంటే ఆ ఆశ తెగిపోయేదికాదు. డబ్బు ఆశలో చిక్కుకొన్న మనిషి అడవిలో తిరిగి ఎప్పుడో పులివాత పడేవానితో సమానం. జరామరణాలను దాటాలంటే మార్గం ఇంద్రియాలను విచ్ఛల విడిగా పోనీక ఉంచాలి. మోక్షమే ప్రశాంత స్థితి. దానికి కారణమైంది వైరాగ్యమే. మోక్షమందిన వారికి జరామరణాలుండవు. సౌఖ్యం తెలిసి భక్తి చేయటమే మోక్ష మార్గం.

అలా శివపార్వతుల సంవాదం పుణ్య కథగా భీష్ముడు ధర్మరాజాదులకు చెప్పాడు.

3. సౌఖ్యయోగం

పార్వతి శివుని సౌఖ్యయోగ విషయం చెప్పమంటుంది. శివుడు చెప్తున్నాడు: సౌఖ్య మనేది చావు పుట్టుకల సంస్కృతికి చికిత్స వంటిది. సౌఖ్యము జ్ఞానం అనుభూతి చేసి దేవుని ధ్యానించడంద్వారా ముక్తిని పొందుతారు. శారీరకమైన తపసు వాళ్ళకు ముఖ్యంకాదు. వారు సంతరించే జ్ఞానం ఈ శరీరం ఎలా వచ్చింది? పరమాత్ము డెవరు అనే విషయాలకు సంబంధించి ఉంటుంది.

ఈ శరీరం ప్రకృతిలో భాగమే. ప్రకృతిలో 24 తత్వాలున్నాయి. దశేంద్రియాలూ, పంచభూతాలూ, మనసు ఆహంకారం, బుద్ధి అనేవి మూడు శబ్ద స్పర్శ రూప రసగంధాలనే తన్మాత్రలూ మొత్తం 24. ఈ ఇరువయి మూడూ కలసి ఒకటిగానై త్రిగుణాల్ని సంతరించుకొంటాయి. ఇవన్నీ కలిపి ప్రకృతి అంటారు. ఈ ప్రకృతికి ప్రత్యేక ప్రతిపత్తి ఉన్నది. అందుకని దాన్ని 24వ తత్వమనాల్సి వచ్చింది. ఇది అవ్యక్తంగా ఉంటుందొకప్పుడు. ఆ త్రిగుణాలతో చేరి వ్యక్తమవుతూ ఉంటుంది.

ఆ సత్త్వ రజస్తమోగుణాత్మకమైన ప్రకృతినే అవ్యక్త స్థితిలో దేవి అంటారు! శక్తి అంటారు! పరమేశ్వరి అంటారు!!! నీవే అన్నాడు శివుడు. పార్వతి “నేను” అంటూ శివుని హృదయం తాకింది!! శివుడు అపును ‘నేను’

అన్నాడు. శ్రీకృష్ణుడు “అపరేయ మిత స్త్వన్యాం ప్రకృతిం విద్ధి మే పరాం జీవభూతాం మహా బాహో యయేదం ధార్యతే జగత్” అన్నాడు ఆమెనే!!

ఈ జ్ఞానాన్ని అనుభూతి చేస్తూ సాంఖ్యులు భౌతిక శరీరంపై మమకారం తగ్గించుకొంటారు. జడంగా ఉన్న మొదటి 23 తత్త్వాలు చైతన్యమయింది పరమేశ్వరివల్లే. ఆ అవడం సత్త్వ రజస్తమో గుణాత్మకమైంది. ఈ మూడు ఎక్కణ్ణుంచి వచ్చాయో ఎవరూ చెప్పలేరు. పరమాత్మకు అవి లేనేలేవు. అందుకని ఈ పరమేశ్వరి అంటే పరమాత్మ శక్తి వాటిని ఉద్భవంపజేసి నియంత్రిస్తోంది అంటారు. ఈ గుణాల ఫలితం వల్లనే స్వభావం కలిగింది. అలా ఆ ప్రకృతి వల్లనే ధృతి, విజ్ఞానం శ్రద్ధ అసంఖ్యాకము, డమ, హర్షం, సత్త్వం, క్రోధం కామం, లోభం, అన్యతం, ద్రోహచింత రాహులు, సంశయం, విషాదం, జడత, నిద్ర, తమస్సులు, ఇవన్నీ కలుగుతున్నాయి. వీటిని గ్రహించుతున్నది మనస్సు. ఈ మనస్సు కేవలం గ్రహించినందువల్ల ఏమీ ఫరవాలేదు. కాని అహంకారమనే తత్త్వం వీటిని తనవిగా భావిస్తూ తనవి కానివిగా అనుభూతి చేయటంతో చిక్కువచ్చి పడుతున్నది. ఎవరికి? ఈ వచ్చి పడుతున్న చిక్కు అనేది చింతించాల్సివచ్చింది. జీవుడనే బ్రహ్మ అన్నాడు. ఈ బ్రహ్మ తత్త్వం, శరీరంకాదు-ప్రకృతికాదు అనేది జ్ఞాపకము - మనోనా. ఈ చిక్కు లో తగుల్కొన్న కారణంచేతనే - నిజానికి పరమాత్మ ఉత్పయైనవాడు దిగవారి జీవుడుగా పిలువబడుతున్నాడు. ఈ చిక్కును అతడినుంచే తొలగిస్తే అతడే పరమాత్ముడవుతాడు-పరమాత్మ తత్త్వం నిగివ తత్త్వం.

ఇదేమిటి పరమాత్మ ఇలా ఎందుకు దిగజారాడు? జీవుడుగా నడుచు చూడు పరమాత్మకు సత్-చిత్-అనందాలు లక్షణాలు. సత్ అయిన ఆత్మ. చిత్ లో నిమగ్నుడై తానెవరు అని ప్రశ్న చేసికొంటున్న సమయంలో, అనందపర వశుడై ఉండటం చేత, తానే ఆ ‘చిత్’ అనే అర్థంలో ప్రతిఫలించి. ఆ ప్రతి బింబమే తాననుకొనే స్థితిలో పడ్డాడు. తాను పరమేశ్వరుడుగా ఉండి, ప్రతి బింబ రూపంలో జీవుడుగా పిలువబడుతున్నాడు. పరమేశ్వరుడు, తనకు కను పడ్డ బింబానికే తనను వరిమితం చేసికొనటంవల్ల ఈ చిక్కు అతడికి వచ్చి పడింది. ఈ విధంగా వరిమితం చేసికొనుటమనేదాన్నే అహంకార మంటాము. అలా వరిమితం చేసికొన్న స్థితిలో బుద్ధి అంటాము. ఈ బుద్ధ్యహంకారాలు పై

చెప్పిన 24 తత్త్వాలలోనివే. జీవుడు ఈ బుధ్యహంకారాల గారడీనుంచి విడి వడినప్పుడు పరమాత్మ తానుగా తెలిసికొంటాడు. ఇదే మోక్షం పొందటం.

అందుచేత మనసు గ్రహిస్తున్న విషయాలను అహానికి స్వయమని అనుభూతి కలుగజేయకుండా చేయాలి. దానినే అమనస్కత అంటారు. దీనిని సాధిస్తే మోక్షమార్గం అవువడుతుంది. జీవుడు పరమహంస అయి తానే పరమాత్ముడనే ఎరుక కలిగినవాడవుతాడు. ఈ విజ్ఞానమే శాంతి సాధ్యము. పరమ శాంతిప్రదము.

ఇది కపిల మహర్షి చెప్పిన సాంఖ్యము. ఇక యోగమేమిటో చెప్తాను విను—యోగమంటే కలియడం. ఈ యోగమనేదానిలో ఇంద్రియాలు, మనసు బుద్ధి ఏకం కావాలి. బుద్ధి అనేది పరమాత్మయొక్క చిత్ స్వరూపం కదా—అందులో సుంచె అంహంకారం వుట్టి 24 తత్త్వాలుగల ప్రకృతి అయింది. ఆ బుద్ధి జీవుని వశంగా ఇంకా నిచ్చి ఉంటూనే ఉన్నది. ఆ బుద్ధిని దింపి తెచ్చి మనసూ ఇంద్రియాలతో చేర్చటం కాదు ఏకం చేయడమంటే. అదే జరిగి పోయిన ప్రమాదం! దానినుంచి ఉద్ధరించడానికే, ఇంద్రియాల్ని మనసులో నిలిపివేసి, మనసును బుద్ధితో కలిపివేసి అనుభూతి చేస్తే జీవుడు పరమాత్మ అవడం యోగవిషయం. ఇలా చేయడానికిగాను సాధనలున్నాయి. అవన్నీ యోగంలో భాగాలే. అవేమిటంటే, అగ్ని సమారాధనం, అధిక వాగ్వివర్జనం, సత్త్వం, దానం, అధ్యయనం, శౌచం, సత్త్వాలను కలిగి పాపాలు చేయకుండటం అనేది. మనసును నిలపడమనేది ముఖ్యమైన సాధన. అందుకు శుచి అయినచోట జనములేచిచోట ఉండినవాడై నేలపై కూర్చుండి శరీరం నిలుపుగ నుంచి మనసులో ఇంద్రియాల్ని నిలిపేసి అంటే వాటి వసులను ఆపివేసి - మనసు బుద్ధివైపు తిప్పితే బుద్ధి ఆత్మను చూడగలుగుతుంది. ప్రాణాపానాలు చేస్తే వసులను కూడ నిలిపితేనేగాని మనసు పూర్తిగా బుద్ధిలోనే ఉండిపోజాలదుగనుక వాటిని కూడ నిలుపడం అభ్యసించాలి. అప్పుడు యోగసాధనకు సిద్ధి కలుగుతుంది.

ఈ సెరిచిన ప్రాణాపానాలు ఏచోట నిలుస్తున్నవనేది మనోబుద్ధులతో చూస్తుంటే జీవుడే పరమాత్ముడై దర్శనమిస్తాడు. ఈ స్థితి వచ్చేటప్పటికి ప్రాణాపానాల సంచార స్థితి శరస్సులో అనిపిస్తుంది. అప్పుడే జీవుడు పరమాత్ముడై

శివకాశించేది. ప్రాణాపానాలను నిశ్చలం చేసే సమయంలో దేహ మధ్యమం లోని అగ్ని కారణాన ఈ వాయువులు ఎగిరినవై వెళ్ళి శిరస్సులో చేరుతవి. అ స్థితిని పొందటమే యోగము.

ఈ మాత్రం పని ఎవరైనా చేయవచ్చుగాదా అనిపించటం విజం. కాని అ సిద్ధి కలిగేది కొందరకే. ఎందువల్లనంటే అలసట, చిత్తజడత్వము, అతి భోజనము, రోగము, స్వప్నము, కామక్రోధ లోభాలు విషయానక్తి ఉన్నవాళ్ళకు అ సిద్ధి కలుగదు. అధిక నిద్ర, బొత్తిగా నిద్రలేనితనం అతిభోజనం చేసేవాళ్ళు ఈ సాధనకు పనికిరారు.

ఇలా శివుడు చెప్పిన దానిని విని పార్వతి శివసాయుజ్య ప్రాప్తి సాధన లేమిటో చెప్పవలసిందని అడుగుతుంది. ఆయన చెప్తాడు.

4 శివసాయుజ్య ప్రాప్తి

శివుడనైన నేను ఆలోచనకు అందని వాడను. దేవతలూ మునులూకూడ నన్ను ఆలోచించి తెలిసికొనలేరు. ఈ యోగమూ సాంఖ్యమూ అనే పాతాలు నేను తయారు చేసినవే. ఈ ఇరవయి ఆరు తత్త్వాల సంగతిని కాచిపడపోసిన వాళ్ళ కావడంచేత ఈ సాంఖ్య యోగ విషయాలు నాకు కరతలామలకాలు “నేను”ను వ్రనన్నుడుగా జేసికొన్న ఏ వ్యక్తిన్నీ పొందరానిది లేదు. అంటే యోగసిద్ధి కావాలనుకొంటే నాకు నైష్ఠికతతో ధ్యానస్తుతిపందనాలు మొదలైన వివిధ భజనాదులను చేయవలసి ఉంటుంది. పాశుపత మహావ్రతమని ఉన్నది. దాని సంగతి పూర్వ మొకప్పుడు చెప్పేఉన్నాను. దానిచేతనూ, వీబూది రాచు కొని కపాలధారులై బ్రహ్మచర్యం చేస్తూ భిక్షచేసికొని తిండితింటూ మనసును ఆనందంగా ఉంచుకోవటంచేతనూ సాధకులు పరమానందైకతను - అనుభవించ కలుగుతారు. ఇదే సాయుజ్యమందే స్థితి. శివలింగ స్థాపనము చేసి దానియందు నన్ను భావించటం శుభదం. శివలింగాన్ని పాలతోగాని నీటితోగాని అభిషేకం చేసి, భక్తితో గంధమాల్య ధూపదీపాలతో అర్చించి నైవేద్యమిచ్చి గాఢ సమర్పణం చేసికొన్నట్లయితే సిద్ధి కలిగి ముక్తినందుతాడు వ్యక్తి.

ఇలా చెప్పి పార్వతిని, “ఇప్పుడు- కాంతా ధర్మా లేమిటో నీవు చెప్పు నేను నింటా” నంటాడు శివుడు. అప్పుడు పార్వతి పతివ్రతా ధర్మాలు

తెలియ చెప్పవలసిందంటాడు. ఉత్తమం అని భీష్ముడు తనకై తానుగా అనుకొని అనుసరించే జపం సంగతి చెప్పమంటాడు ధర్మరాజు నిర్మోగమాటంగా!

భీష్ముడప్పుడు విష్ణుమంత్రధ్యానమే అనుష్ఠేయమని తాను నమ్ముతున్నట్లు చెప్తాడు. ఆ ధ్యానం వేయి నామాలతో కూడుకొని ఉన్నదంటాడు. నిష్ణు సహస్ర నామ స్తోత్రం జపించటమే పరాయణం. ఈ నామాలు సనాతన కాలం నుంచి ఎంతో కీర్తనీయమై వెలసి ఉంటున్నాయి. దీనిని జపించినవాడు ఇహమూ వరమూ కూడ జయించి శుభాన్ని పొందుతాడు అన్నాడు. ఎవరికి కావలసిన ఉద్ధృత శుభాలు వారికి కలగాలంటే ఈ జపమే పరాయణమంటాడు. అందుకే మనము కూడ విష్ణు సహస్రనామ స్తోత్రం నిత్యమూ జపించటం కర్తవ్యం.

ధర్మరాజు : స్వామీ పూజా నమస్కారాలకు ఎవ్వరు తగినవారు?

భీష్ముడు : బ్రాహ్మణులే తగినవారు. బ్రహ్మపదార్థ తత్త్వజ్ఞులను పూజించటంవల్ల అఖిల శుభాలు కలుగుతాయి. వారికి కీడు చేస్తే దుఃఖమే కలుగుతుంది.

ధర్మరాజు : బ్రాహ్మణులలో వర్ణనీయమైన వర్తనమే వుండటంచేతనా అలా అంటున్నారు?

భీష్ముడు : ఒకప్పుడు సహస్రబాహుస్థుడు తనతో సమానమయిన వాళ్ళెవరూ లేరని అనుకొన్నాడు. ఒక భూతము కన్నడి అందరికంటే బ్రాహ్మణులు అధికులుగదా అంటుంది. రాజు “నాకు కోపం వస్తే నమస్త భూతాల్ని నాశనం చేస్తా”నంటాడు. ఆ భూతం వెళ్ళిపోతుంది. గాని దేవుడు ఆ రాజుకు అవుపడి “బ్రహ్మశక్తివల్లనే రాజులు ప్రజారక్ష చేస్తున్నారు. గౌతము డరిగితే ఇంద్రుడంతటి వాడు కీడు పొందాడు - అగస్త్యుడు సముద్రాన్ని మ్రుంగేశాడు. భృగువు ఉచద్యుడు అత్రి చ్యవనుడు మొదలైనవారిశక్తి సామర్థ్యాలు అద్భుతమైనవి. బ్రాహ్మణులన్న వాళ్ళు కేవలం రాజాశ్రయంలో బ్రతికేవాళ్ళేగదా అని అలా అనటం సరికాదు. బ్రహ్మ పదార్థతత్త్వ జ్ఞానంవల్ల మహత్తరమైన శక్తి కలిగి వారుంటారు వారిలో. అలాంటి వారి సంతతినంతనూ మనుషులకే కులంగా చేసిన మాటయితే నిజమే. వారిని దైవ స్వరూపంగా భావించ వలసిందన్నది - వారిలో ఆ తత్త్వజ్ఞులుంటారనే భావంతోనే - అది ఒక మార్గంగా

చెప్పారు. అందుకు వ్యతిరేకభావం మనుశాసనానికి వ్యతిరేకంగా నడిపించ గలుగటం మాత్రం నిజం. దాని ప్రధాన నూత్రం జ్ఞానులను హరింపుమనె!

ధర్మరాజు : బ్రాహ్మణ మహానుభావత్వం ఏది? ఎక్కడున్నది అది?

భీష్ముడు : ఆ సందేహం, వేదాలచే కూడ స్తుతింపబడే భగవంతుడైన ఈ శ్రీకృష్ణుడే తీర్చాతి. నేనిక చెప్పలేను, చాల శ్రమగా ఉన్నది." అని ఊరు కొన్నాడు.

5. దత్తనూక్ష్యం తెలియదమెలా

శ్రీకృష్ణుడప్పుడు ధర్మరాజుకు సమాధానం చెప్తున్నాడు. "విప్రులు అన్నప్పుడు తెలిసినవాతనె అర్థం. అలాటి వారిని పట్టుకోవాతి. వారెక్కడుంటే అక్కడ మీ శ్రద్ధ చూపి అర్పించాలి. వారి మహాత్మ తమంత తాము మనకు చూపితే అర్పించటం తేలిక. అలావారు తెలియజేయరు. కేవలం జడుల్లా ఉంటారు. వారిని తెలియల్సిన బాధ్యత మనది.

ఒకసారి దుర్వాసుడు వచ్చి పామరుడులా క్షణంలో కోపం క్షణంలో సుముఖత చూపిస్తూ నేను తిననంటూ తినేస్తూ చేసిన పదార్థమంతా ఇంకెవ్వరికి మిగలకుండా తినేస్తూ నేనమీద నిద్రిస్తూ పరువుపై పడుకొంటూ ఎక్కడికో వెళ్ళిపోతూ మళ్ళివస్తూ ఇలా చేస్తున్నాడు. పాయసం చేయంతన్నాడు. రుక్మిణి చేసింది. దాన్ని వంటినిండా పూయమన్నాడు. పూశాము. ఆయన పాయసాన్ని రుక్మిణి వంటికి తాను పూశాడు. రథమెక్కి మా ఇద్దర్నీ దాన్ని లాగి ఊరేగింపుకు పదమన్నాడు. అలాగే మేము లాగుతుంటే కోంతో మమ్ముల్ని పొడిచేశాడు అన్నీటికి మేము సహించాము. ఎందుకంటే ఆయన మహాత్ముడని ఆయనమీద మాకోంతో భక్తి ఉంది. చిట్ట చివరకు ఆయన నాతో అన్నాడు. "నీవు కోపాన్ని జయించావు. కాని పాయసం అంతటాపూసి నా అరికాలుకు పూయలేదు కనుక నీ అరికాలు ద్వారానే నీకు అపాయం కలుగుతుంది సుమా! మిగతా శరీరానికింకేమీ భయంలేదన్నాడు. పైగా బ్రాహ్మణ భక్తి కలిగి ఉండు అన్నాడు. రుక్మిణిని ఆశ్చర్యపరిచాడు. ఆ తరువాత ఆ రథం వదలి మేము ఇంటికి చేరుకొన్నాం. అప్పుడక్కడ ఉంటున్న వస్తువులన్నీ పూర్వం కంటే బహుశమై మనోజ్ఞమై ఉండటం చూశాం. ఆశ్చర్య పడిపోయినాము. అంతిశక్తి మంతులు ఉంటారు అవువతకుండా బ్రాహ్మణులు!

ధర్మరాజు : దుర్వాసుడు సాధారణ బ్రాహ్మణుడు కాదనీ శివుని అవతారమేననీ అంటారు నిజమా ?

శ్రీ కృష్ణుడు : శివుడు వరుడు. ఆధ్యాత్మికంగా ఆయన ఎంతో గొప్పవాడు. ఆయన్ను మించేవారు లేరు. ఆయన కోపానికి దేవతలే తాళలేరు. త్రిపురాసుర సంహారాన్ని ఆయన ఒక్క బాణంతో చేశాడు. ఆ బాణాన్ని తన వట్టనుంచుకొన్నాడు. ఆ తరువాత అది ఒక బాలుడైంది. అతడే దుర్వాసుడు. మాయింటికి వచ్చి అంత చేసినవాడతడే. క్షరాత్మిక ప్రపంచంలో అతడు చాలా శక్తిమంతుడైనాడు. ఆ రుద్రునకు అతడు ఆ విషయంలో నముడే !

ధర్మరాజు భీష్ముని అడుగుతున్నాడు మళ్ళీ. - ధర్మాలు అనేక ప్రకారాలుగా ఉంటున్నాయి. పరమానుష్ఠేయమైన ప్రకారమేది ?

భీష్ముడు : ధర్మమనేది ఒక నూయి వంటిది. దాని చుట్టూనూ దానిలోనూనుచీని పెరిగిన గడ్డి - ప్రజలకు సూక్ష్మచిత్తత లేకపోవటాన్ని సూచిస్తుంది. సూక్ష్మ చిత్తత లోభ మతమోహంతో నున్నవారికి కలుగదు. అందువల్ల వారు ధర్మాన్ని అధర్మంగా అర్థంచేసికొంటారు. అభిమానమనెదానివల్ల, ఎదుటివాడు ధర్మం చెప్తున్నా అతడు తనవాడని తోచకపోతే అధర్మమే చెప్తున్నాడనిపిస్తుంది. పైగా, నిజమైన ధర్మం తెలిసికొనాలంటే పరిత్యాగంచేసిన బుద్ధిమంతులవల్లనే తెలిసికొనాలి. లోభమోహంతో నిండినవారివల్ల అది తెలియదు.

ధర్మార్థ కామాల్లో అర్థకామాలు కేవలం మోహాన్ని పెంచేటటువంటివి. ఈ మాట హృదయంతో నమ్మి ధర్మంతో మాత్రమే నిలచినవారు సరిగా చెప్పగలరు. ఎల్లప్పుడూ స్వాధ్యాయం, యజ్ఞం, నిష్కలనుండి తప్పిపోనివారు నడిపేదేదో అదే ధర్మ సూక్ష్మంగా తెలియాలి. అన్నాడు భీష్ముడు.

• ధర్మరాజుకు ఒక మార్గం దొరికినట్లయింది - మహానుభావులైనవారు నడచే మార్గానై తాను గమనిస్తే ధర్మ సూక్ష్మం తెలుస్తుంది - అనేది. మళ్ళీ ఇలా అన్నాడు.

“వేదం చెప్పిన విషయం, ప్రత్యక్షంగా చూస్తున్న విషయం సమాచరణమూ - ఈ మూడూ సూచించే మార్గాలు వివిధంగా ఉండటంచేత ధర్మం ఇదేను అని నిశ్చయింపలేకుండా ఉన్నాను.”

అందుకు భీష్ముడు :- “నాయనా, ఈ మూడున్నూ ధర్మానికి ఆధారాలు. వీటిలోని ధర్మసూక్ష్మతను మునులు తెలియకలిగారు. వారు చెప్పింది అనుమానింపకు. సంశయాత్ముడు నశింపునే పొందుతాడు. అహింస దానం సత్యం, అక్రొధం ఇవి పాటించటమే ఉత్తమ ధర్మం. బ్రాహ్మణారాధన తత్పరుడవు కావాల్సింది. ఇతరమైన అలోచనల్ని వదిలివేసెయి రజస్తమో గుణాలతో వికల్పితులైనవారు ధర్మద్వేషాన్ని పొందుతారు. సత్యవరాత్ములే ఎల్లప్పుడూ ధర్మాన్ని ఉపాసిస్తారు.

ధర్మరాజు :- సాధువుల నెలా తెలియటం? అసాధువులంటే ఎవరు?

భీష్ముడు :- అసాధువు తమంత తాము ధర్మాన్ని ఎఱుగనూలేరు. ఇంకొకరు చెప్పినా వినరు. తాము యోచించి తెలిసికొంటూ ఇతరులు చెప్పిందాన్ని అర్థంచేసికొంటుండేవారే సాధులు. చిన్న విషయాల్లోకూడ వీరు ధర్మాన్ని అతిక్రమించరు. మలమూత్రాలనుకూడ కానిచోట విడవరు. అతిథుల, శిష్యుల భోజనాలకు ప్రాధాన్యమిచ్చి వారికి ప్రదక్షిణ పూర్వకంగా వెళ్తుంటారు. సత్యం ఆర్జవం వీటిని నడుపుతూ ఉంటారు. “శరణుజొచ్చిన కాతురు సరతగుప్తివరులు వారు నిజదారతృప్తులు గురుపూజ చేయువారు అమల హృదయులు సర్వదా సంతోషులు.” ఇంద్రియ విభ్రాంతిని పోగొట్టుకున్నవారు. ప్రకటన లేకుండా ధర్మమాచరిస్తూ ఉంటారు. అభిలషాతదయాళులై ఉంటారు. వీరిని పరికించి తెలుసుకోవచ్చు. వారు పాటించే ధర్మంచూసి ధర్మసూక్ష్మాన్ని గ్రహింపవచ్చు.

ధర్మరాజు :- స్వామి!-ధర్మవదులైన వారికి ఎంత ప్రయత్నించినా అర్థసిద్ధి కలుగదు. ఇతర్లు కొందరకు తేలికగా అది కలుగుతుంది. చదివినా విద్య కొందరకురాదు. చదువకుండానే కొందరికి విద్య అలవడుతుంటుంది. కొందరు దోగాలతో సతమతమవుతుంటారు. కొందరు బలంగా ఉండీకూడ పూరిపుడక తగిలిచస్తూ ఉంటారు. ధర్మానికీ ఫలితానికీ సంబంధం లేదా?

భీష్ముడు :- నాయనా! నీవుకూడ ఈ ప్రపంచాన్ని ఎవరో దేవుడు ఆధారంలేకుండా ఇలా అమర్చి ఉంచుతున్నాడనుకొనకు. అది అజ్ఞానం! వితువేయందే మొలకెలావస్తుంది? సిద్ధికి అసీద్ధికి ఎప్పుడూ కారణం ఉంటూనే

ఉంటుంది. కంటికి అవువడకపోవచ్చు. కన్ను శరీర జన్మలోని కొన్ని సంగతుల్ని మాత్రమే చూడగలదు. జీవుడుచేసే అనంతమైన ప్రయోజనంలో అతడేమేమి చేశాడనేదాన్నిసర్వాన్నీ చూడనేలేము. పూర్వజన్మ ఫలం, ఇప్పటిజన్మలోని ప్రయత్నఫలం తెలిస్తేగాని అతడి ప్రస్తుతస్థితికి కారణం ఎఱుగలేము. ఈ పని చేశాడుగా ఆ ఫలితం రాలేదేమనటం సరికాదు. ఈ స్థితికి పూర్వంచేసిన అనేక కర్మల ఫలం ఉండగా ఒక కర్మకు ఫలాని కారణం కలుగలేదేమంటే ఎలా?

ప్రతి ఫలితంకూడ సంచితకర్మా ఇప్పుడు చేసిన కర్మల నమస్థి కారణమే. ఆ ఫలంలో కొంతభాగమెకూడాననచ్చు. దానిఫలంవల్ల ఈ స్థితి కలిగిందని అంటున్నా ఆసంచితం పూర్తిగా నశించిందనే వీలులేదు. కొంత పోయి ఉండచ్చు. మిగిలింది ఆ తరువాతి క్షణాలకు సంచిత కర్మగా ఫలితం ఇవ్వడానికి సిద్ధంగా ఉండచ్చు.

అందుచేత దానం, తపం, వృద్ధసేవనం అహింస-ఇవి నియతమైన ధర్మ కృత్యాలు-వాటిని మనసులో నిలుపుకొను.

ఇంకో ముఖ్యవిషయం విను-ధర్మంపై ఎప్పుడూ మనసుగలవానికి ధర్మ తత్త్వ ప్రబోధాన్ని కాలమే కలుగజేస్తుంది. సుస్థిరమైన భావశుద్ధితోకూడిన తపస్సు శ్రుతం, దానం, జపం, దేవతాపూజలు వీటిని పాపాన్ని వర్జించి ఆచరిస్తూ ఉండాలి. అతడికే ధర్మయోగం కలుగుతుంది. పరమమైనమాట చెప్పాను- నీకు ఆదర్శంగా శ్రీకృష్ణుడూ వేదవ్యాసుడూ ఉన్నారు. వారినిచూచి నీవు ధర్మనూక్షితను తెలిసికోవచ్చు"-అన్నాడు భీష్ముడు.

6 భీష్మ స్వర్గారోహణము

అప్పటికి ధర్మరాజుకు సమాధానమయింది-ధర్మం ఆచరించటం ముఖ్యమనీ. అది ఆచరిస్తేనే అది ధర్మమెందుకయిందో తెలియగలుగుతామనీ-ధర్మ పరులైన శ్రీకృష్ణ వేదవ్యాసులు దాన్ని పాటిస్తున్నారు గనుక వారినుంచి ధర్మం ఎఱిగి పాలించవచ్చనీ-ఆశ్చర్యకరమైన సంతోషాన్ని పొందాడు. దుఃఖితుడై భీష్మనిచేరిన ధర్మరాజుకూ ఇప్పుడీ ఆశ్చర్యమైన ఆనందంబొందిన ధర్మరాజుకూ ఎంతతేడా!

ఇది గమనించి శ్రీకృష్ణుడు భీష్మునితో అంటాడు : ధర్మరాజు తెలివినీ పొందాడు. ఇప్పటికీ ఆయన్ను ఇంటికి పంపెయి. మళ్ళీ మేమంతా తిరిగి వస్తాము.

భీష్ముడు వాత్సర్యంతో పాండవుల్ని పంపేస్తాడు. 'ఉత్తరాయణం రాగానే నావద్దకు తిరిగిరండి' అంటాడు.

ధర్మరాజాదులు వెళ్ళి రాజ్యపాలనం ధర్మప్రకారంచేస్తూ ఉంటారు. ఉత్తరాయణం వచ్చిందని శ్రీకృష్ణుడు గాంధారి కుంతీ ధృతరాష్ట్రాల్ని పాండవుల్ని తీసికొని తన తమ్ముల్ని తీసికొని వచ్చి భీష్మునికి నమస్కరిస్తాడు. భీష్మునికి తన ప్రయాణంలో మైలురాయిని దాటిపోవాలని అర్థమయింది. శ్రీకృష్ణ భగవానుడాశీర్వదించి తనను వెళ్ళిపొమ్మంటున్నాడు. అదే ఆయనకు పుణ్యమడియ. అది మానవుల కొలతబద్దలో మాఘశుద్ధ ఏకాదశి కావచ్చు-మరొకటికావచ్చు. భీష్ముడు శ్రీకృష్ణుని అనుజ్ఞకోసం అంచాడు. అది అందింది. ధృతరాష్ట్రాదుల్ని ఆదరించి, శ్వాసనూర్ధ్వగతి చేశాడు భీష్ముడు. శరీరంలో గ్రుచ్చుకొని ఉన్న బాణాలు అంతా చూస్తుండగా క్రిందికి వాలిపోయినాయి. ఆయన శరీరంలోంచి ఒక వెలుగు నిర్గమించి అదృశ్యమైపోయింది.

పాండవులు భీష్ముని శరీరానికి అగ్ని సంస్కారాలు చేస్తారు. గంగా తీరంలో తిలోదకాలు వదలుతారు. గంగ స్త్రీ రూపంలోవచ్చి కన్నీరు కార్చుతుంది. వ్యానుడామెను ఓదార్చుతాడు. "భీష్ముడు వసువుగానై ఉచ్చస్థితి పొందాడు-నీవెందుకు దుఃఖిస్తున్నావమ్మా" అంటాడు. ఆమె అనందాశ్రువుల్ని వదలుతుంది.

ఇది ఆనుశాసనిక పర్వం

మహాభారతకథలు

అశ్వమేధ పర్వము - ప్రథమాశ్వాసము

1. అంతశ్శత్రు జయముఖ్యం

భీష్మ నిర్యాణమయింది. ధర్మరాజు మళ్ళీ దుఃఖంలో మునిగిపోతాడు. తిలోదకాలు వదలివచ్చి తర్వాత వ్యాసుడూ శ్రీకృష్ణుడూ ఎన్నోమాటలు చెప్పి చెప్పి - “ఇంకా మూర్ఖుడులా శోకించటం నరకం” దన్నారు. “అశ్వమేధ యాగం చేయించటం రాజువైన నీకు కర్తవ్యం. నీ ధనాగారంలో ధనం లేక పోతే - హిమవత్పర్వతానికి దక్షిణాన మరుత్తుడు బ్రాహ్మణులకు ధానంచేస్తే వారు మోసుకుపోలేక వదలిపెట్టిన ధనాన్ని ఆ చోటినుంచే తెచ్చి అశ్వమేధం చెయ్యి” అన్నారు. “అది చేయడం రాజుకు ప్రాయశ్చిత్తకర్మ. అందుచేత నీకు కర్తవ్యం” అన్నారు.

‘అంత బంగారం మరుత్తుకెలావచ్చింది? అక్కడ ఎందుకలా పడిపోతాడు - ఆ కథను చెప్పు’ మని ధర్మరాజడుగుతాడు. వ్యాసుడిలా చెప్పాడు: మనుషు మునిమనుమడైన ఇక్ష్వకుకు మునిమనమడైన ఖనీనేత్రుడి మునిమనుమడు ఈ మరుత్తు. ధర్మవిదుడు. అతడెన్నో యాగాలు చేశాడు. బృహస్పతి యాజకుడుగా చివరకు అశ్వమేధయాగం చేయాలని సంకల్పించాడు. ఇంద్రుడు బృహస్పతిని ప్రార్థించి ఆ అశ్వమేధ యజ్ఞానికి యాజ్ఞీకుడుగా వెళ్ళకుండా చేస్తాడు. అందుకని బృహస్పతికి బదులు మరొక యాజ్ఞీకుడు కావల్సివచ్చాడు.

అప్పుడు నారదుడు ‘సంవర్తుడే’ అందుకు తగినవాడని మరుత్తుకు చెప్పాడు. “అతణ్ణి పట్టుకోవటం కష్టం. అతడు వెళ్లివాడిలా తిరుగుతూ ఉంటాడు కాశీలోనూ చుట్టుపట్లానూ! అందుకని కాశీపర్వం ద్వారంవద్ద ఒక శవాన్ని పెట్టుకొని నీవు కూర్చో. అతడు వస్తే దాన్ని చూచి విసుక్కొని తిరిగి వెళ్ళిపోతాడు. అప్పుడు వెళ్ళి అతణ్ణి ప్రాధేయిస్తాడు - ఈ పద్ధతినెవరు చెప్పారంటే నారదుడని చెప్పినా అతడెక్కడున్నాడంటే మాత్రం నిష్పరోధాకి వెళ్ళిపోయాడని చెప్పు” మన్నాడు. మరుత్తు అలాగేచేసి సంవర్తుని పట్టుకొని తనకు యాజ్ఞీకం చేయవలసిందనీ బృహస్పతి తనను ఇలాంటి స్థితిలో పడేశాడనీ చెప్పాడు.

సంవర్తుడు బృహస్పతికి అన్న కుమారుడె. బృహస్పతి ఆయన్ను ధిక్కరించి పంపివేయడంచేత వైరాగ్యం అవలంబించి అలా తిరుగుతున్నాడు. అతడు మరుత్తుని అశ్వమేధానికి యాజ్ఞీకం చేయడానికి ఒప్పుకొంటాడు కాని ఏ సందర్భంలోకూడ మరుత్తు సంచలించకుండా స్థిరంగాఉండి యజ్ఞం చేయాలి. తాను ఆ యాగానికి ఉపదర్శనం చేయిస్తుంటే ఇంద్రుడూ బృహస్పతీకూడ ద్వేషించి రోషం చూపవచ్చు. అయినా మరుత్తు చలించరాదు. ఈ షరుతుపై అంగీకరించి ఆస్థానానికి వస్తాడు.

ముందుగా మరుత్తును ధనవంతుడుగా చేయాలని, హిమమత్స్వర్వతాన శివుడు విహరించేచోటుకు మరుత్తును తీసికొనిపోయి శివుని స్తుతించి అక్కడి శుద్ధకాంచనమయ శిలాస్థూలవాలుకా ప్రభాజాలాన్ని త్రవ్వి బంగారం చేరవేయిస్తాడు. మరుత్తు ఆ బంగారాన్ని హిమాలయాల దక్షిణానికి తీసికొనివచ్చి అక్కడనే యజ్ఞం చేస్తాడు.

సంవర్తునిపై స్పర్థతో బృహస్పతీ, తన పదవిని మరుత్తు సంగ్రహిస్తాడేమోనని ఇంద్రుడూ మరుత్తును భయపెట్టుతూ సందేశాలు పంపుతారు. ఆ సందేశాల్ని తెచ్చిన అగ్నిని సంవర్తుడు “మళ్ళీ ఆ మాటలు చెప్పావంటే నిన్ను కాలేస్తా” నంటాడు. అగ్ని భయపడి వెళ్ళిపోతాడు. ఇంద్రుడు ఇంకొకరిని పంపి వజ్రాయుధాన్నికూడ పంపుతాడు. వజ్రఘోష వినవస్తోంది! సంవర్తుడు మరుత్తుకు ధైర్యంచెప్పి వజ్రాన్ని స్తంభింపచేస్తాడు.

ఇంద్రునికి తెలుసు-బ్రాహ్మణ శక్తి జయింపగలికింది కాదని! కాని ఎలాగయినా ఈ యజ్ఞం నేను ఆపలేనా అని మత్సరించి అలాచేశాడు. యజ్ఞం తిరిగి సాగించేముందు సంవర్తుడు మరుత్తును పరం కోరుకొ ఇస్తానంటాడు. మరుత్తు “ఈ యజ్ఞానికి ఇంద్రుడు సహసంతోవచ్చి హవిస్సులందేటట్లు వరమివ్వు” మంటాడు. సంవర్తుడు సంతోషించి నేను మంత్రంచేత పిలుస్తుంటే అతడు రాకుండా పలాఉంటాడు అని యజ్ఞం సక్రమంగా చేయిస్తాడు. ఇంద్రుడు సహా దేవతలువచ్చి హవిస్సుల్ని పొందారు.

ఆ యజ్ఞాంతాన మరుత్తు బంగారాన్నంతనూ బ్రాహ్మణులకు దానం చేశాడు. వారు మోసికొనిపోగలిగినంత తీసికొనిపోతూ మిగిలింది భూమిలోదాచి అది ఎవరికి దొరికితే వారిదేనని ప్రకటించి మరీ వెళ్ళిపోయినారు. ఈ కథను

వ్యాసుడుచెప్పి “నీవువెళ్ళి ఆ బంగారాన్ని వెదికితెచ్చి అశ్వమేధయాగంచెయ్యి” అంటాడు. శ్రీకృష్ణుడు “అది కర్తవ్యం. ముందు దాన్నిచెయ్యి! వగవును నిర్మా లింపకపోతే నీవు నిర్వీర్యుడవని అర్థం. అది అంతశ్శత్రువు. దాన్ని జయించ టమే ముఖ్యం. మర్చిపోవద్దు” అంటాడు. ఇంద్రుడూ వృత్తడూ యుద్ధం చేసిన కథ విను అంతశ్శత్రువు సంగతి గ్రహింపవచ్చు” అని శ్రీ కృష్ణుడవ్వుడు చెప్తాడు.

“వృత్తడు ఇంద్రునకు శత్రువు. (ఇంద్రుడంటే మనసు). (వృత్తడు వృత్తికి ప్రతీక) ఆ వృత్తడు భూమిలో ఉండేవాడు. సర్వమూ ఆక్రమించి గంధమనే రూపంలో ఉన్నాడు. జితేంద్రియుడైన ఇంద్రుడు కఠినమైన తన వజ్రంతో కొట్టి గంధాన్ని నిర్జించాడు. రాక్షసుడు వెంటనే జలంలోదాగి అందు లోని రుచిగా నైనాడు. ఇంద్రుడు రుచినికూడ జయించాడు వజ్రపు ధృతితో. వృత్తడు అగ్నిలో చేరి రూపమనేదిగా భాసించాడు. దానినికూడ ఇంద్రుడు వజ్ర జ్వాలతో, ధారతో-జయించాడు. అతడాతరువాత వాయువులో స్పర్శగా ఉండటం గమనించి అతడ్ని వాయు నిరోధంచేత జయిస్తాడు. ఆకాశంలోకూడ ఉన్న వృత్తని ఆ తరువాత తటిల్లతతో విక్రముడై జయిస్తాడు. ఇన్ని చేసినా వృత్తుడు పచ్చి తనలోనే ఆహంకారంగా ప్రవేశించి ఉన్నాడని ఎరిగి మూర్ఛ పోతాడు ఇంద్రుడు. అప్పుడు పశిష్ఠుడు ఇంద్రుని బోధితునిగా చేస్తాడు, వెంటనే ఇంద్రుడు అదృశ్యమనే పరజంతో తన శరీరాంతర్గతుడైన వృత్తని పదిస్తాడు. అదీ చేయాలి నవని. అది అనుభూతి చేతనే సాధించాల్సిన విషయము వృత్తని మనసు జయించాలి.

“శత్రువెవరో కాదు- శరీరానికి వ్యాధివచ్చినట్లై మనసుకు వచ్చే వ్యాధి . అది! వాతపిత్త శ్లేష్మాంవల్ల శరీరానికి నత్త్వరజస్తమో సుఖాంవల్ల మనసుకూ వ్యాధులు వస్తాయి. నీ మనః పరిస్థితిని బట్టి కూడా వాతాదులు పొంగి వడిపో తుంటాయి. మనసును సరిగా ఉంచుకొంటే శరీర వ్యాధుల్ని జయించటం సులభం.”

“ద్రౌపదిని ఏక వస్త్రగా సభకు ఋషులు తెచ్చారనీ, అరణ్యంలో మీరవ స్తులు పడ్డారనీ దైత్య పడుతుంటే నీ మనసు నీరసించి నిన్ను ఇరుకున పెట్టే న్నుంది.”

ఇంత పెద్ద యుద్ధం చేశాననుకోవద్దు. అది మిథ్యా యుద్ధం. సత్య యుద్ధం వేరే ఉన్నది. అది “మమ” కూ “నమమ” కూ మధ్య యుద్ధం. అందులో బంధు సహాయమేమీ రాదు. మనసె - కించతోనున్న మనసె శత్రువు. దాన్ని జయిస్తే సర్వమూ అధీనమవుతుంది. లేకపోతే ఏమవుతామనేది నేను చెప్పక్కర్లేదు. ఈ యుద్ధంలో జయించడమే బ్రహ్మాన్ని చేరడం. ఓడిపోవడమే మృత్యువు. అవె మమ-నమమ అనేవి!

‘మమ’ను జయించి చతుర్స్సముద్రమధ్య రాజ్యాన్నంతనూ పాలించినా దురికాలు ఉంటాయి. నేనా మృత్యు ముఖవర్తి అయిపోతాడు మానవుడు. అందుకే కామాన్ని - (అంటే సుమతను) జయించాలి. అందుకు “పనులను కర్తవ్యం గనుక చేస్తారు” అనే మనః స్థితిని సంతరించాలి. దైవీసంపత్తు అనేదానికి దోహదమే. దాన్ని సంతరించేందుకు వీలుగానే వేదాలు వర్ణాశ్రమ ధర్మమని చెప్పాయి. గుణవీర్యా విభాగికమైన వర్ణాలకు వారి స్వభావాన్ని బట్టి స్వధర్మం చెప్పి దాన్ని అనుసరింపుమన్నారు. దైవీ సంపత్తిని వృద్ధి చేసుకోమన్నారు.

కోరికనుబట్టి పనులు చేయటమయిందంటే కాముని జయించటం కష్టం. ధృతికో కాముడ్ని నాశం చేస్తాను అంటాడు సాధకుడు. అది మాత్రం కోరిక కాదా నేనెక్కడ చచ్చాను? అంటాడు కాముడు. తనను చేసే వానికి తపో కామన ఉంది. నన్నెవరు చెరువగారు? అంటాడు. మోక్ష కామం కూడా నేనే నంటాడు. అందుకే కోరిక కోసంగాక ఇది నా కర్తవ్యమని వర్ణాశ్రమ ధర్మం చేస్తూ ఉంటే కాముడ్ని జయింపవచ్చు - వృత్తాని ఇంద్రుడు జయించినట్లు!

2. అనుగీతలు (మోక్షసాధన)

సుదక్షత్ర యుద్ధ మయిపోయి తర్వాత కూడ శ్రీకృష్ణుడు ఇంద్ర ప్రస్థంలో ఉండిన అష్టదిగ్గజులను తిరుగుతూ ప్రకృతి సౌందర్యాలు తిలకిస్తూ ఉంటాడు.

ఒకనాడు మయి శకా భవనంలో కూర్చున్నారు. అప్పుడు శ్రీకృష్ణుడు దండమీద : “అష్టదిగ్గజుల వ్యాపక నాదిలి వచ్చి ఎన్నాళ్ళో అయింది. మా తిలకింపుచున్న సౌందర్యాలు మరలలేవు. మీ అన్నగారినుంచీ నేను వెళ్దానికి అనుమతి నిప్పించు. లేని పక్షంగా ఉన్నప్పుడు చెప్పు” అన్నాడు. మిత్రుడు వెళ్తాననే

టప్పటికి ఇన్నాళ్ళు అయింది అతడొచ్చి - అనేటప్పటికి, అర్జునునకు జ్ఞాపక మొస్తుంది - ఈ మహానుభావునివల్ల తనకు జయం - జ్ఞానం కలిగింది. ఎంత గొప్ప విషయాలో అప్పుడు చెప్పాడు. ఈయన్ను అవి మళ్ళీ చెప్పుమని అడుగు తాను అనుకొంటాడు. అప్పుడంటాడు.

“అలాగే అడుగుదాము కృష్ణా! కాని ఆ యుద్ధారంభంలో ఎంతో మహా తరమైన విషయాలు చెప్పావు. నేను కొన్నిటిని వాటిలో మరచి ఉంటాను. నాకు అవి మళ్ళీ చెప్పవా?”

“ఆ మాటల్ని మర్చిపోయినావా అర్జునా? అవి మర్చిపోతగినవా? అవి మళ్ళీ చెప్పాలంటే సాధ్యమా?” ఆ తత్వాన్ని వివరించే కథ చెప్తాను విను. అన్నాడు.

కశ్యపుడనే బ్రాహ్మణుడొకడున్నాడు. అతడు ఒక సిద్ధుణ్ణి తత్త్వ విషయం చెప్పమని అడిగాడు ఇలాగే. అప్పుడు ఆ సిద్ధుడిలా చెప్పాడు. నేను ఎన్నో పుణ్యకర్మలు చేసి స్వర్గ భోగాలనూ, పాప కర్మలు చేసి నరకయాతనలనూ, అనుభవించాను. ఎన్నో జనన మరణాలు పొందాను. ఎందరో తలిదండ్రులకు పుట్టానుగాక. విసిగిపోయాను. ఆ తరువాతనె, ఆత్మ ప్రసాదంచేత ఈ సిద్ధిని పొందాను. ఇకముందు ఇంకా మంచి దశలను పొందుతాను. ఇక బ్రహ్మ నందం పొందటం నులువు. ఇప్పుడు నీకు మేలైనదాన్ని చెప్తాను విను. “నా” సంగతి ముందు నీకు చెప్పాలనే చెప్పాను. ‘నేను’ అనేది శాశ్వతం. ఈ పుట్టు కలూ మరణాలూ శరీరాలకెగాని నేనుకు లేవు - ఈ జన్మల అశాశ్వతను ‘నేను’ అనే దాని నిత్యత్వాన్నీ ముందు తెలిసికొను.

ఎందుకీ శరీరాలు ఇలారావటం అంటావేమో “చూడు నాయనా! ఈ శరీరం కర్మానుభవంకోసం ధర్మ సాధనం కోసమూ వచ్చింది. ధర్మం చేయడమనే ప్రక్రియ ఈ శరీరం లేకపోతే దేవతలకైనా చేతకానిపని! ధర్మం వల్లనేగాని జ్ఞానం కలుగదు. ఆ కారణం చేతనే మున్నుండుగా ఈ తనువును రక్షించుకొనాలి. పొరపాట్లు కలుగకుండా రక్షించుకొనాలి. పొరపాట్లనేవి ఏమిటి అంటావేమో - చెప్తాను విను.” తన శక్తి బలం సంగతులు చూచుకోకుండా అయినవి కానివి అయిన ఆహారం తీసికొనటం - అతిగా తినడం, అసలే తినక పోవడం - అపక్వమైన ఆహారం తినడం - దుష్టమైన ఆహారం - తిన్న తరువాత

వెంటనే మళ్ళీ తినటం సైద పగటిపూట పోవటం - రతీయం చే ఉంటుండడం - ఇవి పొరపాట్లు. వీటివల్ల రోషత్రయాలకు శరీరం గురి అవుతుంది.

‘అవసరమైన కర్మలను చేయకపోవటం, శరీరానికి అపచయాన్ని కలుగజేస్తుంది. అనవసరమయిన భోగాలు రోగాన్ని కలుగజేస్తవి. కామం, రోషం - వీటివల్ల శరీరం శిథిలమవుతుంది. పైత్య వికారం ఎక్కువై శరీరంలో మర్మ భిన్నం చేస్తుంది. శ్లేష్మం, పిత్తం, వాతం ఇవి ఆ వికారాలు! శ్లేష్మం గొంతు కకు అడ్డంపడి ఊపిరి సలువనీక జీవుణ్ణి శరీరంనుంచి వెళ్ళగొట్టేందుకు సిద్ధమవుతుంది. వాయువు అంగాలన్నింటా వ్యాపించి నొప్పిని కలిగిస్తూ సంధుల్ని విడగొట్టి శరీరాన్ని సూనుగా చేస్తుంది. ఇవన్నీ భరించుతూనే ఇక భరించలేనంటూనే జీవుడు నూళ్ళ శరీరంతో పాటు ఈ శరీరం వద్దని వెళ్ళిపోతాడు. పాపాలు నరకంలోనూ పుణ్యాలు స్వర్గంలోనూ అనుభవించేస్తాడు. ఈ పాపాలూ పుణ్యాలు మనసుకు సంబంధించినవి. నూళ్ళ శరీరానివి. ఈ రోగాలూ, నుఖాలూ స్థూల శరీరానికి సంబంధించినవి.

‘స్థూల శరీరాన్ని మళ్ళీ పొందుతాడు. ముక్తిని పొందితే తప్ప ఈ సంసారణం ఇలా నడుస్తూనే ఉంటుంది. అందుచేత ముక్తిని పొందటానికి ప్రయత్నించాలి. దానికి కావలసినవేమంటే - దానం, శమం, దమం, బ్రహ్మచర్యం, వ్రత పరిరక్షణం, దయ, పరధనదార వర్జనం, నియమం, యమం, ఇంద్రియ నిగ్రహం, జననీ జనక గురు పూజనం, దేవతాది పితృదేవతార్చనం, సత్యం, శాచం, ధైర్యం, క్రౌర్య నిరసనం, పుణ్యవృత్తం, శుభసంవిధానం. ఇవి ఆధారంగా మోక్షాన్ని పొందవచ్చు. ఇవి పాటిస్తే మనోబుద్ధులు శుద్ధమవుతాయి. అంటే అవి అంతర్గతమైనవై, అత్కవైపునకు తిరిగి ఆనందాన్ని అనుభవించడానికి తగినవవుతాయి. అప్పుడు ఇక ధర్మాచరణ నుండి మోక్షం కలుగుతుంది. ఇది నూళ్ళమైన విషయం. బుధజనులను అడిగి అనుసరించి తెలియవలసినది.

‘ఆ స్థితిలో వ్రతనిష్ఠ, ఇంద్రియ విజయం, శాంతి, బ్రహ్మైక భజన తత్పరత నిలిచి అతడి అంతర్యంలో ఉంటుంది. అప్పుడతడికి సర్వమూ బ్రహ్మమయంగా అవగతమవుతుంది. అతడిక హర్ష శోకాలచేత కొట్టబడదు. మోహం

ధకారంలో పడడు. సంసారంలో నిస్సంగం కలుగుతుంది. అలాటి నిస్సంగత్వం కలిగినప్పుడు తత్త్వజ్ఞానం దర్శనమిస్తుంది.

తత్త్వజ్ఞానమంటే 'తత్' ఎలా 'త్వం' గా అయినావో అది. పరమాత్మ నీవుగా ఎలా అయినావో 'అద'ని అర్థం. బ్రహ్మ పరమాత్మ స్వరూపుడు. ఈ వ్యక్తమై అవుపించే ప్రపంచం, ఈ ప్రపంచాన్ని చైతన్యపతంగా చేస్తుండే శక్తికూడ బ్రహ్మలోని భాగాలె. ఈ ప్రకృతినె ప్రధానమంటారు. అవ్యక్తమంటారు. చైతన్యాన్ని బ్రహ్మ ఈ ప్రపంచంలోకి తెచ్చి చేర్చే వరకూ ఉంటున్నదే అవ్యక్తం. చైతన్యాన్ని చేరంగానే వ్యక్తమవుతున్నదంటాము, అందుకే ఆ బ్రహ్మ అనేది అవ్యక్తమూ, వ్యక్తమూ కూడాను అసటం! కాని ఈ వ్యక్తమైన ప్రపంచం ఎల్లప్పుడూ మార్పు చెందుతూనే ఉంటుంది. ఈ క్షణాన గల ప్రపంచం మరుక్షణాన మారినదాతోంది. ఇంకో విధంగా చెప్పాలంటే ఈ క్షణాన గల ప్రపంచంలోంచే మరుక్షణాన గల ప్రపంచం పుట్టుతోంది. మొదటి ప్రపంచం తరువాతి ప్రపంచానికి అవ్యక్తస్థితి అనచ్చు. ఇలా అవ్యక్తమూ వ్యక్తమూ అయిన బ్రహ్మమే ఎల్లప్పుడూ సర్వత్ర ఉంటున్నదనేది గమనీయం. ఆ బ్రహ్మమేదో ఎప్పుడో పూర్వకాలంలో అవ్యక్తం నుంచి వ్యక్తాన్ని చైతన్యయుతం చేసి వెలియించాడు- అంతటితో ఆతడి పని లేదా ఆ అవ్యక్తం పని అయిపోయిందనుకొంటే ఏమీ ప్రయోజనం లేదు సాధనకు బ్రహ్మ సర్వత్ర ఈ అవ్యక్తం వ్యక్తం కావటం-మనే ప్రక్రియా రూపంలో ఎల్లప్పుడూ నిల్చి ఉంటున్నాడనేది గమనీయం.

'వ్యక్తమై ఉన్న ప్రధానం- చేతన లేనట్టిది- క్షరమన బడుతుంది. చేతనము అనేది అక్షరము. అమృతము, ఈ రెంటి కలయిక చేతనే- అంటే చేతనా చేతనాల కలయిక చేతనే భూతాలుద్భవించుతున్నాయి. అఖిల భూతాలకూ పుట్టటానికయిన బీజాలు ఈ రెంటిలోనే ఉన్నాయి. ఈ చేతనం అచేతనంలో చేరిన క్షణాన తాను సర్వత్ర ఉంటుండే చేతనమని లేదా బ్రహ్మమనీ ఈ సంగతులను మరచి ఆ అచేతనానికి తన పరిధిని పరిమితం చేసికొని 'నేనెవరు?' అనుకొన్నప్పుడు ఈ చేతనానికొక పేరుపెట్టి "నేను ఫలాన" అని ఆ పేరునె అనుకొంటున్నాడు. ఆ పేరుతో పిలిస్తే పలుకుతున్నాడు. "భీ" నేను ఇదికాదు నేను ఆ చైతన్యాన్ని వేదబ్రహ్మమను పరమాత్మను" అని అనుభూతి చేసిన క్షణాన, ఆ

జీవుడు ఈ ప్రకృతిని ఈ చైతన్యశేషాన్ని (చిత్ చైతన్యాన్ని వేదపరమాత్మ తత్వాన్ని) వేరువేరుగా గ్రహించి పరమాత్మతో ఐక్యం పొందుతాడు.

‘ఈ జీవుడు అలాగాక, ఈ సుఖదుఃఖాలు తనవైన అచేతన శరీరాలకు కలుగుతున్నప్పుడు తను బుద్ధిచైతన్యంతోనే వాటిని అనుభూతిచేస్తూ-బాగుంది-ఇదే బాగుంది అనుకొంటూ ఉంటే వాటికి వారికి తాను బ్రహ్మమనే విషయం తెలియనూ తెలియదు-తెలియకమూ అక్కరలేదు. అక్కరలేనిదెందుకనంటే అతడు ఈ ప్రపంచంలో సుఖంగా ఉన్నాననుకొంటుంటే ఇక బ్రహ్మవిషయం అనడికెందుకు గనక!! ఈ శరీరం అశుచి అయిందని ఈ సర్వపదార్థాలూ నశ్వరమని కర్మలో పాతుకుపోవటం ఒక రోగమని “అయ్యబాబో నేను దీని నుంచి విడివడేదెల్లాగ”ని గోలపెట్టే స్థితిని పొందితే అప్పుడు తనమోహవేశాన్ని తొలగద్రోయటం ద్వారా మోక్షం పొందాలనీ, ఈ సంసారపు సంగతులను అవిగాహన చేసుకొని దానకిదూరం కావాలనీ, ప్రయత్నిస్తాడు. అందాకా సాధన ప్రసక్తిలేదు. కాని అప్పటివరకూ మోహమంటే ఏమిటి దాన్ని తొలగద్రోయటం ఎలాగ అనే విషయాల చర్చించుకొంటూ బోధను పొందజూడటం అవసరం! అలాకాక పోయినట్లయితే అస్థితి ఎప్పుడో శరీరత్యాగం చేయాలివ సమయంలోనా చాల బాధలలోనుండి-అప్పుడిక విచారణ చేయడానికి అవకాశం లేని సమయంలోనో-వచ్చినదైతే ఆ అపద దాటిన తరువాత అసంగతే మర్చి పోవటం జరుగుతుంది. అపద-సంపద-అపద-సంపద ఇలా సుళ్ళు తిరుగుతూ ఉండటం సంసరణం నుంచీ బయటపడకపోవటమూ జరుగుతుంటుంది.

‘అందుకే ఈ జీవితం ఇటువంటిదనీ మోక్షం పొందవలెందనీ ఈ సంగతులకు చెందిన జ్ఞానం తెలియడానికి ప్రయత్నించటం మనీషుల కర్తవ్యం. ఐతే మరీ ఇది తెలిసికొన్నంత మాత్రాన మోక్షం వస్తుందా అంటే ‘ఆ మాత్రానరాదుగాని మై చెప్పిపట్టిదైన, దాహ్యవిషయకమైన సంగతులయందు రోత కలిగిన వదాన ఈ జ్ఞానంపల్ల మోక్షం కలగటం తథ్యం. రోత అంటే కేవలం తిట్టకోపటంకాదు నిజమైన అనర్తక కలగటమనేదని గుర్తుంచుకోవాలి.

‘మరొక విషయమేమంటే, ఇది తెలియటం ఆరంభించి, బుద్ధిని, మనసును మాత్రమేగాక శరీరాన్నికూడ సాధనకు గురిచేసి, తెలిసికొన్న విషయాలను స్థూలసూక్ష్మ కారణ శరీరాల మూడింటికి అనుభూతి అయేటట్లుచేస్తే అంతర్గత

మైన సాధనవల్ల మోక్షం పొందవచ్చు. నేను అలా అనేక అనుభవాల తరువాత అసంప్రజ్ఞాత సమాధిద్వారా నిరాకారుడైన పరమాత్మను శరణుపొంది లోక వ్యవహారాలను వదిలాను.

పర్యవసానంగా మోక్షం ఈ ప్రపంచ సుఖదుఃఖాలకంటే గొప్పదనీ, అక్కడ పరమమైన ఆనందాన్ని పొందవచ్చుననే, ఈ సంగతులు కార్యకారణ సంబంధమైన స్వాయువులతో బద్ధమైన బుద్ధికి అవగతమయితే, -మనోకాయాలకయిన సాధనను వ్యక్తి ఆరంభించడం సంభవం అవచ్చు. ఆ సాధనా ఫలితంగా బాహ్య సంసర్గాన్ని వదిలి అంతర్దృష్టితో మోక్షపదాన్ని అందుకోవటం వ్యక్తికి గల అవకాశం! ప్రయత్నంవల్ల మోక్షం పొందవచ్చుననేది ఇక్కడిబోధ. ఇప్పుడు నాకు ఉత్తమసిద్ధి ప్రాప్తించింద"ని కాశ్యపునకు సిద్ధుడు చెప్తాడు.

'బుద్ధి నిస్సందేహంగా ఇప్పుడు చెప్పిన మోక్షం ఉన్నదనీ అదే తనకు కలుగగలదనీ నమ్మినట్లయితే వ్యక్తి చేయాల్సిన పనేమిటంటే- (1) పవిత్రమైన చోట కూర్చోవాలి. హృదయంలో ఆంటే-మనసులో-ఏచింతా లేకుండా వదిలి వేయాలి. ఏవో ఊహలు వస్తుంటే సాధనను మళ్ళీ జ్ఞాపకం తెచ్చుకొని మనసును తెచ్చి శ్వాసమీదనో ఎక్కడనో పెట్టుతూ ఉండాలి. అలా సాధనచేస్తే అప్పుడతడు అంతర్ముఖుడైనవాడై మోక్షాన్ని పొందగలడు: లేదా (2) సర్వభూతాలకూ మిత్రుడుగా కావాలి. సర్వమునూ సహించకలగాలి. జితేంద్రియుడు కావాలి. నిర్భయుడు కావాలి. కామక్రోధాలను వదిలాలి. శమంకలిగి ఉండాలి. ఈ సాధనచేసినా మోక్షాన్ని పొందగలుగుతాడు. ఇది పరమేశ్వరునిపైన వాని సర్వత్ర స్థితిపైననూ నమ్మకం కలిగినవానికే సాధ్యమనిపిస్తుంది. లేదా (3) మానాభిమానాలు వదిలి-ఇది చాల ప్రమాదకరమైనట్టిది-సర్వభూతాత్మకత్వ దర్శనం కలిగినవాడు కావాలి. (4) లాభా లాభాలు, ప్రీయా ప్రీయాలు, సుఖదుఃఖాలు సమానంగా భావించుతూ ఆసపాటు, అవజ్ఞతలేక, ధర్మ తంత్ర లోలుడుగాక ధర్మశీలుడై, దానినే కామించేవాడుగాక, తనకు వచ్చినవారనీ, నచ్చనివారనీ ఇతర్లను భావింపక, ధర్మార్థ కామాలు వదిలి మోక్షమే పరమమని ఎంచుతూ అకర్మ భావంతో మెలగుతూ, తాపత్రాయాలు వదిలి, వైరాగ్య సుస్థిరుడైనవానికే మోక్షం కలుగుతుంది. ఈ నాల్గు సాధనలలో దేనిని పాటించి నిర్చినా మోక్షం కలుగుతుంది. శుకుడు చెప్తున్నాడు. ఇంతే తాడు. "అసమాలంబ మశబ్దము, రసగంధ స్పర్శరూప రహితగుణ ముల్లసిత

గుణమగు వెలుగు, నభ్యసన నియతిపరుడొకండు వడయుంబుత్రా” సర్వ సంకల్పములను వర్జింపకలిగి, చిత్తంలో పరమశాంతిని నెలకొల్పుకొంటే నిర్వృతిని పొందగలడు.”

‘ఇలా ఆసిద్ధుడు కాశ్యపునకు చెప్పాడు. పైగా యోగిజనాలకు అనువైన భావం చెప్తాను విను! యోగులు దానివల్లనే ఆత్మ దర్శనాన్ని పొందుతారు అంటాడు. అది ఏమిటంటే,—

‘ఈ శరీరం ముంజవంటిది. ముంజలోని నిషీకంవంటిది ఆత్మ! ఈ శరీరాన్ని వేరైనదిగా చూచి ఆత్మ రానసుకొంటే జనన మరణగతి తొలగి పోతుంది. ముక్తి పొందినవాడికి జరామరణాలుండవు. బ్రహ్మచర్యమనెదాని ద్వారా (పరమేశ్వర) భక్తులకు తనకు కలిగిన పదాన్ని ఈయడానికి శక్తుడవు తాడు.

‘తనయందే తనను (పరమేశ్వరుని) చూడగలిగినవాడు పొందే సుఖం ఇంకే దానివలనా కలుగదు! అది రావాలంటే ఒకానొక అనుష్ఠానాన్ని వినువు లేకుండా పాటించాలి. ఏమిటంటే—

‘మనసును అంతర్వర్తిగా చేయాలి. బయటకు పోనీరాదు. అది తన శరీరంలో ఎక్కడ అనువుగా నిలబడితే అక్కడనే నిలపాలి. తన దంతాలు— జిహ్వా—కుత్తుక—దవడలు—కంఠనాళం—హృదయం ఇంకా లోపల ఎక్కడ అను వయితే అక్కడ నిలపాలి మనసును.

‘పది పశువుల్లో ఎక్కడో పెట్టిన పాలకుండను తానెక్కడున్నా చూసు కొంటూ పశువుల నదలిస్తూ రక్షించుకొనే పశులకాపరిలాగా ఆత్మను ఎప్పుడూ చూస్తూ ఉండాలి. ఈ చూడటం ఇంద్రియాలతోకాదు. అతీంద్రియమైన చూపుతో చూచుకోవాలి. సకల మలాలనూ వదిలిన ప్రదీప్త మనసుతో చూడాలి. శరీరంతో వేరై నిలిచియున్న ఆత్మనిగనటం అనేదే సాధన. దానిని చేయాలి.

ఇలా శిష్యునకు చెప్పినట్లు సిద్ధుడు శ్రీకృష్ణునకు చెప్పాడు.

ఇది ప్రథమాశ్వాసం

మ హా భా ర త కథ లు

అశ్వమేధ పర్వం - ద్వితీయాశ్వాసం

1. బ్రాహ్మణ గీతలు (అంతర్యాగం)

కృష్ణార్జునులు మయ సభా భవనంలో మాట్లాడుకొంటున్నారు. శ్రీకృష్ణుడు అనుగీతలు చెప్తూ మనసుతో ఎల్లప్పుడూ ఆత్మను చూస్తూ ఉండాలి. అదే బ్రహ్మవిద్యా రహస్యమని చెప్పి “ఇకపోదాం” అంటాడు. కాని, అర్జునుడు కదలేదు. విషయం ఇద్దరకూ ప్రేమమై నడుస్తోంది కనక ఆ విషయంలో మునిగి ఉన్నాడు అర్జునుడు. అందుకని శ్రీ కృష్ణుడు బ్రాహ్మణ గీతలనే దాన్ని విప్పనారంభించాడు. ఒక బ్రాహ్మణుడు తన భార్యకు చెప్పిన సాధననే బ్రాహ్మణ గీతలు అని పిలుస్తారు. ఆ బ్రాహ్మణుడెవరని చివరకు అర్జునుడడిగితే శ్రీకృష్ణుడు, “నా బుద్ధి! భార్య నా మనసు!” అన్నాడు, ఓహో ఇదంతా కేవలం తాను అనుభూతి చేసికొన్న విషయమన్నమాట అని అర్జునుడు గ్రహించాడు.

భార్య వచ్చి 'నాకు అధ్యాత్మ విషయం చెప్పండి' అన్నది. బ్రాహ్మ
జునితో. ఆ బ్రాహ్మణుడు చెప్తున్నాడు—

“కర్మలు, చేయచ్చు, చూడచ్చు, వినచ్చు, కర్మ చేస్తే పాలువు
సమస్త సిద్ధుల్ని పొందవచ్చనీ వేదవాద రతులంటారు. కాని అది నిజమైన మార్గం
కాదు. అధ్యాత్మ విషయం - కర్మ వల్లగాక — అకర్మవల్ల అనుభవం
చేయాల్సి ఉంది. అకర్మకూడ మనసుయొక్క ఒకానొక స్థితే కనుక అది కర్మ
నంటారు కొందరు. ఆ వాదం మనకక్కర్లేదు: బ్రహ్మ నమో అకర్మ స్థితి
పొంది కర్మలు చేస్తూ అక్షరుణ్ణి ఉపాసినూ శాంతిని, సుఖం, విముక్తిని పొంద
పొందుతూ ఉన్నాడు.

“అక్షరమైనదాన్నిగూర్చి చెప్తాను విను. అక్షరం అంటే ఏదో ఒకటి కాదు రూప
రసగంధాలన్నీ ఆధారంగా కలిగిందికాదు. అంతటా ఉన్నది అక్షరం తప్పక చక్షు
శక్తివ్యాపకాలుగా దాన్ని గ్రహించలేవు కేవలం అక్షరమైతే అక్షరమైతే మాత్రమె

అక్షరుడ్ని గ్రహించగలము. బుద్ధి కావకాశమెందుకొచ్చిందంటే బుద్ధి మాత్రమే చిత్ లోది. తన్మాత్రమే బుద్ధిలో నుంచి వుట్టినవే. అందు! బుద్ధికి ఈ అవకాశముంది.

‘దేహాన్ని ప్రాణాది వాయువులద్వారా, ఆ అక్షరుడే నడిపిస్తున్నాడనేదా? బుద్ధి గ్రహించాలి. దానికిగాను ఆ బుద్ధి, ముందుగా ‘అమలినం’ కావాలి. ఆ రుడు ఆకాశం. ఆకాశంలేకపోతే గాలి ఎలా వుంటుంది?” ఉండదు. అందు! ఆకాశం-అన్నిటికీ-జీవుని ప్రాణాలకు సహా ఆధారం! ఆ వాయువులు శరీరం చరిస్తున్నంతకాలమున్నూ వ్యక్తి అంతర్యాగమనేదాన్ని చేసి పరమాత్మ స్థి నందుకోగలడు. అంతర్యాగ ప్రకారం చెప్తాను విను.

‘ఈ యాగం చేసేది మానవుడే- జీవుడు. ఈయాగానికి వైశ్వానరుడు శరీరంలోని ఆత్మ. అతడు శరీరంలో సర్వత్రా వ్యాపించి ఉంటాడు. ఈ అగ్ని కూడ ఏడు నాలుకలున్నాయి. ప్రజ్వలిస్తూ ఉంటాయి. అవేమంటే ప్రాణాది ఐదూ, మనసూ, రజోగుణంలో వుట్టిన బుద్ధిలనేవి. ఈ బుద్ధికి చిత్ నుంచి కలిగిన బుద్ధికి తేడా ఉంది. ఇంతకు ముందు చెప్పింది మొదటిది. ఇది రెండోది. ప్రజ్వలించే బిటికి వరసగా సమిధలేవీ అంటే వాసననిచ్చే ఘ్రేయం, తినబడ కలిగే భక్ష్యం, చూడబడగలిగే దృశ్యం, తాకబడగలిగే స్పృశం, వినబడే శ్రావ్యం, చింతించబడే విషయం, బోధకాగలిగే బోధ్యం. ఈ ఏడు సమిధల్ని ఆ యేడు అగ్ని నాలుకలకూ ఆహుతి చేయాలి. అవన్నీ ఆ ఆత్మ అనే వైశ్వానరునకే. అలా ఆహుతి చేయించటానికి ఋత్విజులే - ఇంద్రియ చైతన్యాలు. ఘ్రాణ చైతన్యం, రస చైతన్యం, రూప చైతన్యం, స్పర్శా చైతన్యం, శ్రవ్య చైతన్యం మంతనానికైన చైతన్యం బోధకమైన చైతన్యమూను. ఇవన్నీ మనసులో ఉన్నవే. బిటిని అలా అపరమాత్మకు అర్పణం చేయడమే సప్త హోత్ర విధానం.

అంటే మనం ప్రతి క్షణానా చేస్తున్న పనుల్ని యజ్ఞపరంగా చేయడమని ఆర్థం. సర్వమూ ఆ పరమాత్మకు క్షణక్షణానా అలా అర్పణం చేయడమే అంతర్యాగం. ఈ యాగం సర్వకాలాల్లో మనిషి చేస్తుండాలి. అంటే శబ్ద స్పర్శాదుల్నినుభవించే ప్రతి క్షణంలోనూ ప్రాణాది మనో బుద్ధులనే అగ్ని జిహ్వల్ని తలుస్తూ అంతర్బుద్ధి సొందుతుండాలని బోధ.

కొందరు వైశ్వానరుడికి పది నోళ్ళు అంటారు. 1) దిక్కులు 2) వాయువు 3) సూర్యుడు 4) చంద్రుడు 5) పృథివి 6) అగ్ని, 7) ఇంద్రుడు 8) విష్ణు 9) వ్రజాపతి 10) మిత్రుడు అంటారు. ఈ జిహ్వలకు హవిస్సులు, శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధ, వక్తవ్యకర్తవ్య గంతవ్య వినర్గ ఆనందాలు. ఋత్విజాలు-శ్రోత్రత్వక్, చక్షు, జిహ్వ, ఆఘ్రాణ వాక్ పాణి పాద పాయూస్థలు. అనగా వీటి సహాయంతో ఆ సమిధలను పరమాత్మకు అహుతి చేయాలి అనిపి. తనకు కాదనేది పరమైన సంగతి. ఇదీ అంతర్యాగం.

ఇదంతా బుద్ధి ద్వారా నడపాలి. వేదవాదకములు చెప్పే యజ్ఞంపల్ల రాక్షం రావడం నిత్యసత్యమైన విషయం కాదు. ఈ పనులు ఈ అవగాహన సీకొనడాలు అన్నిటినీ బుద్ధి చేయాలి. దానిని ప్రకాశమానం చేయడానికే ఈ ద్య నేర్వడం! బుద్ధికి ఈ అంతర్భాగాలు చేయకలిగిన బుద్ధి సంపదించడానికే : వేదకర్మలు చేయడమనే ఉపాయం !!

ఇంకా వినాల్సింది ఉన్నది యాగం గూర్చి ! విను :

యజ్ఞాల్లో 'ఓం' అనే ఘోష ముఖ్యమైంది కదా! ఆ ఓంకారంతో పాటే వాణి' కలిగింది. అది రెండు రకాలు ఘోషిణి అనీ అఘోషిణి అనీ! వినుపడేదీ నువడనిది అనేవి!! ఈ రెంటిలో అఘోషిణి గొప్పది. అదే అవ్యయ రూప వ్య ప్రభావోజ్వల బ్రహ్మవాదిని! ఆ అఘోషిణి స్థితిలోనే జీవుడు బ్రాహ్మ తిని పొందగలిగేది. మహానందకరమది! మనసు రెండు రకాలు ఒకటి స్థావరం- త్మకు దగ్గరగా ఉండేది. ఇంకొకటి జంగమం. వాక్కుకు దగ్గరగా ఉండేది. ఈ జంగమమయిన మనసుకంటే వాణి గొప్పది. వాణికంటే స్థావరమైన మనసు గొప్పది. వాణి నుంచే అక్షరాలు, సుంత్రాలు, స్వరం, శబ్దాలు కలిగినయి. అందువల్ల దానిని (ఘోషిణి అఘోషిణి అనే ఓంను) వాణి అంటున్నాం.

ఈ వాణి ప్రాణ వాయువును పొందినదై నిలుస్తుంది. ఐతే ప్రాణా పానాలు విడిగా వుండవు! ప్రాణ వాయువును పొందంగానే అపానవాయువును చేరినదై వాణి బయటకు వినపడుతుంది. ఇది మామూలు. ఇక అంతర్యాగంలో ఈ ప్రాణా పానాదుమధ్యనున్న ఉదానంతో కలిసి పోవాలి. అంటే ఇక బయటకు వినపడే అవకాశం లేదు. అప్పుడు వ్యాన వాయువుతో శరీరం అంతటా

అక్రమించితే, మనసు సమాన వాయువులో సుస్థిర మవుతుంది. అదే ముక్తావస్థ. ఇది ఒక మంచి సాధన.

మనసు ఇంద్రియాలకంటే గొప్పది. స్థావరమైన మనసైతం అది కంటే గొప్పది. అంటే 'ఓం' కంటే గొప్పదన్నమాట. కాని అది ఆత్మ దరినె ఉన్న బుద్ధి అయి ఉండాలి. అదే అమలిన బుద్ధి! ప్రాణాది వాయువు! దేనికది అది చేసే పని విషయంలో ప్రత్యేకత కల్గి ఉంటుంది. పురుషుని సమానవాయువువల్ల శుక్లం, క్రీలో వ్యానవాయువు వల్ల శోణితం కలిగి నల్ల కర్త అనుగ్రహంవల్ల కలిసి క్రీకి చూలునకు కారణమవుతాయి! ఇక ప్రాణ వాయువు పైకి చలిస్తే-అపాన వాయువు ఇంకోప్రక్కకు చలిస్తుంది. ఈ రెండూ ఒక చోటే ఉంటాయి. ఉదానవాయువు ఈరెంటి మధ్యా ఉండగలదు. అది అగ్ని రూపంలో ఉంటుంది. అదే నర్వదేవాత్మకుడంటారు. ఉదాన రూపమంటారు.

ప్రాణాపానాలు అనేవి మన ఈ బయటి ప్రపంచంలో ద్వంద్వం వంటివి. ద్వంద్వంను, "భీ-వద్ధు-పో" అన్నట్లే అంతర్యాగంలోగాని బహిర్యాగంలోగాని ఏటిని వదలాలి. అందుకే గాలిపీల్చి కుంభకంలో ఉదాన వాయువుతో వాడు అనుసంధానం చేయాలి! అప్పుడు పరమశాంతిని పొందే శాదు ఉపద్రష్ట - అంటే యజ్ఞకర్త! ఆ శాంతే బ్రహ్మ! ఆ బ్రహ్మే ఉదాన మనేది-మహా బ్రహ్మమనేది అన్నాడు నారదుడే!

బ్రాహ్మణుడు బ్రాహ్మణితో:- "ఇంకోపరమ రహస్యం చెప్తాను విను" మన్నాడు.

"మనం ఈ ఇంద్రియాలతో పనులు చేస్తాము. ఈ కర్మలకు కారణ మేమిటి అంటే వాసన చూడటం, తినటం, తాకటం వినటం చూడటం తలచడం నిశ్చయించడం అనే ఏడు నేర్పుల్ని సంతృప్తి పరచుకుంటే! ఏటిద్వారానే జీవుడు విషయాను మితో పొందుతూ ఉంటాడు. ఈ అనుభవం పొందంగానే కాంక్ష అప్పటికి తీరుతుంది. ఈ కాంక్షలు వాసన రూపంలో ఈ మనో బుద్ధుల్లో దాగి ఉన్న కారణవేతనే ఇంద్రియాల్ని ఈ శరీరాన్ని సంతరించుకొని జీవుడి రూక్ష శరీరం పుట్టుకున్నది. అలాపుట్టి ఇలా తీర్చుకొంటున్నాడు వాసనలను. పూర్వ పుణ్య పాపాల ఫలితాన్ననుసరించి!

“ఈ విషయాను భవాన్ని కోరడాన్ని మానడమే నిష్ఠ. అందుకోసం పుట్టామంటూ - మానేయుమంటే ఎలా అంటావు. పాత వాసనల్ను అనుభవించే యడం తప్పకపోవచ్చు. క్రొత్త వాసనల్ను చేకూర్చుకొనే పనిచేయవద్దనటమే నిష్ఠ చేయుమంటం. అలా ఎందుకు చేయాలంటే అదే మోక్ష హేతువు.

ఆ నిష్ఠ చేసేదెలాగంటే వివిధ విషయాలను సృక్కులో వేసి హవిస్సులుగా వైశ్వానరునిలో వ్రేల్చేయ్యాలి. ఆ సృక్కు ఈ అంతర్యాగంలో ఏమిటీ అంటే - అది ఉదాసీనము. అలా నమర్పించినపుడు ఆత్మ స్వరూపం ప్రజ్వలితమవుతుంది. అజ్ఞానమనే ధూమం రాదు. అంటే వాసనా ప్రభావం ఉండదని అర్థం. ఇదే మోక్ష ప్రకారం! ఈ అంతర్యాగానికి మోక్షమే పర్యవసానం.

మనిషి భోక్తగా అనుభవం కోసం పనులు చేస్తున్నంతకాలం అది బంధనమే. అలాగాక అంతర్యాగంలో ఉపద్రష్టగా (కర్తగా) నున్నట్లయితే అది మోక్షదం. ఈ యజ్ఞానికి సర్వసంగ పరిత్యాగమే దక్షిణ - దీనివల్ల సకలాత్ముడైన నారాయణమూర్తి ప్రీతుడౌతాడు. అప్పుడు తానున్న స్థితే ముక్తి.

ఐతే ఇక్కడీ ప్రపంచంలో ఈ శబ్ద స్పర్శ రూప రసగంధాల్ను అనుభవించటం ఉండరా అని శంకిస్తారు. నీ మనోబుద్ధులప్పుడిక్కడ ఉంటేగదా! కేవలం ఇంద్రియాల్నిక్కడ ఉన్నా అవి ఇచ్చే విషయాలను నీ బుద్ధిపరమాత్మకు అహుతి చేస్తూ అంతర్యాగంలో నిదుగ్నమయి ఉండటం చేత, ఈ క్షరాత్మికమైన ప్రపంచంలో కమల వ్రతజల బిందువులా ఉంటాడు మనిషి. అంతర్యాగంలో పరమాత్మానుభవం గట్టిగా పొందుతూ ముక్తి పొందుతాడు”

బ్రాహ్మణుడు బ్రాహ్మణితో ఇంకా అంటున్నాడు. హింస కూడదంటున్నారుగనుక బాహ్య కర్మలు నేను వదలి వేశానని నీవనుకొంటున్నావు. ఈ బహిర్యజ్ఞాలు నేను మానిన కారణం అంతర్యాగం వల్ల తక్షణ ఫలం ఆధ్యాత్మికంగా కలుగుతుందనె! ఈ హింస - అహింసల విషయమంతా బయటి ఆలోచనలే. అది కూడ బుద్ధిచేసున్న కర్మ. అలా చర్చించటం కూడా క్షరాత్మికమైన అనుభవమైనని మరువకు!

యజ్ఞంలో పశు విశననం హింసకాదా? అంటాడు ఒక యతి ఆ యజ్ఞం చేసే అయన - “వేదం చదివినవాడివలా అంటావేం? ఆ పశువు పుణ్యగతికి

పోతుం” దన్నాడు. కాని యతి “అది పుణ్యగతికిపోతే పోవచ్చు - వేదమేకచా హింస పాపమని చెప్పింది” అంటాడు. అప్పుడు అధ్వర్యుడు చిఱునవ్వు నవ్వి ప్రశ్నిస్తాడు.

“యతీ! నీవు సమాధిలోకిచేరి ప్రాణనిరోధంచేసి, మనోలయం చేసిం తరువాత యోగనిరతిని పొందుతావు! అది భగవంతుడు వుట్టించిన ఈ శరీరానికి చేస్తున్న హింస అవుతుందా కాదా?”

యతి చెప్తున్నాడు ఆశ్చర్యపోయి-“అయ్యోరామ! పరమతపం చేసి, ఎది వాకమంది, చిత్ సుఖాన్ని పొంది స్మశానానికి పోనక్కర్లేని ద్యవస్థితిని హింస అనటం మూఢతేగాని బోధ అవుతుందా?”

అధ్వర్యుడు :- “యతీ! నేనూ ఈ పశుయజ్ఞం చేసేటప్పుడు మీరిప్పు డనుగ్రహించినట్లే దర్శనం చేస్తూ ఉంటానయ్యా! చిత్ నూ అచిత్ నూ విడగొట్టి. యజ్ఞంచేసేటప్పుడు కించిత్తయినా హింసఉండటం సంభవంకాదు స్వామీ!” ఇలా అంటూ ఆనందబాష్పాలు వదుల్తాడు అధ్వర్యుడు.

యతికూడ ఆ స్థితికివచ్చి ఆనందపడి-“కాని పశుయజ్ఞంకంటే తపో యజ్ఞం గొప్పదని చెప్పడానికి ఇలా మాట్లాడానయ్యా! ఏమంటావు?”

అధ్వర్యుడు,-“ఆ విషయం వాస్తవమే తపో యజ్ఞం గొప్పదే” అన్నాడు.

కనుకనే నేను ఈ తపోపరమైన అంతర్యాగంచేసి బాహ్యయజ్ఞాలను వదలుకొన్నాను-అన్నాడు బ్రాహ్మణుడు. ఈ అర్థాన్నే పరశురాముని కథ చెప్తుంది. ఆయన రాజులనందీర్చి రాక్షసానాం సంహరించి, ఆ రోషాన్ని పరిత్యజ్తమయ్యేందుకు వీరాధ్వరం చేస్తున్నానన్నాడు. పరమేశ్వరుడనేవాడే వీరురంటే వాని అధ్వరమే వీరాధ్వరం. అప్పుడు మునులు ఆ యజ్ఞంకంటే తపోయజ్ఞం గొప్పదని చెప్తారు. పరశురాముడు గొప్ప తపస్సుచేస్తాడన్నాడు. తపస్సతోనే ఇంద్రియాల్ని జయించాలి అన్నాడు మునులు. ఆలర్కుడలా జయించాడన్నారు. ఈ ఇతిహాసాలు చెప్పేబోధ సత్యమైంది!

గుణాలవల్లనే శత్రువులు ఉద్భవిస్తాయి-సత్త్వంవల్ల స్తంభన, అతిమానం, హర్షం అనేవీ, రాజనంవల్ల-క్రోధం - సంరంభం-శోకములూ అనేవీ, తమము.

వల్ల మోహం-తంద్రత, స్వప్నాలు కలుగుతాయి. ఈ గి నీ, ఇంద్రియాలు ఐదింటినీ మనసునీ-మొత్తం 15 నింటినీ జయించాలి. దానికి సాధనచేయాలి. అంబరీషుడలా చేశాడు.

జనకరాజు కథవిను. ఆయన ఎన్నిటిలో జయించి మనుతున్నవాడు. ఆయన యెదుట, యమధర్మరాజు ఒక బ్రాహ్మణుడైవచ్చి ఎదుటనే ఒక అనాచారమైన చెడ్డపని చేస్తూ అవుపడుతాడు రాజుకు. ఆరాజు “నావిషయాన ఉండనే వద్దుపో” మ్మంటాడు. బ్రాహ్మణుడు రాజుకళ్ళల్లోకిచూసి చిరునవ్వి “నీవిషయమెంతవరకో చెప్పు వెళ్ళిపోతానంటాడు రాజుకు వెంటనే తన పొరపాటు తెలిసింది. అప్పుడంటాడు “అవును నాకేమీలేదు. ఈ రాజ్యం నా అధీనంలో ఉన్నా దానిపై నాకు మమకారంలేదు, ఈ పంచభూతాల ప్రపంచమంతా చెడిపోయేదే గనుక-శాశ్వతుడైన ‘నా’ది అనడమెలా? ఈ పంచభూతాల్ని దాటి నిన్ను పొమ్మంటంలో ఎంతపొరపాటు చేశాను!” అన్నాడు. యముడు దర్శనమిచ్చి ఆశీర్వదించి వెళ్ళిపోతాడు.

ఇదంతా బ్రాహ్మణుడు బ్రాహ్మణితోచెప్పి.-“ఇక నేను లోకంతోకలిసి వర్తించను. ఇప్పుడు నిజమైన బ్రాహ్మణుడనైనాను. జీవశుక్తివనైనాను. నమస్త జగత్తునూ వ్యాపించి ఉన్నాను. నా స్థితికి స్వర్గంకూడ సమానంకాదు. నేచెప్పిన మాటల్ను మననం చేయి. “వ్యక్తి-అరణి. గురువు ఉత్తరారణి తపమే మధనం. దీనివల్ల జ్ఞానవహ్ని పుట్టుతుంది. వ్యక్తి, నెర్లుజత్వ నిరూఢుడయిన క్షేత్రజ్ఞుడనేది తెలిసికొను” అన్నాడు.

శ్రీకృష్ణుడి బ్రాహ్మణ గీతంను అర్జునునికి చెప్పగానే అర్జునుడు చేతులు జోడించి “కృష్ణా ఎవరీ బ్రాహ్మణుడు ఎక్కడ:న్నాడు” అంటాడు.

శ్రీకృష్ణుడు నవ్వి-“బ్రాహ్మణుడు నాలుగ్ది-బ్రాహ్మణి నామననం. ఇదంతా వారిద్దరిమధ్యగల మంతవ్యం!” అన్నాడు.

అర్జునుడు తెరచిననోరు మూయడానికి కొంతనేపు ఎట్టింది. అప్పుడు నిట్టూర్చి నాకు పరబ్రహ్మన్నీ ఎటిగింపజేయవలె!” అంటాడు. అభ్యాత తత్త్వం తెల్పుమని అర్థం!

2. అధ్యాత్మ తత్త్వం

శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుడికి అధ్యాత్మ తత్త్వం చెప్తున్నాడు :

“బ్రహ్మమనేది సత్యం. అది అబద్ధమనుకొనే వాళ్ళకుగాని ‘ఉందో లేదో’ తీసెయ్య-అనే వాళ్ళకుగాని అధ్యాత్మ తత్త్వం అందదు. బ్రహ్మంలోనే భూతాలు పుట్టి దానిలోనే అణిగిపోతున్నాయి అనేది అర్థంచేసికొనటంవల్ల అధ్యాత్మం తెలుస్తుంది. ఆ బ్రహ్మాన్ని సేవించటమే అధ్యాత్మ తత్త్వం అని ముందు ఎఱుగాలి.

ఎలా పుట్టాయి ఈ భూతాలన్నీ బ్రహ్మంలో నంటె-ముందు ప్లానుగీచి నేలమీద గుర్తుపెట్టి తర్వాత మనం ఇంటిని నిర్మిస్తున్నట్లు రాళ్ళూ సిమెంటు ముందు తెచ్చిపెట్టుకొన్నట్లు బ్రహ్మము ముందుగా 24 తత్త్వాలను సంకల్పించి ప్రభవింపజేశాడు. వాటికి రూపమే ఈ ప్రపంచం! ఈ శరీరం!! ఈ సృష్టి రహస్యం సంపూర్ణంగా ఎఱుగటం సాధారణులకు అసాధ్యం. కాని త్రిగుణాలను దాటినవారికి సాధ్యమే! ఈ ప్రణాళికా భావమే అవ్యక్తమనేది! దాన్నే తెలిసికొనాల్సిందిన్నీ.

అది ఇంకా వ్యక్తంకాని స్థితిలో అవ్యక్తమంటాము దానినుంచీ మహాత్ తత్త్వం ముందు పొడనూపింది. ఇది బుద్ధి, మతి, సంవిదులాగా గొప్ప గ్రహాలపు కలిగినశక్తి! ఆ మహాత్తత్త్వంనుంచీ అహంకారం వుట్టింది. అది చేస్తాను ఇదిచేస్తాను’ అనే శక్తియుతమైన భావమిది! ఈ అహంకారంలో మూడు గుణాలుత్పన్నమై ఉన్నాయి. ఇవి విడివిడిగా ఉండవు. కలగలుపుగా ఉంటాయి. ఈ గుణ తత్త్వాలతో అహంకారంలో ఆకాశతత్త్వం, అందులోంచి వాయుతత్త్వం, దాంలోంచి తేజస్తత్త్వం అలాగే జలతత్త్వం వృద్ధీతత్త్వం కలిగినాయి. వీటి గుణాలై శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధాలు. వీటిని గ్రహించేందుకు భగవంతుడు ప్రణాళికలో శ్రోత్ర, త్వక్, చక్షు, జిహ్వ అఘ్రాణాల్ని ఊహించాడు. పృథివ్యావస్తేజో వాయురాకాశాలూ ఊహించాడు. ఇవన్నీ కలిపితే 20 తత్త్వాలయినాయి. అవ్యక్తమని మొదటచెప్పినదొకటి. మనను బుద్ధి అహంకారము-ఇవన్నీ కలిపితే మొత్తం 24 తత్త్వాలు.

ఈ 24లో బుద్ధి మనసు వేటుగా చెప్పిన కారణం, మలినబుద్ధి మనసు - బుద్ధికి విచక్షణాజ్ఞానం ఉంది. అది ఆత్మవైపు తలుపుల్ని తెరువగలదు. మనసుతో కలిసి తిరగనూ గలదు. మనసు శరీరంలో ఉండటంతో పాటు అది ఇష్టానిష్టాలు పెంచుతూ మాలిన్యాలకు మూలమయి నిలుస్తోంది. భగవంతుడు సృష్టించిన ఈ జగతులోని పదార్థాలను యథాతథంగా గ్రహింపక వాటితో తన ఇష్టానిష్టాలను జోడించటం వల్ల ఈ మాలిన్యం కలుగుతోంది. ఇష్టమైన వాటిని మళ్ళీ కావాలని కోరటం అయిష్టమైనవి వద్దెవదని త్రోసివేయటం - ఇలా - మలినాలు ద్విగుణీకృతం త్రిగుణీకృతం అయిపోయినాయి.

ఆ మలినబుద్ధి వల్లనే సత్త్వ విషయం తెలిసికోవాలన్నా సాధ్యం కాదు. జీవుని ప్రక్కనే ఉన్న యీ మలిన బుద్ధి జీవుని భ్రమలోనే ఉంచేస్తూ ఉంటున్నది. ఈ జీవుడెవరనేది తెలియాల్సిందే. అది 25వ తత్త్వం. అతడే మానవుడనేవాడు. జీవుడే ఈశ్వరుడంటారుగదా! 25వ తత్త్వమనడమెందుకు అని శంక కలుగుతుంది! కాని 26వ తత్త్వమని చెప్పే పరమేశ్వరునికి ఇతడికి కొంచెమే తేడా ఉండటంచేత అలా తల్తాల్తోపాటు చెప్పారు.

పరమేశ్వరుడి లక్షణాలు సత్, చిత్, ఆనందాలు. ఆయన మహానందంలో ఉంటున్నపుడు చిత్ ప్రతిఫలించింది. ఆ చిత్ లో తన ఉనికి చూసుకొన్నాడు పరమాత్మ: ఏం కన్పడింది? ఈ సర్వమూ అవువడింది. సర్వ ప్రపంచాలూ అవువడ్డయి. అరె! నేనెవరు అనుకొన్నాడు. ఆ చిత్ ఫలకంలోని ప్రతి అణువూ నేను ఫలాన. నేను ఫలాన. ఇంతవరకే ఆ పైది నేనుకాదు! అంటూ నామం రూపం స్థిరంచేసి చెప్పుతున్నట్లువువడ్డది. పరమాత్మ నవ్వి-భేష్ జీవుడా!-నువ్వు వేరయితే ఏంచెస్తావో చెయ్యి. నీకర్మఫలం నీవనుభవించు అదొక సరదా! అన్నాడు. అభ్రమలో పడ్డ పరమాత్మ భాగమే జీవుడు. ఆ వృథా ప్రాంతి పోతే నిజానికతడు పరమాత్ముడే. పరమేశ్వరుని బింబానికి కలిగిన ఈ ప్రాంతి వల్లనే మలినబుద్ధి జీవుణ్ణి ఆడిస్తుందటం కలుగుతోంది. 'నేను మగవాణ్ణంటాడు. నేను మాలవాణ్ణంటాడు. నేను ధ్యాక్ వర్డు క్లాసంటాడు. తేడా చాలా గొప్పవాణ్ణి ప్రభావ్మణ్ణెనంటాడు.

శరీర ధర్మాలన్నీ చెప్పి అవి 'నావేనంటాడు. నా శరీరానికని అంటే కొంత బాగుకు తిరిగినట్లే. ఆ 'నా' ఎవరో తెలిసొనటంవల్ల బుద్ధిని

మెట్టు పెక్కించవచ్చు. చచ్చేది స్థూల శరీరం మాత్రమేనని తెలిసికొంటే-ఇంకా సూక్ష్మ శరీరంలో నేను ఉంటానని ఉంటాను అని తెలిసికొంటే అది మరొక మెట్టు. ఆ తెలిసికొనేది అమరినబుద్ధి. ఇంద్రియాలూ, మనసూ తనను తమ వెంట ఉంచుకొనిపోకుండా స్థైర్యంతో నిలువగలిగిన బుద్ధి అత్య దరికిచేరితే ఆ మనస్సి పద్ధాత్ముడనిపిస్తుంది.

మనబుద్ధిమైన మనసులో తమోగుణపుపాళ్లు ఎక్కువయితే పాములు, తేళ్లు, పోతులు, పక్షులు, నక్కలు, చేపలు, కోళ్ళు, కాకులూ చేసేవనులవంటి పనులుచే. ప్రవర్తించుతాడు తీపుడు. రజోగుణం పాళ్ళు ఎక్కువయినప్పుడు రాక్షస, దుష్టులు చూపుతూ రాక్షసాధ్యాయకోసం అరిమటించిపోతాడు-సత్త్వ గుణం పాళ్ళు ఎక్కువైతే కరుణ, సంతోషం, ప్రకాశం, ఆనందం, కరుణ తమ సత్త్వం వాడే ధర్మం, అపార్జయం తితిక్ష అహింసవంటి సద్గుణాలు కలిగి ఉంటాడు. ఈ సత్త్వగుణస్థులు మమత్వం, డబ్బుమీద దురాశ, కామార్తి, లేకుండా పోధను పొందగలడు. జ్ఞాన విషయం తెలియగలిగేది ఈ స్థితిలోనే. ఈ గుణాల్లో మునిగి ఉండక అసక్త కర్మలనే చేస్తూ ఉన్నవాడికి శుద్ధ సత్త్వ జన్మమైనస్థితి ఉంటుంది. ఆ జ్ఞాన ఈ గుణాలన్నీ తొలగిపోయినవని అర్థం కాదు. అన్నీ కలుపు చదునై అద్దంలాఉండి వ్యక్తి గుణాలకు అతీతుడై ఉన్నాడని తెలుస్తుంది. ఈ స్థితి మంగళకరమైంది. అచలమైంది. శాశ్వతస్థితి నీయత గాదు. చాలా అసంతోషాద అయినస్థితి. అతడప్పుడు నిరామయ స్థితి నందుకోగలడు.

గుణాపాళ్ళను క్రమంగా మార్చుకొనటమనే ఈ సాధన చాలముఖ్యమైంది. ఈ సాధనేగాక మరొకసాధనయేమంటే - ఈ జ్ఞానేంద్రియాలూ కర్మేంద్రియాలూ బాటికవి స్వరంబ్రమై పనిచేయకపోనవి కావని తెలియటం. నేత్రానికి కావలసినది శబ్దం. దానికి అధిదైవం దిశలు. చర్మానికి స్పర్శం కావలసి దాని అధిదైవం విద్యుత్తు. నేత్రానికి రూపం, సూర్యుడు-కారణం. అధిదైవము. ఇలా ఈ అధిదైవాల పల్లనే సర్వమైన శరీరాలూ వనిచేస్తుంటాయి అనేది అనుసంధానించేయాలి. ఈ బహిః ప్రపంచంలో ప్రవృత్తిని తగ్గించి అంతర్గతమైన వృత్తితో మనాలి. ఇది మంచి సాధన.

తా బేలులా-ఇంద్రియాలు బయటకు ప్రవృత్తమై మనిషిని లాక్కుపోకుండా ఇంద్రియాలను అంతర్భ్రష్టికి మళ్ళించటమనేది ముఖ్యం. బయటకుపోయే భోగాలకు కూడ అధిదైవమున్నాడు అతడు కాముడూ క్రోధుడూను. అంతర్ముఖుడైనవాడే వీళ్ళను జయింపగలడు. ఇలా చెప్పే- ఐతే అంతర్ముఖుడు కాపడమెలా అంటారు. అతడు అనే దీపమే చూస్తూ దానివల్లనే అధిదైవాలు ఒక్కొక్కటి ఈ అధ్యాత్మలైన ఆవయవాలను వెలిగిస్తున్నవనే విషయాన్ని అనుభూతి చేయాలి. అదే సాధనల్లో ఒకటి.

అన్ని సాధనలకూ పరమైంది సన్న్యాసస్థితిని మనసులో సంతరించటం. జ్ఞాన పూర్ణమైన సన్న్యాసమే పరమగతినిస్తుంది. ఈ సన్న్యాసమెలా నడపడమనేది తెలియాలి. ప్రకృతి అంటే శరీరం. విజ్ఞమును కలిగి ఉన్నా లోపలి పుడుపుడు అవిజ్ఞుడే. చైతన్య రూపంలో ఉంటాడతడు శరీరంలో. ఈ శరీరానికిగల గుణాలను, లక్షణాలను చూడటం మాని అంతర్గతుడైన పరేశ్వరుని అనుభూతి చేయగలుగడం నేర్వాలి ముందుగా ఈ సాధనకు! జ్ఞానమెరుగాలి.

జ్ఞానం అనే దానికి నాశంలేదు. అందుకే మనిషి అభిమానం, అహంకృతి మమత వీటిని వదిలి నిర్మలుడు కావాలి. అప్పుడు జ్ఞానం వివృతమై తెలుస్తుంది. జ్ఞానం తెలిస్తే నిర్మలుడవుకాదుగదా ముకొంటాము. అదీ అబద్ధంకాదు. ఏది ముందు ఏది వెనుక అనేది మనిషినిబానిసై గల భగవదనుగ్రహాన్నిబట్టి ఉంటుంది. అప్పుడతడు మోక్ష మార్గాన్ని చూడగలడు.

బ్రహ్మచారులూ గృహస్థులూ వానప్రస్థులూ అధ్యాత్మిక విషయాన్ని పట్టించుకొని ఎలా ఉండాలో చెప్పాను విను. బ్రహ్మచారి, తలదండ్రులకు గురువుకూ ప్రియమైన పనులు చేస్తూ అధ్యయనం, స్నానం, శుచి కలిగి బ్రహ్మచర్య ప్రవృత్తి, అతిగా మాట్లాడక, ధర్మ సింహుడై శాంతుడై ఉండాలి. గృహస్థు నిజదార నిరతుడై నిర్మల ప్రచారుడై పంచయజ్ఞాలు చేస్తూ శక్తి ననుసరించి దాన శీలియై, శుచి మైత్రి స్వాధ్యాయం శుభ్రత సద్వ్రతసిద్ధి కలిగి క్షమ కలిగి వర్తించాలి. వానప్రస్థుడు గ్రామం విడిచి అరణ్యాల్లో పర్ణశాలల్లో ఉంటూ స్నానధ్యానాలు నడుపుతూ బ్రహ్మచర్యప్రత భాసియై ఫలమూలాలూ శాకాలూ తింటూ నేలపై నిద్రిస్తూ అతిథుల నాదరిస్తూ ఇంద్రియాలను గెల్చి వర్తించాలి.

అలా ఉంటున్న ముగ్గురూ కూడ ముక్తిని కోరినట్లయితే జ్ఞానమూలకమైన యత్నాశ్రమాన్ని పుచ్చుకోవచ్చు. అతడికైతే సర్వభూతదయ ఉండాలి. లేని పక్షపులపై కోర్కెలుండరాదు. ఇంద్రియాలను జయించి భిక్షచేసి బ్రతుకుతూ ఒకేపూటతీరితూ తిండిబట్ట తప్ప ఇతరులనుంచి ఇంకేదీ తీసికొనక, నమ స్కృతం కూడ అరించక యతి మెలగాలి. అనసూయ, అక్రోధం, దమం, బ్రహ్మచర్యం, ఋజుభావం సత్యం అపైశునం అహింస అతడి వ్రతాలు. చెట్టు క్రింద పాడువద్ద దేవాలయాల్లో నదీ తీరంలో ఉంటూ వస్తువుల్ని కూడబెట్టక మరాలి.

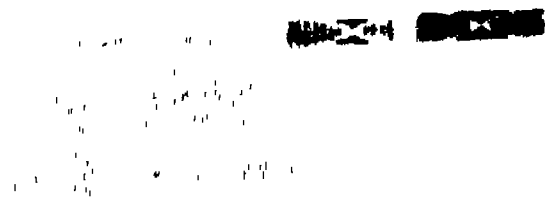
సన్న్యాసదుంతు - కేవలం జప, తప, యజ్ఞాలను రజస్తమో గుణాలను జౌరజీయకుండా చేయడమే: అచింత్యమూ అజరమూ అమృతమూ అయిన ఆ తత్వాన్ని (పరమాత్మను) తెలియడమే సన్న్యాసం. 24 తత్వాలన్నీ వచ్చిందీ - ఒక్కనినుంచి అనేది ఎరిగి నానాత్వంలో ఏకత్వం చూడి నిర్ద్వంద్వంబు కావాలి.

ఇరవయి నాలుగు తత్వాలు అనేది ఒకచెట్టు. బుద్ధి దానికి బోదె. అహంకారం విటపం. మహాభూతాలు శాఖలు. ఇంద్రియాలు తొట్టలు. ఆశ చిగురు. శుభాదుశుభాలే పంటలు, ఆశల నుత్తరించితే వృక్షం పెరగదిక! జ్ఞానమనే కత్తితో ఈ చిక్కనూ పృక్షెన్నీ నరికివేయాలి. అభిమానాన్ని దూరంచేయాలి. అవ్వకూ నిరవేద్యమైన ఆనందం పొందటం! ఈ ప్రకృతి పొందును వదిలించుకొని అలా ఆత్మను పొందాలి.

ఆత్మదర్శనం అనుమాన ప్రమాదంచేత కలిగించుకోవలసిందే. సత్యం సంతోషం అహింస ధృతి క్షమ ఆర్తవం సన్న్యాసం వరిత్యాగం విజ్ఞానం ద్వారా ఆత్మదర్శనం పొదవచ్చు. సత్యాన్ని చేరటం పరమఫలమైంది. దానికి గాను ధరాన్ని ఆచరించాలి. దానిని గూర్చి చెప్తాను వినండి అన్నాడు బ్రహ్మమునుంతో. 'అహింస ఉత్తమ జ్ఞానాన్నిస్తుంది' అసక్త కర్మ చిత్తశుద్ధినిస్తుంది! గుడాల్లో సత్త్విగుణం చౌక ఎంటిది! దాని సహాయంతో పరమాత్మను చూడాలి. రజస్తమో గుణాలు వెండ్ల ఇందుకు పనికిరావు. ఇంద్రియాలు గుర్రాలు. మనసు సారథి. సంసారమనే గుంటలోనికి పోనీక ముక్తి పథంలో వాటిని నడపాలి.

మోహం పోవడానికి తపసుమార్గం. మమతా అహంకృతీ లేకుండా తపసు చేయాలి. అగుణుడైన పరమాత్మను దర్శించి సత్త్వగుణాల్ని కూడ వదిలెయ్యాలి. మూడు గుణాలూ పోయినయిగనక ఇక కర్మలుండవు. ముందుగా మృత్యు సమానమైన 'మమ' త్యాన్ని వదలాలి! "నమమ" అనే అమృతాన్ని ఆశ్రయించాలి. అప్పుడే ఆత్మలో ఆత్మను దర్శించటం." అలా బ్రహ్మ మును లకు చెప్పాడు అన్నాడు శ్రీకృష్ణుడు. "బ్రాహ్మణుడూ భార్య అని చెప్పాను కదా! అతడెవరోకాదు. నేనే. నా బుద్ధే! భార్య మనసే! అలా నీలో నీవే ఈ విచారణ చేయాలి."

ఇది ద్వితీయాశ్వాసం

మ హా భ ర త క థ లు

అశ్వమేధ పర్వము-తృతీయాశ్వాసము

1. ఉదంకాశ్రమం

శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుడితో ప్రసంగిస్తూ ఆధ్యాత్మిక విషయాలెన్నో చెప్పి చెప్పి, తనకు తన తలిదండ్రుల్ని, అన్నగారిని చూడాలని ఉందనీ అందుకు గాను ద్వారకకు వెళ్ళాలనీ ఉద్దేశ్యం వెలిబుచ్చి, తాను అలా వెళ్ళడానికిగాను 'ధర్మరాజు వద్ద అనుమతిని గ్రహించి ఈవలసందని అర్జునుని కోరుతాడు. తన భార్య బిడ్డల్ను చూడాలని ఉంది అనకపోవటం ఇప్పటి సంస్కృతికి అప్పటి సంస్కృతికి గల తేడా అనిపిస్తుంది. ఆయనకు తన బిడ్డలూ భార్యలపై ప్రేమ లేదా? అనద్దు, అది అర్థంలేనిమాట. లేకుండా ఎలావుంటుంది? మనుష్యునికి గల రాగద్వేషాలు మామూలే-కాని, అప్పటివారి ప్రవర్తనకు మాటల తీరునకు, తేడా ఉన్నదనేది గమనియం.

అర్జునుడు సత్త్వరం అలాగేనని అంగీకరిస్తాడు. వెంటనే రథాలు తెప్పించి కరినగరానికి - ధర్మరాజువద్దకు - ప్రయాణం చేస్తాడు. దోవలో అర్జునుడు శ్రీకృష్ణుని ఎంతో పొగడి ఆరాధించినంత వనిచేస్తాడు. "నీవు మమ్ములను కష్టాలనుంచి ఉద్ధరించావు. మా మనుగడకు మూలమే నీవు!" "నీవే భగవంతుడవు. ఈ వాయువే నీ శ్వసనం నీ క్రోధమే లోకాలకు మృత్యువు. నీవు సర్వవతివి" అంటాడు. వీరు కరిపురం చేరి ముందుగా ధృతరాష్ట్రానకూ గాంధారికి నమస్కరించి తరువాత కుంతికి నమస్కరించి ధర్మరాజులను చూస్తారు. మరునాడెప్పుడో రాజపేలోలగంలో అర్జునుడు ప్రస్తావించి "శ్రీకృష్ణుడు ద్వారకకు వెళ్ళి వస్తానంటున్నాడు తలిదండ్రుల్ని అన్నను చూడాలని ఉన్నదట" అంటూ ధర్మరాజుకు మనపెచేస్తాడు.

ధర్మరాజు అందుకు అంగీకరించి శ్రీకృష్ణుని వెళ్ళిరావలసిందని చెప్తూ అశ్వమేధయాగ సమయానికి దేవత వసుదేవులనూ బలరామునీ ఇంకా బాంధవులందరినీ తీసుకొని రావలసిందని అని అభ్యర్థిస్తాడు. శ్రీకృష్ణుడు అంగీకరించి కుంతితో మాట్లాడి సుభద్రను తనతో ద్వారకకు తీసుకొని పోవడానికి అనుజ్ఞ

పొంది శుభసమయాన సౌత్యకీ నుభద్రంతో నపరివారంగా బయలుదేరుతాడు. ఊరిచివరివరకూ పాండవులంతానూ, ఊరివారూ వచ్చే సాగనంపుతారు. అది శ్రద్ధ! కన్నడుతున్నంతవరకూ పాండవులు ఆ మహానుభావుణ్ణి చూస్తూనే ఉండి పోతారు. శ్రీకృష్ణుడు తిరిగి వెనక్కు చూస్తూ అర్జునుని తిరికిస్తూనే ఉంటాడు.

శ్రీకృష్ణుడు అలా దూరప్రయాణం చేస్తూ మధ్యమార్గంలో ఉన్న ఉదంకా శ్రమంలోకి ప్రవేశించి ఆ మునిని చూస్తాడు. ఉదంకుడు ముని. గొప్ప దీక్ష-పట్టుదలకలవాడు.

ఉదంకుడు ఎంతోకాలం గురుకులంలో ఉండి శ్రద్ధానిష్ఠలతో అగ్ని దేవుణ్ణి, గురుదేవుణ్ణి పూజిస్తూ ఉండేవాడు. గురువు అనుగ్రహం కలుగలేదనే బాధతో ఉదంకుడొకసారి కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకొంటాడు. తను ఒక కట్టల మోపు తెచ్చి తలమీదనుంచి క్రిందకు వినరివేసే సందర్భంలో తన తంలొని జట ఒకటి తెగి దానితోపాటు పడితే అది తెల్లజాట్టు కలిగి ఉండటం చూసి అలా బాధ పడ్డాడు. అందుకు గురువు ఆదరించి, “నాయనా! నీకు యావ్వనం కలిగిస్తాను. నా కూతుర్ని పెండ్లి చేసికొనుమంటాడు. గురువుత్రీ అనే అపచారం కలుగ కుండా వరమిస్తానంటాడు. చివరకు ఒప్పించి పెళ్ళి చేస్తాడు. ఉదంకుడు గురువు నకు దక్షిణ నిస్తానంటా వా కోరికను చెప్పవలసిందంటాడు. గురువు తనకు ఇంకేమీ అక్కర్లేదన్నా ఉదంకుడు ఊరుకోడు. కాని గురుపత్ని పౌష్యదనే రాజు భార్యకున్న కుండలాల అడిగితెమ్మంటుంది. ఆతడు వెళ్ళిపోతాడు. గురువునకి సంగతి తెలిసి భార్యతో “అయ్యో శావం కారణంగా ఆ రాజు మనుష్యులను తినేవాడైనాడు. ఇతడెందుకు పంపావు” అంటాడు. ఆమె తనకా సంగతి తెలియదని దుఃఖిస్తుంది. అప్పుడా నౌకముడు “దేవు అమన నిమిత్తమే టట్లు చేస్తానులే” మృసి ఉరడిస్తాడు.

ఉదంకుడు వెళ్ళి ఆ సౌవాస సరేంద్రుణ్ణి చూస్తాడు. అది రాజునించేత మనుష్య మాంసం తినార్చినవాడు. ఉదంకుడు చూడంగానే అతడు ముచ్చటగా వా కాకలిగా ఉన్న సమయంలో ఈ అదనం నీజే వచ్చాడు. “దేవు అమన నిమిత్తమే” నంటాడు. ఆ రాజు బ్రాహ్మణ భక్తికలవాడే. కాని శావంచేత. అకలి వార : శాలచేత అలా తింటానన్నాడు. ఉదంకుడు “నయ. తిందువుగాని! కాని నేను . గురువుగారి పనిమీద వచ్చాను. ఆ పని అయిం తరువాత తిరిగి వస్తాను.

అప్పుడు తిందువుగాక. నా మాట నమ్మవలసింది” అంటాడు. ఈతడు నిజా యిరిపడుతే న బ్రాహ్మణుడుగా ఆ మనుష్యుల్ని తినే సౌదాసునకు తోచి కని కరం కలిగి నీ వచ్చిన వనేమిటంటాడు. ఉదంకుడు “నీ భార్య కుండలాల కావా” అంటాడు. అప్పుడు రాజు, “నీవే వెళ్ళి ఆమె నడుగు” మంటే, వెళ్ళి ఆమె నడుగుతాడు కూడ. కాని ఆమె “నా భర్తనుంచి అజ్ఞ తెచ్చినట్లు అన వాలు యేదైనా తెమ్మి” టుంది. మళ్ళీ రాజువద్దకు వచ్చి అనవాలిమ్మంటాడు. అందుకు రాజు “ఈ దోష క్షేమమని చెప్పడాని వీలులేదు. ఇది గాక వేరేదోవా లేదు” అనే మాటలు అన్నానని చెప్పి మంటాడు. వీటి అర్థం ఉదంకునకు తెలీ లేదు. కాని ఆ రాజు భార్య వద్దకు వెళ్ళి అవి చెప్పి ఆ కుండలాల పుచ్చుకొని రాజుపక్కకు వస్తాడు. నీవు చెప్పిన సంకేశార్థం ఏమిటో చెప్పవలసిందంటాడు.

అందుకు రాజు. “అయ్యా! నేను శాపంవశంచేత ఈ అడవిలో ఉంటు న్నాను. ఇది బ్రాహ్మణ శాపమే. బ్రాహ్మణులను కొల్చి శరణు అనటంకన్న నాకు వేరే మార్గంలేదు. నీవు బ్రాహ్మణుడవు. నీ పని చేయటం తప్పనిసరి. ఇది వేరే బ్రాహ్మణశాపం పోతుందనే నమ్మకం లేదనీ కాని బ్రాహ్మణునకు మేలు చేయక తప్పదనీ ఈ సంకేత రూపంగా తెలియజెప్పాను.” అన్నాడు. ఉదంకుడు సంతసించి నేను ఈ కుండలాల గురువుగారికిచ్చి తిరిగి వస్తానని చెప్తాడు. అప్పుడు రాజు అయ్యో మనుష్యులను తినే నా దగ్గరకెందుకు వస్తా నంటావయ్యా! అప్పుడు నాకు కావలసింది అదికాదు. నీ తపో మహిమచేత నా శాపం పోగొట్టు మంటాడు. ఉదంకుడు నా తపో బలం వల్ల నేను నిన్ను బాగు చేయడం కాదు! నీ మంచి గుణం వల్లనే నువు బాగువడ్డావు అంటూ చేతితో ఆతడి శరీరంనిమిరినవాడై కుడ్డుని చేసి వెళ్ళిపోతాడు.

ఆ తరువాత ఆ కుండలాలను తక్షకుడు హరించితే, కొయ్య కర్రతో ఆ పామువెంటబడితాడు. ఆ తక్షకుడు పాతాళలోకానికి వెళ్ళిపోతే - కొయ్యతో భూమిని త్రవ్వవారంభిస్తాడు. ఇతడి పట్టుదలకు ఇంద్రుడు ఆశ్చర్యపడి వచ్చి సహాయం చేస్తాడు. అగ్ని దేవుడు గుర్రం రూపంలో వచ్చి నాగలోకం దద్దు రిల్లజేసి, ఆ పాములు తమంత తామే కుండలాల తెచ్చి ఉదంకున కిచ్చేటట్లు చేస్తాడు. చివరకు ఆ ఉదంకుని గుర్వాశ్రమానికి చేర్చుతాడుకూడ.

ఉదంకుడు అంతటివాడు. తనకోరిక తీరేవరకూ వట్టుదల వదలనివాడు. అతణ్ణి శాంతపరచడానికే ఇప్పుడు అతని ఆశ్రమానికి చేరాడు.

కాని ఉదంకుడు పైకి మర్యాదగానే ప్రవర్తించి చివరకు శ్రీకృష్ణుని నిలాదీసి అడుగుతాడు వెటకారం కలిపి—

“బంధువుల మధ్య యుద్ధం స్థిరంచేసి పక్షపాతంలేని నీవు మిగిలినవారిని వారి వారి చాజ్యాల్లో నిలిపావా?” అని అడుగుతాడు. అందుకు శ్రీకృష్ణుడు అతడి నిష్ఠూరమైన మాట గ్రహించనట్లుగా—అవును నేనెంతో ప్రయత్నంతో బంధువిషయమైన ప్రేమ నుపన్యసించి సంధి చేయటానికి ప్రయత్నించాను. భీష్మద్రోణాదులు కూడ నే చేసిన ప్రయత్నాన్ని భూషించారు. కాని దుర్యోధనాదులు లోభంవల్ల యుద్ధానికే తలవడ్డారు. అలాంటి పాండవుల్ని జయించటం శక్యమా! ఓడిపోయినారు” అన్నాడు.

ఉదంకుడు రోషపడి కౌరవకులాన్ని మిథ్యాచారుడవై నశింపజేశావు. నేను నీకు శాపమీయాలనుకొంటున్నాను. అంటుండంగానే శ్రీకృష్ణుడు— “అగు అగు నే చెప్పేది విను. నీకు గల కొద్ది తపశ్శక్తిని, ఈ శాపాలద్వారా పోగొట్టుకొనకు నిజమైన విషయం చెప్తాను విను. ఈ సత్త్వ రజస్తమో గుణాలు, భూత భవిష్య ద్వర్తమానాలు స్వర్గ మధ్య పాతాళాలు ‘నా’ నుంచి వుట్టినవి. సర్వ పదార్థాల్లో వ్యక్తుల్లో దేవతల్లో “నేను” నిలిచి ఉంటున్నాను. అవరమనేది పరమనేదికూడ “నేనే”. క్రతువులు చేసేవారు ఫలం పొందటానికి - దోషవరులు ప్రాయశ్చిత్తులై కృతాత్ములు కావటానికి—కూడ నేనే కారణం. మననూ, ధర్మం, నా అధీనం! బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులరూపంలో కూడ “నేనే” పనులు చేస్తున్నాను. ఇది మొదటి విషయం అలాటి వాడినయినా సంధికి ఎన్నో ప్రయత్నాలు చేశాను. వ్యావహారికంగా చేయవలసిన ప్రయత్నాలు స్వయంగా నేనే చేశాను. ఇది రెండో విషయం - పరమేశ్వర పరంగా, కాలచక్రం నడిచింది. వ్యావహారికంగా నేను నడచుకొన్నాను. మొదటిదాంలో ధర్మాధర్మాలులేవు, రెండవదానిలో అధర్మం అనేది లేదు. కాలప్రవాహమే ధ్యేయం. ఇప్పుడు నీవేమిటి చెప్పాలనుకొంటున్నావు! చెప్పు” అన్నాడు.

ఉదంకునకు తెలిసింది విషయం. ఇంతవరకూ దేవాంశ సంభూతుడైన ఈ శ్రీకృష్ణుడు అఘటన ఘటనా సమర్థుడైన ఒక మేధావి అయిన మానవుడనె

నమ్మి ఉన్నాడు. సమర్థతకు కారణం దైవాంశ అయినా అతడు మనుష్యుడుగా అశించినట్లయితే సంతి కుదిర్చేవాడేననుకొంటున్నాడు. మనిషే దైవం అనే భ్రమలో పడ్డాడు. మనుష్యుడుగా మిథ్యాచారిగా సంతికోసం ప్రయత్నిస్తున్నట్లే ఉంటూ నిజానికిదాన్ని ఇచ్చగించలేదని నమ్మాడు. అందుకూ కోపం శ్రీకృష్ణుని మీద. కాని ఇప్పుడు అతడే దైవం అనీ, దైవేచ్ఛ యుద్ధం జరగాలని అయి యుండటంచేత, ఆ ఇచ్చను పెద్దమనిషిగానున్న శ్రీకృష్ణునకు అంటకట్టటం సరికాదని తెలిసింది. పైగా శ్రీకృష్ణుడే నిజంగా భగవంతుడన్నట్లయితే అతడు అధర్మానికి తలపడ్డాడనే అభిప్రాయమే అర్థం లేనిదవుతుంది - అని తెలిసి, తాను రోషకోపాల్ని పోగొట్టు కొంటాడు - కాని వెంటనే శ్రీకృష్ణుడు రెండుసార్లు విశ్వరూపం చూపాడని గుర్తుకొచ్చి తాను చూడటానికి తగినవాడనుకొంటే తనకు విశ్వరూపం చూపవలసిందని శ్రీకృష్ణుని కోరుతాడు. అప్పుడు శ్రీకృష్ణుడు తాను అర్జునునకు చూపిన విశ్వరూపం ఉదంకునకు సందర్శింపజేస్తాడు. ఉదంకునకు ఇక సందేహం నశించింది. అప్పుడు శ్రీకృష్ణుని పుతిస్తాడు.

శ్రీకృష్ణుడు ఉదంకుని ధోరణి మారినందుకు తృప్తుడై “వరమేదైన అడుగవలసింది ఇస్తా”నని అతడితో అంటాడు. అందుకు ఉదంకుడు, “దేవా ఇది మరుఘామి. ఇక్కడ జలం ఉండేటట్లు అనుగ్రహింపవలసిం”దంటాడు. సరేనని శ్రీకృష్ణుడు వెళ్ళిపోతాడు. కాని క్షణంలో ఒక మాలవాడు కుక్కల తోనూ బాకాలతోను దిగంబరుడుగా మకిలవట్టిన శరీరంతో వస్తుంటాడు. అతడి వంటినుండే ఏమి కారుతుంటుంది. ఉదంకుణ్ణి ఆ మాలడు చూచి ఈ నీరు త్రాగు-డప్పగా పున్నావు కదా అంటాడు. ఉదంకుడు అతణ్ణి కసిరి కసిరి వెళ్ళగొట్టు తాడు. పాతాళగా ఆ కుక్కంతో సహా ఆ మాలవాడు కనపడకుండా పోతాడు. ఉదంకు దాశ్చర్యపడుతుంటే మళ్ళీ శ్రీకృష్ణుడు దర్శనమిచ్చి, “నా ప్రయత్నం ప్యర్థం చేశావయ్యా! నేను ఇంద్రుణ్ణి అమృతం తెచ్చి నీకిమ్మన్నాను. ఇంద్రుడు “ఇస్తానుగాని మాలవాడులా వెళ్ళి ఇస్తానంటాను - దూషించి నన్ను వెళ్ళగొట్టితే నేను చేయగలిగిందేమీ లేదుగాక. మనుష్యులకు అమృతమెందుకూ” అంటూనే పచ్చాడు. ఉదంకుడు చాంతో ఇంకా సాధువయినాడు. “పోనీలే నీకు పక్షం పప్పుడు కావాలంటే అప్పుడు కురిసేటట్లు వరమిస్తున్నాను” అనిచెప్పి శ్రీకృష్ణుడు అనుగ్రహించి వెళ్ళిపోతాడు.

శ్రీకృష్ణుడు ద్వారక చేరేటప్పటికి అక్కడి ప్రజలు రైవతోత్సవం జరుపుతున్నారు. శ్రీకృష్ణ-సౌత్యకి-సుభద్రలను చూచి వారు ద్విగుణితోత్సాహవంతులవుతారు. క్లుప్తంగా భారతయుద్ధకథను శ్రీకృష్ణుడు చెప్పి అభిమన్యుని సంగతినెప్రస్తావించడు. అప్పుడు సుభద్ర జ్ఞాపకంచేసి అతడి సంగతిని చెప్పవలసిందంటుంది. అభిమన్యు మరణం వివి యాదవులంతా గోలపెట్టి ఏడుస్తారు. శ్రీకృష్ణుడెవారిని మళ్ళీ సేద దీరుస్తాడు. పాండవులు చనిపోయినవారందరకూ అంత్యక్రియలు బాగా చేశారనీ భూరి దక్షిణతిచ్చారని చెప్తాడు. యుద్ధంలో పోయినవారంతా స్వర్గం అలంకరించి, సుఖిస్తున్నారని అంటాడు. శ్రీకృష్ణుడు ద్వారకలో కొన్నాళ్లు బంధువుల సమక్షాన ఉంటాడు.

2. అశ్వమేధ యాగప్రయత్నం

కరిపురంలో ఒకనాడు ఉత్తర అభిమన్యుని తలచి దుఃఖించుతుంటే పాండునందనులు నహ అందరూ దుఃఖించుతుంటారు. ఆ సమయాన మళ్ళీ శ్వాసమహర్షి ప్రత్యక్షమై తగిన మాటలు చెప్పి చివరకు అశ్వమేధ యాగం కేయాడానికి ప్రయత్నం చేయవలసిందని చెప్పి వెళ్ళిపోతాడు. ధర్మరాజు అప్పుడు ధృతరాష్ట్రాన్ని గాంధారిని సంప్రదించి వారి అనుజ్ఞ తీసికొని కుంతికి చెప్పి ఆమె అనుజ్ఞతీసికొని, తన ఆస్థానంలోని యుయుత్సుని పిలిపించి అతడిని సంప్రదించి అతడిని నగరరక్షణకు నియోగించి దేవతలనూ పితృవులనూ పూజించి ఇంద్రునికి అర్చనచేస్తాడు. అగ్నివిషయమైన కార్యం ఛామ్యునకు అప్పగిస్తాడు. తెల్లని దుస్తులు తెల్లని అలంకారాలతో బయలుదేరుతాడు. తమ్ములందరూచేరి ఆయనతోపాటు కామగిరికి వెళ్ళడానికి ప్రయాణమవుతారు. రథాలతో బండ్లతో ప్రయాణమై హిమశైలం చేరుతారు. అక్కడికిందీ ధనం బంగారం తేవడానికిగాను వెళ్తున్నారు.

అక్కడకు మహానుభావుడైన వేదవ్యాసుడు వచ్చినవాడై, పాండువులచే పూజలుపొంది, ద్రవ్యంబక పూజలు పొందితే చేయిస్తాడు. ఈ పూజ హిమగిరిలో దాచబడిన ద్రవ్యం పొందటానికి ముందు చేయవలసినపూజ. వ్యాస మహాముని సహాయంతో నిధులు దాచబడినచోటకు ఆ పూజమనే తపస్తాత అంతా వెళ్ళి అక్కడ ఎఱ్ఱని పుష్పాలనూ మాంసాహారమూ లాజంహుకర్ణి భూత్పతి చేస్తారు. ఆ తరువాత త్రవ్వడం ఆరంభిస్తారు. అక్కడ అనంతమైన

బంగారము, బంగారుతో చేసిన యజ్ఞ పరికరాలు అవువడుతవి. అందుకు ధర్మ రాజు సంతోషించి వ్యాసమహర్షిని తిరిగి పూజించి నమస్కరిస్తాడు. వ్యాసుడు ఆశీర్వాదించి ఆ బంగారాన్ని ఎత్తించుకొనిపోవలసిందని చెప్పి అంతర్ధానమై పోతాడు.

ధర్మరాజులు బండ్లమీద, బంటెలమీద గుడ్డాలమీద ఏనుగులమీదవేసి ఆ భూన్ని కీసికొని తిరుగుముఖమై ప్రయాణం చేస్తూ ఉన్నారు.

3. పరీక్షిత్రాణదానం

ధర్మరాజులు అశ్వమేధ యాగం చేయడానికి కావలసిన బంగారం మీదలెత్తవలసి ప్రాంతంనుంచి త్రవ్వకురావడానికి వెళ్ళినప్పటి రోజుల్లో చారులు పట్టి ధర్మరాజు అశ్వమేధ యాగప్రయత్నాలు చేస్తున్నాడని చెప్పి గాంధారి సకలసమస్త పరివారంతోసహా శ్రీకృష్ణుడు బయలుదేరి కరిపురం వచ్చాడు. విదురమూ యయుత్సుడూ వీరందరున్నూ ఎదురుకోలువచ్చి అహ్వనిస్తారు. మహాభక్తో భక్తంతోకి తీసికొని వెళ్తారు. శ్రీకృష్ణ బలరామాదులు ముందు కృష్ణానదీకి తడవాల గాంధారిని అలాగే కుంతినికలిసి నమస్కరిస్తారు. వారి శ్రీకృష్ణుని అతిథిగానూ భగవంతునిగానూ అర్చిస్తారు. సుభద్రను తన ఇంటిలో పంపి పంపి. అందరకు విడివిడిగా విడుదులనేర్పాటు చేయిస్తుంది కూడా. ధర్మరాజు అమ్మలూ పత్నీగిరి ప్రదేశం వెళ్ళినవారై ఇంకా అప్పటికి రాలేదు.

బంగారు బాకర్లుగా గట్టిపడియైన ఉత్తర ప్రదేశం విస్తరించింది. కాని ఆ పుట్టిన దానిని ప్రాంతంలేదామీద అంతా పుట్టించి పోలెట్టుతుంటారు. శ్రీకృష్ణుడు ఆ పోలటినీ పర్యటి వెంటతీసికొని వేదనాయత చిత్తంతో కుంతిఇంటికి వచ్చిపట్టాడు. అక్కడ ప్రాంతంలేదామీద గనుకనే అంత ఆరాటం!

కుంతి బంగారుపట్టి కృష్ణునిపట్టుకొని రోదిస్తుంది. “కృష్ణా రక్షించు రక్షించు. నీవు ఆ పట్టాను అశ్వమేధ చేసిన మారణాస్త్రంవల్ల చనిపోయి నాను. అప్పుడు నీవు పట్టి రక్షిస్తానని మాటనిచ్చావు. వీదొక్కడే ఈ వంశానికి వారసుడు. నీవు ప్రాంతంలేదామీద మేమంటా నశించినవాళ్ళమే. పాండవులూ

బ్రతకరు. ఈ వంశాన్ని రక్షించినవాడవునీవు. ధర్మరాజు యీ దుఃఖాన్ని భరించలేడు" అంటుంది.

శ్రీకృష్ణుడుగంభీరుడై అవును బ్రతికిస్తాను. మీరు దుఃఖించకండి. ఇప్పుడే బ్రతికిస్తా"నంటూ సూతికా గృహానికి దారితీస్తాడు. అక్కడ పడివున్న ఉత్తరకు ఇది తెలియంగానే లేచి మహా దుఃఖంతో వచ్చి శ్రీ కృష్ణుని ప్రార్థిస్తుంది. "భగవాన్ నీవు నీ మేనల్లునిపై ప్రేమతో ఉంటే అశ్వత్థామ అత్రం వాడ్నేం చేస్తుందిగనక. నాకు వతి విహీనత కలిగింది. పుత్రహీనురాలిని కూడ అయితే ఎలా నే బ్రతికేది! నీవు రాగానే బాలుడ్ని తెచ్చి నీకు నమస్కారం చేయిద్దామను కొన్నాను. ఇలా అయింది. అంటూ పిల్లవాణ్ణి ఎత్తిచూపి, "నాయనా! చూడు తాత! లోక గురుడు!! రామోదరుడు! వచ్చాడు. లేచి మ్రొక్కు నాయనా! మ్రొక్కు-మ్రొక్కు" అమె గొంతు బొంగురు పోయింది. అలానే మూర్ఛపోయింది.

వెంటనే శ్రీకృష్ణుడు తాను పాద ప్రక్షాళనం చేసి ఆచమనం చేస్తాడు. పిల్లవానిని అంకతలంపిద పడుకోపెస్తాడు. ఆ పిల్లవాణ్ణి చూస్తూ "ఇతడు బ్రతకాలి-బ్రతకాలి-అనుకొంటూ-వగవాళ్ళ విషయంలో కూడ నేను అందం కెప్పునివాడనే అయితే ఇతడు బ్రతకాలి - సధర్మరతుడనే అయినట్లయితే ఇతడు బ్రతకాలి. అర్జునునిపై ఎలాంటి విరోధంగాని నేను లేనివాడనయితే ఇతడు బ్రతుకుతాడుగాక - కంసాదులను నేను ధర్మవరంగా మాత్రమే చంపినవాణ్ణి మొతే ఇతడు బ్రతకాలి - మహిత నత్యం. పరమభక్త్యం నిర్మల బ్రహ్మచర్యం నిత్య సుప్రతిష్ఠితమై నాయందున్నట్లయితే ఇప్పుడే ఈ పిల్లవాడు బ్రతకాలి!" అంటాడు.

ఈ లక్షణాలున్నట్లయితే చనిపోయి దారిని బ్రవించటం వ్యక్తి సాధ్యమేనని శ్రీకృష్ణుని భావం. చిత్రమైన విషయమేమిటంటే - "నేనే భగవంతుణ్ణియితే" అని అననే లేదు. మొన్న మొన్న ఉదయమిదితో బాడ రావి కిగడ. తుడనే చెప్పాడు. ఆలా అన్నట్లయితే మనకది మరలనిదేనని మరల జేస్తాము గాక. ఇలా బ్రతికించాడు గనక, అంతశక్తిని మనమూ ఆ లక్షణాలను సంతరించటం ద్వారా కూర్చుకో గలంగాక. ఐనా మనం ఆలా అనిచోకపోవటం చ్చింతం. అలా బ్రతికించాడు గనక అతడు భగవంతుడై తెచ్చునటం ప్రకటించినా పతి పాటి అపటం మన ప్రారబ్ధం అనిపిస్తుంది ఒక్కొక్క చోటడలో.

ఇంతకూ పిల్లవాడు కదిలాడు. ప్రాణం వచ్చింది.

ఉత్తర చప్పన ఆ పిల్లవాణ్ణి చంకనేసికొని, మహాత్మాహంతో ఆసందంతో వచ్చి ఆ పురుషోత్తముణ్ణి చేరి ఆయన పాదాల దగ్గర తన తల భూమిపై తగిలేట్టు నమస్కరించుతుంది. శ్రీకృష్ణుడు సంతోషంతో అందరనూ పలుకరిస్తాడు. కాసుకలు ఆ పిల్లవానికిస్తాడు. యదుశేఖరులంతా కూడ భూషణాలు ఆ పిల్లవానికిస్తారు.

అత్మకులం పరీక్షిణమైన తరువాత పుట్టినవాడు కావటంచేత ఆతడి పేరు పరీక్షిత్తు అని శ్రీకృష్ణుడు చెప్తాడు.

ఈ మహాకాండ అయిం తరువాత ధర్మరాజాదులు బంగారాన్ని ఎత్తించుకొని వస్తారు. ఈ మహాత్కథను విన్న వారి ఆనందానికిమేరలేదు. ధృతరాష్ట్రానికి గాంధారికి కుంతికి విదురునికి యుయుత్సునికి సంతోషం చేకూర్చుతారు. కొన్నాళ్లయింది శ్రీకృష్ణునితో సహా అంతా ఒక రమ్య మంటపంలో ఉండగా వ్యాసమహర్షి వస్తాడు. ఆయన అశ్వమేధ యాగాన్ని మొదలెట్టవలసింది అంటాడు అప్పుడు ధర్మరాజు శ్రీకృష్ణుని మొగమై “శ్రీకృష్ణా మా తల్లివి, తండ్రీవి గురువునూ మంత్రివీ, స్నేహితుడనూ దయావరుడవైన నీవు మాకేననేమిటి!! జగమంతటికీ - గతివి. నీవు చెప్పు. మమ్ము ఏంచేయుమంటావో” నంటాడు. శ్రీకృష్ణుడు - ఇంకా వేరే అనుమతేమిటి! నేనుకదా ఈ అశ్వమేధయాగం చేయుమని చెప్పిన వాడను. నీవు నన్నేవని చేయమంటే ఆపని చేస్తాను సందేహించకు అంటాడు.

వెంటనే ధర్మరాజు వ్యాసమహర్షితో తనకు దీక్ష నీయుమని కోరుతాడు. వ్యాసుడు యాజ్ఞవల్క్యునీ పైలునీ యాజకులుగా చేయుమనిచెప్పి చైత్ర పౌర్ణమినాడు ఒక అశ్వాన్ని పిడచి అది భూమినంతనూ తిరిగివచ్చేట్టు చేయవలసిందంటాడు. యజ్ఞానికి కావలసిన ఉపకరణాలు అన్నీ తయారు చేయిస్తాడు. ఒక మంచి గుర్రాన్ని తెస్తాడు.

పౌర్ణమినాడు ధర్మరాజుకు దీక్షనిచ్చి, గుర్రాన్ని విడుదల చేస్తూ దానిని రక్షించుతూ వెళ్ళడానికి అర్జునుని నియమిస్తారు.

అలంతి పనుల నన్నింటినీ అర్జునైన జనులకు అప్పగిస్తారు. పాండవులు గాంధారీ ధృతరాష్ట్రాల అనుమతిని పొందుతారు. కుంతిచేత అనుజ్ఞాతులవుతారు. అశ్వమేధ యాగాన్ని చేయడానికి ఉస్మఖులవుతారు.

ఇది తృతీయాశ్వాసము

వ హా నా ర త క థ ల

అశ్వమేధ పర్వము-చతుర్థాశ్వాసము

అశ్వమేధికం

బంధువులందరినీ చంపి చుట్టూ చూచుకొని హోరున దుఃఖించిన ధర్మ రాజుకు కర్తవ్య బోధ చెయ్యడానికి ఎన్నోరోజులు పట్టింది. ఇప్పటికి అశ్వమేధ యాగం చేయడానికి ఉద్యుక్తుడై వేదవ్యాస మహాముని ఆధ్వర్యంలో దీక్షను పుచ్చు కొంటాడు. జన్మిదం, కృష్ణాజినం, దండం ధరించి ఋత్విగ్దనాంతో కలిసి కనత్కాంచనాభరణ భూషితుడై - ప్రకాశ ప్రదీప్తుడై వెలిసిపోతూ ఉన్నాడు ధర్మరాజు.

హయాన్ని పూజించి వదలి దానిని కక్షించడానికి అక్షునుజ్జీ సవరి వారంతో వంపిస్తారు. అర్జునుడు, శ్రీకృష్ణుని బోధలతో సత్త్వగుణాభి రాము డైనాడు. మహాభారతంకథలో అందరికంటె ఎక్కువ సత్ సంస్కారాన్ని సంత రించినవాడు అర్జునుడు. విదురుని బోధలతోను సనత్కుజాతుని బోధలతోనూ సత్త్వ సంపన్నుడైనవాడు ధృతరాష్ట్రుడు. శ్రీకృష్ణుని మాటలు చేతలతో సత్త్వ గుణానికి గమించినవాడు కర్ణుడు. వేదవ్యాసుని బోధలతో మహాస్థితిని పొందిన వాడు శుకుడు. భీష్ముని బోధలతో సంస్కారాన్ని పృథ్వి చేసికొన్నవాడు ధర్మ రాజు. కుంతి, గాంధారి, ద్రౌపదులు కేవలం ధర్మాన్ని సమ్మి ఆచరించటం వల్ల సంప్రదాయ పూర్వకమైన జ్ఞానాన్ని పొంది ఉన్నారు. భీమ నకుల సహ దేవులలో భీముడు మొదటినుంచీ జ్ఞాన పరుడైనవాడుగా మాట్లాడటం చూస్తాం. వట్టి బండమనిషి అనిపించే వనులు చేస్తున్నా అతడి మాటలుమాత్రం జ్ఞానివి వలెనే ఉంటాయి. నకుల సహదేవులు ధర్మరాజును అనుసరించి సమచుకోవ టంతో జ్ఞానపరులై నారనిపిస్తుంది. మిగతా మహాషహూలంకా యుద్ధంలో చేని పోయిన వారే అయినారు.

అర్జునుడు హయంతోపాటు దేశాలు తిరగడానికి వెళ్ళినా, కక్షతో యుద్ధం చేసి భూమిని జయించడమనేది చేయలేడు. ముందుగా త్రిగర్తులువచ్చి హయాన్ని ఆపి యుద్ధానికి దిగుతారు. అర్జునుడు యుద్ధం చేయవద్దని ధర్మ

రాజు చాల గొప్పవాడనీ, తాను యుద్ధం చేసినట్లయితే త్రిగర్తులు గెలువలేరనీ పైగా ఎంతోమంది రాజుల్ని కోల్పోయిన భారతదేశం ఇంకా కొంతమందిని కూడ పోగొట్టుకోవలసిన దురదృష్టం పొందరాదనీ చెప్తాడు. ఐనా మూర్ఖంగా యుద్ధంచేసి, సూర్యవర్మ, కేతువర్మ ఇలా ఎంతోమంది అర్జునునివల్ల ఓడిపోతారు. వారిని క్షమించి గుర్రాన్ని తీసికొని వెళ్ళిపోతాడు అర్జునుడు.

కురుయుద్ధంలో తండ్రిని కోల్పోయిన వజ్రదత్తుడు యుద్ధంచేయాలని వచ్చి అశ్వాన్ని అడ్డుతాడు. అతనికి ఎన్నో చెప్పి యుద్ధం మాన్పించాలని అర్జునుడు చూస్తాడు “రాజుల్ని చంపవద్ద”ని ధర్మరాజు చెప్పిన సంగతిని వదేపదే జ్ఞాపకం చేసికొంటూ యుద్ధాలు చేస్తాడు అర్జునుడు. సింధు దేశంలో సైంధవుడి మనుమలు అడ్డువస్తారు. అక్కడా ఎంతోసేపు యుద్ధం ఆపినా చివరకు యుద్ధం చేయటం తప్పలేదు. సైంధవుడి మనుమరాలి ముత్తవ వచ్చి మా వంశాన్ని రక్షింపుమని ప్రార్థిస్తే ఆమెతోపాటు తనూ దుఃఖపడి పసివాణ్ణి రాజుగాచేసి బయలుదేరి వెళ్తాడు.

హయం మణిపురికి వెళ్ళేటప్పటికి అర్జునుడికి చిత్రాంగదకూ వుట్టిన కుమారుడు, బ్రబువాహనుడు వచ్చి తండ్రికి నమస్కరిస్తాడు. తాను సత్త్వ గుణాత్మకుడుగా సాధనచేసినప్పటికి అర్జునుడు తనకుమారుడు రజోగుణ విహీనుడుగా వచ్చి తనకు దణ్ణం పెట్టిపోవటం సహించలేదు. అప్పటి వరకూ ఎంతోమందిని యుద్ధంనుంచి వారించిన అర్జునుడు కొడుకుతో “ఓడిపోతామనే భయంతో మనసు మార్చుకొని వచ్చి దణ్ణంపెట్టి పోతున్నట్లున్నావు పిరికివాడివి” అన్నాడు. బ్రబువాహనుడు అదికూడ సహించి ఖిన్నుడై వెళ్ళుతుంటే అర్జునునికి ఇంకొక భార్య అయిన ఉలూచి నాగలోకం నుంచి వచ్చి బ్రబువాహనునికి కన్నడి, తాను వానికి సవతి తల్లి అనీ, తాను నాగలోక రాజు కుమార్తె అనీ చెప్పి వెళ్ళి అర్జునునితో యుద్ధంచేసి గెలిచి మెప్పించాల్సిందని పురికొల్పుతుంది. బ్రబువాహనుడు గాలి పీల్చుకొని తిరిగి సైన్యాన్ని కూర్చుకొని వెళ్ళి అర్జునునితో యుద్ధంచేస్తాడు. విధివశంచేత బ్రబువాహనుని బాణం అర్జునుని హృదయాన్ని చీల్చుకొనిపోతుంది. అప్పుడే బ్రబువాహనుడు, అర్జునుని బాణానికి మూర్ఛపోతాడు. చిత్రాంగదకు మణిపురవాసులకు దుఃఖానికంతులేక పోతుంది. ఒక కొంతసేపటికి బ్రబువాహనుడు లేచి తల్లుల్ని చనిపోయిన తండ్రినీ కౌగలించుకొని ఏడుస్తాడు. చిత్రాంగద సవతియైన ఉలూచిని అభిశంసిస్తుంది-దీనికంతకూ కారణం ఆమెనని! ఉలూచి అప్పుడు ఆ అర్జునుడు చావ

లేదనీ - తాను బ్రతికిస్తాననీ చెప్పి, తన తండ్రినుంచి మణినొకదాన్ని తెచ్చి బ్రబ్రువాహనునికిచ్చి ఆ అర్జునుని హృదయంమీద పెట్టవలసిందంటుంది. బ్రబ్రువాహనుడలా చేస్తాడు. అర్జునుడు బ్రతుకుతాడు.

ఇదేమి చిత్రమైన సంగతి! యుద్ధంచేసి చంపను అని బయలుదేరిన అర్జునుడు, బ్రబ్రువాహనుణ్ణి యుద్ధానికి ఎందుకు వెరుస్తున్నావని తిట్టటం! యుద్ధం చేసి అందులో తాను చచ్చిపోవటం. ఉలూచికి గలిగిన మహాశక్తుల కారణంగా బ్రతకటం ఇది ధారతం చదివే మనకు ఎలా ఉవయోగించాలని వేదవ్యాసుడు అభిప్రాయపడ్డాడా అనిపిస్తుంటుందొకప్పుడు. యుద్ధం చేదామని ఒక మనిషి అనుకొన్న మాత్రాన ఆ యుద్ధం వచ్చిందనిగాని వద్దనుకొంటే మానిందనిగాని అనుకోవటం సరికాదని చెప్పడానికా? ప్రపంచమంతా ఏదో ఒక అతీతమైన శక్తి యొక్క రచన కారణంగా నడుస్తుందని చెప్పడానికా? అంతే అయి ఉంటుంది. ఎందుకనంటే-

అర్జునుడు నిద్రనుంచి లేచినట్లు లేచి మీరంతా - ఈ ఆడవాళ్ళు నహా ఎందు కొచ్చారు. ఎలా వచ్చారు ఇక్కడికి అని అడుగుతాడు. అప్పుడు ఉలూచి చెపుతుంది - "ధీరోత్తమా! నీవు వసువులలో ఒకడైన భీష్ముని శిఖండి నెపంతో చంపినందుకు నిన్ను శపించాలని వసువులు ఒకసారి గంగాదేవితోమాట్లాడుతూ ఉండంగా నేను గంగకు జలకానికై వచ్చి స్వయంగా విన్నాను-వెంటనే మా నాన్నకు చెప్పేశాను. ఆయన వారిని దర్శించి శాంతులను చేయాలని చూశాడు. కాని అర్జునుడు బ్రబ్రువాహనునిచేత చిత్తుగా ఓడింపబడితే అప్పుడుమాకోపంత్తీరు తుంది లేకపోతే శపిస్తామన్నారు. అందుకని ఈ అశ్వరక్షణ ఆధారంగా నీకూ బ్రబ్రువాహనుడికి యుద్ధం రగుల్కొల్పి ఇలా చేశాను. ఇది నీ రక్షకోసం చేసిన వని. నీవు ఈ పిల్లవానితో యుద్ధం చెయ్యననకుండా ముందే వాణ్ని వట్టిపిరికి పందవని తిట్టావు కనక ఇది జరిగిందిగాక అది భగవదీచ్ఛ- లేకపోతే ఇదంతా ఎలాజరిగేది" అంటుంది. అంతా సంతోషిస్తారు.

ఇంతకూ ప్రపంచంలో జరిగే పనుల్లో ఒకదానికొకటికి గల సంబంధం- అదేదో-పరమేశ్వరుడి రచన తప్ప మరొకటికాదు! కార్యకారణ సంబంధ మనేది ఆవని అయిపోయిం తరువాత వర్తింపజేయటానికి పనికివచ్చే సూత్రమే కాని అంతకంటే విజ్ఞానకరమైందికాదు. అసలేంది అతీతమైనశక్తి! దాన్ని

తెలియాలి. అదె జ్ఞానం. ఈ జ్ఞానంకోసమే ఇంతకథ మహాభారతంగా చెప్తున్నది వ్యాసమహర్షి. అందుకే ఇది పంచమవేదం.

మళ్ళీ అశ్వాన్ని అనుసరించి అర్జునుడు వెళ్ళుతూ జరాసంధ పౌత్రుణ్ణి జయించి తిరిగి రాజ్యంలో నిలిపి అందర్నీ ఫలానినాటికి అశ్వమేధ యజ్ఞానికి. రావలసిందని ఆహ్వానించి వెళ్తాడు. శిశుపాలుడి కుమారుణ్ణికూడ గెలుస్తాడు. తరువాత పౌండ్ర, ఆంధ్ర, ద్రవిడ కేరళ కర్ణాట సౌరాష్ట్ర దేశాలమీదుగా ద్వారక, గాంధారదేశం వెళ్ళి అక్కడి వాళ్ళందరనూ యజ్ఞానికి రావలసిందని ఆహ్వానిస్తాడు.

తిరిగి అశ్వం రావలసిన సమయం వచ్చిందని వేదవ్యాసుడు ధర్మ రాజుకు జ్ఞాపకం చేస్తాడు. ఇంతలో అర్జునుడు తాను అశ్వాన్ని తీసికొని రేవటి రోజు రాగలనని శ్రీకృష్ణునికి కబురుచేస్తాడు. చైత్రపౌర్ణమినాడు యాగం చేయాలి. అప్పటికే సర్వదేశాధీశులూ బ్రబువాహనుడూ, ఉలూచీ చిత్రాంగద అనేకులైన బ్రాహ్మణులూ వచ్చారు. ఆహ్వానితుల నందరనూ ఆదరించి మర్యాద చేస్తారు పాండవులు. వచ్చినవాళ్లు సంతోషించకుండా వెళ్ళినవాళ్లు లేరు.

ధర్మరాజు వ్యాసమహాముషికి మొత్తం రాజ్యాన్ని ధారపోసి దానం చేస్తాడు. కౌటివేల ష్కలను మిగతావారందరకూ ఇస్తాడు. ఇంకా ఎంతో బంగారమున్నది. అప్పుడు వ్యాసుడు ధర్మరాజుతో ఈ భూమి నాకెందుకు ఈ పరిపాలన నాకెందుకూ నీవే తీసుకోవలసింది. బ్రాహ్మణపరమయిన ఆస్తిని ఊరికే తీసికొనటం ఇష్టంలేకపోతే ఇంకా బంగారం ఉన్నదికదా దానితో డీనిని కొనాల్సింది. మా ఉపయోగంకోసం కొనాల్సింది. బంగారమయితే నా శిష్యుల ద్వారా ఎంతోమందికి ఉపయోగించేటట్లు పంపిణీచేయిస్తాను అన్నాడు. బంగారం, ద్రవ్యం, పనిమయ్యానికి వీలయినదికావటం అప్పట్నుంచేనేమో ఇంతకూ ఋషి చెప్పినట్లే అంతా అభిప్రాయపడ్డారు. ఆకాశవాణి అలాగెవరికింది అన్నారు. అది ప్రజావాణి. అందుకనే ధర్మరాజు మళ్ళీ రాజ్యాన్ని వుచ్చుకొని చాల బంగారం ఇచ్చేస్తాడు. “కోటికోటులమాడలు కుప్పపోసి ఇస్తాడట!

ఎంతో భూన్ని రాజులకు వైశ్యులకు శూద్రులకు త్రవ్వితండాలు ఇస్తాడు. అంతా ధర్మరాజు హృత్పూర్వకంగా మెచ్చుకొంటారు. సక్రమంగా అశ్వ

మేధం జరిగింది. ఒక్క విశేష విషయంకూడ వైశంపాయనుడు జననం యునికి చెప్తాడు ఈ అశ్వమేధానికి సంబంధించి.

2. హింసా విమర్శనం

లక్షలాది జనం దానాలందుకుని వెళ్తున్న సమయంలో దానజలం క్రిందపడినచోట ఒక ముంగిన ఒక బిలంనుంచివచ్చి అనీళ్ళలో పొట్టుతూ అంత గొప్ప అధ్వరాన్ని అంతా పొగడుతున్న సమయంలో అందరికీ వినపడే టట్లు అంటుంది. “ఈ అశ్వమేధం సక్తుప్రస్థుడు చేసిన ధర్మానికి సాటి బోలదు” అని. అక్కడున్న వారంతా ఆశ్చర్యపోతారు. ఆ ముంగినతో “ఇలా నీవెందుకనవలసివచ్చింది-చెప్పు” మంటారు.

అందుకా నకులం సక్తుప్రస్థునికథ ఇలా చెప్తుంది. “ధర్మక్షేత్రమైన కురుక్షేత్రంలో రోషం కామంలేని మహాత్ముడుండేవాడు. ఊంచవృత్తితో తననూ తన భార్య, కుమారుడు కోడలనూ పోషించుకొంటూ ఉండేవాడు. ఒకసారి అనావృష్టిదోషం కలిగింది. పరిగయేరుకొనే వారి బ్రతుకు చాల కష్టమై పోయింది. నలువురు వెళ్ళి ధాన్యం ఏరుకొనివచ్చినా ఆకలి తీరేదికాదు. ఒక నాడు సాయంత్రానికి ఏరుకొచ్చిన ధాన్యం పేలపిండిగాచేసి కాలకృత్యాలు తీర్చి ఆరగించడానికి నలుగురకూ నాలు భాగాలు చేసుకొన్నారు.

ఇంతలో ఒక బ్రాహ్మణుడు అతిథిగావచ్చాడు. ఆయన్నుతెచ్చి కాళ్ళుకడిగి అదరించి మర్యాదచేస్తారు. అపక్తుప్రస్థుడు తనభాగం సత్తుపిండిని ఆ బ్రాహ్మణుని ముందుంచుతాడు. అతిథి దానినంతా తిన్నా అతడి ఆకలి తీరకపోయింది. ఆ తరువాత భార్య, కుమారుడు కోడలూకూడ బలపంతంగా సక్తుప్రస్థును ఒప్పించి తమ భాగాలు ఒకరితరువాత ఒకరు ఆ అతిథికి సమర్పిస్తారు. అంతా తినేసేడాకా అతిథి ఆకలి తీరిందికాదు. అప్పటికీ తీరింది. అందుకు సక్తుప్రస్థు చాల సంతోషించాడు. వెంటనే ఆ అతిథి తానే ధర్మదేవత అనీ వీరి ప్రతశీలత చూడాలని వచ్చాడనీచెప్పి “గొప్పగుణాలు కలవాడివయ్యానువ్వు! భక్తి, వినయం, శ్రద్ధ, యుక్తి, ఓర్పు, కరుణా సక్తి ఇవన్నీ అతిథులవల్ల నీకున్నాయి. అదుగోచూడు ఆకాశంలో-దేవతలు నిన్నుఎలా అభినందిస్తూ ఆశీర్వాదిస్తున్నారో నీవు బ్రహ్మలోకానికి రావలసింది,” అని తీసికొని వెళ్తాడు. అంతా బ్రహ్మపదం చేరుతారు.”

ఈ కథచెప్పి, “ఈ విషయమంతా అక్కడ ఒక కన్నంలోఉండి నేను చూస్తూ ఉన్నాను. ఆ పిండి అక్కడపడితే దానిని తిందామని ఆ అతిథికి కాళ్లు కడిగినచోటుకు వెళ్ళాను. ఆ నీళ్ళు నావంటికి తగిలి ఈ ప్రక్కభాగమంతా నా శరీరంలో బంగారు కాంతిమయమయింది. అంతగొప్ప దానమది అనుకొన్నాను. తర్వాత ఈ రెండోప్రక్కకూడ అలాకావాలని చూశాను కాని అక్కడ నీళ్ళు మిగులకపోయినయి. ఆ తరువాత ఎన్నోచోట్ల తిరిగి ఎన్నో దానధర్మాలు చేసే ప్రదేశాల్లో నీటిని ఇవ్వడక్కడ ఈ నీటిని, స్పృశించాను. ఐనా నా రెండో పార్శ్వం బంగారం కాలేదు. ఆ కారణంచేతనే ఆ సక్తుప్రస్తుడి ధర్మానికి ఈ అశ్వమేధాధ్వరం పోలదన్నాను,” అని వెళ్ళిపోయిందా నకులం.

ఇదేమిటి ఈ కథేమిటి, అనిపిస్తుంది. జనమేజయుడు దీని అంతరార్థమే మైనాఉంటే చెప్పమంటాడు. వైశంపాయనుడు చెప్తాడు “సక్తుప్రస్తుని యజ్ఞం హింసారహితమైన యజ్ఞం. అశ్వమేధం హింసతోకూడిన యజ్ఞం”! అందుకని ఈ ముంగిన అలా ఆక్షేపించింది” అన్నాడు.

భారతంలో ఇలాటి మహత్తరమైన విషయాలు ఇలా జంతువులద్వారా మృగాలద్వారా పక్షులద్వారా చెప్పించటం చూస్తాము. లేకపోతే ఆకాశవాణి పలికింది అంటారు. ఆ చెప్పిన మాటలు అక్కడికక్కడ అందరు ఆదరించినట్లు కథ నడుస్తుంది. ఇది గమనింపవలసిన విషయం. అక్కడున్న జనులందరి హృదయంలో ఉన్నమాటను ఎవరూ బయటికి చెప్పినట్లుండదు. ఆకాశవాణి పలుకు వినబడిందంటాడు. ఈ పలుకు ప్రజలది. వారు ఆ వరిస్థితుల్లో యుక్తమని అనుకొంటున్నదానినె ఆ వాణి చెప్పతుంటుంది. అలాగే తర్కం అనేదానికి అవకాశం లేకుండా ఈ నకులం తన ఊహ చెప్పేసి వెళ్ళిపోతుంది. దీని ఆంతర్యం తెలిసినవాళ్ళకు తెలుస్తుంది. సంస్కార రహితులకు తెలీదుగాక ఇది పూర్వాకాలపు కథాకథన సరళి.

వైశంపాయనుడు చెప్తాడు. “ఒకసారి ఇంద్రుడు యజ్ఞం ఆరంభించాడు. మునులు దేవతలు అంతా ఉన్నారు. యజ్ఞంలో పశువధకు గాను గోవుల్ని తీసికొస్తుంటే మునులు అర్చిహృదయాలై ఇంద్రునితో అంటారు. అయ్యో! యజ్ఞంలో వీటిని చంపవలసి ఉంటుందా? ఇవ్వుటికి కృతయుగం వచ్చింది. మూడేళ్ళనాటి పాతధాన్యం తెచ్చి యజ్ఞం చేయటానికి సాధనాలుగా

చేయాల్సింది. అంతేకాని ఈ పశువుల్ని చంపనద్దం”టారు. వెంటనే ఆ విషయం మీద వాద ప్రతివాదాలు నడిచినయి. అంతా అక్కడికి అతిథిగా వచ్చిన ఉపరిచరవసువునడుగుతారు. ఆయన పక్షపాతబుద్ధితో దేవతలకు అనుకూలంగా లీర్చు చెప్తాడు. అనగా హింసతోకూడిన యజ్ఞమే గొప్పదని చెప్పాడు అని వైశంపాయనుడంటాడు.

ఉపరిచరవసువు చెప్పింది సరికాదని వైశంపాయనుని అభిప్రాయమనిపిస్తుంది. నిజానికి ఆయన హింసారహితమైన యజ్ఞం స్పష్టంగా గొప్పదేను అని కూడ జనమేజయునకు చెప్తాడు.

ఒకసారి అగస్త్యుడు పశుహింసారహితమైన యజ్ఞాన్ని ఆరంభించి పన్నెండు సంవత్సరాలు చేయాలని సంకల్పిస్తాడు. ఆ సంవత్సరం వర్షాలు లేకపోవటంవల్ల ఋత్విజులు బాధపడుతూ “అయ్యో ఈయన ధాన్యం కోసం పన్నెండు సంవత్సరాలు యజ్ఞం చేస్తానన్నాడే. ఇప్పుడే వర్షాలు ఆగిపోయినయి. ఇక ఈ పన్నెండేళ్ళు ఎలా జరుగుతుందో యజ్ఞం వీలవుతుందో నీ వ్యభిచారులారా. అగస్త్యుడు వారిని ఆదరించి తన తపోబలంతో ఉత్తర కురుక్షామం లో ఉన్న ధాన్యాన్ని యజ్ఞశాలకు అకర్షించితెచ్చి యజ్ఞం చేస్తానుగాని అగను” అంటాడు. “నేను బీజరూపమైన పుంత్రితాలు చదివి హోమం చేస్తుంటే వర్షం రాకపోతుందా? ఇంద్రుడు నా మాట వినకపోతాడా అని కనుచుకొంటాడు. అప్పుడు ఇంద్రుడు మేఘాలతోసహా వచ్చి వర్షం కురిసి మునికి నమస్కరించి యజ్ఞం సక్రమంగా చేయాల్సిందని చెప్పి వెళ్ళిపోతాడు. కనుక, హింసారహితమైన యజ్ఞంవల్ల అంతటి ప్రభావం కలుగుతుంది అన్నాడు వైశంపాయనుడు.

అదివిని “ఆ ముంగిన ఎవరు? చెప్పవలసిం” దంటాడు జనమేజయుడు- అందుకు వైశంపాయనుడు “ఆ ముంగిన జమదగ్నిముని. పితృదేవతల శాపవశాన ముంగిన అయినాడు, ఒకసారి పితృ కార్యానికిగాను పెట్టిన పాలకుండ, క్రోధదేవతవచ్చి త్రోసివేసి జమదగ్నికి కోపం తెప్పించాలని చూస్తుంది. జమదగ్ని కోపంరాకుండా చూచుకొంటాడు. ఊరుకొంటాడు. కాని పితృదేవతలు అలా శపిస్తారు. శాపమోచనం ఈ అశ్వమేధయాగ సమయమని చెప్పాడు. అందుకనే ఇలా ఆయనవచ్చి యజ్ఞకర్మల అంతర్యం చెప్పటం అయింది.

మహా భారత కథలు

అశ్వమేధ పర్వము - ప్రథమాశ్వాసము

1. మనస్తత్వం

అశ్వమేధ యాగం ధర్మరాజు మహాత్మ్యవంగా చేశాడు. అంతా సుఖంగా ఉన్నారని కథ ముగించితే అదౌకరకం సౌరస్యం. అది కథమాత్రమే అవుతుంది. కాని వ్యాసమహర్షి ఇక్కడ చెప్పదలచింది బోధ. వివేకం! అష్టాంగ యోగం చేత పరిశుద్ధ మనస్కుడైన ధర్మరాజు జీవితంలో ఎలా ప్రవర్తించాడనేది చెప్పి, ఆ మనస్తత్వం మనిషికి కలిగితే సంసారంలో ప్రవర్తించడమెలాగోననేది తెలియ జెప్పాలని ఆయన ఆశించాడు.

జనమేజయుడె అడుగుతాడు - వైశంపాయనుణ్ణి - 'ధర్మరాజుకు ధృతరాష్ట్ర గాంధారుల, గూర్చిన మనస్తత్వం ప్రవర్తన వర్ణించి చెప్పు'మని వైశంపాయనుడు చెప్తున్నాడు : "ఆ పరిపాలనలో, -రాజు ధర్మరాజేకాని ధృతరాష్ట్రుని చూచివచ్చిన జసులంటే ఆయన ఎక్కువ శ్రద్ధను చూపెట్టేవాడు. రాజు తమ్ములూకూడ ధృతరాష్ట్ర గాంధారులను పితృసమానంగా ప్రేమించాలి. తమ్ములుకూడ ధృతరాష్ట్రుని వ్యతిరేకించడమనే పొరపాటుచేసేవాళ్ళు కాదు. సోదరులైదుగురూ, పిదురుడూ ప్రతిరోజూ అతణ్ణి దర్శించి తమకు తెలియని ఎన్నో విషయాలి, అడిగి అతడిచేత చెప్పించుకుని ప్రశంసించి వెళ్లేవాళ్ళు. ప్రవాహి, శుభద్ర కుంద్రులు గాంధారివద్దకు వచ్చి అమెనెంతో సంతోష పెట్టేవాళ్ళు.

ఎలా సంతోష పెట్టేవాళ్ళు? అనిపిస్తుంది మనకు. ముసలివాళ్ళకేం తెలుసు మనపరిస్థితి అనుకొనే మనము, "మాకు తెలీదు-మీరు చెప్పండి అని అడిగి వినె ప్రశంసించినప్పుడు ముసలివారికి కలిగే సంతోషం ఎటుగజాలము అది ఇంతా అంతాకాదు. అందుచే వారంతావెళ్ళి ముసలివారి దగ్గర కూర్చొని మాట్లాడి విషయాలగూర్చి తెలిసికొన్నారనడం! ముసలివాళ్ళు చేయాలనుకున్న దానాల్ని వాచిచేత చేయించేవాడు ధర్మరాజు. ఇదికూడ వార్ని సంతోషింపజేయడానికి మరోమార్గం. అప్పుడప్పుడూ భృత్యుల్నందరీ వారిముందుకుపిల్చి

మీరంతా యీ వృద్ధులవట్ల ప్రీతితో భక్తితో-వారి సంతాననష్ట దుఃఖం హరించే విధంగా వర్తనూ ఆరాధించాలినుమా, అని హెచ్చరించేవాడు ధర్మరాజు.

ధృతరాష్ట్రుడు, “తనకుమారుడైన దుర్యోధనుని దుశ్చేష్టలను తాను ఆపజాలకపోవడాన్ని గ్రహించినవాళ్ళే ఈ ప్రజలు” అని అనుకోకుండా ప్రజలు ప్రయత్నించాలి. ఆ హెచ్చరిక ప్రజలుగాని ధర్మరాజుగొని వ్యక్తంచేసేవారు కాదు ఏ క్షణానాకూడా! ఈ కష్టాన్ని పుత్రులకుగాను ధృతరాష్ట్రునిచేత చేయించేవాళ్ళు. అలాగే భూరిదానాలను ఇవ్వగలిగేందుకు వీలుగా ఆయనకు సుఖసంతోషం చేసేవాళ్ళు. అయన్న అందుకు ప్రోద్బలించేసేవాళ్ళు.

ధర్మరాజు ఇలా ఎలా మనసు నియంత్రణలో పెట్టుకొన్నాడనేది ఊహించి తెలుసుకోవలసిన విషయం. విజృంభమాణమైన, విజయవంతమైన తన జీవితానికి తన తెలివితేటలు మాత్రమే ప్రధానమని ధర్మరాజు ఎప్పుడూ అనుకోలేదు. తన తమ్ములూ, తన సఖుడూ పరమాత్మ, బంధువుకూడ అయిన శ్రీకృష్ణుడే తన విజృంభమాణమైన విజయానికి కారణం అనుకొంటూ ఉండేవాడు. ఇంతటి ఈ స్థితికి వచ్చేటప్పటికి సాధారణ కలియుగ మానవుడికి, ఆ స్థితికి తానెలానే కారణమనే గర్వం కలుగటం సహజం. కాని ధర్మరాజు అలా అనుకోలేదు. పూర్వం సంగతులన్నీ తలుచుకొని దానికి తాను కారణం-దీనికికాదు-అనుకొంటుంటేనే, గర్వంకాని, దైన్యంకాని కలిగేది! ధర్మరాజు యుద్ధమయిం తర్వాత అలా ఆలోచించి ఆలోచించి దుఃఖంలో పడటం తెలిసిన విషయమే. దానినుంచి ఆయన్ను ఉద్ధరించడానికి మహామునులు, వ్యాసమహర్షి, శ్రీకృష్ణులతోసహా భీష్మాదులంతా తంటాలు పడ్డారు. చివరకు ఫలాన-నీ కర్తవ్యం-నీవది-చెయ్యి అనిచెప్పి, అశ్వమేధయాగం చేయించాలని గతంనుంచి ప్రస్తుతానికి ఆయన మనసును లాగాడు.

అందుకని ఇప్పుడు ధర్మరాజు ఏకాగ్రతంతా, తలిదండ్రులు- వారు తన ప్రక్కనే ఉన్నవారు గనుక-వారిని సంతోష పెట్టటంతోనే ముడివేయబడి ఉంది. నిజానికి చెట్టుఉంది మంచి పుష్పాల్ని మంచి ఫలాల్ని పుట్టిస్తుంది. వాటిని దగ్గరకుతెచ్చి వాసనచూసేవారికి తినేవారికె సుఖాన్ని ఇస్తాయి. దూరమున్న వారికి ఏలాటి సుఖం ఈయలేకపోవచ్చు. ఆ చెట్టువాడు తను అధికారిగా, నౌక

దుగా, ఉత్పత్తిదారుగా, యంత్రకారిగా, వ్యాపారిగా ఎక్కడెక్కడికో వెళ్ళి అనేకులతో వ్యవహరించి ఒక మంచి స్థితికి రావటమనే కర్తవ్యంచేసి, తన తల్లిని, తండ్రిని, భార్యను, పుత్రుల్ని, బంధువుల్ని సంతోషపెట్టడమనేది ప్రస్తుతంగా కర్తవ్యంగా ఎప్పటికప్పుడు అనుకోవటమనేది కృతార్థత!

“నీవు నన్ను అలా అనాదరించావు-నీ కొడుకులు మమ్మల్ను ఇన్ని తిప్పలు పెట్టారు”-అని ఎత్తిపొడుస్తూ ఎదుటివారికి దుఃఖాన్ని కలిగించటంవల్ల ఎవరికి సుఖం? అలాటి ఈర్ష్యా పూర్ణమైన-ద్వేషపూర్ణమైన వికారం మనలో చేరితే ఆ వికారానికి దోషచూపి ప్రసరింప జేయటం అనేది తన అహంకారానికి సుఖ మేమొకాని, నిజానికి-ఆ వ్యక్తికి సుఖమైన విషయంకాదనేది ఆలోచించి గ్రహించాలి. ధర్మరాజు అలా గ్రహింపగలిగినవాడై అలాంటి వికారాలు తన మనసు లోకి చేరకుండా చూసుకొంటూన్నాడనేది భారతం విని నేర్వదగిన విషయం! క్రోధం, ద్వేషం, లోభం, ఈర్ష్య ఇవి తనవికావు. తనువేరు తనమనసువేరు తన మనసుకు మాత్రమే అప్పుడప్పుడు కలిగే దుర్లుచాలు అవి-అని తెలియటం అవసరం. అలా అనుకొంటున్నే వాటిని దూరంచేసి, స్వచ్ఛమైన మనసుతో ఎదుటివారికి సుఖసంతోషాలను కలుగజేయ కలుగుతాడు మానవుడు.

అర్జునుడుకూడ శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ బోధలవల్లనయితేనేమి. పూర్వజన్మ నంస్కారంవల్లనయితేనేమి-ఇలాంటి మనస్తత్వాన్నే సంతరించి ఉంచు కొన్నాడు. నకుల సహదేవులున్నా-ఈ తత్వాన్ని యింకా సంతరించుకొంటూ ఉంటున్నారు. వాళ్ళకూడా ధృతరాష్ట్రానికివట్ల ఏలాటి స్వర్థనూ ఎన్నడూ చూప లేదు.

భీముడయితే ధర్మరాజులేని సమయాన తనకు గర్వం ఉందనిఎటిగి మునలి వారిని నొప్పించి తన గర్వాన్ని సంతృప్తిపరచుకొంటూ ఉండేవాడు. “ఈ గుడ్డాయనకొడుకుల్ని తిరుగులేకుండా చంపేసింది ఈ చేతులే! ఇవీ నా దేవుళ్ళు”. అంటుండేవాడు ధృతరాష్ట్రానికి వినపడేటట్లే! అర్జునుడు వారించే వాడు నకుల సహదేవులు నవ్వుకొనేవాళ్ళు. భీముడు తత్వజ్ఞానమెరిగినవాడే. కాని వేదాంతికాదు.

ఇక ధృతరాష్ట్రాని మనస్తత్వం ఎలాఉందనేది తెలియదగిన విషయం అనిపిస్తుంది! తన కుమారుడితో కొంతకాలం ఏకీభవించి నిజాయితీ రహితంగా

వర్తించటంచేత సర్వులనూ యుద్ధంలో పణంగా పెట్టిన సమయంలో విదురుడూ, సనత్కుజాతుడూ చెప్పిన జ్ఞానం కొంత ఆయనమీద పనిచేసింది. కాని ఆ యుద్ధం అపగలుగటం అనేది తనచేతిలో లేనివనిగా తెలిసికొన్నాడు. ఒకానొక ప్రవర్తనను కలిగిఉండి తత్కాలానికి యుక్తమైన ధర్మమైన పని చేయటం వరకే మానవుడు చేయకలిగింది. ఆ తరువాత తన ప్రవర్తన కారణంగాగాని లేదా ఇతర కారణంగాగాని జరిగే కర్మలను తను అపగలటంగాని పూరించడం గాని తనచేతులోదికాదు అని తెలిసికొన్నాడు. మనంకూడ భారతంలో నేర్చుకోవలసిన విశేష విషయం ఇదే. ఒకానొక క్షణాన అవలంబించాల్సింది, ఈ ధర్మమార్గమా లేక ఆ దుష్టమార్గమా అని వచ్చిన ప్రశ్నకు శ్రేయోమార్గాన్ని అవలంబిస్తాను అని ప్రవర్తించటమే మనం చేయకలిగింది. మరి అలా చేశాను గాని, ఈ యుద్ధంలో నావాళ్ళంతా చచ్చారుకదా నాకేంటాభం అనటానికి వీలేదు. నేనుచేసిన పొరపాటువల్ల నావాళ్ళు చచ్చారని ధర్మరాజు మొదట్లో వాపోయినట్లు ధృతరాష్ట్రుడు వాపోవటలేదు. దానికికారణం సనత్కుజాతుడు అతడికి కలిగించిన జ్ఞానం!!

అతడి ప్రస్తుత ప్రవృత్తి ఏమిటంటే-చనిపోయిన తన పుత్రులు సుగతిని పొందాలి. బ్రతికున్న ధర్మరాజాది బంధువులు సుఖులై వర్ధిల్లాలి. తాను తన ఆత్మోన్నతికోసం తపసు చేసికొనాలి అని.

అందుకని ఒకనాడు ధర్మరాజునూ, తమ్ములనూ పిల్చి తాను తపసు చేసి కొనడానికి ఆశిస్తున్నాడనీ అందుకు రాజుగా ధర్మరాజు అనుజ్ఞ ఇవ్వవలసిందనీ వేడుకొంటాడు. తనూ గాంధారీ వెళ్తామంటాడు. ధర్మరాజు గోలపెట్టుతాడు. నేను పేరుకు రాజునుగాని నీవే స్వయంగా ఈ రాజ్యానికి రాజు. నీకు ఇక్కడ నేను తిన్నగా ఉపచర్యచేయటలేదా? ఎందుకు వెళ్ళాలనుకొంటున్నావు, మీతో పాటూ నేనూ వస్తాను. అంతేగాని మిమ్ముల్ను వంపడమనేది ఆసంభవం"- అంటాడు. కాళ్ళు పట్టుకొని దండం పెడుతాడు. "ధృతరాష్ట్రుడు"-అలాకాదు- అలాకాదు-నేను వెళ్ళాలి నీవనుజ్ఞ ఇవ్వాలి మీరంతా ఈ ధర్మరాజుకు చెప్పండి "అంటూనే కళవళవడి గాంధారీమీదకు వరిగి మూర్ఛపోతాడు". అంతా గొడవ పడిపోతారు. చల్లని నీళ్ళతో ధర్మరాజు కళ్ళు శరీరం తుడుస్తుంటే ధృత రాష్ట్రుడు తెలివొంది ధర్మరాజును కాగలించుకొంటాడు. కాని "నేను తపశ్చ

రణకు పోవటం అనేది నీ అనుజ్ఞ ఇస్తేనేగాని చేయను. అయితే నీవు ఆ అనుజ్ఞను ఇస్తేనేగాని నేను ఇక భోజనం చేయ"నన్నాడు.

వెంటనే అక్కడకు వేదవ్యాసుడు వస్తాడు. అంతా సంభ్రమములై ఆయనకు కొలువునిస్తారు. ఆయన ధర్మరాజుతో అంటాడు. “పూర్వపు రాజులు ఎలా అయితే రాజ్యంచేసి చివరకు తపశ్చర్యకు పూనుకొన్నారో అలా ఈయన చేయడానికి అభ్యంతరమేమిటి? ఆయన్ను వెళ్ళనిప్పు. ఇన్నాళ్ళు చక్కగా పరిచర్యలు చేశావు చాలు. ఇక ఆయన ఆత్మన్నతి సంగతిచూసుకొననీ, రాజు యుద్ధంలో నై నా చావాలి. సమాధిలోనై నా చావాలిగాని రోగంతో చవిపోవటం కోరదగిందా” అంటాడు.

ధర్మరాజు ఏలాటి సమాధానం చెప్పలేక తండ్రితో “ముందు భోజనం చేయి-నీ ఇష్టంవచ్చినట్లై చేతువుగాక” అంటాడు. పనానికి పోవడానికి ముహూర్తం కొద్దిరోజుల్లోనని నిశ్చయించారు. ఈలోగా మృతులైన పుత్రులకు విశేష శ్రాద్ధక్రియలు జరిపి విశేష దానాలివ్వాలని నిర్ణయించుతారు.

ధృతరాష్ట్రుడు ధర్మరాజును ప్రక్కకు తీసికొనిపోయి రాజనీతి విశేషాలు శత్రురాజుల్ని ఎలా జయించాలో-అన్నీ వివరంగా చెప్తాడు. తరువాత ధర్మరాజు ధృతరాష్ట్రుని విశ్రాంతికోసం వంపి తాను వెళ్ళిపోతాడు. అప్పుడు ధృతరాష్ట్రుడు గాంధారితో “తవస్సుచేసి, నాకుమారులకు నుగతి కలిగిస్తాను” అంటాడు. “మా తండ్రి ఆయన వేదవ్యాసుడు నాకనుమతిచ్చాడు. ధర్మరాజు అనుమతించాడు. పురజనులను పిల్చి వారి అనుజ్ఞపొందాలి,” అని వారిని పిలిపిస్తాడు. వారితో దుర్యోధనుడి దుశ్చేష్టలకు తాను మూలమైనందుకు చింతిస్తున్నాడనీ ధర్మరాజు మంచి ప్రభువనీ ఆయన పాలనలో ప్రజలంతా సుఖపడతారనీ, తనకు తపశ్చర్యకై పోవడానికి అనుమతింపవలసిందనీ అడుగుతాడు. వారు చింతించినవారై చివరకు శంఖువనే బ్రాహ్మణునిద్వారా తపశ్చర్యకు రాజు వెళ్ళడానికి సమ్మతినిస్తారు.

భీముడయితే విదురునితో ధర్మరాజాదుల ఎదుట “ధృతరాష్ట్రుడు మృతులయినవారికి పెద్దఎత్తున విశేష శ్రాద్ధక్రియలు చేయటం దండుగ” అంటాడు. అప్పుడు అర్జునుడు ఆయన్ను వారించి ఆ శ్రాద్ధక్రియలు నాడబ్బుతో చేయాలిందని పెదనాయకునకు చెప్పవలసిందని విదురునితో అంటాడు. ధర్మ

రాజుకూడ నా ధనంతోనూ అర్జునుడి ఇంట్లోని ధనంతోనూ శ్రాద్ధక్రియలు బాగా జరుపవలసిందని చెప్తాడు. ఈ మాటలన్నీ ధృతరాష్ట్రునికి చేరుతవి. ఆయన ఉదాళీనంగా ఊరుకొంటాడు. ఇదీ ధృతరాష్ట్రుని మనస్తత్వ విషయం. ఇన్నాళ్ళూ చాలా స్వార్థపరుడుగా ఉండి ననత్తు జాతుని బోధ తరువాత నత్తు గుణుడైనవాడు ధృతరాష్ట్రుడు. ఎల్లప్పుడూ సత్త్వగుణంలో ఉంటున్నవాడు విదురుడు. మామూలు మంచిమానవుడుగా ఉంటూ అన్ని తెలిసికోవాలనుకొంటూ ధర్మాన్ని పాటించాలి అనే దృష్టిలో ఉన్నవాడు ధర్మరాజు. సర్వజ్ఞుడైన జ్ఞాని శ్రీకృష్ణుడు. ఇదీ అప్పటి ఈ మానవుల పరిస్థితి.

2. అశ్రమవాసం

అశ్రమవాసం నిశ్చయమైంది. ముహూర్తంకూడ నిర్దేశించి పెట్టారు. తీరా ముహూర్త సమయానికి బయలుదేరి అరణ్యాలకు వెళ్తుంటే ప్రజలు ఎంతో మంది వచ్చి చూస్తారు. వెనకటి రోజుల్లో పాండవులు ద్రౌపదితోనూ అర్జునులకు వెళ్ళటం చూసి ఎలా దుఃఖించారో ఇప్పుడూ అలాగే దుఃఖించారు. పుర ద్వారండాకా కుంతీ ద్రౌపది సుభద్రలు నవో అంతఃపురం లుకూడ వస్తాయి. ధృతరాష్ట్రుడు “ఇక మీరంతా ఉండిపోండి మేము వెళ్ళిపోము” అంటాడు. కుంతి తనుకూడ వారితో అశ్రమానికి వెళ్ళిపోతానంటుంది. ధర్మరాజును “అయ్యో ఇదేమిటి!” అంటారు. ధర్మరాజు అలాకాదు. ఇదీ ధృతరాష్ట్రునితో వెళ్తాను నీవు ఈ కోడళ్ళను తీసికొని రోవలకు వెళ్ళిపోయి ఉండి మాత్రం తాను ఈ గాంధారీ ధృతరాష్ట్రులకు శుశ్రూష చేయడానికే వెళ్ళిపోవే ననీ ఆవని ధర్మరాజు చేసేపనికాదనీ చెప్తుంది. కాస్తా నీవు చేయ వలసింది విధవరాలి రాజరికం వెలయించడం ఆమెకు వలదంటుంది.

అంతా ఆమెను ప్రార్థిస్తారు. భీముడు కొంత కఠినంగా మాట్లాడుతాడు. “నీవు పురికొల్పి మా చేత యుద్ధం చేయించి రీతా ఇష్టం పెట్టావనినా మే” అంటాడు. ఆమె అందుకు “నాయనా! ఈ కోడలు పిల్లలు నీవే అవడి. పెట్టటం చూసి మీ తేజస్సు నశిచింపిపోయి కూర్చున్నారని మీ తేజస్సును ప్రోత్సహించి విజృంభమాణం అయ్యేట్లు చెయ్యాంనే నీవు శ్రీకృష్ణుడితో అన్నాను” పాండుకులం నీరయిపోకుండామోననీ, అలా అనాళ్ళి ఎచ్చించి. దానికినీవు ఎతిపొడిసె నేనేం అనగలను గమక” అంటుంది. నీవుకూడా సగ్గుపడి ఊరుకొంటాడు.

కొంతదూరంలో ఉన్న ధృతరాష్ట్రాదు ఈమె వస్త్రానంటం ఎరిగినవాడై ధర్మరాజు ఎలాచెప్పే అలా చేయవలసిందని కబురుచేస్తాడు. ఎవరు చెప్పినా తాను విననంటుంది యంతి. చివరకు ధర్మరాజువెళ్ళి ధృతరాష్ట్రానితో తన తల్లికూడ ఎస్తున్నదనీ ఆమెచేత శుశ్రూష చేయించుకొని ఆమెకు బుద్ధిచెప్పవలసిందంటాడు. బుద్ధి అంటే ఇక్కడ విద్య అని అర్థం అనిపిస్తుంది. వెళ్ళద్దంటే వచ్చినందుకు శిక్షించుమనికాదు. అంతా అలా వెళ్ళి శతయూపుడనే రాజర్షి ఆశ్రమంలో చేరుతారు ధృతరాష్ట్రాదులు. వీరికోసం అక్కడ పర్ణశాల ఏర్పరుస్తారు.

ఇది ప్రథమాశ్వాసము

1. నారదాగమనం

ధృతరాష్ట్రాదులు పురంవదలి తపోవనానికి వెళ్ళారు. సంజయుడు, విదురుడు, గాంధారి, కుంతికూడా వెళ్ళారు. అలా వెళ్ళి శతయూపుడనే రాజర్షి పూర్వం కట్టుకొన్న తపోవనంలో ఉంటారు. శతయూపుడు వారిని అక్కడనే ఉండవలసిందని కోరుతాడు, ధృతరాష్ట్రాదు అందుకు సమ్మతిస్తాడు.

ధృతరాష్ట్రాదులు పెద్దవారై అసంఖ్యాకాలైన అనుభవాలను జీవితమంతా అనుభవించారు. ఇప్పుడు తమకు కావాలంటే రాజభోగాలు రాజధానిలో జరుగకపోవు. కాని వాటిని ఎందుకు వద్దని వచ్చారిక్కడకు? సుఖాలని సర్వులూ అనుకొనేవి ఒకానొక స్థితిలో సుఖాలనిపించవు. అధవా సుఖాలనిపించకేం చేస్తాయి అనుకొందాం. కాని కష్టాలనిపించే అనుభవాల్ని కోరటం కూడ మానవ ప్రవృత్తే ననిపిస్తుంది ఒక విధంగా - మూడు నాలుగు తీపి పదార్థాలు తిని వెంటనే కారంతో చేసిన పదార్థాలు కోరినట్లు. ఈ సుఖం దుఃఖం కూడ మనసుకు వికారాలే, ఈ మనసు ఎలా ప్రవర్తిస్తోంది ఈ క్షణాన అని ప్రశ్నించుకోవటం - ఒహో తీపి తినవద్దంటోంది - అనుకోవటం గమనిస్తూ ఉంటే ఒకొక్కప్పుడు విచిత్రమైన అనుభూతి కలుగుతుంది. ఈ తీపి - కారం - చేమలకు ఏమంత భేదం లేదనీ, మనసు పోకడ ప్రధానమైందని అనిపిస్తుంది. ఈ సుఖం దుఃఖం అనుకొనే విషయాలుకూడ అంతే. మహా సుఖదమని భావించి పుత్రులు పుత్రులు, పౌత్రులు, భాత్రులతో రెండు రోజులుంటాం సుఖంగా. వెంటనే ఏదో పేచీ పెట్టుకొని దుఃఖాన్ని కొనుక్కొచ్చుకొని లేచిపోతాం. మనం కొనుక్కొచ్చుకోనక్కర్లేదు - సుఖం దుఃఖం అలా కాలాన్ని అనుసరించి ఒకటి తరు

వాత ఒకటి వస్తూ పోతూ ఉంటాయి. మనం ప్రయత్నిస్తే - అంటే - ఏదో ఘనకార్యం చేయటం వల్ల సుఖం వస్తుందనుకోవటమే సరికాదు. మనంచేతే వస్తుందని అనుకుంటున్నాడు - సుఖ దుఃఖాలు కలిగేది. బహుశ! వాటి కారగతినిబట్టి అవి వస్తాయి. ఐతే మనం ఏ పన్నెనా నిశ్చయంతో చేయవచ్చునా అనే శంక వస్తుంది. మంచిగా ప్రవర్తించాల్సిందే. అది కర్తవ్యం. అలా మంచిగా ప్రవర్తించటం వల్ల మంచి ఫలం కలుగటంమాట అటుంచి శుద్ధానం కలుగుతుంది. ముందు సత్త్వగుణం కలిగి తరువాత జ్ఞానం కలుగుతుంది. చెప్తూ ప్రవర్తిస్తే సత్త్వగుణమే పెరిగిరాదు. ఇంకా జ్ఞానం కలిగేదెక్కడ!

ఇంతకూ సుఖందుఃఖం అలా ఒకదానివెంట ఒకటి వస్తూనే ఉంటాయి. “వాడు మంచివాడు-పాపం వాడికి దుఃఖం కలిగిందేమి?” అనటం అర్థంలేని మాట. “ఇంతలాపు ఉన్నావు తేలుమంత్రం ఎరుగవా” అన్నట్లే. దుఃఖంలో దుఃఖంలో కూడ సరియైన జ్ఞానం మనసులో నిలిచి ఉండటమే, మంచివస్తువు చేసి సత్త్వగుణాన్ని సంతరించుకొన్నవానికి కలిగే ఫలితం.

ఇంతకూ ధృతరాష్ట్రాదు మిగిలినవారూ శతయూవుని అశ్రమంలో ప్రశాంతమైన స్థితినికోరి మరీవచ్చి ఆందుకు తమలోకాము ఎంతో ముఖ్యమౌతున్నాడు. అక్కడకు నారద మహర్షి మొదలై సవామ వచ్చారు. “ఈ అశ్రమంలో మీరు చేరటమే పుణ్యపరివర్తనమే. అలా అర్థం మీ మనసులు జ్ఞానపూర్వకమైన పరిశోధనలకు, ప్రవేశాలకు పొందుతాయి అనటం. నారదుడు, ఇంద్ర లోకంలో పాండు మహారాజుకూ ఇంద్రుడికి అయిన సంభాషణలో ధృతరాష్ట్రాని గూర్చిన మాట్లాడుతూ ధృతరాష్ట్రానిని శతయూవుని సమక్షంలో చెప్తాడు. మూడేండ్లు ధృతరాష్ట్రానిని అక్కడ తపస్సు చేసి చివరకు కుబేరుని కలిసి గంధర్వులౌతాడట. అది చూసి శతయూవుని సుఖాన్ని ఆస్వాదిస్తాడు. అంతకూ సంతోషిస్తాడు కూడా!”

కొన్నాళ్ళలా అయింది. రాజధానిలోని అంతఃపురమునా ఉన్నవారందరూ ధృతరాష్ట్రాని మహాసుఖాపులైతూ ఉన్నారనని దుఃఖిస్తూ ఉంటారు. ఏమిటి? సంజయుణ్ణి తలుచుకొని వేదన పొందుతారు. చివరకు అలా అయిపోయింది. కొన్నాళ్ళు అశ్రమంలో ఉండి తమవారిని చూసి రావారికి తృప్తికలుగుతూ బయలుదేరి శతయూపాశ్రమానికి వెళ్తారు. సుఖాలు పొందే శతయూవుని జ్ఞాపకం వచ్చి దుఃఖం కలుగుతుంది - ఆ దుఃఖం శతయూవు చేతుబాది ప్రయత్నించి అందువల్ల మళ్ళీ సుఖాన్ని పొందుదామని అనుకుంటాడు మహర్షి.

అలాగే ధర్మరాజులు కూడ తమ రాజధానిని వదలి ఆశ్రమం జేరారు. అక్కడ దర్శననాలపై వడుకొని 'అమ్మయ్య' అనుకొన్నారు. వీరు బాధలు, తారేమోనని ధృతరాష్ట్రాడు వారి వారి మంచాలు కుర్చీలు తెప్పించి వాటిమీద చేరుకోవటానికి అనుమతించి వారందరినీ నెలరోజులపాటు తన దగ్గర ఉంచుకొంటాడు. వీరందరినీ పేరుపేరునా వర్ణనతో సహా సంజయుడు అక్కడి మునులకు పరిచయం చేస్తాడు.

చిత్రమేమిటంటే వీరి చరిత్ర విన్న వారి మనోభావాల్లో వీరి వర్ణన ఎలా ఎలా ఉందో ఎవరు చెప్పగలరు. ఇప్పుడు తీరా వీళ్ళ శరీరాలు చూచి “ఒహో ఆయన ఈయనేనా” అని సమన్వయం చేసికొనటంతప్ప - ‘ఏది నిజం? ఏది కాదు? అనే దానికి ఏమిటి సమాధానం !! నిన్నటివరకూ మహావీర్యవంతుడై అర్జునుడు ఇప్పుడు బహుశః ఒక ముని కావటానికి సిద్ధంగావున్న ఆకారం అవువడితే ఏది నిజం? పూర్వం మనసులో ఉన్న రూపమా ఇప్పటిదా? విదురుడు ఎక్కడా అవుపడడు. “ఆయనేడి” అని ధర్మరాజుడుగుతాడు. ధృతరాష్ట్రాడు ఆయన యోగియై జడునిలా తిరుగుతున్నాడంటాడు. ఇంతలో అక్కడికి ఒక పిచ్చివాడిలా చూస్తూ విదురుడు వస్తాడు. ధర్మరాజు ఆయన్ను వెంబడించి వెళ్తాడు ఒక్కడున్నా.

విదురుణ్ణి “విదుర మహాశయా ! విదుర మహాశయా ! అని పిలుస్తాడు. తాను ధర్మరాజునని చెప్తాడు. విదురుడు వెనక్కు తిరిగి నిలుచొని ఒక్కపాదం మీద నిల్చి యోగముద్రలో ఉంటాడు. ధర్మరాజు ఎదురుగ నిలుస్తాడు. విదురుడు తన శరీరం క్రింద వడిపోతుండగా తేజస్సులా అవువడి ధర్మరాజు శరీరంలో చేరిపోవటం అవుతుంది. ధర్మరాజు శరీరం పుష్టిని తేజస్సును పుంజుకొన్నదిట.

శరీరం వదలి తేజోరూపంలో కాకపోతే వాయురూపంలో తేడా ఆకాశరూపంలో మనమూ ఇంకో శరీరంతో చేరేవాళ్ళమేను. మనకు ప్రేమ డేనిమీద ఉంటే అనగా - వాసన ననుసరించి ఆ శరీరంలో చేరుతామని శ్రీకృష్ణవరమాత్మ చెప్పనే చెప్పాడు. చివర సమయాన మనమేమి జ్ఞాపకం చేసికొంటామో తేలికుగాని ఏలాటి దుఃఖంగాని అంటుని పక్షమేళ్ళదేని మీద ప్రేమ పుట్టినట్లయితే దుఃఖం తేని స్థితికి వెళ్ళటానికి వీలు అని శ్రీకృష్ణుడే చెప్పింది. నిజమనిపిస్తుంది. విదురుడు యమధర్మరాజుట. ఆయనకు మాండవ్యుడనే ముని, శాపం ఇచ్చాడట. అందుకని ఇలావచ్చి, వేదవ్యాసునికే అయినా - దాశీదానికి పుట్టాడట. యోగి అయినాడు గనక పూర్వజన్మలో తాను యమధర్మరాజు అని తెలిసి.

ధర్మరాజు యమధర్మరాజు అంశ అని ఎరిగి ధర్మరాజు శరీరంలో చేరిపోవటం ఆలోచనా యుక్తమైన విషయం. రాబోయే మార్పును ముందుతెలిసికొంటే ఆ మార్పును చావు అనముగాక. ఫలాన మార్పు వస్తుంది కనుక అది మార్పేను అనే అనునంధానం నిలుస్తుంది. అది తెలికపోయినా ఏదో మార్పు వస్తుంది. రానీ అనుకొంటే చావుకోసం దుఃఖించాల్సిన పని ఉండదేమో ననిపిస్తుంది. మార్పు ఖాయం అనేది అనునంధానం చేయటం ఒక మహా తరమైన యోగమన వచ్చు ఒక విధంగా. కాని సుఖ దుఃఖాతీతుడైన పరమేశ్వరునిమీద మనసుంచి అపని చేయాలి అలా కాకపోతే డాక్టరు జెకిలు లాగా ఆ మార్పులు నిరంతరం నడిపిస్తూ సాధారణ మానవుడులానే జన్మ జన్మలకూ మార్పులు పొందుతూనే ఉంటాడనిపిస్తుంది.

2. పుత్రనందర్శనం

ఇలా, పాండవులు కొన్నాళ్ళు అశ్రమంలో ఉంటుండగా వేదవ్యాస మహాముని అక్కడికు వస్తాడు. అయన్ను అంతా ఎంతో మర్యాద చేసి నమస్కారాలు చేసి గౌరవమిచ్చి కూర్చోపెట్టుతారు. అయన ధృతరాష్ట్రుని అడుగుతాడు “వనవాసంలో మనసు అరివాటుపడిందా. తనన్ను చేయటంలో సుఖం కనవడుతోందా?” అంటాడు. నత్త్వగుణం ఆవహిస్తోందా లేదా అని పరామర్శ ఆది! “పుత్రులు నశించారని ఇంకా హృదయంలో దుఃఖించటమేలేదుకదా? కుంతి మీకు శుశ్రూష చేస్తోందా తిన్నగా? మీరు ఇక్కడకు వచ్చి తరువాత తాను అక్కడ ఉండినట్లయితే రాజ్యం తాను అనుభవించాల్సి వుంటుందని యోచించి అది ఇష్టంలేక ఇక్కడకు వచ్చేసింది! భీముడంటే నీకు ఆదరణ కలిగిందా” అంటాడు. ఇవన్నీ నత్త్వగుణం ఈతడికి కలిగిందా లేదా అని తెలియదానికడిగిన ప్రశ్నలు. పైగా చెప్తాడు.

“వినము దీర్ఘ వైరవృత్తియు గ్రోధచింతనము లేక వాక్కు మనము నొక్క చందనమగుట నకల జనముల కనుబ్ధ సంపదాస్తి పరమసాధనంబు” మనసు, వాక్కు ఒకటే అయినదై వైరవృత్తి క్రోధవృత్తి లేకుండా వుంటే నకల సంపదాస్తి అనుబద్ధమై కలిగి ఉన్నట్లేను. ఇదే పరమ సాధనము అంటాడు పరమ సాధనమంటే మోక్షానికి మార్గమని అర్థం. అస్థితికి ధృత రాష్ట్రుడు వెళ్ళాని వేదవ్యాసుని ఆశయం. అందుకే ధర్మమూర్తి అయిన యుధి

షీరునిమీద సంతోషస్వాంతుడవై ఉన్నావా అంటాడు. ధృతరాష్ట్రాడు తల కాయ తిప్పతాడు. అక్కడున్నవారంతా వచ్చి వ్యాసునకు నమస్కరిస్తారు.

వ్యాసుడు ధృతరాష్ట్రాడులకు ఏదో సుఖాన్ని కల్పించాలని వచ్చానంటాడు. ఏం కావాలో చెప్పాల్సిందంటాడు. అప్పుడు వారు యుద్ధంలో చనిపోయినవారు ఏ లోకాల్లో ఎలా ఉంటున్నారో తెలియదు. మా కెంతో ఇచ్చగా వుంది వాళ్ళను చూడాలని అంటారు. గాంధారి కుంతినీ ద్రౌపదినీ ఇంకా అందరనూ పేరు పేరునా చెప్పి వారికయిన బంధువులంతా కన్నడితే వీళ్ళు ఎంతో సంతోషిస్తారంటుంది. కుంతి తాను కర్ణుని చూడాలని ఉన్నదంటుంది. కర్ణుని పుట్టుక ఎలా అయిందో తాను నిర్దయగా ఆ పిల్లవాణ్ణి ఎలా నదిలో వదిలిందో పూసగుచ్చినట్లు చెప్తుంది. ఇప్పుడు తాను అతణ్ణి చూస్తానంటుంది. గాంధారి కోడళ్ళందరూ తమ తమ భర్తల్ను చూడాలని తహతహలాడారు. వేదవ్యాసుడు సరేనని అంతా గంగానది ఒడ్డుకు వదండి అంటాడు. మరునాడుదయం అందర్ని చూపుతానంటాడు. ఆ రాత్రి వాళ్ళందరకూ ఒక యుగంగా గడిచింది.

కుంతి తానడిగేటప్పుడు కర్ణుని జన్మంతా వర్ణిస్తుంది. తాను కన్యగా వున్నప్పటినుంచీ కర్ణుడెవడో ఎరుగదు. సూర్యుని ఉపాసించినప్పుడుకూడ తెలీదు. పుట్టిన వెంటనే అతణ్ణి నదిలో వదిలింది. ఆ క్షణాన అది పాపమా కాదా అని తాను విచారించదలచుకోలేదని చెప్తుంది. అది ఆ పరిస్థితుల్లో అలా జరకతప్పదనే నమ్మకం కుంతికి కలిగిందన్నమాట. జరిగే కొన్ని కర్మలు పాపమైనా పుణ్యమైనా, ఇష్టమైనా, కాకున్నా మానవుడు చేయటం ఖాయం. హృదయంలో భగవంతుడుండి యంత్రం తిప్పుతుంటే చక్రాలు తిరుగుతున్నట్లు ప్రపంచంలో వనులు వెళ్ళిపోతుంటవి. తన మనస్తత్వం ఆ వనులు చేసే క్షణాన ఎలా ఉన్నదనేదే ప్రశ్న. కత్తిపెట్టి పొట్టలో పొడుస్తాడు. ఇది పుణ్యమా పాపమా? అది వాడి మనస్థితినిబట్టి ఉంటుంది. కడుపులో చచ్చిపోయిన బిడ్డను తీసి తల్లిని బ్రతికించడానికయితే అది పుణ్యమే. ఎదుటివాణ్ణి గాయపరచేందుకయితే పాపమే. మరి కుంతి చేసింది పాపమా పుణ్యమా అంటే అది తెలియడానికి మానసిక శాస్త్రాలు తిరగవేయాల్సిందే. ఇంతకూ ఆమె అది పుణ్యమో పాపమో నాకొద్దు. నాకు నా కర్మణ్ణి చూడాలనుంది చూపించుమంటుంది. కుంతి మనస్తత్వం ఘోరం జరిగిన పనుల్ని తలచి దుఃఖించటం అనేదాన్ని

దాటిన స్థితి అనిపిస్తుంది. కర్తవ్యం-అంటే ప్రస్తుతం-మాత్రమే స్మరణీయమన్న సత్త్వగుణ లక్షణం ఆమెకు కలిగింది అనేది గమనీయం.

ఆ మరునాడు వీరందరకూ గంగానదీ తీరంలో, యుద్ధంలో చనిపోయిన బంధువులు అవువడతారు. జారికి స్పర్ధలు లేవటం. ప్రేమాదరణలున్నవటం! సత్త్వగుణ లక్షణాలున్నవి! వారువచ్చి భీమసేనునితో పోరాటానికి దిగలేదు. అందరూ సగౌరవంగా ప్రేమించి మెలిగాయ. ఒకరోజంతా వారు వీరితో గడుపుతారు. వారు వెళ్ళిపోవటం గంగానదిలోకి వెళ్ళి మాయమవడమే. కనుక ఆ భర్తలతో వెళ్ళదలచిన భార్యలంతాకూడ గంగానదిలోకి వెళ్ళవలసిందని వ్యాసుడు అనుమతినిస్తాడు. కొందరలా వెళ్ళిపోతారు గాంధారి ధృతరాష్ట్రం అనుమతి కూడతీసికొని.

తిరిగి మిగిలినవారంతా అశ్రమానికి వస్తారు. ధర్మరాజాదులనందర్ని వెళ్ళి రాజ్యం సలక్షణంగా చేసికొనాల్సిందని ధృతరాష్ట్రం పంపించివేస్తాడు. వేదవ్యాసుడూ వెళ్ళిపోతాడు.

3. ధృతరాష్ట్రం నిర్యాణం

ఇలా కొంతకాలమవుతుంది. మొత్తం అశ్రమవాసం మూడేండ్లకాలము. యుద్ధమయింతర్వాత ధృతరాష్ట్రం రాజధానిలో ఉన్నకాలము పదునైదేండ్లు. మొత్తం పద్దెనిమిది సంవత్సరాలు. ఈ పద్దెనిమిదికి అంతరారమేవో ఉండి ఉంటుంది అనిపిస్తుంది.

ఒకసారి నారదుడు ధర్మరాజువద్దకు వస్తాడు. ధర్మరాజు ఆయన్ను పూజించి నమస్కరించి విశేషండుగుతాడు. తన పెత్తంక్రి గాంధారి, తల్లి ఎలా ఉంటున్నారో అడుగుతాడు. అప్పుడు నారదుడు వారి నిర్యాణంహార్చికధనం చేస్తాడు.

ధృతరాష్ట్రంనకు అధారంగా సంజయుడూ, గాంధారికి అధారంగా కుంతి ఉండినవారై అంతా తమతమ అస్తిహోదాలను ఒకచోటచేర్చి ఉంచి నదీతీరానికి వెళ్ళారు. అక్కడ ఘోరతపస్సు చేస్తారు. భోజనమే వర్జించి తపసుచేస్తారు కొన్ని రోజులు. చాల బలహీనులైపోతారు. ఒకనాడు వారు స్నానంచేసి

వస్తుంటే చుట్టూ అగ్ని రగిలి వస్తుంటుంది ఆ అడవిలో. ధృతరాష్ట్రాడు సంజయుని పారిపోవలసిందనిచెప్పి, తానూ, గాంధారీ, కుంతీ, యోగంలో కూర్చుంటారు. సంజయుడు మొదట తాను వెళ్ళనన్నా-చావు తప్పించుకోగలిగినబలం ఉన్నవాళ్ళు వెళ్ళి అలా తప్పించుకోకపోవటం పాపం అని ధృతరాష్ట్రాడు చెప్పటంచేత వెళ్ళి హిమగిరి కైంమెక్కుతాడు. ధృతరాష్ట్రాడూ గాంధారీ కుంతీ ఆ అగ్నిహోత్రంలో దగ్గులవుతారు.

ఈ సంగితిని నారదుడు చెప్పగా విని ధర్మరాజాదులు దుఃఖించి ఒక క్రమానికి శాంతికై ఊరిబయటకు వెళ్ళి, ఆశాచం పాటించి, పితృకార్యాలు మహాశ్రద్ధతో చేస్తారు.

ఒకొక్కళ్ళు శరీరాన్ని వదలి వెళ్ళిపోతుంటే చూస్తూ ఉంటున్నారు పాండవులు. ఏమిచేయగలరు గనుక. ఏమిటి ఇలా పోవటం? జన్మ-మృత్యువా-వీటి తేడాయేమిటి అనేది విచారించటం తప్ప ఏమీచేయలేరుగాక. ఆ విచారణచేయటమే విజ్ఞాన విషయం వైపుకు తరలివెళ్ళటం! సత్త్వగుణాన్ని వృద్ధిచేసికొనటం!! ఇలాటి సత్త్వగుణ స్థితిలోనే ఈ ప్రపంచం కేవలం దుఃఖమయం అనిపిస్తుంటుంది. ఈ సత్త్వగుణాన్నికూడ దాటిన క్షణాన ఇక అలా అనిపించదు నిర్గుణంవల్ల ఇక ముక్త కలిగేది. ఇదీ మోక్షమార్గానికి నూచన.

ఇది ఆశ్రమవాస పర్వం

మ హా భా ర త క థ ల

మౌసల పర్వము- ఏకాశ్వాసము

ఉన్నదేదీ?

ధృతరాష్ట్రాదులు ఆశ్రమంతో వుంటూ అగ్నిలో ఆహుతులై నిర్యాణం పొందిన తరువాత మళ్ళీ వద్దెనిమిదేండ్లు ధర్మరాజాదులు రాజ్యం చేస్తూఉంటారు. అప్పటికి ఉత్పాతాలు అవుపించడం ఆరంభిస్తాయి. మహావాయువు. శర్కరావర్షమై వీచిందట. సూర్యచంద్రులచుట్టూ వలయాలవువడ్డవిట. ఇంతలోనే యాదవులంతా కొట్టుకు చస్తున్నారని వార్త వస్తుంది. అదెలా జరిగిందో విచారణ చేస్తాడు ధర్మరాజు.

కణ్వుడు, నారదుడు. విశ్వమిత్రుడు ఒకసారి శ్రీకృష్ణుని చూరామని ద్వారకకు వస్తారట. పెద్దల్నిచూసి నమస్కరించి వెళ్ళటమనే సంస్కృతి భారతదేశంలో అప్పటికే పెడదోవబ్బనట్లుంది. కొందరు యువకులు ఆటకాయ తనంతో సొంబుడికి గర్భిణీస్త్రీ వేషంవేసి ఆ ఆకారాన్ని చూపి ఈమెకు ఏపిల్ల వుట్టుతుందో చెప్పవలసిందని ఆ మునులకు వినయం చూపి అడుగుతారు. ఇది ధూర్తవినయం. మునులు ఇది గ్రహించి వెంటనే శపిస్తారు-“ఈ మనిషికి ముసలం ఒకటి వుట్టుతుంది-దానివల్ల యాదవులంతా కొట్టుకు చస్తారుగాక” అని. బలరామకృష్ణుల్లో ఒకరు ఆకాశంలోకి వెళ్ళటంద్వారాను ఇంకొకరు భూమి మీద వండుకొని ఉన్నప్పుడు జర అనే రాక్షసి ప్రోద్బలంతో దోయివేసిన బాణంద్వారాను తనువులు విడుస్తారుగాక” అని శపించి, ఇక శ్రీకృష్ణునిచూచే ప్రయత్నమే వదలివెళ్ళిపోతారు.

యాదవ యువకులు ఈసంగతి శ్రీకృష్ణునకు చెప్తారు. ఆయన-విధాత తలచిన విధంగా జరుగుతుంది-దీనికోసం చింతపడకుండా ఉండితమె కర్తవ్య మని వారిని పంపుతాడు. మరునాడు ఆ సొంబుని కడుపున ముసలం వుట్టుతుంది. ఆ సంగతిని వసుదేవునికి తెలుపుతారు యాదవులు. ఆయన దానిని అరగదీసి పిండిగాచేసి సముద్రంలో కలుపుమంటాడు. దైవం చేసిన ఆజ్ఞను మానవుడు తన తెలివితేటలచేత పోగొట్ట చూడటం మూమూలం. కాని చివరకు జరిగేది దైవం తలచిందే అవుతుంది. అలాగే ఆరోకణ క్రమను పిండిచేసి సముద్రంలో కలుపుతారు. ఆపిండికి సముద్రతీరానవున్న తుంగ పుంజుకొని నిలుస్తుంది.

ఇక ద్వారకాపురంలో మహాభయం ఆవరిస్తోంది. యముడు అక్కడ క్కడా ఒక్కొక్కరికి అవుపడుతున్నాడట! చిలుకలతో గోబల్లా అరుస్తున్నాయట. రాత్రుళ్ళు! మేకలు నక్కల్లా అరుస్తున్నాయట! గొడ్లకు గాడిదలు పుట్టాయట! ముంగిసలకు మూషికాలూ కుక్కలకు పిల్లలూ పుట్టాయట. యాదవులు బ్రాహ్మణుల్ని ఎలాగో ఒకలా బాధపెట్టటం ఆరంభించారు. హోమకాలంలో అగ్నిని చూస్తుంటే క్రూరమృగాల రూపాల్లో శిఖలు అవుపడ్డాయి. పొయిమీద కూర దింపంగానే పురుగులుగానయి అవుపడుతున్నది. ఇవన్నీ గమనించి శ్రీకృష్ణుడు తనను గాంధారి శపిస్తూ 'అప్పటికి ముప్పైఆరేండ్ల తరువాత యాదవులు. తములోతాము కొట్టుకు చస్తా' రని చెప్పివ నంగతిని జ్ఞాపకం చేసికొని ఆకాలం దగ్గరపడిందని తెలిసి, అనాటి నభలో జాతర చేయడానికిగాను సముద్రతీరానికి అంతా వెల్తాంగాక అని నర్వులను బయలుదేర తీస్తాడు.

జనం జాతరంటే సంతోషించి నర్వసంభారాలతో బయలుదేరి సముద్ర తీరానికి ఆ రాత్రికి రాత్రి వెళ్ళిపోతారు. ఆ రాత్రి రాక్షసులు ఊరిలోని శస్త్రాస్త్రచయాన్ని అపహరిస్తారు. శ్రీకృష్ణుని చక్రము అంతా చూస్తుండంగా ఆకాశానికి ఎగిరిపోతుంది. గరుడకేతనం పోతుంది. చివరకు రథం గుట్టాలూకూడ వెళ్ళిపోతాయి. బలరాముని నాగలి, తాటిజండాకూడ వెళ్ళిపోతాయి. ఎలాపోతాయి అంటే చూస్తుండగానే పోతాయి చేసేదేంలేక. బలరామ కృష్ణులు ఎవరిబండినో ఎక్కి జాతరకు వెళ్తారు. అక్కడ అదివరకు తపస్సు చేసికొంటూఉన్న ఉద్ధవుడు వీరందరూ వచ్చారని అడవిలో మరీ లోపలకు వెళ్ళిపోతాడు.

అక్కడ విడిసిన జనులు సంతుష్టిగాతిని, మిగిలింది కోతులకు వేశారు. తాపీగా కూర్చొని త్రాగారు. ఆ మత్తులో సాత్యకి కృతవర్మను ఎగతాళి చేస్తాడు-అశ్వత్థామతో కలిసి అర్ధరాత్రివేళ చచ్చినట్టు పడివుండిన పాండవపక్ష శూరుల్ని చంపటం ఎంత సిగ్గుమాలినపని! తుచ్చుడుకూడ అలాటివని చేయడం న్నాడు. ప్రద్యుమ్నుడు, -“కృతవర్మ అలాచేయటం శోచనీయమైన విషయం. ఎందుకు నీవు చెప్పటం ఆ విషయం వదిలెయ్యమన్నాడు. కృతవర్మకు రోషం వచ్చింది. సాత్యకి, యుద్ధంలో చెయ్యి తెగిపోయిన సోమదత్తుడ్ని వట్టిగావెళ్ళి చంపిన సంగతిని జ్ఞాపకంచేసి అది అంతకంటే తుచ్చంకాదా అని అరిచాడు. వెంటనే శ్రీకృష్ణునికి కోపం వచ్చి కోపంతో చూస్తాడు. సత్యభామ కోపంతో

మాసింది. వీరిద్దరికి ప్రేయమనుకొని సౌత్యకి కృతవర్మ తలనదుకుతాడు. జనులంతా రెండు విభాగాలై ఒకరినొకరు కొట్టుకొంటారు. అత్రుశస్త్రాలు ఎక్కువ లేకపోయినా మునలం పిండితో వుంజుకొన్న తుంగ వారిచేతికందటంచేత దాంతో వారు కొట్టుకొని ఉద్రేకాలు పెంచుకొని ప్రాణాలు తీసికొంటారు. చచ్చినవాళ్ళు చావగా మిగిలిన ఇంకా కొందరిని కృష్ణుడుకూడ చంపేస్తాడు. బలరాముడు అడవిలోకి వెళ్ళాడు. అడవాళ్ళు కొందరు ద్వారకకు వెళ్తారు. ఒక్క కృష్ణుడే మిగిలి, తానుకూడ బలరాముడు వెళ్ళినదోష వెళ్ళిపోవాలని ప్రయాణమైపోతాడు. ఆయనతోపాటు బ్రభువు దారుకుడూ మాత్రం ఉంటారు. దూరంగా బలరాముడు చెట్టు మొగట్లో ఆసావడతాడు. అదిచూసి, శ్రీకృష్ణుడు ఇక జగరవలసింది బలరాముని మారిపోవటమేనని గ్రహిస్తాడు. దారుకునితో “వెంటనెవెళ్ళి అసనుని పిలుచుకొని రావలసింది” అని ఎంపుతాడు. బ్రభువునువెళ్ళి అడవాళ్ళనూ వెనుకల్పి పురములోకి చేర్చి వచ్చుంటాడు. కాని కొంతదూరం వెళ్ళిన ప్రభువు బోయవాడు చంపివేయటం స్వయంగాచూచి శ్రీకృష్ణుడే ఆ వనికీ మురి వెళ్తాడు.

శ్రీలనూ ఏనుగులనూ తిరుగుతూ కరువచ్చి వసుదేవునికి నమస్కరించి, “కౌరవకులక్షయం జగదాండా యాదవకులక్షయంకూడ చూశాను. ఇక ఇక్కడ ఉండి ఏమి వచ్చును. అన్నగాని అప్పుడే అడవికి వెళ్ళాడు. నేనూవెళ్ళి తపం చేసికొంటాను. అర్జునుడు వచ్చేవరకూ ఈ పురజనాన్ని మీరు రక్షించుకొనండి. అతడు రేపు వస్తాడు” అనిచెప్పి అడవికి ఒప్పించి తిరిగి అడవికి వెళ్ళిపోతాడు.

శ్రీకృష్ణుడు తిరిగి రాగానే బలరాముడు మహాభయంగియై దేయదళంతో మణినహస్రంతో అనలం తో మునుప. ఆయన చేతుల అపరాధాల కన్నా బలరాముడుగా వ్రవం చేసి అతనినూ ఆ పాత్రను నడిచాడు. ఇప్పుడు నేవధ్యానికి వెళ్ళిపోయి ఉన్నాడు. శ్రీకృష్ణుడు ఒకరిగా నడుస్తున్నాడు. ఒకచోట నేలమీద పడిపోతాడు. ఆయన అరికాలు మారినా ఒక బోయచూశాడు. అది అరికాలు అనుకోలేదు. జర అనే ఒక రాక్షసి మాయుర్ని అది ఒక వక్షిలా అవుపడింది వానికి. వెంటనే బాణంవేసి ఒక ముక్కువేయిస్తాడు. అది శ్రీకృష్ణుని కాలులోనుంచి మోకాలుచాకా వెళ్తుంది లేదా అనిచూచుచు చూచి భోరుమని ఏడుస్తాడు తనుచేసిన పొరపాటు..

శ్రీకృష్ణునిచుట్టూ ఇప్పుడు దేవతలున్నారు. ఆయన శరీరం లేదుగాక ఆయనకు నమస్కరిస్తున్నారు స్వర్గంలో. ఆయన అమృతమయుడై నాడు బ్రహ్మవచ్చి పాదాభివందనం చేశాడు.

ఈ శరీరం ఉంటేగాని నేను లేననేభయం శ్రీకృష్ణుడికిలేదు. 'శరీరం లేకపోతే మనం ఉన్నవాళ్ళమేకాము' అనుకొనే మనకే-చావు! ఎల్లప్పుడూ ఉండే వాళ్ళమే. ని వెలిసినవాడు దున్నులు పూర్చినట్లు శరీరాలను మారుస్తాడు. వారికి దుఃఖం ఉండదు. శ్రీకృష్ణుడు ఈ కోవకు చెందినవాడు. అందుకే జీవన్ముక్తుడు. దాడుకును పొండపులవద్దకు వెళ్లి యాదవులు ఎలా కొట్టుకు చచ్చాలో వర్ణించి చెప్పి శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుని తీసికొని రమ్మన్నాడని చెప్పి వెంటనే బయలుదేర దీసి ద్వారకకు తీసికొని వస్తాడు.

అర్జునుడు కళావిహీనమైన ద్వారకను చూస్తూ ప్రవేశిస్తాడు. శ్రీకృష్ణుని భార్యలూ ఇతర అంగనలూ వచ్చి భోరున వీడుస్తారు. వారందరినీ రక్షించటం శ్రీకృష్ణుడు తనకు వస్పతెప్పినవని. ముందుగా వెళ్లి దుఃఖాక్రాంతుడైన వసుదేవుని చూస్తాడు ఆయన గోలపెట్టి వీడుస్తాడు. సౌత్యకి, ప్రద్యుమ్నుడు సహా బిడ్డలందా కొట్టుకు చచ్చిపోయినారని ఆయన వాపోరాడు. "పరీక్షితును రక్షించిన ఆ శ్రీకృష్ణుడు యాదవులు చస్తుంటే ఉపేక్షించి ఊరుకొన్నాడు. ఇదంతా విధివశాన జరిగిందనాలి. ముసలం సొంబుని కడుపులో పుట్టటమే శాపవశాన-దానివల్లనే యీ కులం ఇలా నష్టమైపోయింది. నీవు వస్తావని, చనిపోయినవారికి సంస్కార కర్మలు చేస్తావనీ స్త్రీలను బ్రాహ్మణులను రక్షించి తీసికొనిపోతావనీ శ్రీకృష్ణుడు చెప్పాడు. బలరాముడు అడవికివెళ్లి తవస్సు చేస్తాడనీ ఆయన తోసాటు తనూ వెళ్తాననీకూడ చెప్పాడు"-అని వసుదేవుడు అర్జునునికి చెప్తాడు.

అర్జునుడు వెంటనే దారురునిపిల్చి స్త్రీలనూ బ్రాహ్మణులనూ ప్రయాణం చేయించుమనిచెప్పి కబురు వంపుతాడు. ఆ రాత్రి వసుదేవుడు యోగనిష్ఠలో కూర్చొని శరీర త్యాగం చేస్తాడు. అర్జునుడు మరునాడుదయమే ఈ సంగతి నెరిగి మున్నుండుగా వసుదేవునికి వరలోకక్రియలు చేస్తాడు. దేవకి రోహిణి మొదలైనవాళ్ళు వసుదేవునితో సహాగమనం చేశారు. అచితిమీద నేయి జల్లు తాడు. తరువాత అర్జునుడు చనిపోయిన వారందరికి పితృమేధము చేస్తాడు. ఇక బలరామ కృష్ణులను వెతుక్కుంటూ వెళ్ళిచూచివచ్చి, ఈ స్త్రీలనూ బ్రాహ్మ

ఋలనూ ద్వారకానగరం నుంచి బయటకు తీసికొనివెళ్ళి రక్షించాలి. అవనె మిగిలింది. ఆ తరువాత ఈ ద్వారక సముద్రంలో మునిగిపోతుందని శాపమున్నదట. ఈ దుఃఖ ప్రకారంతో తన పాత్రను తాను నిర్వహించడంతప్ప తన కింకేదోవ లేదని అర్జునునకు తెలుసు. వసుదేవుడు సహ పౌరులనందలనూ రక్షించే పనిని తనకు అప్పగించాడు శ్రీకృష్ణుడు. ఇప్పటికే వసుదేవుడు గతించాడు. తాను బలరామకృష్ణల్ని చూడటానికి వెళ్తున్నాడు. శ్రీకృష్ణునికి చెళ్ళంగానే వసుదేవుడు చనిపోయినాడని చెప్పటం ఎలా! శ్రీకృష్ణుడియితే తపస్సు వదలి తిరిగి ద్వారకకుగాని హస్తినాపురానికిగాని రాకుగాక, ఆయనకు ఈ దుర్వార్త చెప్పటం సమంజసమా? చెప్పకుండటమేమేలా!

ఇలా ఆలోచిస్తూ కొందరు సహచరుల్ని తీసుకొని అడివినపడి వెళుతున్నాడు అర్జునుడు. ఎక్కడ వెతకాలి. గాంధారి ఈ శ్రీకృష్ణుని శవించించిందిక్కులేనిచోట ఒంటరిగా చస్తానని - అయ్యో ఎలాగి ఈయన్ను కలుస్తానని గలిగేది! మహానుభావుడూ సర్వజ్ఞుడూ అయిన ఈయనకు ఆ శాపమేమిటి వేది నిజం? ఏదబద్ధం? నివ్వుకు చెదలంటిందనడం ఎలా? ఇలా ఆలోచిస్తూ అడివిని గాలిస్తుంటే ఒకానొక బోయవాడు ఆయన్ను ఫలానిచోట చూశాడు. రండి తీసుకొని వెళ్తానని అక్కడకు దోవతీస్తాడు. అక్కడకు వెళ్ళిచచ్చిపోతే - శాపం పరిపూర్తి అయి శ్రీకృష్ణుడు అపతారం చాలించాడు. ఆసే సందర్భానికి అర్జునుడు తెలిసికొంటాడు. తెలిసిన విషయమే మళ్ళీ తెలిసింది. ఇలా అవుతుందిని కొంటూనే అలాగే అయిందనేది అర్జునునకు తెలిసింది. ఇలా అయిపోయింది అనే దుఃఖం. ఇలాగే అవుతుందని తెలిసికూడ ఆ ప్రయత్నం చేసి పూర్తిగా అయిపోయానవుడు! అర్జునుడు కేవలం ఏదాచు. శ్రీకృష్ణుని వాళ్ళు తలవెట్టేది. ఎంతసేపటికో తెలివి తెచ్చుకొని బలరామ కృష్ణలకు అంజలిమీద ఉపహారాలు తారు. వారి కళేబరాలుంటే వాటిని ద్వారకకు తీసికొనిపోతే అది ఎప్పుడో లేదు. ఎందుకనంటే మరునాడే ఉదయానికి వాళ్ళు ద్వారకకు చేరుకుంటారు. శాపం తమకు తెలుసు. తెల్లవారకముందే ద్వారకకు చేరుకుంటే వెళ్ళి తీసుకువచ్చి బ్రాహ్మణులనూ తీసికొని హస్తినాపురం ప్రయాణిస్తే అది అసంభవం. అది తన కర్తవ్యం. బ్రాహ్మణులంటే సాధవల. వీరిని అయిపోయింది అని తెలుసు. కృష్ణుల శరీరాలకు ఆ అడవిలోనే అంజలిమీద ఉపహారాలు పెట్టాలి.

తిరిగి ద్వారకకు వస్తారు అర్జునుడూ మిగిలినవాళ్ళూను. పౌరులంతా ప్రయాణమై తమతమ అవసర వస్తు సామగ్రితో బండ్లమీద రథాలమీద బయలుదేరుతూ ఉంటారు. వారికి ఈ కృష్ణ బలరాముల నిర్ఘాణ విషయం చెప్పటం ఏమీ సమంజసం కాదు. వారు బ్రతికె ఉన్నారనుకోవనీ. సుఖంగా బ్రతకాలంటే ఆ మాత్రమే అబద్ధం జీవితంలో ఉండాల్సిందే. నిజమయితే తెలిసికొనాల్సినట్టిదే - కానీ దానివల్ల ఏమి కలుగుతుంది? పైగా ఈ మనసు శరీరం తెలివి అనేవాటికి సుఖమనేది ఉండదు. ఈ సుఖాన్ని త్యాగంచేసి తెలియని జ్ఞానాన్ని పొంది సత్య పదార్థాన్ని చూడటం అది ఒక ప్రక్రియ. ఆ ప్రక్రియను భరించగలిగిన స్థితిలోనే మానవుడు దాన్ని అనుసరించి ఉచ్ఛస్థితిని పొందగలడు. గాని దానిని భరించలేని స్థితిలో ఉన్నవారికి ఆ ప్రక్రియ చెప్పినా అది అంటదు. అందుకని ద్వారకావాసులకు ప్రాప్తించిన అబద్ధపు బ్రతుకులో స్వరూపాన్ని ప్రవేశ పెట్టాలనే ప్రయత్నం అర్థంలేనిది అనుకొన్నాడు. శ్రీకృష్ణుని భార్యలకు కూడ ఈ విషాదకరమయిన వార్తను చెప్పలేదు. పిల్లలను స్త్రీలను బ్రాహ్మణులను రథాలను ఏనుగుల్ని కొంత సామగ్రిని తీసికొని బయలుదేరి ఊరుదాటే సమయానికి సూర్యభగవాను డుదయిస్తున్నాడు. ఇలా వెనక్కు తిరిగి చూశారు. ద్వారకా పట్టణం అంతా నీటిమయం అయిపోయింది. ఇదీ నిజం. ఇదీ శాపద్రవ్యసానం. ఉన్నదున్నదని ఇప్పటివరకూ అనుకున్నదేది? ద్వారకా నగరమా? శాపమా? శాపమేననిపిస్తుంది. అర్జునుడు నిట్టూర్చాడు.

అలా కొంతదూరం ప్రయాణం చేశారు. ఎవరో దోపిడీదార్లు వచ్చి వీరి సామాన్లు దొంగిలించటం ఆరంభించారు. అర్జునుడు వారించాడు. అతడికి అస్త్రాలు ప్రయోగించడానికి మంత్రాలు జ్ఞాపకం రాలేదు. బాణాలు మాత్రం వారిమీదవేశాడు. ఆయినావాళ్ళు కొంతభాగం సామాను దొంగిలించుకొనే పోయినారు. దుక్కిణి జాంబవతి మొదలైనవారు మాత్రం రక్షింపబడతారు. ధర్మరాజు ఈ గాంధారీ శాపం విషయం వచ్చినప్పుడు తనతో అంటూ ఉండేవాడు. "ద్వారక రాజధానిగా ఉంటున్నంత వరకు చేయవలసిందిలేదు. కాని ఆ తరువాత ఎవరి రాజ్యాలు వారివారి సంతతికి ఇచ్చే ఏర్పాటు చేయాలిమనం" అని. అది జ్ఞాపకమొచ్చి అర్జునుడు, కృతవర్మ కుమారునకు వాని తల్లికి వారి బంధువులకూ మృత్తికావతపురం ఇచ్చి అక్కడ ఉండిపోండి అంటాడు. ఆ పిల్లవాణ్ణి అక్కడ రాజుగా చేస్తాడు. సాత్యకి కుమారుని సరస్వతీ అనే పురంలో.

రాజుగా చేస్తాడు. వజ్రాడు అనేవాణ్ణి ఇంద్రప్రస్థ నగరానికి రాజుగా చేస్తాడు. ఉన్న ఏనుగుల్ని రథాల్ని వారి ముగ్గురకూ పంచి ఇస్తాడు.

ఇక శ్రీరామకృష్ణుల సేర్యాణ విషయం ఇప్పుడు చెప్పకపోతే ఎలా? ఇక ఎప్పుడు చెప్పేటట్లు!! సమాచారం చెప్పనంత మాత్రాన దుఃఖాన్ని పూర్తిగా మాన్పటం కలుగుతుందా? అందుకనే రుక్మిణ్యాదులందరూ పిచ్చి అలా అయిందని ఇంతకాలం తాను ఆ సంగతిని చెప్పనందుకు క్షమించాల్సిందనీ దండం పెట్టుతాడు. వారు లబలబలాడి గోల పెట్టుతారు. చివరకు అగ్ని ప్రవేశం చేస్తారు. సత్యభామ పూర్వజన్మలో విశ్వామిత్రుడంటారు. ఆమె తపసు చేసికొంటానని వెళ్ళిపోయింది. ఆ కథకు అలా వెళ్ళటం అనుగుణ్యంగా అవువడుతోంది! అర్జునుడు అక్కడకు దగ్గరలో ఉన్నట్టి వ్యాసాశ్రమానికి వెళ్ళి ఆయన కాళ్ళమీద పడుతాడు.

వ్యాసుడు అతణ్ణి లేపి ఎవరు నువ్వు? అర్జునుడా? అలా అవువడటల్లేదు. ఎందుచేత? ఇలా అయిపోయినావేం? చంపకూడనివారిని చంపావా? అంటాడు. అర్జునుడు భోరుభోరున ఏడ్చి బలరామకృష్ణులు చనిపోయారనీ తాను ద్వారకీ షాసుల్ని పూర్తిగా రక్షింపలేక పోయాననీ కొందరినీ మాత్రం రాజులుగా నిలిపి నాననీ దుఃఖంతో మనసు కృశించి నశించిపోతోందని - కర్తవ్యం చెప్పవలసిందనీ ప్రార్థిస్తాడు.

అందుకు పారాశర్యుడు చెప్తాడు - మునుం కావం ఎలా ఉందో అలా జరిగింది. దానికిప్పుడు ప్రత్యేకంగా దుఃఖించాల్సిందేమిటి గనక! శ్రీకృష్ణుడు ఆ శాపాన్ని జరుగకుండా చేయరాదా అనుకొంటున్నావు. ప్రాప్తకాలమయిందన్నప్పుడు దానికి అడ్డం పడటమెందుకని ఆయన అనుకొన్నాడు. దోషనే పోతుంటాము. కాలిక్రింద చిన్న చిన్న చీమలువడి చస్తూ ఉంటాయి. ఒకానొక మనస్థితిలో చూచిచూచి కాలువేస్తూ ఆ చీమల్ని రక్షిస్తాము. కాని అనన్యమైన కర్తవ్యాన్ని చేసేటప్పుడు అలాటి శ్రమ తీసికొనము. అలాగే శ్రీకృష్ణ భగవానుడు ప్రాప్త కాలమని తెలిసి ఆ శాపాన్ని అలాగే జరుగనిచ్చి వెళ్ళిపోయినాడు - అంతేగాని దానిని త్రిప్పడం చేతగాకకాదు. మహాయుద్ధంలో నీ ఎన్నాళ్ళు గెల్చావంటే నీకంటే ముందే పరమాత్మ శూలం త్రిప్పి శత్రువుల్ని చంపి వేయడం వల్లనే వారిని నీవు గెలవకలిగావు. ఆయన అలా చింతించనోక్షదాన-

ఇలా నీ ప్రయత్నాలు భగ్నం కావటం తథ్యమే. ఇది తెలిసె ఆయన చేసిన వనె మనం చేయాలి - కృతకృత్యులం కావాలని అర్థం.

శ్రీ కృష్ణుడు ధరణీభారం తగ్గించేందుకు అవతరించాడు. మాటచెల్లించి వెళ్ళి పోయినాడు, దానికోసం నీలాంటివాళ్లు అజ్ఞానుల్లా ఏడ్వకూడదు.

నీ బలం, నీ బుద్ధి, నీచేవ ఉల్లసిల్లే కాలంలోనే విజృంభించగలవు. కాల విపర్యయం కలిగితే బుధులై నవారుమాత్రం ఉబ్బును పొందగలరా! అంతకీ కాలమే మూలం. ఈ కాలమనేది ఎప్పటికప్పుడు ఏదో మంత్రం చెప్పి పరిస్థితి మార్చే శక్తి అనుకోరాదు. ఒక సంఘటనకూ ఇంకో సంఘటనకూ మధ్యనున్న దాన్ని మనసులో ఊహిస్తే అదే కాలం. దానికి ప్రత్యేకమైన ఉద్యమమేదీలేదు. సంఘటనల సంగతి అనుకొనేటప్పుడు - 'కాలం' అంటాం వాటి మధ్యగల వ్యవధిని కాలమంటే ఈ అవకాశమే ఆకాశం. కాలానికి 'మంచికాలమనీ' 'చెడ్డ కాలమనీ' అనటం ఆ సమయానగల సంఘటనలను బట్టేగాని నిజానికి కాలానికి మంచి చెడూ అనేదేదీ లేదు. మంచి చెడూ అనేది మనసునుబట్టి - నడచిన ధర్మాన్నిబట్టి. ధర్మం అనేది లేకపోతే మనసుకై నా మంచీలేదు చెడూ లేదు. ఒక ఆలోచనకూ ఇంకొక ఆలోచనకూ మధ్య గలస్థితే మనసంటాం. కాలానికి మనసుకూ తేడాలేదీ దృష్ట్యా. మంచి ఆలోచన వస్తే అది మంచి కాలం. అదే మంచి మనసు. చెడ్డ ఆలోచన వస్తే అదే చెడ్డ మనసు. చెడ్డ కాలమూను. దానిని మంచి చెడూలేని స్థితిలో ఉంచుకో గలిగితే అదే అమనస్కయోగం. అది మహా యోగ విషయం.

కనుక దిగులు పడకు. ఎలా జరగాలో అలా జరిగింది. నువ్వు అనేకం చూచావు. అనేకం చూడలేదు! చూస్తున్న సంఘటనలెలా జరిగిపోయాయో అలాగే చూడని సంఘటనలు కూడ జరిగిపోతున్నయ్యేది సమన్వయ పథకం. చిరునవ్వుతో ఇన్నీ తెలిసికొంటూ ఉండటమే కర్తవ్యం ఈ ప్రపంచంలో. వెళ్ళిరా అని దీవించి పంపుతాడు అర్జునుణ్ణి వ్యాసమహర్షి.

—ఇది మౌనల పర్వం—

వ హా భా ర త క థ .

మహా ప్రస్థానిక పర్వము

వై రాగ్యం

ధర్మరాజు తమ్ములూ భారతయుద్ధం అయిం తర్వాత ముప్పయిఆరేండ్లు రాజ్యం చేశారు. సుదీర్ఘమైన జీవితంలో ఎన్నో సుఖాలు ఎన్నో దుఃఖాలు అనుభవించారు. అవి ఒకదానివెంట మరొకటిగా వస్తూనే ఉండేవి అన్నీ వెళ్ళిపోయినాయి. రావటం పోవటం ఇదె హాటివని. యుద్ధం రావటం బంధువులంతా చావటం. అభిమన్యుడు చావడం పరీక్షితు చచ్చివుట్టి మళ్ళీ బ్రతకడం. ధృతరాష్ట్ర గాంధారులు, విదురుడు తల్లికుంతి అంతా తనువులు చాలించి పోవటం ఇదంతా ఒక గాడి. బుడి దానిగుండా వెళ్ళటం సుమాచుగా తప్పదు. ఇన్ని సుఖాలు అనుభవించాం ఇంకా కొన్ని సుఖాలు కలిగితే బాగుండు అనే మనస్తత్వం హరించిపోయింది. ధర్మరాజాదులకు సుఖం దుఃఖం ఒకేరకంగా ఉంటున్నాయి.

తీరా శ్రీకృష్ణభగవానుడే తనువు చాలించి వెళ్ళిపోయినాడు. అర్జునుడు ద్వారకావాసులైన శ్రీమనే పటిష్టంగా రక్షించలేకపోయినాడు. నిజానికి పాశ్చర్యం కొందరు మేము అలా వెళ్ళిపోతాం అని వెళ్ళిపోయినారుగాని వజ్రాని అంనా పాలనాలో ఉండటానికి ఇష్టపడలేదట.

యాదవులందరినీ రక్షించటానికి వజ్రాని రాజుగా చేశారు. ఈ వార్తలన్నీ విని నిర్దిష్టంగా అవుతున్నాడు ధర్మరాజు. ఆయనతో పాటే తమ్ములూ ద్రౌపదీను. వీరి మనస్తత్వం ఈ దశలో ఇంకా కర్తవ్యం కర్తవ్యం- అంటూ చుట్టూ ఉన్నవారి సుఖదుఃఖాల నరయటం నుంచి పై మెట్టుకు పోయింది. కేవలం భగవంతుడెలా నడిపితే అలా నడచుకొంటాముగాక అన్న స్థితికి ఎక్కింది. ఇందుకు గాను రాజధాని వదలి వెళ్ళిపోవాలనే ఉద్దేశ్యం కలిగింది ధర్మరాజుకు. తమ్ములతో చెప్తాడు. వాళ్ళూ అలాగే వెళ్ళాలిందే నంటాడు. అందరకూ తమకు శరీర త్యాగ సమయం దగ్గరపడిందనిపిస్తున్నట్లుంది. ఇతర బంధువుల్ని అంతలేదు. తమ్ములూ ద్రౌపదితో సహా దేశాటనానికి వెళ్ళి హిమగిరి శిఖరం ఎక్కి అక్కడ స్వర్గంచేరటం మంచిదని ధర్మరాజాదుల ఊహ. వెళ్ళలేకపోతే దుఃఖం చాలిన పనిలేదనేది వారి మనస్తత్వంగా ఉంది.

ఒకనాడు సుభద్రను పిల్చి ధర్మరాజు రాజ్యమునూ రాజు కాబోయే పరీక్షిత్తు నూ వజ్రాణ్ణి ప్రజల్ని గూర్చిచెప్పి వారికి సంరక్షకురాలిగా నీవు వుండాల్సిందని చెప్తాడు. తాము వెళ్ళిపోతామనీ సుభద్ర తమతో బయలుదేరే ప్రమేయం పెట్టు కోవద్దనీ చెప్తాడు. ఆమెకు తెలుసు ఈ ధర్మరాజు తత్వం. అయిన చెప్పింది అజ్ఞగా శిరసావహిస్తుంది. వారు వెళ్ళటానికి ఇక ఏ అడ్డంకిలేదు.

ధర్మరాజు ఎన్నో దానధర్మాలు చేస్తాడు. ప్రజలను సంతోషపెట్టి వారిని సభకుపిల్చి “ఈ పరీక్షిత్తు మీకికరాజు. అతణ్ణి ఆదరించి, ప్రేమతోఉండి రాజ్యం నడిపించాల్సిందని కోరుతాడు. ప్రజలు గుజగుజవోతారు. వద్దనేవారు కొందరు. వారలా వెళ్ళటం ధర్మమనేవారు కొందరు. ఇలా అనుకొంటూనే వారిలోవాళ్ళు పోట్లాడుకొనటం, సహదేవుడూ ధర్మరాజూచూచి చెప్పకొని, కలియుగం వచ్చేసింది-ఇక నునం ఇక్కడ మనటం సరికాదనుకొంటారు.

కలియుగమంటే ఒక విషయాన్ని గురించి ఎవరితీరుగా వారు ఆలోచించి అదే సరియైనదనుకొనటం. దానికోసం పోట్లాట రాకేంచేస్తుంది. రెండు పక్షాలకూ ప్రధానమై ధర్మమనేది ఉన్నదని వారి మనసుల్లోఉంటే ఆ ధర్మం ఏమిటో తెలిసి అలా ఒప్పుకోనే వారిద్దరున్నా. ఇప్పుడు తమకు తెలిసినదే ధర్మమనీ సిద్ధాంతమనీ కర్తవ్యమనీ అనుకొంటే-లోకోభిన్న రుచి! అన్నట్లు విరుద్ధప్రవృత్తులకు పోట్లాటకాక ఏమి కలుగుతుంది. అందుకని కలియుగం వచ్చినట్లుందనుకొన్నారు.

మరునాడు పాండవులూ ద్రౌపదీ కాలినడకకు బయలుదేరుతారావనాలకు. పూర్వం జూదంలో చేసికొన్న, కాంట్రాక్టులో భాగంగా ఇలాగే రాజధానిని వదిలి వీరు వెళ్ళటం ప్రజలందరకూ జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఎంతోమంది వచ్చి సోగనంపుతారు. పాండవుల్ని అనుసరించి ఒక కుక్కకూడ బయలుదేరి నడుస్తోంది రాజధానినుంచి వనంలోకి.

ఎక్కడికీ వెళ్ళటం? మళ్ళీ తిరిగి రావడమనే ఉద్దేశం లేదనిపిస్తుంది. ఎన్నాళ్ళనె మాటలేదు. శరీరాలు వదిలివేసేవరకూననె అనుకున్నారేమో. ఎందుకిలా? అనేదానికి సమాధానం విధి అనేది తప్ప ఇంకేమీలేదు బహుశ. ఇక్కడ ఉండి శరీరం విడిస్తే శరీరాంకు అగ్ని సంస్కారాలు అంత్యక్రియలు పితృ

మేధలు చక్కగా జరుగుతవి. ఎక్కడకో వెళ్ళాలనుకొనటంలో పరమార్థం ఏమిటి? అది వారి మనస్తత్వం-వారి సంస్కారం-వీటిమీదనే ఆధారపడి ఉన్నదనిపిస్తుంది. చనిపోతే రెండు మార్గాలు కోరుతారు జనం. ఒకటి స్వర్గసుఖాలు రెండోది మోక్షం. స్వర్గం అనేది త్రివిష్టవంలో (టిఐబి) ఉండి సుఖం అనుభవించటం. త్రివిష్టపానికె శరీరంతోసహా వెళ్ళిపోవటానికి ప్రయత్నిస్తున్నారేమో. వీరు అనిపిస్తుంది.

కాని వారు తూర్పు సముద్రం వరకూ వెళ్తారు ముందు. దేశప్రదక్షిణం చేసి కైలాసపర్వతం లేదా త్రివిష్టవం ఎక్కుదామని వారి ఉద్దేశం. సముద్రం దగ్గర అగ్నిహోత్రుడు ప్రత్యక్షమై అర్జునుడితో “శ్రీకృష్ణునికి నీకూ చక్రం, గాండినం ఇచ్చాను. ఆ చక్రం ఎప్పుడో వెళ్ళిపోయింది స్వస్థానానికి. గాండివాన్ని నీవింకా వదలకున్నావు. దేవకార్యంకోసం అది నీకు వచ్చింది. ఆ కార్యమయిపోయింది కనుక వరుణుడికి తిరిగి దాన్ని ఇచ్చేవెయ్యండం మంచిది. అలా చేయాలి” అంటాడు. అర్జునుడు అందుకు అంగీకరించి తన హస్తంలో తో చెప్పి గాండివాన్ని సముద్రంలో వేస్తాడు.

మనుషుల్లో వస్తువుల్లోగల సంగాన్ని ఇలా అంతా పదిలించుకొంటున్నాడు. మళ్ళీ ప్రయాణం. దక్షిణానికి వెళ్ళి పశ్చిమానికి తిరిగి మళ్ళీ ఉత్తరానికి వెళ్ళి ద్వారకాతీరావానికి వస్తారు. ఇంకా ప్రయాణంచేసి మేరుగిరి నెక్కుతారు. ఆమీదట దాన్ని ఆరోపించటానికి ఆరంభిస్తారు. ఎందుకిలాచేయటం మనిపిస్తుంది మనకు. ప్రజల సంగమం ఇష్టంలేక అయియుండవచ్చు. లేదా బొంబైలో స్వర్గం చేరా అనే ప్రయత్నమై యుండవచ్చు. భారంతా యోగులు. యోగాభ్యాసం చేస్తూనే వెళ్తుంటారు.

వృద్ధాప్యంలో యోగాభ్యాసం చేయటం సర్వులకూ చెప్పబడిన ధర్మం. కొంతసేపటికి ద్రావడి శరీరాన్ని విడుస్తుంది. తరువాత నహ చేస్తాడు, నకులుడు, అర్జునుడు, భీముడు ఒకరి తరువాత ఒకరుగా తమ శరీరాంశు ప్రయాణంలో వదలివేస్తుంటారు. ఒకొక్కరు పడిపోయినప్పుడల్లా భీముడు ధర్మరాజు వాడిషయంచెప్పి, ఎందుకిలా పడిపోయినారంటూనే ఉంటాడు. ధర్మరాజు వాడిచారి జీవితాల్లో వారి వారికి కలిగిన మనోవికారాల్లోగల మలినాన్ని చెప్పి-అందుకై వీరు స్వర్గద్వారందాకా రాలేకపోయినారనేది సూచిస్తాడు. అలా ద్రావడికి అర్జు

నునిపె వక్షపాత పూర్ణమైన ప్రేమఅనీ, సహదేవునకు తాను ప్రాజ్ఞుడనే అభిమానమనీ, నకులునకు తాను అందమైనవాడనే అభిమానమనీ అర్జునుడు తాను ఒక్కరోజులో భారతయుద్ధంలో జయిస్తానన్నమాట నిలుపుకోలేకపోయినాడనీ, భీముడు తనబలంవల్ల ఇతర్లను లెక్కచేయక పరుషవాక్యాలు వలికేవాడనీ చెప్తాడు! ఇక ప్రయాణం చేసేందుకు మిగిలింది తానూ తనతోపాటు ఒక కుక్కను.

అలా వెళ్తుండగా ఇంద్రుడే మంచి విమానంతోవచ్చి ధర్మరాజును ఆ విమానమెక్కి స్వర్గం రావలసిందని ఆహ్వానిస్తాడు. ధర్మరాజు తనవాళ్ళు క్రింద వడిపోయి ఉన్నవాళ్ళుకూడ వచ్చేవద్దతి చేస్తేతప్ప విమానమెక్కనంటాడు. అందుకు ఇంద్రుడు “వాళ్ళు శరీరాలను వదిలేసి నీకంటే ముందే పరలోకాన్ని చేరారు.” నీవు ఈ విమానంమీద ఎక్కిరావలసింది అంటాడు. ధర్మరాజు తానే గాక తనతో భక్తిపూర్వకంగా వస్తున్న ఆ కుక్కనుకూడ ఎక్కించి స్వర్గంతీసి. కొని వెళ్ళేట్టయితే వస్తాననీ లేకపోయేట్టయితే అక్కడ అవసరంలో ఉండిపోతాననీ అంటాడు. ఇంద్రుని ఆశ్చర్యానికి కుక్కరూపంలో ఉన్న ధర్మదేవత ఆశ్చర్యానికి అంతుఉండదు. వారికి వివాదం కలుగుతుంది.

ఇంద్రుడు “ధర్మరాజా, అంతటి అనుజుల్ని పత్నినీ తేలిగ్గా వదలిన వాడవు ఈ కర్కు విషయంలో పట్టుడంచేస్తావేమయ్యా!” అంటాడు. ధర్మరాజు, - “భక్తియుక్తుని విడువకూడదు అది బ్రహ్మహత్యా పాతకమవుతుంది. భీమాదులు చనిపోయినవారు. వారువచ్చి ఈ విమానంతో ఇప్పుడు ప్రయాణం చేయతేరు. ఈ శునకం బయలుదేరినప్పటినుంచీ నాతోపాటుగా వచ్చినప్పుడు. దానిని శరణాగతునిగా చేయకపోవటం ద్రోహమవుతుంది. నీకు నేను నీతి చెప్పు. గలవాణ్ణికాదు. ఐనా నీస్వర్గం నేను ఒంటరిగా రానంటున్నప్పుడు నన్ను ఈ వనంతోనే ఉండనియ్యరాదూ,” అంటాడు.

ధర్మరాజు నిర్లిప్తతను సత్ బుద్ధిని తెలియడానికి ఇంతకంటే ఏంకావాలి. అతడికి స్వర్గంపైకూడ కోరికలేదు. పోనీ నాకు మోక్షం కావాలని గాని. స్వర్గం అక్కర్లేదని గాని అతడనటలేదు. ‘సర్వాన్ కామాన్ విహాయ’ అనే సూత్రం పాటించి కలిగించుకొన్న మనస్థితిఅది. కుక్కనుకూడ ఉంచుకోవాలనటంకూడ దానిపై కోరికవల్లకాదు. అది ధర్మం గనుక-తనుచేసినవని. ధర్మమనే గాడిలో వెళ్తుండటమే చూసుకొంటున్నాడు. అది శమంలో భాగం.

అనిపిస్తుంది. అప్పుడు ఆ శునకము యమధర్మరాజుగా అవుతుంది. ధర్మరాజును యమధర్మరాజు అదరించి ఆశీర్వాదించి స్వర్గానికి విమానంమీద వెళ్ళుమని పంపుతాడు. నారకుడు వచ్చి ధర్మరాజును మెచ్చుకొంటాడు. ధర్మరాజుమాత్రం స్వర్గ సౌఖ్యాలేవీ తాను ఆస్వాదించకముందు తనవాళ్ళు ఎలాఉన్నారో చూపిస్తే గాని వీల్లేదంటాడు ఇంద్రునితో. ఇది మమకారమా ధర్మమా? మమకారం మాత్రంకాదు. అది ఆయనకు ఎప్పుడో నశించింది. ధర్మమనేది భూమిమీదనే భూమిని దాటింతర్వాత ఆ ధర్మం ఏమిటనేది తెలియదు. కాని అది కేవలం సహృదయత. ఆయన శరీరం ఇంకా ఉండి యుండటంచేత ఆ శరీరంతోపాటు ఇన్నాళ్ళూ మనినవాళ్ళ జ్ఞేమం ఆరసే అరివాటు ఆయనకింకా పోలేదని తెలియాలి అంతే.

ఇది మహాప్రస్థానిక పర్వం

మహాభారత కథలు

స్వర్గారోహణ పర్వము

శాంతస్థితి

స్వర్గం చేరటానికి సిద్ధంగానే పాండవులు ఇళ్ళు బయలుదేరి వచ్చేశారు. దేశదేశాలూ తిరిగి చివరకు పర్వతమెక్కి త్రివిష్టవం చేరాలనే ఆశయంతో వెళ్ళారు. మధ్యలో ప్రాణాలు వదిలినవాళ్ళు పరలోకం చేరనేచేరారు. ధర్మ రాజును బొందెతోనే ఇంద్రుడు తన రథంమీద నెక్కించుకొని స్వర్గలోకి తీసికొని వెళ్తుంటాడు.

ధర్మరాజు ఇంకా శరీరాన్ని కలిగే ఉన్న కారణంచేత తన తమ్ముల్ని భార్యనూ మర్చిపోలేదు. ఇంకా దేహాభిమానం పూర్తిగా నశించలేదు. ఇంద్రుణ్ణి ప్రార్థిస్తాడు తనవాళ్ళను చూపవలసిందని. అందుకని ఇంద్రుడు ఎవరినోపిల్చి ఈతడ్ని ఆయన బంధువులున్న చోటుకు తీసికొనివెళ్ళి వాళ్ళను చూపించవలసిందని ఆదేశిస్తాడు అలా తీసిరుని వెళ్తుంటే మధ్యలోనే దుర్యోధనుడు గొప్ప సింహాసనంమీద ఆసీనుడై చంద్రుడూ అంగనలూ చుట్టూ ఉండి సంతోషపెట్టుతుండంగా కన్నడుతాడు. “ఈ మనిషి అతిలోభ పూర్ణమానసుడు. ఇతడివల్ల యుద్ధంలో అనేకులు చనిపోయినారు. ద్రౌపదిని భంగవరచటానికి ప్రయత్నించినవాడితడు. ఇలాటివాని దగ్గరకు నన్ను తీసికొని వచ్చారేమిటి? నావారెక్కడున్నారు? అక్కడకు నన్ను తీసికొని వెళ్ళాల్సింది” అంటాడు ధర్మరాజు.

అందుకు ఆ వెంటనెఉన్న నారదుడు అంటాడు. “యుద్ధంలో తన శరీరాన్నే త్యాగం చేశాడు. ఆ త్యాగానికి ఈ ఉన్నతి తగిందేకదా! యుద్ధంలో శత్రువుల్ను చంపటం పాపంకాదు. పాంచాలికి ఎగ్గుకలిగించాడనేమాట ఇక్కడికి వచ్చింతరువాతకూడ నీవెందుకు తల్చుకొని దుఃఖిస్తావు. మనోవికృతులు కలిగించుకొంటే దుఃఖమేకదా ఫలం! ఎగ్గులు మర్చిపో. అదీకర్తవ్య” మంటాడు.

ఐనా ధర్మరాజు, “అలాటి చెడ్డవ్యక్తి ఇక్కడ ఇంతటి సుఖాలతో తూగుతూ పుణ్యలోకంలో మాననీయుడై ఉండటమనేది నేను చూస్తున్నవిత! సరే నన్ను మాత్రం నావాళ్ళదగ్గరకు పంపండి అంటాడు. ఆయనకింకా ధర్మం

అధర్మం అనేదానిమీది లాంఛ పోలేదు-తనకు శరీరమున్న కారణంగా దేవ దూత ఆయన్ను తీసికొనిపోతుంటాడు. దుర్గంధం వస్తూ వుంటుంది వెంట్రుకలు, ఎముకలు పాములు దోమలు చీకటి క్రిమికీటకాలు రక్తమాంసాలు మధ్యగా ఆదారిఉంది. కాకికూతలు విన్నడుతున్నాయి.

ఒకనది ప్రవహిస్తోంది. అందులో క్రాగి మరిగి తెగ్గ నూనె పేస్తున్నది. దాని ఒడ్డును చెట్లున్నాయి వాటికీ కత్తులే ఆకులై ఉన్నాయి. ఆ నది వైతరణి. ధర్మరౌజుకు చాల బాధగా వుంది. తనవారివద్దకు తాను వెళ్ళిపోవ ఇలాటిదా!” అదీ దేవతల అధీనంలోనే ఉందా? ఇంకా ఎంతదూరం వెళ్ళాలి” అంటాడు. దేవదూత అదీ దేవతల అధీనంలోనే ఉందనీ తాము రావలసినచోటకే వచ్చామనీ అంటాడు. “అ! ఇదా ఆ చోటు!!”

ఆక్కడ తనవాళ్ళైతే కంటికి అపువడలేదు. కాని ఎవరో తను ఆక్కడకు వచ్చినందువల్ల తమకు మంచిగాలి వంటిది తగిలి అష్టావకరంగా దాహోపశమ నంగా ఉందనీ వెళ్ళిపోక ఇంకా కొంతసేపు ఉండాల్సిందనీ అన్నట్లు తెలుస్తున్నది. అలా అంటున్నది “ఎవర”ని తాను వ్రళ్ళిస్తాడు. అందుకు వాళ్ళు తాము కర్ణుడని, ద్రౌవది అని, భీముడని, ఇలా సమాధానం చెపుతారు. వాళ్ళకు శరీరాలు లేవు. పేర్లు పెట్టింది శరీరానికి. ఆ పేర్లను ఇంకావాళ్ళు తమవే అనుకొని సమాధానం చెప్తుంటారు, దేహాలు పోయినా దేహాభిమానం నిల్చి ఉన్నదనిపిస్తుంది. ఎక్కడుంది ఈ దేహాభిమానం? స్థూల శరీరం పోనేపోయింది, సూక్ష్మ శరీరానికి అతికి ఇంకా అభిమానం నిల్చి ఉన్నదని అర్థం. తాము ఆ నరకంలో ఉన్నమాట నిజమే. తాము అంటే తమ సూక్ష్మ శరీరాలు, సూక్ష్మ శరీరం అంటే మనసు బుద్ధి అహంకారం అజ్ఞానం అనే వీటిని చుట్టుబెట్టుకొన్న అత్మ అనాలి. ఈ మనసు బుద్ధులు ఇంకా తాను అంటే ఆ స్థూల శరీరమేనూ అనీ, ఈ కన్నడే నూనె క్రాగుడు స్పర్శ ఆ స్థూల శరీరానికే ఇంకా తగిలి కాలుస్తున్నట్లుగా మహా జాధవడిపోతున్నారు వాళ్ళు. నిజానికి ఆ క్రాగిన నూనె తమ సూక్ష్మ శరీరానిను తాకనే లేదనిపిస్తుంది. వాళ్ళ సూక్ష్మ శరీరాలు మాత్రం కాకినట్లు భ్రమించి గోంపెట్టున్నాయి. ధర్మరౌజు ప్రశాంత మనస్కుడు కావటం చేత ఆయనమీద గాలులు ఎంతో మంచిగా వాళ్ళు అనుభూతి చేస్తున్నారు.

ఇదంతా ధర్మరౌజు సశరీరుడై చూస్తూ వింటూ దుఃఖంలో మునుగుతున్నాడంటే అది అశ్చర్యమేమీకాదు.

వెంటనే ఆయనకు ఇంద్రుడు సరియైన పరిపాలన చేయలెట్లదనిపిస్తుంది, ఆయన్ను ఇక తాను చూడనక్కర్లేదనుకొంటాడు, “నేను రాను. ఇక్కడే ఉంటాను మీరు వెళ్ళి ఇంద్రునికి అలా చెప్పండి” అంటాడు.

దేవదూతలు వెళ్ళి ఇంద్రుడితో ఈ సంగతి చెప్పినప్పుడు ఆయన హుటా హుటి ఇక్కడకు వచ్చేస్తాడు, ఆయనతోపాటు యమధర్మరాజు కూడ వస్తాడు, వారంతా రావట మేమిటి, ఆ వైతరణి, ఆ వెంట్రికలు అస్థికలు దుర్గంధం అంతా నశించిపోవడమేమిటి రెండూ ఒక్కసారే జరిగినయి. ఇంకా ముందు కన్నడి నవన్నీ నిజమా అబద్ధమా? అవి తను అనుభూతి చేసినట్టివి-అ: ద్ధమనటం ఎలా? నిజమయితే ఇప్పుడవేవి? వాటికి భిన్నమైనవి ఉన్నాయే! ఇలా ఆశ్చర్య పడు తుంటాడు.

ఇంద్రుడు, ధర్మదేవత - ఇద్దరూ చెప్తారప్పుడు, ఇదంతా వట్టిసూయ, నీకు పాపుల అనుభూతి కలిగించడానికి ఇలా చేశాం మేము. ‘రాజ్యాంతే నరకం ద్రువం’ అనే సూత్రం ప్రకారం నీవు నరకమంటే ఏమిటో చూడాల్సిన అప సరం ఉండటంచేత ఈ మాయ చేసి నీకు సరకమనేదాని అంశను చూపాము. నీ వాళ్ళంతా నిజానికి ఈ దేవలోకంలోనే సుఖాలు అనుభవిస్తున్నాను. కర్ణుడు ఉత్తమ స్థితి నంది వెలిగిపోతున్నాడు - మాతోవచ్చి - వారందరినీ చూడాల్సింది అంటారు, ధర్మరాజు అందుకు అంగీకరించంగానే అకాశగంగలో స్నానం చేయాల్సింది ముందు అంటారు. యమధర్మరాజు ధర్మరాజు సౌశీల్యాన్ని ఎంతో మెచ్చుకొంటాడు. నిన్ను మూడుసార్లు పరీక్షించాను. యక్షుడుగా బ్రాహ్మణుని అరణిని లేడి ఎత్తుకు పోయినపుడు మంచి నీటికోసం సరస్సులో నీరు త్రాగ నీయకుండా అడ్డుపడి ప్రశ్నలడిగి నీ ప్రవర్తనను తెలిసికొన్నాను. భునక రూపంలో నీ వెంట స్వర్గద్వారం వరకూ వచ్చి నీ ప్రవృత్తిని పరీక్షించాను. మళ్ళీ ఇక్కడ దయప్రేమ ఆదరణ ఈ పాపులవట్ల నీవు చూపటం చూశాను. నీవు ఇక స్వర్గం రావలసింది అంటాడు-

ధర్మరాజు అకాశగంగలో స్నానం చేస్తాడు. ఆ సమయాన అతడి స్థూల శరీరం అతడ్ని వదలుతుంది. ఆయన సూక్ష్మ శరీరానికి దేవత్వం కలుగుతుంది, తాను ఇంకా ధర్మరాజేను అనుకొంటున్నాడా లేదా అనేది ఆలోచించాల్సిన సంగతి. దేవతలు ఆయనకు ఆయన తమ్ములున్న స్థలం చూపుతారు. నరుడు

నారాయణునితో కలిసి అవుపడుతాడు. కర్ణుడు పదమూడవ అదిత్యుడుగా వెలుగుతుండటం చూస్తాడు. భీమసేనుడు మరుద్గణాల్లో చేరుతాడని తెలిసికొంటాడు. నకుల సహదేవులు అశ్వనీదేవతలుగా అవుపడతారు. ద్రౌపది మహాలక్ష్మిగా అవుపడుతుంది. ద్రౌపదేయులు, పాండురాజు కుంతి మాద్రది అంతా అక్కడ దేవతలుగా ఉంటున్నారు. అది చూస్తాడు ధర్మరాజు. అభిమన్యుడే చంద్రుడుగా ఉంటాడు. భీష్ముడు వసువుల్లో ఉంటాడు ద్రోణుడే బ్రహ్మసత్వి. ఇంకా మిగిలిన వారందరినీ కూడ అక్కడ ఇతర దేవతలుగా చూస్తాడు.

పీళ్ళంతా ఇలాగే ఉంటారా లేక మారిపోతారా? నిన్నటివరకూ తన శిష్యుడుగా ఉన్న పిల్లవాడివాళ గొప్ప పదవిలో ఉంటున్నట్లై వీళ్ళూ ఉన్నారా? వాళ్ళకి తమ పూర్వకాలపు పరిచయాలు జ్ఞాపకంలో ఉండి అలాగే ప్రవర్తిస్తారా ఎల్లప్పుడూ అనే మాట-అర్థంలేని మాట! ఎప్పటి ప్రవర్తన అప్పటిదే. అలా అని అవజ్ఞ చేస్తారనికాదు, చేయాలనీ కాదు. ఏది ధర్మమో లేదా ఏది తన స్వభావమో అలా ప్రవర్తించటం తప్పనిసరే. చిన్నప్పుడు తనని కన్నాడుగనుక అప్పుడే వాళ్ళు తలిచంద్రులై ఆ తరువాత కారా? కాని ఈ మార్పు కలగటమనేది ఆలోచించి తెలిసికోవలసిన విషయం. జనమేజయుడు పై సందేహాన్ని అడుగనే అడుగుతాడు. వైశంపాయనుడు చెప్తాడు. ఎల్లకాలం అలా ఎందుకుంటారక్కడ? ధృతరాష్ట్రుడు కుబేరునిలో కలుస్తాడు - ధర్మరాజు యమ ధర్మరాజుతో కలుస్తాడు. అంతా అధినేత శరీరంలోని భాగాలు. అలా ఉంటూ ఉంటారు. మారుతూ ఉంటారు. అదే తెలియూల్సింది.

ఇది భారతకథ. నాయనలారా మీరీ కథవిని వెళ్ళి నిద్రపోవటమూ చేయచ్చు, దానిని తలచి తలచి విషయ విమర్శనమూ చేయచ్చు. ధర్మశాస్త్రాన్ని ఎరుగనూ వచ్చు. ఎవరి సంస్కారాన్నిబట్టి వారు చేస్తారనేది తెలియటం అతి ముఖ్యమైన విషయం. ఈలాటి పరిస్థితులు మనకూ మన జీవితాల్లో ఎప్పుడో కలగటం కద్దు. అప్పుడు, ధర్మరాజు ఎలా ప్రవర్తించాడు అసీ ఆయన ఇప్పుడీ పరిస్థితుల్లో ఏం చేసేవాడు అసీ తెలిసి అలా చేయటం తెలివైన పని లేదా ఈ పరిస్థితుల్లో శ్రీకృష్ణుడయితే ఏమి సలహానిచ్చి ఉండేవాడు అసీ ఆలోచింపవచ్చు. క్రిష్ణ పరిస్థితుల్లో ఇలా చేయడం మంచిదా అలా చేయడం మంచిదా అనే సమస్యకు సమాధానం పంచమవేదమయిన మహాభారతంలో దొరుకుతుంది. అది ధర్మ సూక్ష్మాన్ని కాంతా సమ్మితంగా చెప్తుంది. సంస్కారం కలిగినదై

ఎంతోమేలును ఆ ధర్మం కలుగజేస్తుంది. ధర్మవరుడైన ధర్మరాజు, శ్రీకృష్ణ భగవానుల ప్రభావం మనపై కలిగితే అలాంటిమేలు కదతలామలకం అవుతుంది.

అలాగాక దుర్యోధనుడు సైంధవుడు, కీచకుడు మొదలయిన వాళ్ళెంచేసి ఉండేవారో అది అనుసరిస్తాననేవారికి సరియైన ఫలితం కలుగదనేది గమనీయం మనః ప్రవృత్తి నెలా ఉంచుకొనాలనే దానికి ఈ భారత కథలు గీటురాయి. దీనినెరిగి ఆ విధంగా పాటించడం భారతీయ సంస్కృతి!!

వినండి, తెలియడం అయిందనుకొంటే ఇక ఆచరణే మిగిలింది! ముందు తెలియాలి! ఆ తరువాతే ఆచరణ!! తెలీకుండా చేసే ఆచరణ శిష్టుల ఆచరణ వంటిదే అయితే చింతలేదు. దురదృష్టవశాత్తు దుష్టుల ఆచరణ ననుసరిస్తే కీడే మిగులుతుంది.

నాయనలారా ! కథ కంచికెళ్ళింది. నేను వడక చేర్చాను మీరూట్లేళ్ళి పడు కోండి. చక్కని కలలు కనండి. అన్నాడు బాబాయి.

రుధిరోద్గారి నామ సంవత్సర మాఘ బ॥ తదియ ఆదివారం
(19-2-1984)న ఈ వ్రాయడం పూర్తి అయింది. *

ఓం తత్సత్

